

ŞAHİT LERİN DİLİNDEN

4

1.0

Bu kitap dört ciltlik *Son Şahitler, Necmettin Şahiner* serisinden derlenmiştir.

ALİ RIZA SAĞMAN

"İlhamımı Bediüzzam'dan aldım"

Ali Rıza Sağman 1890'da Ordu'nun Ünye kazâsında doğmuş, 1965'te İstanbul'da vefat etmiştir.

İstanbul İmam-Hatip Okulunda ve Yüksek İslâm Enstitüsünde hocalık yapan bu zatın, dinî kitapları ve neşredilmiş şiirleri vardır.

Sultan Selimi Hafız Rıza olarak da bilinmektedir. On dört yaşlarında iken doğduğu yerden İstanbul'a gelmişti. Fatih Camiinde İskilipli Âtîf Efendinin derslerine devam etti.

Süleymaniye medresesinin imtihanlarını pek iyi derece ile kazanarak, kelâm, tasavvuf ve felsefe bölümünü bitirdi. Daha sonraki senelerde İstanbul Hukuk Fakültesini de "âlâ" derece ile bitirdi; avukatlık stajını da yaparak 1937'de avukat oldu.

Tasvir, Millet, Hakka Doğru, Tarih Dünyası ve Sebiilürreşad gazete ve mecmualarında manzum ve mensur yazıları çıkmıştır.

Mevlid Nasıl Okunur ve Mevlidhanlar isimli kıymetli eserine bir hatıra ile başlar. Bu hatırasında Üstad Bediüzzaman'dan bahseder. Bediüzzaman'ın İstanbul'a gelişini, İstanbul'da yayılan şöhretini, meşrutiyetten sonra konferanslarını dinlediğini, Birinci Cihan Harbinden evvel de Üstad'ı ziyaret ederek elini öptüğünü anlatır.

1907 kışı idi, sanıyorum; İstanbul'un ilmî mahfillerinde, hele medrese bucaklarında birden bire mânâlı bir fısıltı, ilgilendirici bir dedikodu hâsıl oldu ve elektrik hızıyla ağızlara yayıldı, kulakları doldurdu:

Kürdistan'dan bir adam gelmiş. Yaşça pek genç olduğu halde ilimce kendisine karşı çıkan yokmuş. Bu yaşta bu kadar geniş ilim, ancak vehbî (Allah vergisi) olabilirmiş. Bu zatın kılığı, kıyafeti de dikkat ve hayreti çekici imiş; çenesinde sakal, başında sarık, sırtında cübbe, ayaklarında şalvar yokmuş. Bu adam bir harika imiş. Adı Said, lâkabı Bediüzzaman imiş.'

O tarihte biz çocuktuk. Hakkında tılsımlı haberler duyduğumuz bu zatı görmek sevdasının zebunu olduk. Fakat yine işitmiştik ki; hafiyele, bu zatı göz hapsine almışlar. Her yerde serbest gezemiyormuş. Çemberlitaş tarafında bir han odasında oturuyormuş... filân!

"Meşrutiyetten sonra bu zatı görmek, konferanslarını dinlemek nasip oldu."

Birinci Cihan Harbinden evvel, kendisinin elini öpmek de müyesser olmuştu.

Zamanlar geçti. Takvim 1918 yaşına varmıştı. Menhus mütarekenin, siyasî ufuklardan zifir sızdırdığı kara günleri ve karanlık geceleri hohlamaktayız.

Bayezid Camiinde mukabele okuyorum. Kalabalık cemaat arasında bu Bediüzzaman da görülüyor. Her gün ayrı bir iltifatına kavuşmakla bahtiyar oluyorum.

Her gün başka bir eda ile devam eden iltifatın hülâsası şudur:

Var ol hafızım! Çok yaşayın muhterem hafızlar! Siz bugün irşad vazifesini hocalardan, vaizlerden daha geniş ve sağlam olarak görmektesiniz. Allah sizi çoğaltsın. Yolunuz, sesiniz, kalbiniz açık olsun! Okuyun, dinletin, ağlatın, Müslümanların kalblerini parlatın.'

Bu büyük zattan Allah razı olsun.'

"Bu hikâyeyi yazmaktan maksadım, söylemek istediğimi gözler önünde canlandırmaktadır. Mazhar olduğum ilhama dayanarak ben derim ki..."

Bediüzzaman Said Nursi, Bayezid Camiinde hafızların okuduğu Kur'ân'ları huzur ve huşû içinde dinlediğini Mektubat ve Lem'alar isimli eserlerinde çeşitli bahislerde ifade buyurmaktadır.

Bunlardan "Yirmi Altıncı Mektub"unda, "Bu risalenin telifinden on bir sene evvel, Ramazan-ı Şerifte İstanbul Bayezid Cami-i Şerifinde hafızları dinliyordum" diye Kur'ân'ın parlak hakikatlarını izah ve ispata başlarken, "Yirmi Altıncı Lem'a" da ise,

ihhtiyarlığın alâmeti olan beyaz kıllar saçıma düştüğü bir zamanda, gençliğin derin uykusunu daha ziyade kalınlaştıran Harb-i umûminin dağdağaları ve esaretimin keşmekeşlikleri ve sonra İstanbul'a geldiğim vakit, ehemmiyetli bir şan ve şeref vaziyeti, hattâ halifeden, şeyhülislâmdan, başkumandandan tut, tâ medrese talebelerine kadar haddimden çok ziyade bir hüsn-ü teveccüh ve iltifat gösterdikleri cihetle, gençlik sarhoşluğu ve o vaziyetin verdiği halet-i ruhiye, o uykuyu o derece kalınlaştırmıştı ki, adeta dünyayı daimî, kendimi ve lâyemutane dünyaya yapışmış bir vaziyet-i acibede görüyordum. İşte o zamanda İstanbul'un Bayezid Cami-i Mübarekine, Ramazan-ı Şerifte, ihlâslı hafızları dinlemeye gittim" diye anlatmaktadır.

Risale-i Hamidiye Mütercimi

MANASTIRLI İSMAİL HAKKI

Yakın tarihimizde yaşamış olan, fakat bugünkü nesillerce pek az bilinen büyük İslâm âlimleri vardır.

Bu bilinmeyen büyük zatlardan birisi de, Manastırlı İsmail Hakkı Efendidir. Büyük İslâm âlimlerinden olan Manastırlı 1846-1912 yılları arasında yaşamıştı.

Hüseyin Cîsrî Efendinin Risale-i Hamidiye isimli güzel eserini Türkçeye tercüme eden İsmail Hakkı Efendi Manastır'da doğmuştu. Sancaktar İbrahim Efendinin oğluydu.

İlk tahsilini doğduğu yer olan Manastır'da yapan İsmail Hakkı Efendi, daha sonraları İstanbul'a gelerek medreselere devam etti ve icazet aldı. Daha sonra Fatih camiinde dersler yaptı ve kendisi de talebelere icazet vermişti.

1874 senesinde Dolmabahçe Camiine, bir müddet sonra ise Ayasofya camisine vâiz olmuştu. Bilhassa Ayasofya Camiinde verdiği vaazlar çok meşhurdur. Şöhreti bütün İstanbul'a ve etrafa yayılmıştı. Çok büyük bir cemaat vaazlarını takip etti.

Bu sırada Eyüp Askerî Rüştîyesinde Arapça muallimliği yapmaya başladı. 1884 senesinde ise hukuk mektebi fıkıh muallimi oldu. Manastırlı'nın fıkıh dersleri 1908 İkinci Meşrutiyet zamanına kadar devam etmişti.

İkinci Meşrutiyetten sonra Ayan Azası olarak parlamentoya girdi.

Daha sonraları Mühendishanede, Mülkiyede, Darü'l-Fünunda tefsir ve askerî tıbbiyede ise din dersleri okuttu.

1912 senesinde, Sultan Reşad zamanında Ayan Azası iken Anadoluhisarı'ndaki yalısında vefat etti.

Cenazesi büyük bir merasimle Fatih Camii avlusuna gömüldü.

Risale-i Hamidiye mütercimi olan İsmail Hakkı Efendi; Arapça, Farsça ve Bulgarca olmak üzere üç dil biliyordu.

Sırat-ı Müstakim, Sebilürreşad mecmualarında ve ayrıca muhtelif gazetelerde dinî makaleler yazıp, neşretti.

Kıymetli İslâmî eserlerinden bazıları şunlardı:

İslâm Akaidine Dair, Mevâidü'l-Enam Fi Berahin-i Akâid-i İslâm Ebu Hanife'nin Menkıbelerine Dair, Mevahibü'r-Rahman, Hüseyin bin Muhammet el-Cisri et-Trablusî'den tercüme ettiği Risâle-i Hamidiye vardır.

Risale-i Hamidiye'yi bugünkü dile sadeleştirerek neşreden Ahmed Gül kitabın telif sebebini şöyle takdim etmektedir:

Manastırlı İsmail Hakkı Efendi Risale-i Hamidiye tercümesine şu takdim duasıyla başlamaktadır:

"Ölüm gelip de madde perdesi açılmadan önce âhiret gününün durumuna bakıp, o âlemin gerçeklerini görebilmek için Allah'tan, akıl sahiplerinin gönlünü doğru yola çevirmesini ve ondan hiç ayırmamasını dileriz. O, kullarına yakındır, dualarını kabul edicidir."

Risale-i Nur Külliyyatında yer yer bu kitaba atıfta bulunan Bediüzzaman Sözler'de şöyle demektedir:

"Hüseyin-i Cisrî Risâle-i Hamidiye'sinde yüz on dört işareti Tevrat ve İncil'de Peygamberimizin geleceğini ve vasıflarını

bildien işaretleri, o kitaplardan çıkarmıştır. Tahriften sonra bu kadar bulunması, elbette daha evvel çok tasrihat varmış."

Ayrıca Mektubat'da Üstad, Hüseyin-i Cîsrî ve Manastırlı'dan şu şekilde bahseder:

"Şu zamanda dahi meşhur Hüseyin-i Cîsrî (Rahmetullahi Aleyh) o kitaplardan yüz on delil nübüvveti-i Ahmediyyeye dair çıkarmıştır. Risale-i Hamîdiye'de yazmış. O risaleyi de Manastırlı merhum İsmail Hakkı tercüme etmiş. Kim arzu ederse, ona müracaat eder, görür"

MEHMED VEHBİ EFENDİ (ÇELİK)

1862'de Konya'nın Hâdim kazâsının Kongul köyünde doğmuştu. 9.12.1949'da vefat eden Vehbi Efendi 1908'de Meb'usan Meclisinde Konya meb'usuydu. Birinci şer'iyye ve evkaf vekilliği de yapmıştı.

Babası ulemâdan Çelik Hüseyin Efendiydi. Hâdim'de ve Konya'da tahsil ettikten sonra müderris olmuş, Ali Gâv Medresesinde, Konya Hukuk Fakültesinde yüzlerce talebe yetiştirmişti.

Üstad Bediüzzaman Emirdağ Lâhikası'nın birinci cildinde Konya'yı Anadolu'nun eskiden beri parlak ve faal bir medresesi olarak değerlendirdikten sonra, Vehbi Efendiyle alâkalı olarak şunları söylemektedir:

"Başta, çok mübarek tefsirin, çok muhterem ve kıymettar sahibi olan Hoca Vehbi Efendi olarak, Risale-i Nur'u takdir edip alâkadarlık gösteren bütün Konya ve civarı ulemâlarını, bütün kazançlarıma ve dualarıma şerik ettim."

DR.HAMİD URAS

1890'da Gaziantep'te doğdu. 1964'ün Ocak ayında aynı yerde vefat etti.

Bediüzzaman Toptaşı tımarhanesine nasıl gönderildi?

"Hafiyelik ve jurnacilik müesseselerini tenkid cesaretini göstermesi, kendisinin divan-ı harbe verilmesine sebep olmuş; orada da fikirlerini hiç çekinmeden, tam bir pervâsızlık içinde müdafaa etmesi endişe yaratmış ve kendisinden kurtulmak için deli olduğuna, iki Musevî, bir Rum, bir Ermeni, bir Türk doktordan rapor alınarak Toptaşı tımarhanesine konulmuştur."

1912'de basılan İki Mekteb-i Musîbetin Şehadetnâmesi yahut Divan-ı Harb-i Örfi isimli eserinde "Tımarhaneden sonra tevkifhanede iken Zaptiye Nâzırı Şefik Paşa ile muhaveremdir" başlığını taşıyan kısımda istibdattan şikâyet eden Bediüzzaman "Şişli'de bir Ermeninin evine düştüm" diyerek orada da istibdat perdesinin yırtıldığını ifade eder.

"Bediüzzaman'da cinnet değil, dehâ vardır"

Bu mevzuda Gaziantep'in eski ve meşhur doktorlarından Dr. Hamid Uras şunları anlatıyor:

"İkinci Meşrutiyet senelerindeydi. Biz Mekteb-i Tıbbiyede (Tıp Fakültesinde) talebe idik. Bediüzzaman da İstanbul'da bulunmaktaydı. Kendisi müderrisler içinde Fatih müderrisini beğenir, takdir ederdi. Onun unvanı ve şöhreti her tarafa yayılmıştı. Daha sonra kendisini adlî tıbbı sevkedilince Adlî tıptaki doktorlar, muayenesini sohbet ederek yapıyorlar. Bediüzzaman orada bulunan bir teşrih [anatomi] kitabını eline

alarak dört-beş sayfasını okuyor ve kendisinin o sahifelerden imtihan edilmesini istiyor. Biraz sonra da, mezkûr sahifeleri aynen ezberden okuyor. Durumu hayretler içinde tâkip eden Rum doktor heyecan ve şaşkınlıkla, 'Bediüzzaman'da cinnet değil, dehâ vardır' diye raporunu veriyor."

EŞREF EDİP FERGAN

Eşref Edip 1882'de Serez'de dünyaya geldi. 1971 sonlarında İstanbul'da vefat etti. Onu ilk ziyaretim, 1965 yılında Cağaloğlu'ndaki yazıhane ve kütüphanesinde olmuştu. Daha sonraki yıllarda ise Çarşıkapı'da Av. Bekir Berk Ağabeyimin yazıhanesinde kendilerini dinleme imkânı bulmuştum.

1971'in Aralık ayında Mehmed Fırıncı Ağabeyle Eşref Edip'in ziyaretine gitmeye karar vermiştik. "Hemen gidelim" teklifime Fırıncı Ağabey, "Yarın gidelim" diye cevap vermişti. Kaderin bir tecellîsi olarak, "yarın" denen zamanda Eşref Edip Beyin Fatih Camiinde kılınan cenaze namazına gitmiştik.

Bediüzzaman o yıllarda Eşref Edib'in neşretmiş olduğu Sebilürreşad mecmuasında yazılar yazmıştı. Eşref Edip, İngiliz işgali yıllarında, Zeyrek'de bir evde toplanarak Bediüzzaman'dan komitecilik dersleri aldığını anlatırdı.

Bediüzzaman'la alâkalı olarak neşredilmiş üç tane kitabı vardır: Risale-i Nur Müellifi Said Nur ve Nurculuk (1952), Bediüzzaman Said Nur ve Nurculuk, Tenkid, Tahlil (1963), Risale-i Nur Muarızı Yazarların İsnatları Hakkında İlmî Bir Tahlil (1965).

Bunların dışında Sebilürreşad, Yeni İstiklâl, Bugün, Sabah ve ittihad gazetelerinde Bediüzzaman'la alâkalı araştırma ve yazıları neşredilmiştir. Bunların en uzununu ve muhtevalısı 29 Aralık 1965 ile 25 Mayıs 1966 tarihleri arasında "Senatör

Ahmed Yıldız Beyefendiye: İslâm Düşmanlarının Tertiplerini Ortaya Çıkarmak Vazifemizdir" adı altında neşredilen yazıdır.

Ayrıca Bugün gazetesinde de "Bediüzzaman'ın Meçhul Kabri" adı altında uzunca bir yazı yazmıştı.

Eşref Edip merhum yarım asırdan fazla Türk basın hayatında hizmet etmiş bir kalem erbabıdır. İlk gazetesini 14 Ağustos 1908 tarihinde Sırat-ı Müstakîm adıyla çıkarmıştı. O devrin ileri gelen İslâm ulemâsının çok nâdide eserleri, Sırat-ı Müstakîm'de neşredilmiştir. Bediüzzaman Said Nursî ile olan dostluklarının temeli o yıllara dayanır. Aralarındaki bu dostluk, Bediüzzaman'ın vefâtına kadar candan bir alâka ve samimiyetle devam etmiştir.

Nur Risalelerinde ve Bediüzzaman'ın mektuplarında Eşref Edip'ten senâ ile bahseden kısımlar vardır. 1958 senesinde Sebilürreşad'ın 50. yıldönümü vesilesiyle Bediüzzaman Eşref Edip'e şu tebriği göndermişti:

Esselâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtühü,

Aziz, muhterem, sıddık, envâr-ı İslâmiyeyi elli seneden beri neşreden, hakaik-i İslâmiyeyi ehl-i dalâlete karşı müdafaa eden ve elli seneden beri benim maddî manevî bir hakikî kardeşim ve meslektaşım, Eşref Edip!

Sebilürreşad'ın ellinci sene-i devriyesi münasebetiyle gayet samimî ve uzun bir mektup yazacaktım. Fakat pek şiddetli hasta olduğumdan, hattâ konuşmaya da iktidarım olmadığından, Risale-i Nur'a havale ediyorum. Onda Sebilürreşad'ın mahiyetini, hizmetini gösteren mektuplar vardır. Zaten Sebilürreşad, Nur'ların mühim parçalarını neşretmiştir. Tarihçe-i Hayat Sebilürreşad'ın elinci sene-i devriyesine tam bir tebriknâme hükmündedir.

Duanıza muhtaç gayet hasta

Said Nursî

(Sebiilürreşad, c.12,s.277)

Sahabe imanı, İslâm celâdeti

Eşref Edip Sebilürreşad'ın 15. cildinin 356. sayısında "Sahabe İmanı, İslâm Celâdeti" başlığı altında şunları yazıyordu:

Ashâb-ı Kirâmdan Hz. Abdullah bin Huzeyfe, Resûl-i Ekrem Efendimizin İslâma davet hakkında İran Şahına yazdığı mektubu götüren zattır. Şam fütûhatında Bizans ordusu ile yapılan muharebede esir düşmüştü. Bizanslıların kaidelerine göre, esir düşen kimse evvelâ mezhebini bildirir, ondan sonra bu mezhepten feragat eder, Hristiyan dinine girer, ancak bu sayede kurtulurdu. Yoksa böyle yapmadığı takdirde, zeytin ağaçlarından büyük bir odun yığını hazırlanır, üzerine zeytin yağı dökülür, esir o ateş içine atılır, yakılırdı.

Hz. Abdullah bin Huzeyfe, diğer Müslüman esirlerle beraber Bizans hükümdarının huzuruna getirildi. Hristiyanlığı kabul etmesi teklif edildi. Kabul etmedi, şiddetle reddetti. Mezhebini değiştirmek için çok uğraştılar, fakat muvaffak olamadı. Abdullah, Müslüman olarak ölmek istediğini söyledi.

Bunun üzerine âdet gereğince Hz. Abdullah, ateşe atılmak üzere ateş yığınının yanına getirildi. Bizans hükümdarı da orada hazırды. Papazlar ve hükümdar, Hz. Abdullah'ın illâ Hristiyan olmasını tekrar ileri sürdüler. Hz. Abdullah kemâl-i metanet ve şehametle reddetti. Nihayet ateş yakıldı. Hz. Abdullah ateşe atılacaktı. Ateş karşısında da yine Müslüman olduğunu, 'Külhü vallahü ehad, Allahü's-Samed, Lemyelid ve lem yûled' diyerek bu bâtil dine intisap etmeyeceğini söyledi.

Değil beni' dedi, 'benim vücudumun her bir zerresi Abdullah olsa, hepsine de ayrı ayrı cefâ etseniz, ateşte yaksanız, yine Abdullah hak yoldan dönmez. Allah yolunda, bir olan Hâlık-ı Zülcelâl yolunda kalır. Yalnız benim canım değil, binlerce Abdullah'ın canı Hak yolunda fedâ olsun.'

Bizans hükümdarı ve papazları, bu İslâm, iman kuvvetini görünce hayret ettiler, yeni bir teklifte bulundular. Hükümdarın elini öpmek şartıyla kendisini serbest bırakacaklarını söylediler. Hz. Abdullah bunu da kabûl etmedi, reddetti. 'Ben bir Allah'a inanan bir Müslümanım. Bir haça tapanın elini öpmem' dedi. Kendisine pek çok mal, mülk ve servet vereceklerini söylediler. Hz. Abdullah bunların hiçbirisini kabul etmedi.

Bu derece iman, bu derece metanet ve celâlet, hükümdarı bûs bütün hayrete düşürdü. Böyle iman sahibi bir zatı ateşte yakmaya kıyamıyordu.

Bu defa başka bir teklifte bulundu. Kendisinin alnını öpmek şartıyla, bütün Müslüman esirleri serbest bırakacağını söyledi. Seksen kadar Müslüman esir vardı. Hz. Abdullah bu teklif üzerine düşünmeye başladı:

Benim hayatımın kıymeti yok. Hak yolunda ateşte yanarım, ölürüm. Fakat benimle beraber seksen Müslüman da yakılacak. Bir putperestin alnını öpmek, bir Müslümana yakışmasa da, seksen Müslümanın hayatını kurtarmak da büyük bir meseledir.'

Seksen Müslümanın serbest bırakmak şartıyla bu teklifi kabul etti. Esir Müslümanları beraberinde alarak Mekke'ye geldiler. Hz. Ömer bu mücahitleri, bu kahraman Müslüman Hz. Abdullah'ı bizzat karşıladı ve Abdullah'a sarılarak elini öptü. O arada lâtife kabilinden bazıları, 'Bu zat bir putperestin

alnını öptü, serbest oldu' dediler. Hz. Abdullah hemen cevap verdi: 'Evet, maalesef öyle oldu. Fakat seksen Müslümanın da hayatını kurtardım. Onları alıp ailelerine kavuşturdum.'

Bu sözü üzerine Hz. Ömerü'l-Faruk (r.a.) bir defa daha Hz. Abdullah'ın alnından öptü.

Bu İslâm celâdet menkıbesini, neşretmekte olduğumuz Asr-ı Saadet, Peygamberimizin Ashabı adlı muazzam eserin dördüncü cildinden naklediyoruz. Bu bize merhum Said Nursî'nin esareti zamanında Moskof kumandanına karşı gösterdiği celâdet ve şehameti hatırlattı.

Merhum Üstad, umumî harpte Ruslara esir olduğu zaman, buna benzer bir hâdise cereyan etmişti. Rus kumandanı esirleri teftiş esnasında Üstad kumandanın selâmını almıyor, yerinden bile kalkmıyor. Bu hareketten kumandan hiddetleniyor. 'Belki görmemiştir' diye tekrar önünden geçer. Fakat Üstad yine yerinden kalkmayınca, kumandan tercüman vasıtasıyla, 'Herhalde beni tanımadılar' diyor. Üstad 'Hayır!' diyor. "Tanıyorum, kumandan Nikola Nikoloviç!"

Kumandan, 'Şu halde Rus Ordusuna ve dolayısıyla Rus Çarına hakaret ediyorsunuz.' Üstad, 'Hayır' diyor. 'Hakaret etmedim. Ben bir Müslüman din âlimiyim. İmanlı bir kimse Cenab-ı Hakk'ı tanımayan bir adamdan üstündür. Binaenaleyh, ben sana kıyam edemem.'

Bunun üzerine Üstad'ı divan-ı harbe verirler. Subay arkadaşları neticenin vehametini takdir ederek, Üstad'ın özür dilemesini istirham ederler. Fakat Üstad kat'iyyen kabûl etmez. Kemâl-i izzet ve şehametle şöyle der:

"Bunların idam kararı, ebedî âleme seyahat etmem için bir pasaport hükmündedir."

"Nihayet divan-ı harb idam kararı verir. Hükmün infaz edileceği sırada Üstad, namaz kılmak için müsaade ister. Vazife-i diniyesini ifadan sonra atılacak kurşunlara göğsünü gereceğini beyan eder. Tam o sırada Rus kumandanı yetişerek, 'O hareketinizin mukaddesâtınıza olan bağlılığınızdan ileri geldiğine kanaat getirdim. Tekrar tekrar rica ederim, beni affediniz' der ve idam hükmünü geri alır."

İslâm şûrâsı

Yirminci yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı devleti en buhranlı günlerini yaşar. Bu buhran günlerinde vatanımızın bağrından zirve şahsiyetler yükselmiştir. Bediüzzaman Said Nursî de bu zirve şahsiyetlerinden birisidir. O, memleketin temel dâvâları üzerine eğilmiş, ölümsüz prensip ve düsturlar takdim etmişti. Şüphesiz, onun bu düşüncelerinin kaynağı Kur'ân-ı Kerîm idi. Onun içindir ki, bu düşünceler tazeliğini korumaktadır.

Bediüzzaman Said Nursî, bu düşüncelerinden birisini de, Eşref Edip merhumun neşrettiği Sebilürreşad gazetesinin 4 Mart 1336-12 Cemaziyelahir 1338 (1922) tarihli 461. sayısında dile getirmişti.

Şûrâ-yı Meşihât-ı İslâmiye" başlıklı bu yazıyı Sebilürreşad Şöyle takdim ediyordu:

"Fâzıl-ı şehîr Bediüzzaman Said Kürdî Efendi Hazretlerinin mühim bir teklifi."

Bu mühim makaleyi, Eşref Edip daha sonraki yıllarda Sebilürreşad'ın 14. cildinin 350. sayfasında (Ağustos, 1963) yeniden neşretmişti. Yazı, ikinci defa neşrinde "İlmî İslâm Şûrâsı" başlığıyla takdim ediliyordu:

Tarih bize gösteriyor ki, Müslümanlar ne derece dine temessük etmişse terakki etmiş, ne derece dinde zaaf

göstermişse tedennî etmiştir. Başka din müntesipleri ise bunun aksinedir. Meselâ Hıristiyanlığın kuvvetli zamanında temeddün [medeniyet] hâsıl olmamıştır.

Cumhur-u Enbiyânın şarkta bi'seti [çoğu peygamberlerin şarkta gelmesi] kader-i Ezelînin bir remzidir ki, şarkın hissiyâtına din hâkimdir. Bugün İslâm dünyasındaki tezahürât da gösteriyor ki, İslâm dünyasını uyandıracak, ilerletecek yine o histir. Şu da sabit olmuştur ki, Türk milletini bütün öldürücü felâketlere, sarsıntılara rağmen yine o his muhafaza etmiştir. Bu hususta biz, garba nisbetle, ayrı bir hususiyete malikiz. Türk milleti Müslümanın göz bebeği, baş tacıdır. Ona göre, Türkiye'deki dinî riyasetin yalnız Türklerin değil, üç yüz milyon arasındaki nûrânî rabitanın ma'kesi, manevî istinadgâhı ve mededkârı olması gerekir. Bu da ancak dinî riyasetin, ilim ve faziletleri âmmeye müselleme zevattan mürekkep ilmî bir şûrâyâ, ilim ve din sahasında yüksek bir otoriteye sahip olması ile husule gelebilir.

Zaman eski zaman gibi değildir. Fikirler inceleşmiş, aradaki münasebetler çoğalmış, yeni yeni meseleler doğmuştur, Milletler türlü türlü cereyanlarla çalkantı halindedir. Garb medeniyeti sarsıntılar geçiriyor. İslâm dünyası da müthiş bir fevzâ içindedir. Fikirler teşettüt ve tezebzüb halindedir. Aradaki rabıtalara çözülmüş, içtihadlar dağılmıştır. Fâsid medeniyetlerin tesiriyle ahlâkta da müthiş bir tedennî husule gelmiş, tehlikeli durumlar varlığımızı tehdit etmeye başlamıştır.

Böyle buhranlı zamanlarda İslâm milletinin manevî hayatı bir ferdin, bir şahsın içtihadına terk edilemez. Fert haricî tesirâta karşı daha az mukavimdir. Haricî tesirâta kapılmakla nice ahkâm-ı diniye fedâ edildi. Hem nasıl olur ki, işlerin basit olduğu, taklid ve teslim cârî olduğu zamanda bile, velev

ki intizamsız bir hey'et olsun, dinî riyaset kudretli bir mühim şahıslara istinad ederdi. Şimdi ise, iş besâtetten çıkmış, taklit ve ittiba gevşemiştir. Şahsî içtihadlara itimad kalmamıştır.

Müslümanların dinî riyaseti öyle bir hale getirilmelidir ki, müessese-i celîle yalnız Türkiye'de değil, bütün İslâm dünyasında feyzini saçsın. Bütün İslam dünyası ona itimat etsin. Hem mutî, hem ma'kes vaziyetini almalıdır. Eski zamanda değiliz. Eskiden hâkim bir şahs-ı vâhid idi.i O hâkimin müftüsü de onun gibi münferit bir şahıs olabilirdi. Onun fikrini tashih ve tadil edebilirdi. Şimdi ise zaman cemaat zamanıdır. Hâkim o cemaatın ruhundan çıkmış, sağırca, metin bir şahs-ı manevîdir ki, işte şûrâlar o ruhu temsil eder.

"Cemaatın ruhundan doğan böyle bir hakimin müftüsü de ona uygun olarak yüksek ilmî bir şûrâdan doğan manevî bir şahsiyet olmak gerekir. Tâ ki sözünü her tarafa işittirebilsin. Diyanete taallûk eden noktalarda cemaati sırât-ı müstakime, doğru yola sevk edebilsin. Yoksa fert dâhi de olsa, cemâatın manevî ferdine karşı sivrisinek kadar kalır."

ŞEYH BAHİT (1854-1935)

"Ben Bediüzzaman'la münazara edemem"

Üstad Bediüzzaman'ın Tarihçe-i Hayat'ında geçen bir hâdise ve bir hatıra, İkinci Emirdağ Lâhikası'nın sonlarında şöyle ifade edilmektedir:

Hürriyetin birinci senesinde İstanbul'da Cam'ül'l-Ezher'in Reis-i Ulemâsı olan Şeyh Bahit Hazretleri Eski Said'e sordu:

"Osmanlı hükümetindeki hürriyete ne diyorsun ve Avrupa hakkında fikrin nedir?" O vakit eski Said demiş: 'Osmanlı hükümeti Avrupa ile hamiledir. Avrupa gibi bir hükümeti doğuracak. Avrupa da İslâmiyete hamiledir. O da İslâm devleti doğuracak.' Şeyh Bahit'e söylemiş. O allâme zat demiş: 'Ben de tasdik ediyorum.' Beraberinde gelen hocalara dedi: 'Ben bununla münazara edip galebe edemem.'

Burada sözü edilen Şeyh Muhammed Bahit 1854 yılında Mısır'ın Mutia şehrinde doğmuştu. Keskin zekâsıyla bilinen Şeyh Bahit doğduğu kasabada Kur'an-ı Kerimi, takiben de birçok dinî ve ilmî eseri hıfzetti. Şeyh Mehdi, Şeyh Abdurrahman Şirbini ve Cemaleddin Afganî gibi zatlardan dersler aldı. Ezher'de okunan fıkıh, nahiv, hadis, usûl, tefsir, belâgat, mantık ve hikmet kitaplarının büyük ekseriyetini, mezkûr hocaların yanında okudu. Çok çalışkandı. Ezher Üniversitesini birinci derecede bitirdi. Daha sonra Ezher'de mantık, hikmet, tevhid, fıkıh ve nahiv konularında dersler verdi. Çeşitli yerlerde kadılık yaptıktan sonra, İskenderiye'de müfettiş olarak çalıştı. Sonra Mısır Şeriat Mahkemesi

heyetinin âzası oldu ve sonra da başkanlığını yaptı. Üç çocuğu olan Bahit Efendi birçok dinî eser kaleme aldı.

Şeyh Muhammed Bahit Efendi Mısır'a müftü olduğu zaman, Muhammed Abduh'un bazı yenilikçi düşüncelerini tenkit etti.

"Bu mağlup olmaz bir dehâdır"

Şeyh Bahit 1908 yılında İkinci Meşrutiyetin ilânı günlerinde İstanbul'a geldi. O günlerde elli dört yaşlarında, kâmil bir İslâm âlimiydi. Genç Bediüzzaman ise otuz yaşlarında bir deha olarak bütün İstanbul âlimlerine-merhum Mahir İz'in tabir ve ifadesiyle-"Hodri meydan!" nidalarıyla gürleyerek meydan okumuş, "Her suale cevap verilir" diye herkesi münazaraya davet etmişti.

İşte tam bu günlerde İstanbul hocaları Mısır'ın büyük âlimi Şeyh Bahid'ten yardım isteyerek, genç Bediüzzaman'ı ilmen mağlûp etmesi için, Ayasofya Camiinin yanında bir çayhanede ikisini bir araya getirdiler. Genç Bediüzzaman, Şeyh Bahid'in suallerine verdiği muhteşem cevaplarla feraset ve basiretini açıkça ortaya koydu. Şeyh Bahit, Bediüzzaman'ın cevapları karşısında, "Ben bu gençle münazara edip de galebe çalamam, bu mağlûp olmaz bir dehadır" dedi.

Mısır'ın büyük müftüsü Şeyh Muhammed Bahit ömrünün son yıllarında evinde dini sualleri cevapladı. Şeyh Bahit Efendi 1935'te vefat etti.

BEDİÜZZAMAN VE KABASAKAL ÇERKEZ MEHMET PAŞA

31 Mart hâdisesinin karışık ve iğtişâşlı günlerinde, bu isyanı ve bu kanlı anarşiyi bastırmak için otuz yaşlarındaki genç Bediüzzaman, çok çalışıp, büyük gayret göstermişti.

Çeşitli topluluklarda yaptığı nasihatlarla ve cihandeğer konuşmalarla bu yangını söndürmek için büyük fedakârlıklar yapmıştı.

Fakat bu gayretlerinden bir netice alamayınca, Kocaeli vilayetine doğru çekilmişti. bu çekilişi Rifat Yüce, Kocaeli Tarih ve Rehberi isimindeki eserinde şöyle anlatmaktadır:

Bediüzzaman 31 Mart hâdisesini yatıştırmaya çalıştı

"Bediüzzaman, Meşrutiyetin ilânından önce İstanbul'a gelmiş ve Meşrutiyet ilânından sonra dahi İstanbul'da ikamet etmekte iken, şöhretinden bilistifade İstanbul'un çeşitli gazetelerinde yazdığı yazılarla Meşrutiyetin faydalarını anlatıyordu."

Bediüzzaman'ın İzmit'e geldiği merkez-i umumîye soruldu, nezaret altına alınması cevabı geldi.

Üstad Bediüzzaman 28. Lem'a'da "Hafız Tevfik'in Fıkrası'nın Tetimmesi" kısmında İzmit'e çekilme meselesiyle alâkalı olarak şunları ifade etmektedir:

"İşte o tarihte 1325 (1909) 31 Mart hâdisesi münasebetiyle, İstanbul'dan kaçarak muvakkat bir zaman mücahede-i mâneviyeyi bırakmak niyetiyle Hareket Ordusundan firar edip İzmit'e geldi."

O karışık günlerde, sanki Bediüzzaman da isyancıymış gibi, İzmit'ten alınarak İstanbul'a getirilmişti.

Bütün mübarek ömrü boyunca asayişin, nizam ve intizamın taraftarı ve hizmetkârı olan Bediüzzaman gibi bir şahsiyeti, bilemeyen nâdanlar, başkalarıyla kıyaslıyorlardı. İşte bunlardan birisi de Mahmud Şevket Paşaydı.

Emirdağ Lâhikası'nın birinci cildinde Bediüzzaman, Mahmud Şevket Paşayla karşılaşmasını şöyle ifade etmektedir:

"31 Mart hâdisesinde Hareket Ordusunun Başkumandanı Mahmud Şevket Paşa bana karşı fazla hiddetli iken.."

Mektubun devamında, Bediüzzaman, "Şevket Paşa gibi daha nice kumandanların ileride, çıkacak ve bütün cihana yayılacak Risale-i Nurların heybetinden çekinerek bana, birşey yapamadan geri çekilip karşımda durakladılar" meâlinde izahlarda bulunmaktadır.

Ne garip ve ibretlidir ki, Bediüzzaman'a muhatap olan, tâ ilk gençlik günlerinden beri karşılaştığı, konuştuğu ve görüştüğü paşaların, akibetleri gerçekten incelenip, araştırılmaya değer bir meseledir.

31 Mart hâdisesine karışan isyancılar birer birer toplanarak, bugünkü İstanbul Üniversitesinin arkasında bulunan Bekir Ağa Bölüğü denilen hapis haneye atılıyorlardı.

Kocaeli'den İstanbul'a dönen Bediüzzaman'ı da, diğer mahkûmlarla beraber muhakeme edilmek üzere, Bekir Ağa Bölüğüne kapatmışlardı. Hem de ağır ceza alabilecek idamlıkların koğuşuna..

İşte Sultan II. Abdülhamid devrinin namı paşalarından Kabasakal Mehmed Paşa ile genç Bediüzzaman, Bekir Ağa Bölüğündeki idam hücrelerinde karşılaşmışlardı.

Bu hatıra ve tesbitleri 31 Mart hâdisesinde idam mahkûmlarının celladı Hasan ismindeki bir zabitin hatıra notlarından okumaktayız.

Kabasakal Paşanın hapishaneye getirilişi

Bu notların başında "Kabasakal tevkifhaneye nasıl getirilmiş, nasıl muhakeme edilmiş, nasıl asılmıştı?" denmektedir.

Bu başlıktan sonra Cellat Hasan, notlarında şahit olduğu hâdiseleri şöyle anlatıyordu:

İdam kararı mahkûmlara şifahen tebliğ edilmezken, Kabasakal'a mahkemede tebliğ ettiler. Kabasakal hiç beklemediği bu karardan sonra kendini kaybetti. Padişah'tan irade bekliyordu.

Bekir Ağa Bölüğüne geldiğimin ikinci günü idi. Yaşadığı zamanın meşhur bir hafiyesi Kabasakal Mehmed Paşayı araba ile getirdiler. Senelerce dediği dedik, emri emir olan bu adam, jandarmalar arasında Bekir Ağa Bölüğüne giderken bile saraya giden bir nazır gibi kemal-i azametle yürüyor, etrafa yukarıdan dürbünle bakar gibi bakıyordu. Paşayı kapıda biz karşıladık. içeriye girer girmez, bütün mevkuflar tecessüsle gözlerini istibdat devrinin bu meşhur hafiyesi Kabasakal Paşaya çevirmişlerdi.

Koğuşa girer girmez etrafına bir bakındı. Getirildiği yeri pek benimsememiş, beğenmemişti. Muhteşem kalın halılarla örtülmüş müzeyyen odalarda yaşamaya alışmış olan bu meşhur hafiye, çıplak ve her türlü ve her sınıftan insanlarla dolu bu koğuştaki biraz şaşırıyor, etrafına hayretle bakındı. Sonra kendini topladı ve selâm verdi. Huzuruna çıkmak bile mümkün olmayan bu hafiye etraftan mukabele ettiler ve selamını aldılar. Bazıları daha da ileri gittiler:

Vay Paşa Hazretleri, görüşmek nihayet burada mukaddermiş dediler. Koğuş o kadar kalabalıktı ki, burada paşaya bir yer bulmak mümkün olmadı. Kendisini aldık. Dış kapının sağ tarafında bulunan odaya götürdük. Çünkü bu odada kimseler yoktu. Burada, Doğu Anadoluya mektep yaptırmak için İstanbul'a gelen Bediüzzaman Said Kürdî yatıyordu.

Bediüzzaman Şeyh Said, Kabasakal Mehmed Paşayı memnuniyetle karşıladı. Paşa azametle içeriye girdi. Hâlâ azametli tavrını bırakmış değildi. Bizlere uşakları nazarıyla bakıyor gibiydi. Fakat sonra yavaş yavaş hakikatle karşı karşıya kaldıkça kendini hâşâ küçük dağları ben yarattım havasında gören bu istibdat heykeli küçüldü, inceldi, vaziyetini anladı ve bir köşeye sindi.

Ben onu senelerce devletin büyük işlerine karışmış, umur görmüş, incelmiş yüksek bir adam zannederdim. Ona mevkii ile mütenasip hürmette kusur etmiyordum. Halbuki bu debdebe ve haşmetin altında gizli olan, kaba ve iğrenç Kabasakal meydana çıkmakta gecikmedi. Hâlâ Türkçe öğrenememişti. Hâlâ kaba bir Çerkez şivesiyle konuşuyor, etrafına emir vermeye çalışıyordu.

Bediüzzaman Şeyh Said onu teselli etmek istedi:

"Müteessir olmayınız Paşam, bu da geçer' dedi."

Kabasakal Paşa kesik, boğuk bir sesle cevap verdi:

"Evet, öyle, insanın başından her şey gelip geçer."

Fakat bunu söylerken başından ip geçeceğini hiç aklına bile getirmemişti.

Kabasakal Mehmed Paşa ilk geceyi, sakin ve sessiz geçirdi. Fakat aradan yirmi dört saat bile geçip de vaziyette bir değişiklik görmeyince, sinirlenmeye, asabî buhranlar

geçirmeye başladı. Elinde bir tesbih, bir aşağı, bir yukarı geziyor, konuşmuyor; Şeyh Said'in teselli edici sözlerine baştan savma cevaplar veriyordu. Belli ki, vaziyetin vehametini hissetmeye başlamıştı. İkinci günün akşamı bayıldı. İçeri koştuk, kendisini ayıltıncaya kadar hayli zahmet çektik. O günden itibaren bir daha kendine gelmedi. Yatağının üstüne oturuyor, elindeki tesbihi çekerek kendi kendine bir şeyler söyleniyordu.

Paşa, Bediüzzaman'ın verdiği zeytinleri yiyordu

Şeyh Said, bu koğuştaki her gün zeytin ekmek yedi. Kabasakal Paşa böyle bir yerde yaşamaya alışmadığı için, ne gelirken yemek getirmiş, ne de burada yemek getirmeye vakit bulmuştu. Fakat Kabasakal Mehmed Paşa geldikten sonra, Şeyh Said'in zeytin sarfiyatı birden bire kabarmıştı. Günde yüz dirhem (Bir dirhem üç gram) zeytinle iktifa eden Bediüzzaman'a şimdi günde bir okka (bin iki yüz gram) zeytin yetişmiyordu. Nihayet bu zeytini verirken sormaktan kendimi alamadım:

"Şeyh Efendi' dedim, 'ne çok zeytin yiyorsun?'"

Şeyh celalli bir tavırla yüzüme baktı. Derdini dökecek birisini arıyormuş gibi:

"Sorma' dedi. 'Benim yediğim filân yok, ben ancak üç dört tane yiyorum. Mütebakisini bu herif ziftleniyor!'"

Hayret ettim. Buraya gelinceye kadar, bu adam acaba zeytin nedir görmüş müydü? Belki rakı masasında parmak gibi büyük zeytinleri meze olarak kullanmıştı. Fakat böyle zeytin, ekmekle yaşamayı aklına getirmiş miydi? O vakit hatırladım. 1903 senesinde 313 kur'asının terhisi esnasında terhis edilen efradı görmek üzere Haydarpaşa'ya gitmiş, vagonları birer birer gezmişti. Neferlere nezaret eden bir

yüzbaşmayı peynirli pide yerken, elinden pideyi alarak yere atmış ve bağırmıştı:

"Böyle şey de yenir mi be herif, sende mide denilen şey yok mu?"

Milletin halinden bu derece bîbehre olan bu mütekebbir Paşa şimdi zeytin ekmeğe de merhaba demeye mecbur olmuştu.

Kabasakal Mehmed Paşanın muhakemesi süratle icra edildi. Divan-ı Harbe bir defa sevk edildi ve daha birinci celsede idam kararı verildi. İdam kararı o vakit mahkûmlara tebliğ edilmezdi. İdama mahkûm olanlar gece yarısı koğuşlarından alınır, bahçedeki inşaat koğuşuna götürölür, ertesi sabah erkenden idam edilirdi. Halbuki Divan-ı Harb, Kabasakal Paşa hakkında verdiği idam hükmünü kendisine bizzat tebliğ etti.

Divan-ı Harpten çıktığı zaman rengi atmış, ayakları gevşemiş, yürüyüşünü şaşırmıştı. Kendisini aldık, doğru inşaat koğuşuna götürdük.

Gece yarısı idama götürecektik. Gecenin kalın zulmeti kalkmış, etrafı hafif ve donuk bir aydınlık kaplamıştı. İstanbul derin uykuya dalmıştı. Benim için bu idam kararı vak'ası da yeni bir tecrübe olacaktı. İnsan asmak, adam öldürmek kolay bir şey değildi. Fakat vazifelerimden biri de bu idi. Hayatımda yaptığım işlerin belki de en fecisi bu idi. İlk gece bir kaç kişi asmıştık. Onların bende yaptığı tesir o kadar feci idi ki, yirmi dört saat kendime geledim. Ertesi günü idam işlerinden affedilmekliğimi rica ettiğim halde kabul edilmemişti. İkinci olarak da, Kabasakal Paşanın idamında bulunacaktım.

Elimde beyaz gömlek, kelepçeler olduğu halde inşaat koğuşuna gittik. Paşa başı iki elleri arasında düşünüyordu. Bütün gece bu halde kalmış, uyuyamamış, hatta yatmaya bile lüzum görmemişti. Bizi görünce karşısında Azrail görmüş gibi yerinden sıçradı. biraz sendeledi, az daha düşecekti. Yanımdaki neferlerden biri koluna girdi. Paşa bir nefere, bir bana baktı.

Bediüzzaman, Kabasakal Paşanın mâneviyatını kuvvetlendirdi

Aynı koğuşta olan Bediüzzaman Şeyh Said, Kabasakal Mehmed'e mâneviyatın kuvvetlendirici sözler söylemeye başlamıştı. İdamın hayatın sonu demek olmadığını, ölümün son demek olmadığını anlatıyordu. Bir gün büyük hesap gününün mutlaka geleceğini, metin olması lâzım geldiğini ona telkin ediyordu. Ama Paşa ise sanki bunları hiç duymuyordu.

Başını kaldıran Kabasakal Paşa, bize hitaben:

Ne o evladım, beni de mi idam edeceksiniz?" diyebilirdi.

Bunu söylerken sesi titriyor, ayakları ispazmuza tutulmuş gibi sallanıyordu. Ölümü hiç düşünmemiş, Azrail'i aklına bile getirememişti. Sehpa da ölmek onun aklına gelebilir miydi?

Paşa bizim aldırmayıp kollarına kelepçeyi geçirmeye başladığımızı görünce:

"Bu saatte mi?" dedi. 'Yarını bekleyiniz gün olsun'

Can ne kadar tatlı şeydir. Öleceğini biliyordu. Fakat bir kaç dakika olsun kazanmak istiyordu. Teselli etmeye mecbur oldum.

Korkmayınız Paşam' dedim. 'Sizi, zabitan koğuşuna götürüyoruz, sehpaye değil.'

Filhakika zabitan koğuşuna götürüyorduk. Fakat idama hazırlamak için zabitan koğuşuna girer girmez, Paşa işi anladı. Yalvarmaya başladı.

.....

Kabasakal Mehmed Paşa asıldıktan sonra Bekir Ağa Bölüğüne bir korku havası çökmüştü.

Ertesi gün ziyaret günüydü. Ziyaret günü bütün koridorlar baştan başa ziyaretçilerle dolardı. Onun için her mevkufu ayrı ayrı tarassut altında bulundurmak mümkün değildi. Maamafih umumî surette nezaret etmet vazifemizdi.

"O gün de Bediüzzaman Şeyh Said Kürdî'nin ailesi kendisini görmek üzere tam sekiz defa gelmişti. O günde münhasıran onlarla meşgul olmuştum. Yine Said Kürdî'nin ailesi, kendisini görmek üzere gelirken, kapı tarafından telaşlı seslerle çağrıldığımı işittim."

*Bekir Ağa Bölüğü (Hapishanesi) 1950 senesinden sonra yıkılmıştır.

İstanbul Ansiklopedisi'nin uzun Bekir Ağa Bölüğü maddesinden kısaca bir nakilde bulunarak, bu meşhur hapishaneyi tanıtmaya çalışalım:

Beyazıt'ta Yangın Kulesi'nin hemen yanı başında bulunan İstanbul Üniversitesi merkez binası, evvelâ Seraskerlik ve sonra Harbiye Nezareti iken aynı avlu-meydanda, bu binanın şimâlinde bulunan askerî tevkifhane binasına takılmış olan isimdir ki, bu adı ilk müdürü olan şiddet ve zulmü ile meşhur Bayındırlı Binbaşı Bekir Ağa'nın adından almıştır. Bu bina tarihimizde en acı hatırasını, ikinci meşrutiyet devrinde İttihad ve Terakki Fırkasının koca Türkiye İmparatorluğunu izmihlâle götüren diktatörlüğü zamanında bırakmıştır. o

devrin Bekir Ağa Bölüğü tevkifhanesi müdürü olan Salim Bey de orta çağın engizisyon zindanlarını hatırlatacak bir sima olmuş, siyasî maznunlar üzerinde sık sık tatbik ettiği el ve ayak tırnaklarını sökme işkencesinden ötürü: "Tırnakçı Salim" diye şöhret bulmuştur.

Ansiklopedi Bekir Ağa Bölüğü ve orada yaşanan hatıralarla ilgili olarak çeşitli kitap ve hatıralardan da bahsetmektedir.

31 Mart hâdisesinin Cellad Hasan'ın bizim elimizdeki bahisle alâkalı notları burada bitmektedir.

Mehmet Feyzi Efendinin anlattıkları

Rahmetli Mehmed Feyzi Ağabeyi vefatından altı ay evveline kadarki son ziyaretine kadar, muhtelif tarihlerde, muhtelif arkadaşlarla ziyaret edip, ellerini öperek, istifade edip, feyizyab olmuşum. Yalnız tek başıma ziyaretlerim de olmuştu.

Bu ziyaretlerimin birinde Mehmed Feyzi Ağabey şu hatırayı anlatmıştı: "Üstad Bediüzzaman genç yaşında uzun zaman kayıplara karışıp da bir haber alınamayınca babası Sofi Mirza Efendi, tâ Van'dan kalkarak İstanbul'a kadar evladı genç Said'i aramaya gelmişti. 31 Mart'ın celladı Hasan'ın 'ailesi ziyarete geldi' diye bahsettiği şu şekilde olmuştu."

Genç Bediüzzaman, Bekir Ağa Bölüğünde hapis olduğu günlerde, iki zabıt hiç bir sebep yokken gelip Bediüzzaman'a hakaret etmek istemişlerdi. Bu meseleyle alakalı olarak, Sikke-i Tesdiki Gaybî'de şöyle bir parça okumaktayız:

"Divan-ı Harb-i Örfide kendi idam kararımı beklerken, sebepsiz, kalbsiz, rütbeli iki adam, mahpus olduğum koğuşa tahkir için geldikleri zaman, gayet acib bir surette söylediği o hâle mahsus bir şetmi (Daha sonraki senelerde Isparta

hayatında) üç defa zalim ve garazkâr ehl-i dünyaya karşı sarfetmişti."

Bu hâdiseyle alakalı olarak Ahmet Tanyeli, merhum Zübeyir Gündüzalp'dan naklen şunları anlatmaktadır:

Sıcak bir yaz günü, İki Mekteb-i Musibetin Şehadetnamesi isimli eseri tashih ediyorduk, matbaaya basılmak için ulaşacaktı. Bu vesileyle Zübeyir Ağabey bizlere şunları anlatmıştı:

"Üstad Hazretlerini 31 Mart'ta İstanbul Üniversitesinin altındaki bodruma (Bekir Ağa Bölüğü Hapishanesi) koymuşlardı. Oradaki koğuşlarda bulunan diğer mahkûmlara dayak atarlar ve işkence yaparlarmış. Onların sesleri her taraftan duyulurmuş. Bu arada Üstad Bediüzzaman'ın kapısı da açılarak, ona da hakaret ederek zulmetmek isterler. Üstad Bediüzzaman orada bulunan bir kürsüyü kaptığı gibi, kapıyı açan adamlara ve zaptiyelere karşı gök gürlemesi bir sesle: 'Ey ekbekül küpekadan tekepüp etmiş köpekler!' diye gürleyerek üzerlerine yürüyünce, genç Bediüzzaman'ın bu hücumu karşısında, adamlar ne olduğunu anlayamadan dehşet içinde kaçmışlar. Bir daha da taciz edememişler. Diğer mazlumlara da zulmetmekten vaz geçmişler"

Başka tesbitlerimde ise genç Bediüzzaman bu zalim zabıtlere: "Defolun!" diye gürlemişti.

İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI

Ord.Prof.İsmail Hakkı Uzunçarşılı, 1888'de İstanbul'da doğdu. 1927-1950 yılları arasında milletvekilliği yaptı. Osmanlı tarihiyle alâkalı çok değerli eserleri vardır. 1977'de vefat etti.

"Bediüzzaman'ı sormaya gittim"

1977 yılında Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'yı Topkapı Sarayı arşiv dairesinde çalışırken buldum.

Kendisi gibi iki yaşlı ilim adamıyla birlikte, arşiv dairesinde vesikalar üzerinde çalışıyorlardı. Arşiv kataloğunu hazırlıyorlarmış.

Sessiz kütüphanede Osmanlının yaptığı hizmetlerin, el yazması eserlerin, henüz kataloğunun hazırlanması bitmemişti.

Aynı çalışmalar Başbakanlık Arşivinde de yapılıyormuş. Bu konu ile ilgili bir arkadaş, aynı tempo ile çalışmakla sadece Başbakanlık Arşivindeki vesikaların tanzimi ve kataloğunun hazırlanması ancak ikiyüz sene sonra tamamlanabilecekmiş, diye anlatıyordu.

Yaşlı bir tarihçi olan İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlıların son devrinden kalma bir zat olduğuna göre, Bediüzzaman Said Nursî'yi mutlaka tanırdı. Bu sebeple kendisinden Bediüzzaman'ı sormaya gitmiştim.

Kendilerine önce Bediüzzaman'ın hayatıyla alâkalı çalışmalarından anlattım ve bilgi verdim.

Geniş ilminden, yüksek zekâsından sitayişle bahsederlerdi

Gerçek bir ilim adamı centilmenliği ile dinledi. Uzun yaşına rağmen hafıza, dimağ ve zihni mükemmeldi. Sadece kulağı zor işitiyordu.

Dikkatle dinledi. Bahsimizle alâkalı olarak bana şu bilgileri verdi:

Üniversitenin Mercan tarafındaki kapısından sık sık geçerdim. Mercan İdadisinde talebeydim. O günlerde kendisini Beyazıt'ta görürdüm. Arkasında kendini koruyan muhafızları ve fedâileri vardı. Bu dediğim II. Meşrutiyet yıllarıydı. Genç, uzun boylu, gür bıyıklı ve yakışıklı bir kimse idi. Bediüzzaman diye anılıyordu.

Biz küçük ve talebeydik. Kendisi, devrin tanınmış uleması ile görüşürdü. Güzel bir adamdı. Allah rahmet eylesin...

Ben talebe olduğum için Kütüphane-i Umumi'ye gider gelirdim. Bediüzzaman da oraya kahvehaneye gelirdi. Bu şekilde bir çok defalar görmüştüm. Fakat küçük olduğumdan konuşamadım.

O zamanki hatıram olarak şunu da söyleyeyim: Bediüzzaman'ın ilminden, faziletinden bahsederlerdi. Ben de kulak misafiri olarak bulunur ve dikkatle dinlerdim. Kendisinin arkadaşları büyük âlimlerdi, teması hep onlarla olurdu.

Mercan, o devirde en büyük liseydi. Çiftesaraylar'daki bu lisede okuyordum. Şöhreti çok yaygındı. Said-i Kürdî derlerdi.

Geniş ilminden, yüksek zekâsından sitayişle bahsederlerdi.

Ben ayrı sahada yetiştiğim için eserlerini okuyamadım.

Ord.Prof.Dr. İsmail Hakkı Uzunçarşılı ile olan sohbetimize değer yaşlı kütüphaneci ilim adamları da kulak misafiri olup, arada-sırada iştirak ediyorlardı.

Topkapı Sarayının sessiz-sakin arşivinden mezkûr tesbit
ve hatıralarla ayrıldım.

ABDÜLAZİZ ÇAVIŞ (1876-1929)

El-Ehram'da Bediüzzaman hakkında yazı yazdı

İskenderiye'de doğan Abdülaziz Çavış'ın babası Faslıydı. Camiü'l-Ezher'de okudu. Mısır hükûmeti onu İngiltere'ye tahsile gönderdi. Oxford Üniversitesi Arapça hocalığı yaptı. Mısır'a dönünce İngilizlere karşı olan Mustafa Kâmil'in partisine girdi. 1910'da El-Hidâye dergisini çıkarmaya başladı. 1912 yılında Türkiye'ye geldi. El-Hidâye'yi ve Hilâl-i Osmanî dergilerini çıkarttı. Camilerde dersler okuttu. Trablusgarb harbi başlayınca elinden gelen yardımı yaptı. 1913'te Mısır hükûmeti mahkeme için onu geri çağırdı. Çünkü İngilizlerin aleyhinde Mısır'da beyannameler dağıtmıştı. Türkiye onu Mısır'a gönderdi. Mahkeme de beraat edince yine Türkiye'ye geldi. 1915'de İngilizleri Mısır'dan çıkarmak için yapılan Kanal Seferinin hazırlanmasında gayret gösterdi. Birinci Cihan Harbi sırasında Almanya, Türkiye ve Suriye'de bulundu. İngiliz, Fransız ve Rus ordularının bozgunu için her çareye baş vurdu. Tunuslu Salih Şerif ile bütün İslâm dünyasına beyannameler dağıttı. Âlem-i İslâmın esaretten kurtulması için büyük gayretler gösterdi. Davet üzerine yine Türkiye'ye geldi. Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye Telif ve Tedkikat-ı Şer'iyye Encümeni âzası idi. Bu esnada Bediüzzaman Said Nursî'yi tanıdı. Cumhuriyet devrinde de Şer'iyye Vekâleti Tedkikat ve Telifat-ı İslâmiye Heyeti âzası ve reisi oldu. 1924'te Mısır'a döndü. Maarif vekâletinde vazife aldı. Genç Müslümanlar Cemiyetinde bulundu. 1928'lerde, Mısır'ın El-Ahram gazetesinde çıkan bir yazısıyla alâkalı olarak, ilk devre Erzurum milletvekili Salih Yeşil, Dahiliye

Vekili Hilmi Uran'a hitaben 1948'de yazdığı bir yazıda şunları ifade ediyordu:

"Şair-i meşhur Âkif Bey merhumun rivayetine nazaran, Mısır'ın en maruf ulemâsından olan ve garbın müteaddit lisan ve felsefesine âşina bulunan üstad-ı âzam Abdülaziz Çaviş'in yirmi küsur sene evvelisi El-Ehram ceridesindeki Said hakkında yazdığı 'Fatînü'l-Asır' başlıklı makalesini okuyan ve kendisiyle bizzat görüşen ilim adamları, bu zatın fıtraten ilmî kudretini ve ilâhî mesleğini takdir edebilirler."

İngiliz Anglikan Kilisesinin İslâm hakkında sorduğu suallere cevaplar vermiş, bu cevapları Anglikan Kilisesine Cevap ismiyle neşredilmiştir.

MUSTAFA BOLAY

Öğretmen Mustafa Bolay, 1891 yılında Konya'nın Hadım kazasının Bolay köyünde doğdu. Birinci Cihan Savaşında çarpıştı. Ruslara esir düştü. Bediüzzaman'ın esaret arkadaşıdır.

Ona meşhur Said derler

Mustafa Bolay'ın yaşından umulmayacak kadar dinç ve kuvvetli bir hafızası var. Hatıralarını dinlemek istediğimiz zaman memnuniyetle kabul etti. Bediüzzaman Said Nursî ile ilgili hatırladıklarını bize şöyle anlattı:

Ben Bediüzzaman'ı Balkan Harbinden önce tanımıştım. O zaman İstanbul'da talebeydim. 1911 senesinin Temmuz ayında İstanbul'a gitmiştim. O zaman, hemen hemen İstanbul'da Onu tanımayan yok gibiydi.

Sultanahmet taraflarında çok bulunurdu. Başında sivri bir külâh, belinde bir hançer, allı, yeşilli bir elbisesi vardı. 'Meşhur Bediüzzaman' diye herkes Onu bilir ve tanırdı.

Ben de ilk gördüğümde yanımda bulunan ağabeyim İsa'ya 'A... Şu zat kim?' diye sordum. Ağabeyim de o zaman talebeydi.

Sus ayıptır... Ona meşhur Said derler, lâkabı Bediüzzamandır' dedi. 'O böyle bir âlimdir ki, İstanbul'da Onun karşısına çıkacak kimse yoktur' dedi.

Daha sonra Birinci Cihan Harbi patlayınca, beni Yakacık talimgâhından Kafkasya'ya sevkettiler. Harpler esnasında Erzincan'ın kuzeyinde Ruslara esir düştüm. Kalçamdan şarapnel yarası almıştım. Ruslar bizi dört atlı arabalarla

Trabzon'a götürdüler. On bir gün yaramıza bakan olmadı, ızdırab içinde kıvranıp duruyorduk. Nihayet bizi Batum'a götürdüler. Batum'da hastanede sekse nbeş gün yattım ve tedavi gördüm. Oradan karargâha, sonra Tiflis'e götürdüler. Tiflis'te de on beş gün kaldım.

22 Temmuz 1916'da Rusların eline esir düşmüştüm. Nihayet bizi Volga kenarındaki bir Rus şehri olan Kosturma'ya gönderdiler. "İşte, Balkan Harbi yıllarında İstanbul'dan tanıdığım Bediüzzaman Said Nursî'yi ikinci defa, esarette Kosturma'da gördüm. Kendisiyle Kosturma'da altı ay beraber kaldım. Orada bir yaz geçirdim. Daha sonra Norini Gulabiç'e sevkettiler. Obi Nehri üzerindeydi.... Orada da üç ay kaldım.

"Esaretten kurtuluşum da, yine bir Temmuz ayında oldu. 7 Temmuz 1918'de Salib-i Ahmer (Kızılhaç) treniyle Varşova'ya geldim. Bediüzzaman çok mehabetli bir şahsiyetti. Onun heybetinden insan korkardı. Yanına kolay kolay herkes yaklaşılamazdı. Onu öldürmek istemişler. Bizim bulunduğumuz kampa Rus Albayı (Askerî Şube Reisi) getirdi kendisini."

Abdurrahman Nursî'nin yazdıkları

Mustafa Bolay'ın anlattıkları, Bediüzzaman'ın yeğeni Abdurrahman Nursî'nin yazdıklarını teyid etmektedir. Abdurrahman Nursî, bu esaret olayı ile ilgili, bizzat amcası Bediüzzaman'dan dinlediğini şöyle ifade ediyor:

"Amcamı, Van, Culfa, Tiflis, Kiloğrif ve Kosturma'ya sevkettiler. Bu yollarda maruz kaldığı tehlikeleri, (hattâ birkaç defa Rus zabitleri öldürmek istemişler. Öldürdükten sonra da intihar etti diye zabıt tutacaklarmış) ben bütün bunları

tafsilâtıyla yazmak istedim. Fakat kendisi müsaade etmediği için kısa kestim."

Yine Abdurrahman Nursî bu konuya başka bir münasebetle temas ederek, şunu yazıyor:

"Pasin cephesinde, büyük musibet ve felâketlere uğramıştık. Gerek harpler esnasında, gerek esarete çektikleri zahmet ve eziyetleri yazmaya teşebbüs ettim. Birinci Cihan Harbinin aleyhimizde neticelenmesinden dolayı müsaade buyurmadı. Binaenaleyh gayet kısa yazmaya mecbur oldum."

"Türkî molla"

Yine Mustafa Bolay'ı dinlemeye devam edelim:

Üsteğmen Ahmet Efendi vardı. Kendisine hizmet ederdi. Bazen camide Mesudiye'li Abdurrahman Efendi imamlık yapardı. Ekseriyetle imamlığı kendisi yapardı. Rus askerleri ve subayları da ona karşı hürmetliyidiler. "Türkî Molla! Türkî Molla!' diye bahsederlerdi.

Normal zamanlarda bizim gibi bir adam sanırdık. Fakat ilmî meselelere gelince birden lisanı değişiyordu. Birgün sohbette Kur'ân-ı Kerim'in tercüme meselesi konuşuluyordu.

Hakiki tercümenin mümkün olmadığını ifade etti.

"Nikola kampa geldiğinde sen orada mıydın?"

"Bu esaretten yıllar sonra, kendilerinin emirdağ'da olduğunu işittim. Bu sıralarda, Kosturma'da Rus kumandanına karşı ayağa kalkmadığını duymuştum. Bu hâdiseyi bir de kendisinden dinlemek istedim. emirdağ'da sohbetimiz sırasında, bana, 'Kardeşim, Nikola kampa geldiğinde sen de orada mıydın? Aramızda geçen hâdiseyi sen de gördün mü?' dedi. Ben, 'Görmedim, fakat duydum, hocam' dedim. Böylece kendisinden bizzat öğrenmek istediğim mesele de aydınlığa kavuşmuş oldu."

H.HASAN SARIKAYA

"Resulullah sanki yanıbaşındaydı"

Hasan Efendi H. 1287'de Çankırı'nın 30 kilometre uzaklıkta Yapraklı köyünde doğmuş, doğduğunda ezan okur gibi eli kulağındaymış. Bunun üzerine, ebesi ve âlim zatlar onun bu halinin iyi bir hoca olacağına delâlet ettiğini söylemişler.

Sekiz yaşında Kur'ân-ı Kerim'i hatmeden, on beş yaşında da hıfzını ikmal eden Hacı Hafız Efendi dayısından ders okumaya başlamış. Yirmi yaşında Hicaz'a gitmiş. O zamanın Mekke Şerifinin evine dâvet edilmiş. Gayet güzel Kur'ân-ı Kerim okuduğunu gören Mekke Şerifi kendisine hususi iltifatlarda bulunmuş.

Daha sonra İstanbul'a dönüp çeşitli medreselerde dinî, ilmî tahsiline devam etmiş. Bilhassa Tokatlı Hacı Şakir Efendiden uzun uzun dersler okumuş ve icazetini ondan almış. Güzel sesinden dolayı İstanbul'da o zamanlar "Altın Sesli Hafız" diye tanınmış. Bu arada Sultan Abdülhamid Han'a sabah namazı imamlığı yapıyormuş. Menhus 31 Mart hadisesinde sarayda imiş. 31 Mart'ı İngilizlerin hazırladığını uzun uzun anlatırdı. O zaman Müslüman olmadıkları halde Müslüman görünen ve Selânik'ten gelen münafıklar Galata Köprüsünün iki tarafından koca koca kazanlarda pilâv pişirip halka dağıtmışlar ve türlü türlü taktiklerle halkı aldatmaya çalışmışlar.

O sıralarda Üstad Bediüzzaman, Eşref Edip, Ömer Nasuhî Bilmen ve diğer bazı zevatla Fatih Medresesinde temaslar ve

sohbetlerde bulunan Hacı Hafız Efendinin hatıralarını oğlu Visalî Bey bize not ettiği defterden nakletti. Çankırı eşrafından hayırsever, gayretli bir müslüman olan Visalî Bey, Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri ile alâkalı defterindeki notları büyük bir zevkle ve muhabbetle okuyor, biz de aynen kaydediyorduk.

Bir gün Şeyhülislâm, bir mesele hakkında yanlış bir fetva verir. Bunu duyan Bediüzzaman hemen Meşihat Dairesine gider. O zaman Şeyhülislâmı görüp ziyaret etmek bir hayli merasime tâbi. Bediüzzaman aşağıda kapıda bekleyen nöbetçilere, 'Bana Şeyhülislâmı gönderin' der.

Nöbetçiler de, 'Oğlum, git işine, başımıza belâ olma. Şeyhülislâmı görmek için daha on yerden geçmen lâzım. Sen tutmuş, Şeyhülislâmı ayağına istiyorsun' demişler.

Bu sırada Şeyhülislâm pencereden Bediüzzaman Hazretlerini görüyor. Ve telâşa kapılıp, 'yine bir yanlış iş yaptık galiba' deyip aşağı iniyor. Ve Bediüzzaman'a hürmet edip kendisini yukarı götürüyor. Üstad Bediüzzaman Hazretleri, kendisini yanlış fetva verdiğiinden ikaz ediyor ve fetva verilen meseleyi izah ediyor. Bu ikaz üzerine Şeyhülislâm fetvayı düzeltip özür diliyor.

"Bu durumu gören kapıdaki müstahdem ve nöbetçiler hayrette kalıyorlar."

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin hayatına ait bu hatırayı nakleden Visalî Bey, merhum pederi Hacı Hafız Efendinin tarihçe-i hayatını anlatmaya devam etti.

Peder icazet aldıktan sonra alay müftülüğü için açılan imtihana hocasından habersiz giriyor. Birincilikle kazanıp,

Edirne'ye gitmeden evvel kendisini yetiştiren hocası Tokatlı Hacı Şakir Efendiye gidip 'Elinizi istiyorum' diyor.

Hocası; 'Oğlum, tembel talebeleri alay müftüsü yaparlar. Ben alay müftüsü olmana izin vermiyorum. derhal memleketine git. Orada medrese açıp talebe yetiştir. Pek yakında medreseler kapanacak, dinî tedrisat kaldırılıp yasaklanacak. Sen git, şimdiden talebe yetiştirmeye çalış. Hiçbir şeyden yılma' diyor.

Bunun üzerine H.Hafız Efendi Çankırı'ya geliyor. Ve doğduğu köy olan Yapraklı'da 14 odalı Niyaziye isminde bir medrese inşa ediyor. Medreseyi kendi üzerine tapuluyor, yüzlerce talebeye ders vermeye başlıyor. Bu yüzden çeşitli takibata mâruz kalıyor. 8 - 10 defa mahkemeye veriliyor. Evi defalarca mâlûm idare zamanında basılıyor. Ama Hacı Hafız Efendi yılmıyor ve talebe yetiştirmeye devam ediyor. Nihayet 1946'da fahri vesikalı Kur'ân kursu hocalığına tayin ediliyor. 1948'de dinî siyasete âlet ediyor bahanesiyle vesikası elinden alınıp 300 kadar talebesi dağıtılmak isteniyor. Fakat kanunî mevzuata, hükümlü mâlûmana vâkıf, cesur, metin ve ikna kabiliyetine haiz Hacı Hafız Efendi bu badireden de kurtulup talebe yetiştirmeye devam ediyor.

"Halen yetiştirdiği binlerce talebesi çeşitli yerlerde imam-hatiplik, Kur'ân kursu hocalığı yapmaktadırlar. Ve her biri ayrı bir kıymet olan talebeleri çalışkan ve memleketin en dürüst insanları olarak vazife görüyorlar."

Visalî Bey, pederinin çok takdire şayan ibretli ve gözlerimizi yaşartan bir faziletini de şöyle anlattı:

"Ben de ölümünden sonra vakıf oldum. Talebelerinin çoğunun maişetini kendi temin ederdi. Eğer anne ve babalar 'Oğlum gelsin, üç ay çalışsın. Çalışmaya ihtiyacımız var' diye

istidatlı bir talebeyi götürmek isterlerse onlara, 'Oğlun bu zaman zarfında ne kadar kazanır?' diye sorup, aldığı cevaba göre, 'Alın size bu parayı ben veriyorum, bu çocuğu bana bırakın, onu okutacağım' demiş."

"Bu asrın müceddidi"

Üstad Bediüzzaman Hazretlerini iki sefer Kastamonu'da ziyaret etmiş. Yakınlarına ve yetişkin talebelerine "Bu asrın imam ve müceddidi Bediüzzaman Hazretleridir" deyip Risale-i Nur Külliyyatını okumalarını tavsiye edermiş. Ve oğluna defalarca,

Oğlum Bediüzzaman'ı nasıl bilirsin?" diye sormuş.

âlim bir zat..." cevabını alınca,

Yok oğlum, o sadece âlim değil. Her asrın bir müceddidi var. Bu asrın müceddidi de bu zattır. Onu öyle lâlettayin bir âlim olarak bilmeyin" dediğini oğlu Visalî Bey bize nakletti ve devamla,

Ona 'Kitap yaz,' dediğimizde 'Yeniden kitap yazmaya lüzum yok. Her meseleye ait kitap var. Bunları takip etsek yeter. Niçin vaktimi boşa harcayayım derdi.

"Vefat edinceye kadar sıhhatinden, aklından ve hafızasından bir şey kaybetmedi. 100 yaşında olduğu halde talebe okutmaya devam ederdi. Nihayet prostat hastalığından 17 Nisan 1970'de vefat etti. Cenazesi binlerce Çankırlılı tarafından eller üstünde tekbirler, tehliller ve salâvatlarla kaldırıldı. Yetiştirdiği hafızlar günlerce ruhuna yüzlerce hatim indirdiler."

Ne mutlu böyle ölüme!

Allah ganî ganî rahmet eylesin. Amin.

HÂFİZ ALİ REŞAD

Bediüzzaman'ın ilk talebelerinden

1899 yılında doğan Hafız Ali Reşat Efendi 1980 yılının 16 Temmuz'unda Ramazan ayında vefat etti. 81 yaşında vefat eden bu zât Gümülcine'de defnedildi.

Bediüzzaman'ın eski talebelerindendi. 1922 yılında 150'liklerden olarak memleketi terk etmişti. Yunanistan'ın Gümülcine şehrinde yaşıyordu. Bediüzzaman'a olan bağlılığını Konferans Risalesinde bulunan şiirlerinde ifade etmektedir.

Samsun'un Çarşamba kazasına bağlı Terme nahiyesinin Emiryusuf köyünde dünyaya gelmiştir. Çarşamba Rüşdiyesinden mezun olduktan sonra İstanbul Darülfünununu bitirmişti. Arapça, Farsça, Faransızca, Yunancayı da az olarak biliyordu.

İstanbul'un işgali ve mütareke yıllarında Bediüzzaman'la beraberliği oldu. Gümülcine'de Peygamberler Binası, Muhafazakâr ve Yol isimli mecmuaları neşredilmiştir. Tarihçe-i Hayat'ta talebeleriyle birlikte fotoğrafı bulunmaktadır.

HÂMÎT AYTAÇ

"Tevafuklu Kur'ân Şaheserdir"

Diyarbakır, yakın tarihimizde ilim, fikir ve sanat sahasında çeşitli kıymetler yetiştirmiş olan bir vatan burcudur. Bu kıymetlere Süleyman Nazif'ten sonra hat üstadı Hâmit Aytaç da katıldı. Hâmid Aytaç diğerlerinden farklı olarak İslâm âlemi, hattâ dünya çapında bir şöhrete sahip oldu.

Memleketimizde ve İslâm dünyasının çeşitli beldelelerinde Hattat Hâmid Aytaç Hocanın talebeleri bulunmaktadır. Nice evlerde, ellerde, arşivlerde ve kolleksiyonlarda Hâmid Aytaç'ın yüzlerce şâheseri vardır.

Bediüzzaman'ın Barla'da iken talebelerine yazdırdığı tevafuklu Kur'ân-ı Kerîm'i Hâmid Hoca, o güzel kalemiyle eşsiz bir şâheser olarak asrımıza hediye etmiştir.

Hâmid Hoca 1911 yıllarında İstanbul'da bulunan Bediüzzaman'la görüştü ve tanıştı. Bediüzzaman'la Beyazıt Camiindeki bir vaazını müteakip tanışan Hâmid Hocaya Bediüzzaman yakın alâka göstermiş. Daha sonra Çemberlitaş'ta yapılan bir toplantıda yine görüşürler. Bu toplantıda Hâmid Hoca Bediüzzaman'ın hazırlamış olduğu bir hitabeyi okur.

Bu görüşmelerin güzel âhenk ve tevafuku, yıllar sonra başka bir şekilde tezahür etti. Bediüzzaman'ın tesbit edip keşfettiği tevafuklu Kur'ân-ı Kerîmi şâheser bir şekilde yazmak, Hâmid-i Âmidî'ye, Diyarbakır'ın bu usta sanatkârına nasip olmuştur.

Hattat Hâmid Bey tevafuklu Kur'ân-ı Kerîm mevzuunda şunları ifade ediyordu:

"1911 yazında İstanbul'da görüştüğüm, iltifatına mazhar olduğum Bediüzzaman Said Nursî'nin tevafuk esasına göre tertip ettiği bu tarz, Kur'ân-ı Kerîmin mucizeliğini, ebedîliğini, Hak Kelâmullah olduğunu, daha da net ve çok iyi bir şekilde gözlere gösteren bir tertip tarzıdır."

İslâm-Türk yazı sanatının son hattatı ve son üstadı sayılabilen Hâmid Aytaç'ın bu eseri, bir sanat şaheseri ve mukaddes kitabımızın ebedîliğinin pek çok delillerinden birisi olarak, kalbimizi, aklımızı ve hânelerimizi tezyîn edip süsleyecektir.

Mekke'de bu tevafuklu Kur'ân-ı Kerîmi gören bir islâm âlimi, "Kur'ân Mekke'de indirildi, ama İstanbul'da yazıldı" sözünü hatırlatarak, "Ben bu sözün sadece Osmanlılar devrine ait olduğunu zannediyordum. Fakat Hattat Hâmid'in bu şâheserini görünce, bu hakikatın kıyamete kadar devam edeceğine bütün kalbimle inandım" demiştir.

Hattat Hâmid Hoca, hattatlar için söylenen, "Nefes almadan veya az nefes alarak yazı yazdıkları için, uzun ömürlü olurlar" sözünün güzel bir misâli olarak doksan bir yaşına kadar yaşamıştır.

Hayatının son senesini, Bediüzzaman'ın talebelerinin müşfik alâkaları ve şefkatleri arasında geçirdi. 19 Mayıs 1982'de vefat etti.

ENVER PAŞA

Damat ve yaver-i hass, hazret-i şehriyari Enver" şeklinde kartviziti olan Enver Paşayla, Risale-i Nurun tercümanı Bediüzzaman Said Nursî'nin tanışmaları ve dostlukları tâ İkinci Meşrutiyet senelerinde başlamıştı.

Bütün hayatında tezatsız ve tenakuzsuz rehber bir şahsiyet olan Bediüzzaman, ömrünün ilk senelerinden beri hürriyetçi ve "meşrutiyet-i meşrua" taraftarı olan "Çağımızda Bir Asrı Saadet Müslümanı'ydı.

Muhterem doktor Cahit Öney "Meşrûtiyet" başlıklı bir dörtlüğünde bu meseleyi şöyle ifade ediyordu.

Baştacı iken tutmadı meşrûtiyyet
Alkışlanıyor şimdi de cumhuriyet.
İnsan soruyor, hangisi efdal acaba?
Üstadımızın hasreti. Meşrûiyyet!"

İslâmî hürriyetin, adaletin ve meşruiyetin bir temsilcisi olarak Selanik Hürriyet meydanında ilk konuşmayı ve nutku kendisi söylemişti.

İşarâtü'l-İcaz'ın kâğıt masrafı

Bediüzzaman'ın daha sonraki senelerde ve Birinci Cihan Harbinde gönüllü milis albayı olduğu zamanlarda da Enver Paşanın amcası Halil Paşayla, talebesi ve fedâisi Molla Habib vasıtasıyla haberleşmeleri olmuştu. Molla Habib bu haberleşme vazifesini büyük bir kahramanlıkla yaptıktan sonra eski ismi Vastan olan Gevaş'ta Rus kuvvetleri tarafından şehid edilmişti.

Milis albayı Gazi Said Nur, 1918 Haziran'ında Sibirya'daki Rus esaretinden dönüşünde, harbin en ateşli günlerinde cephede yazdığı İşârâtü'l-Îcâz isimindeki hârika tefsirini İstanbul matbaalarında bastırırken, şiddetli ısrarla Harbiye Nazırı Enver Paşa kitabın kâğıt masrafını kendisi karşılamıştı. Bu sıralarda yine Bediüzzaman, Enver Paşa ve diğer Osmanlı paşalarının ısrarıyla, orduy-u hümayunun adayı olarak, Dârü'l-Hikmet'l-İslâmiye'ye âza olarak tayin edilmişti. Kendisine harp madalyası ve gazilik beratı verilmişti. Bir gazi olduğu için günlük yemekleri de Ayasofya aşhanesi tarafından karşılanıyordu.

Osmanlı Cihan Devletinin son padişahı Sultan Vahîdüddin Han, Şeyhülislâm Musa Kâzım Efendinin ve Harbiye Nâzırı Enver Paşanın imzalarıyla Darü'l-Hikmet'e tayin edildiği zaman, aslen Doğubeyazıtlı, Molla Habib'in arkadaşı Molla Süleyman Ayaz (1894-25 Haziran 1974) Üstad Bediüzzaman'la İstanbul'da çok zaman beraber bulunuyordu.

Mustafa Kemal'i seçmeyin

Süleyman Ayaz, Şarktan talebesi olduğu Bediüzzaman'ın Rus esaretinden firar edip Osmanlı payitahtı İstanbul'a döndüğünü Tanin gazetesinde okuyarak öğrenip tekrar Üstadının hizmetine girdiğini bize Bandırma ve Biga'daki görüşmelerimizde anlatmıştı. Kütüphanesinde Üstadın eski eserlerini birer yâdigâr olarak saklıyordu, bunları hep bize vermişti.

1921 senelerinde İstanbul'da Üstadla geçen hatıralarını anlatırken, bir gün sandala binerek Kız Kulesi'ne gidişlerini anlatmıştı. O zamanlar Türkistan'da bulunan Enver Paşadan Üstad Bediüzzaman'a gelen bir mektuptan da bahsetmişti.

Sandal gezisi ve Kız Kulesi bahsi olunca ben merak ve heyecanla; "Süleyman amca, demek böyle gezmeye ve Kız Kulesi gibi yerlere de mi giderdiniz?" diye sorunca, merhum Süleyman Ayaz, "Elbette Hazret-i Üstadın böyle gezmek gibi ve bazen ibret için sinemaya gitmek gibi âdeti de vardı" şeklinde gülerek cevap vermişti.

Süleyman Ayaz'ın verdiği bilgiye göre, Üstad, Kız Kulesi'nde oturup ders yapıp, etrafı temaşa ve tefekkür ederken, çantasından bir mektup çıkarıp okuyor. Bu mektup Türkistan'daki Enver Paşa'dan gelmektedir.

Bediüzzaman'ın mühim şahsiyetini bilen ve takdir eden Enver Paşa, mektupta Reisicumhur seçiminin önemine işaret ederek, Mustafa Kemal'in seçilmemesi gerektiğini söylüyor, reisicumhurun seyyidlerden veya Âl-i Osman'dan seçilmesi için ısrarla tavsiyelerde bulunuyor. Bu hususta gayret göstermesini rica ediyor.

Bediüzzaman çantasından bir kâğıt çıkarıyor ve "Ey kahraman-ı hürriyet!" diye hitabesiyle başlayan bir mektup yazarak Türkistan'daki Enver Paşaya post alıyor.

Üstad Bediüzzaman'ın Tarihçe-i Hayat'ında ise Kafkas cephesinde milis albayı olarak gösterdiği büyük kahramanlıkların Enver Paşa ve diğer kumandanlar tarafından büyük bir hayranlıkla ve takdirlerle karşılandığı ifade edilmektedir.

Bediüzzaman, İstiklâl Harbi senelerinde, İstanbul'da Sünuhat isimli bir eser neşretmişti. Bu kitabın "Rü'yada bir Hitâbe" kısmının devamında, düşmanların İtilah Terakki erkânına ve bu arada Enver Paşa'yla Said Halim Paşa'ya olan şiddetli hücumları karşısında Bediüzzaman, o vatanperverlerin yanında yer almıştı. Bediüzzaman bu

meseleyi; dűşmanların bu kahramanların azim ve sebatkârlıklarından, İslâmiyet dűşmanlarının zehirlerine vâsita olmayışlarından dolayı desteklediğini ifade ediyor ve diyor ki:

"Bence yol ikidir. Mizanın iki kefesi gibi... Birinin hiffeti, ötekinin sıkletine geçer. Ben tokadımı Antranik'le beraber Enver'e; Venizelos ile beraber Said Halim'e vurmam. Nazarımda vuran da sefildir.."

Enver Paşa Tűrkistan'da

1903'de Harbiye'den Kurmay yűzbaşı olarak çıkan Enver, İttihat ve Terakki'ye ilk katılan genç subaylar arasında idi. Cesareti, karar kesinliği, muhatablarını tesir altında bırakan şahsiyeti, mazbut hayatı ile kısa zamanda ne geçti. 1908 senesi 9 Haziran'ında Reval limanında Rus arı İkinci Nikola ile, İngiltere Kralı Beşinci Jorj arasında, 'hasta adam' Osmanlı İmparatorluğunun mirâs taksimi űzerinde anlaşma haberi sonucu, bir kurtuluş yolu olarak benimsenen meşrutiyetin ilânı için emrindeki kuvvetlerle Sultan Hamid'e karşı ayaklanmak için, o gűnlerin söyleyişi ile daęa çıkan genç zabitler arasında o da vardı: Hűrriyet kahramanı olarak anılması bu ne ıkışıındandır.

Bediűzzaman'ı, 23 Temmuz 1908'de Selânik'te, bir din ve maneviyat şahsiyeti olarak ilk nutkunu verdięi gűn tanıımıřtı. 1913'de, Balkan Harbinin felâketi neticeleriyle űlke dertli ve űmitsiz iken, iki rűtbe birden terfi ederek mirliwa (tűmgeneral) rűtbesiyle 32 yařında Osmanlı İmparatorluęu Harbiye Nâzırlıęına geldi. Orduyu kısa sűrede ıslâh etti, bir sűre Berlin'de ateřemiliter olarak bulunmuř. Alman ordusunun kudretini grműřtű. Bu kuvvete inanmıř olarak Birinci Dűnya Harbinin bařında Almanlarla műttefik olarak

harbe girmemizde en büyük tesir ondan oldu. Yaşlı ve hasta padişah Sultan Reşad'ın yerine başkumandan vekili olarak da orduların idaresi elinde idi. Başta Sarıkamış felâketi, bir çok yanlış hareketlerde bulunduğu şüphe yoktu.

Bu tarafı yanında, vatansever, mânevî değerlere bağlı, ferdî ahlâk sahipliği üzerinde kendisini sevmeyenler bile birleşiyordu. Balkan Harbinde tarihin en büyük yenilgilerinden birisine uğramış ordudan Birinci Dünya Harbinde ve Millî Mücadelede hârikalar başarmış ordunun bu kendine gelişinde Enver'in emeklerinin büyük olduğu kaydedilir.

Mondros Mütarekesinden önce, Bolşevik (Komünist) İhtilâlinin yapıldığı Rusya'ya gitti, oradan gizlice, istiklâlini yeni ilân etmiş Buhara'ya geçti ve bu tarihî Türk beldesini istilâya kalkışan Ruslarla mücadeleye girişti. Önce başarıya ulaştı, fakat komünistlerin büyük kuvvetler göndermeleri karşısında, o tarihte Afgan veliahdı Emanullah Hanın Kabil'e gelmesi teklifini reddetti. Valcuan'da elinde kılıncı Rus saflarına hücum ederken şehid düştü. Bediüzzaman'ın, "Ben tokadımı Antranik'le beraber Enver'e vurmam.." dediği günlerde Osmanlı İmparatorluğumuzun sabık Harbiye Nazırı ve Başkumandanı, Buhara'da bağrından İslâm dünyasının en yüce âlimlerini yetiştirmiş, İslâm medeniyetinin unutulmaz merkezlerinden birisi olmuş, bir zamanlar Harzemşâhlar devletine pâyitahtlık yapmış ülkede Rus'a karşı kurtuluş kavgasını yürütüyordu.

Bir Ermeni komitacısı olan Antranik'le, Osmanlı Devletinin Harbiye Nazırı Enver Paşa'yı bir tutmam, diyen Bediüzzaman'ın bu güzel görüşünü daha iyi anlamak için Ermenilerin Antranik paşa dedikleri adamlarla ilgili şu bilgilere bakalım:

Antranik kimdir?

Birinci Dünya Savaşından önce ve savaş sırasında Türklere karşı kurulan Ermeni çetelerinin en ünlü komutanıdır. 1865 yılında Şebinkarahisar'da doğdu. Soyadı Ozanyan'dır. Çocukluğunda İstanbul'a geldi, bir süre işçi olarak çalıştıktan sonra 1884 ve 1896 yıllarında Ermenilerin Sasun (Bitlis), Muş ve Van'da çıkardıkları isyanlara katıldı. Osmanlı Devletine karşı savaştı. Ününü 1901 yılında çıkan Muş isyanında ve çatışmalarında yaptı, 'Antranik Paşa' lâkabını aldı.

1905 yıllarında Bulgaristan'a geçti. Taşnak Partisinin faal üyelerinden olarak Bağımsız Ermenistan Devleti için çalıştı. 1907'de Taşnak Partisi Genel Kurulunda parti yöneticileriyle anlaşamadığı için ayrıldı. 1908'de Taşnak yöneticileri kendisine Osmanlı Meclisinde Ermeni milletvekilliği teklif ettilerse de, kabul etmedi. İsviçre, İngiltere ve Fransa'ya gitti. 1912 yılında Bulgaristan'a döndü ve Bulgar ordusunda görev alarak Balkan Savaşları'nda Osmanlılara karşı Bulgar subayı olarak savaştı.

1914'de Birinci Dünya Savaşı başlayınca, Rusya'ya geçti ve Tiflis'te çetesini kurarak, Ermeni birlikleriyle Rus ordusu saflarında yer aldı. Osmanlı kuvvetlerine karşı savaştı. 1918 Sovyet ihtilali, Şebinkarahisarlı Antranik'e 'general' unvanını verdi. Kafkasya Ermenistanı askeri bakımdan onun yönetimindeydi. Bu arada Ruslar çekilmeye başlayınca, Türk ordularına karşı Erzurum'u savunacak olan Ermeni birliklerinin başına geçti. Fakat Türk askeri karşısında Ermeni birlikleri dağılınca, tekrar Rusya'ya kaçtı.

"Bu kez Sovyetler'den gereken ilgiyi göremeyince, Erivan'a geçti. Ermeni birliklerini dağıttı, silâhlarını teslim etti.

Erivan'dan Tiflis'e döndü ve Avrupa'ya geçerek oradan Amerika'ya ulaştı. 1922'den 1927'ye kadar Amerika'da yaşadı ve orada öldü. Kemikleri 1928'de Amerika'dan alınarak Paris'e götürüldü ve orada Pere La Chaise mezarlığına gömüldü. Doğumunun yüzüncü yıldönümünde, yani 1965'de dünyanın her yerinde Ermeniler tarafından anıldı. Hatta bugünkü Sovyet Ermenistanı'nda bir kasabaya Şebinkarahisar adı verilerek heykeli dikildi."

ÖMER LÜTFİ GEDİKOĞLU

Denizli maznunlarındanr. 1899'da İnebolu'da dünyaya gelmişti. 1986'da vefat etti.

"Ben Şeyh Şaban-ı Veli'nin misafiriyim"

1916 yılında inebolu'da ticaret mektebinde okurken beni lisan biliyor diye Almanya'ya göndermişlerdi. Almanya'ya gitmeden önce Çırağan Sarayına uğradık. Orada Topal İsmail Hakkı Paşa ile Enver Paşa da vardı. Yirmi kadar talebe Almanya'ya gittik.

Üstad'ı ilk defa Sirkeci'de İstanbul kumandanı Salih Paşa ile giderken görmüştüm. Üstad, Paşadan az önde gidiyordu. Paşa kendisini geriden takip ediyordu. Üstad'ın belinde kama, sırtında cepken, ayağında çizmeler vardı. O zamanlar askerdim.

Aradan yıllar geçti. Üstad'ı Kastamonu'da görüp, ziyaret ettim. Bu ziyaretten evvel bir rüya görmüştüm. inebolu değirmeninin yanında bir türbe vardı. Türbe yolunun iki tarafında mezar taşlarının üzerinde kelime-i tevhid yazılıydı.

Bu rüyadan sonra Zenbilli Ahmed Efendiyle Kastamonu'ya gittik. Gittiğimizde Üstad: 'Dağa gidecektim, gitmedim, demek siz gelecekmişsiniz' dedi. Ben daha ismimi söylemeden bana ismimle hitab etti. Biz oradayken Şeyh Şaban Veli Hazretlerinin imamı geldi. Üstad ona çok iltifat etti. Kendisine hususî sandalye getirtti. 'Ben burada Şeyh Şaban Veli'nin misafiriyim' diye buyurdu.

Denizli hadisesi sırasında evimi bastılar. Ben bahçede masa üzerinde Risale-i Nur'ları yazıyordum. Bir ara yazıya ara

vermiş, başka bir işle meşgul olmaya başlamıştım. O sırada polis ve jandarmalar geldiler. Masanın yanından geçtikleri halde, üzerindeki kitapları görmediler. Eve girdiler. Evin bir odasında kızlarım da yazı yazıyorlardı. Odanın kapısına bir jandarma diktiler. İçeri girmediler. Sonra kütüphanenin başına geldiler. 'Kitap var mı?' diye sordular.

Ben de 'Var efendim, buyurun' dedim.

Kitaplarımı kütüphaneden aşağı indirmeye başladılar. Kütüphanenin önünde masa vardı. Evvelâ Risale-i Nur'ları üstüne dizdiler, diğer kitapları da onların üstüne bıraktılar. Böylece üzerini kapattıkları Nur'ları görmediler, Hiçbir kitap bulamadılar.

Denizli'den evvel bir ay kadar İnebolu hapisanesinde kaldık. Sonra vapurla Denizli'ye doğru yola çıktık. Denizli hapsinde devamlı Üstadımızla görüştük. Ebedî, nurlu derslerini dinledim.

"Bize devamlı olarak sabır tavsiye ederdi. 'Korkmayın, yakında çıkacaksınız' diye cesaret telkin ederdi."

OSMAN NURİ TOL

Eski Alay Müftülerinden, Yarbay (1885-1955)

Üstad'ı Millî Mücadele yıllarında tanıyordu

Eski alay müftülerinden Osman Nuri Efendi aslen Ankara'lıdır. İstanbul'da vazife yapmıştır. Rütbesi yarbaydı. 1885'te dünyaya gelmiş, 1 Ekim 1955'te Ankara'da vefat etti. Mezarı Cebeci Kabristanındadır. Osman Nuri Efendinin kızının kızı, İlâhiyat Fakültesi hocası Âgâh Oktay Güner'in eşi İnci Güner, dedesinin, hoş sohbet, ilmî sohbetler yapan, herkes tarafından sevilen ve tatlı bir insan olduğunu ifade etmektedir.

Osman Nuri Efendi, Üstad Bediüzzaman'ı millî mücadele senelerinde İstanbul'dan tanıyordu. O zamanlar görüşmeleri ve sohbetleri olmuştu. Osman Nuri, Bediüzzaman'ı seviyor ve ilmî dehasını çok takdir ediyordu. Daha sonra Emirdağ'da Üstad Bediüzzaman'ı ziyaret etmişti.

Osman Nuri Efendi'nin Tarihçe-i Hayat'ta Üstada yazdığı çok güzel bir mektup vardır. İkinci Emirdağ Lâhikası'nda da Üstad Bediüzzaman'ın kendisine hitaben mektubu bulunmaktadır. Ayrıca lâhikalarda ismi ve şiirleri mevcuttur.

1950 yılından sonra merhum Ceylân Çalışkan ve Mustafa Sungur'un, Osman Nuri Efendiyle çok görüşmeleri, ziyaretleri ve sohbetleri olmuştu.

Osman Nuri hakkında Mustafa Sungur'un anlattıkları

Bu zatı 1950'de, Hazret-i Üstad bizleri Ankara'ya hizmete hâdim kıldıkları zaman tanımiştık. Celâlli bir zat idi. Nakşî tarikatına mensup, Hazret-i Üstadımızın tabiriyle, ehl-i kalb

bir zat idi. Hazret-i Üstadımız ona yazdıkları mektuplarda 'Benim Ankara'da bir vekilim' diye hususî iltifatta bulunurdu. Ziyaretine gittiğimizde 'Elvekilü kel-asîl, velev kâne kör fasil' diye söze başlardı. O zaman Abdullah Ağabey, Seyyid Sâlih, Ahmed Atak gibi Nur talebeleri yanına giderdik. Rahmetli Ceylân kardeş de vardı. Bu ibareyi söylemekteki maksadı: Hazret-i Üstad'ın kendisini Ankara'da vekil tayin ettiğinden bahisle, kendisini dinlememiz icap ettiğini ve izinsiz bir hizmette bulunulmaması lâzım geldiğini ihtarda bulunurdu. Ve kendisinde Osmanlı devrindeki âlî tavırlar ve İslâmî terbiye ve edep âşikâre görünürdü. Hazret-i Üstadımızı çok severdi. Tarihçe-i Hayat'ta mevcut 'Sahibü'n-nur ve ihlâs' diye başlayan bir mektubunda kendini tanıtmak babında eski alay müftülerinden olduğunu ve devr-i Cumhuriyette 25 seneye yakın Millî Müdafaa Müftülüğünde bulunduğunu ifade etmektedir. Millî Müdafaa Müftülüğünde bulunduğu müddetçe hem sabık alay müftülerinden olmak hasebiyle, hem de Nakşî tarikatında vazifedâr kâmil bir zat olmak itibarıyla o zamanın Askerî Temyiz Reisi Kemal Kalkan Paşa ve daha bilemediğimiz pek çok zevat-ı muhterem, kendisine bağlı manevî talebeleri ve müritleri idi. Kendisi ifade ederdi ki, ilk iki reis-i cumhurla defaatle satranç oyunu oynamış ki, Kur'ân ve İslâmiyet aleyhindeki hareketlere mâni olsun. 1944 Denizli Ağır Ceza Mahkemesi beraatının Mahkeme-i Temyizdeki tasdikinde fiilî duâ mânâsında samimî alâka ve gayretleri olmuştur. 1950'de demokrasinin zuhuruyla bazı cüz'i de olsa İslâmî hareket ve hizmetleri görüp duydukça, Risale-i Nur'un muazzam ve ulvî mazhariyetini ifade için zaman zaman yanına gelenlere bilhassa şu ifadede bulunurdu: 'Bu zamanın Şeyhü'l-Ekber Muhiddin-i Arabî'si ve Şah-ı Nakibend-i Kudsîsi ve Sultan Abdülkadir'i, Bediüzzaman'dır.'

Ve zaman zaman bazı izahlarında 'Bu Bediüzzaman'ın Risale-i Nur yolu peygamberler, sahabeler, evliyalar ve asfiyalar yolu, sırat-ı müstakim caddesidir. O mukaddes silsilenin bu zamanda devamıdır' derdi.

Fevzi Çakmak sohbetlerine devam etmişti

Ben kendisinden değil, fakat sadık dostu Cevad Beyden dinlemiştim. Millet Partisini 23 kişi olarak kendisi kurdurmuş. Bu itibarla Demokratlara pek iltifat etmezdi. Askeriyeden mütekait alay müftüsü ve Millî Müdafaa müftülüklerinde de bulunmuş olması noktasında olacak ki, Mareşal Fevzi Çakmak ile de alâkadar imiş. Fevzi Çakmak hayatının sonunda Osman Nuri Efendinin sohbetlerine devam etmiş. İki defa Osman Nuri Efendinin ayağına kapanmış ki, affı için dua etmesini rica etmiş. Çünkü Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'in, Türkiye'nin geleceğinin temel taşlarından en ehemmiyetlisi olan Maarif Vekâletini elde edip, bütün imkânlarını 'İleri bir gençlik yetiştireceğiz' maskesi altında komünizm rejimine zemin hazırlamak için sarf etmesi neticesi çok azîm ve dehşetli bir tehlikenin vatan ve millet âfâkını sarsması noktasından Erkân-ı Harbiye Reisi Fevzi Paşa bundaki büyük hisse ve iştiraki görüyor ve ekilen zakkum tohumlarının birden çok geniş bir sahada filizlenmesini müşahade etmekle, elbette 'Nereden, nereye?' سوالini kendi kendine soruyordu. Vatan ve milletin âtisinden endişe duyuyordu. Ve bin-netice, bir tesellî ve gufran kapısı aramakta idi. Osman Nuri'nin kendi çapında teşkil eylediği cemaate, bu noktadan dahil oluyor ki, Kurtuluş Savaşını kazanan mukaddes ruhun, millet ve vatana bağlılığın en yüksek örneğini asker ve sivilden müteşekkil- az da olsa- Osman Nuri cemaatinde görmekte ve bütün bunların mülâhazasıyla bir af ve Mağrifet yolunu Osman Nuri

delâletiyle aramakta idi. Bu nokta-i nazardan rahmetli Osman Nuri Efendi, o dehşetli zamanların mes'uliyetlerinden kendisini kurtaracak şekilde çalışmıştır. Nitekim zaman zaman anlattığı ve en güzel ve isabetli tabirini Ahmed Feyzi Ağabeyin beyânında bulan bir sâdık rüyâ veya mânâda gördüğü şöyle bir vak'a vardır:

Bir mecliste Peygamberimiz Fahr-i Âlem (a.s.m.) ile Ebû Bekir Sıddîk(r.a.) ve kendisi de bulunduğu halde, Sıddîk-i Ekber Efendimiz soruyor: 'Yâ Resulallah, ümmet-i Muhammed'in (a.s.m.) hâli ne olacak?' Cevaben Resul-i Ekrem (a.s.m.) Efendimiz, 'Âlem-i insaniyet, İslâmiyete inkılâb edecek ve medeniyet-i Muhammediye bütün beşerin ruhuna nefhedilecek' buyuruyor. Bunun üzerine tekrar Sıddîk-i Ekber Efendimiz, 'Bunu kim yapacak?' dediği zaman, Peygamber Efendimiz, 'İşte!' diye Osman Nurî Efendiyi gösterdiğini söylerdi. Millet Partisini kurdurması, Hazret-i Üstad'ı Ankara'ya davet etmesi ve Hazret-i Üstad için evine muttasıl bir yer yaptırmış olması da gördüğü mezkûr muhavereye binâen idi. 1950 güz aylarında rahmetli Ahmed Feyzi Ağabeye bunu anlatmıştı. Feyzi Ağabey onun şevkini kırmamak için yanında söylemeyip, dışarı çıktığımızda dedi ki: 'Osman Nuri Efendinin bu Ankara'da bulunuşu, Risale-i Nur'a samimî alâkası, irtibatı ve Hazret-i Üstad'a dostluğu ve yakınlığı itibarıyla o küllî şahs-ı manevîye olan teveccüh ve mazhariyeti cihetinden kendi aynasında o küllî mânâyı görmüş.'

Evet, Osmanlılardan sonra hem âlem-i İslâm'da, hem âlem-i insaniyette dehşetli tahavvüller ve inkılâplar zuhura geldi. Bugün Nur'ların ışıyla baktığımız zaman anlıyoruz ki, ümmet-i Muhammed'in 1400 seneden beri zuhuruna intizar ettikleri ve dehşetinden Allah'a sığındıkları âhîrzaman

hâdisatının zuhuru bu zaman imiş. Nitekim otuz-kırk sene sonra gerek dünya üzerinde, gerek memleketimizde meydana gelen anarşi hâdiseleri ve komünizm tehlikesi gibi milyonları kasıp kavuran müthiş bir ahlâksızlık ve imansızlık tâunu, ebede namzet insan için ne azîm bir tehlike arz ettiği mâlûmdur. Evet, çekirdeğin kıymeti, ondan fışkıran ağacının heybetiyle ölçülür. Bu mânâ hayırda da şeyde de aynıdır. Peygamberimiz Efendimizin, 'Kim iyi bir çığır açarsa, ondaki hayır devam ettikçe, bir misli o çığırı açanın defter-i âmaline yazılır. Kim de fenâ bir çığır açar, o devam ettiği müddetçe yekûn şerler ona yazılır' meâlindeki bir hadis-i şerif var. 'Essebebü kel-fâil' sırrı ile ki, Allahü alem, âhir zamanda zuhur eden hâdiseler de böyledir. Hayır ve şerde başlayan, devam eden, gittikçe gelişen ve milyonları içine alan iki cereyan-ı azîmin mebde'leri, sebep ve vesileleri, fâilleri olan reisleri, evvelleri büyüyorlar, inkişaf ediyorlar. Dal budak salıyorlar, küllîleşiyorlar. Cenneti baştan başa kuşatan Tûbâ ağacı gibi ve Cehennemi ihata eden korkunç zakkum ağacı gibi her tarafa uzanıyorlar.

İşte rahmetli Osman Nuri Efendi, merkez-i pâ-yi taht-i hükûmette samimî hizmet-i diniyesi, Risale-i Nur'un Denizli beraatinin tasdikindeki hizmeti ve kendi zât-ı mübarekindeki yüksek imanı ve metanetiyle, manevî bir müjde-i Nebeviyenin bir nebze tecellî-i iltifatına bu sûretle nâil olur, demektir.

Osman Nuri Efendi hücre-i nuriye olarak tesmiye ettiği ve Hazret-i Üstadımızın da medrese-i nuriye olarak kabul ettikleri, dershâne-i nuriye tamamlandıktan sonra, tekrar Hazret-i Üstad'ı dâvet etti. Hazret-i Üstadımız aşağıdaki mektubu kendisine göndermişti:

Üstadın Osman Nuri Efendiye mektubu

Aziz Sıddık Kardeşim Osman Nuri,

Madem Cenab-ı Hak, senin kudsî niyet ve ihlâsınla, Ankara'da en mühim genç Said'ler, senin etrafına toplanmış. Madem Ankara'da benim bulunmamı lüzumlu görüyorsunuz. Ben de şimdi nafakamla tedarik ettiğim nüshalarımı o küçük medrese-i nuriyeme benim bedelime gönderiyorum. Onların adedince Said'ler, seninle komşu olurlar. Hem fedakâr evlâdın çok fevkinde sadâkatle şimdiye kadar hizmetleriyle her biri birer genç Said olarak beş-on Abdurrahman'larım hükmünde Sungur, Ceylân, Salih, Abdullah, Ahmed, Ziya gibi genç ve çalışkan Said'leri senin yanına hem benim vekilim, hem senin talebelerin olarak benim bedelime o küçücük medrese-i nuriyeye nezaret ve bir nevi derslane olarak reyinize bırakıyorum.'

Fakat rahmetli Osman Nuri Efendi mutlaka Hazret-i Üstadımızın teşrifini bekliyordu. Yakın bir istikbalde yüzlere binlere bâliğ olacak ve bütün vatanperverler tarafından ileride takdirle karşılanacak, böyle ulvi ve genç talebelere her sahada faydalı olacak derslane-i nuriyelerin mebde ve başlangıcı olacak mânâdaki büyük mazhariyet yerinde, illâ Hazret-i Üstad'ın gelmesi isteğine, bu tarz mukabelesinden bir derece mahzun ve mükedder olmuştu. Bizim de üniversiteliler arasındaki Nur'larla hizmet faaliyetimizi, meselâ Zübeyir Ağabeyin, Ceylân, Seyyid Salih ve sâir kardeşlerin konferans gibi, temaslar gibi ayrı ayrı sahalardaki hizmetlerini 'Haber vermeden yapıyorlar' endişelerinden mütevellit olacak ki, üzüntüsünü izhar etti. Biz de Hazret-i Üstadımıza durumu arz ettiğimizde Emirdağ Lâhikası'na geçen mektubu gönderdiler." (Bak. Emirdağ c.2.Sayfa 57)

MEHMET SOFUOĞLU - PROF.HİLMİ ZİYA ÜLKEN

MEHMET SOFUOĞLU

PROF.HİLMİ ZİYA ÜLKEN

Tefsir ve hadis hocası. Mehmet Zeki Sofuoğlu 1990'da vefat etti.

"Bu zata Bediüzzaman derler"

İstanbul İlâhiyat Fakültesinin merhum tefsir ve hadis hocalarından Mehmed Sofuoğlu 1956 yılında İslâmköylü eniştesi Nuri Ufuk'la birlikte bir sohbahar günü Barla nahiyesine doğru yola çıkmışlardı. Gayeleri Barla'da Üstad Bediüzzaman'ı ziyaret etmektir. Vardıkları zaman Bediüzzaman'ın orada olmadığını üzümlere gördüler.

Barla Karakolundaki jandarmalar verilen emri yerine getirmek için, Sofuoğlu Hocaya "Niye geldin, niçin geldin, hüviyetin nedir?" gibi mâlûm devirlerin mâlûm sorularını sorarak ifadelerini aldılar.

Merhum Sofuoğlu, son devir âlimlerinden Yusuf Ziya Yörükhan'ın ve Hilmi Ziya Ülken'in Bediüzzaman'dan çok sitayişle bahisler açtıklarını; ilmini, irfanını ve kahramanlığını sena ettiklerini bize anlatırken, Hilmi Ziya Ülken'le Bediüzzaman bahsini konuştuklarını da söylüyordu.

Prof. Hilmi Ziya Ülken kitaplarında Bediüzzaman'ın eserlerinden nakiller yaparken, dostlarına da Üstad Bediüzzaman'dan hep sitayişle bahisler açardı.

Ülken 1946 yılında neşredilen İslâm Düşüncesi Türk Tefekkür Tarihi Araştırmalarına Giriş isimli eserinde, "İslâm düşüncesine ait Tanzimattan sonraki yayınlar" kısmında Üstad Bediüzzaman'ın Sünuhat, Lemaat, Habbe ve Zeylül-Habbe isimli eserlerinden sitayişle bahsetmektedir.

Merhum Mehmed Zeki Sofuoğlu, Edebiyat Fakültesi Türk Tefekkürü Tarihi ve Sosyoloji Profesörü Hilmi Ziya Ülken'le Türkiye'nin ilk İslâm Enstitüsü İstanbul Fındıklı'da yeni açıldığı zaman görüşüp, sohbetleri olduğunu anlatmıştı.

Enstitüde bir gün sohbet ederken, Hilmi Ziya Ülken kendi hocasıyla aralarında geçen bir hadiseyi şöyle anlatmıştı:

"Meşrutiyet senelerinde hocamla birlikte Nuru Osmaniye Camiinin yakınlarında bir çayhanede oturup sohbet ediyorduk. Tam o esnada camiden, yanında talebe ve fedaileriyle, külâhlı, çizmeli, şark kıyafeti içinde genç bir zat çıktı. Hocam hemen beni ikaz etti. 'Bu gördüğün zat ilimde deryadır. Sakın bunun kıyafetine bakıp da aldanma! Herhangi bir mevzuda dahi olsa bununla münazara edeyim, münakaşa edeyim deme, bu zat seni mat edip, mağlûp eder. Bu zata Bediüzzaman derler.'"

Prof. Hilmi Ziya Ülken'den bu hatırasını bize nakleden merhum Sofuoğlu Hoca da, Bediüzzaman'ı ve eserlerinin kıymetini ifade edip, takdirlerini bildirmişti.

TEVFİK DEMİROĞLU

"Bediüzzaman'la Beyazid Camiinde buluşurduk"

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerini, Doğu Anadolu'da yapmak istediği Medresetü'z-Zehra (İslâm Üniversitesi) zamanından duymuştum. Zaten o zaman şöhreti büyük, her yerde bilinir ve tanınırdı. Fakat ilk görüşmemiz Eyüp'teki Sokullu Medresesinde oldu. O zaman Şeyh Şefik Efendi vardı. Büyük bir adamdı. Esasen benim bir dayım vardı. Seyyid Tahâ Efendi. Uzun zaman Van Mebusluğu yaptı. Üstad ile o birbirlerini çok severlerdi. Bu sebeple bir ay mütemadiyen geldi ve bizde beraber yatarlardı. Bir ay Sokullu Medresesinde oturduk. Sonra İdrisî Köşkünde oturmaya başladık. Çok müzeyyen, ahşap, şenlikli bir şeydi. Tâ Çamlıca'ya kadar her yeri görürdü. Aslı Yavuz Sultan Selim zamanında yapılmış, III. Sultan Selim de bu binayı tamir ettirmiştir. Uzun zaman bu köşte kaldı. Bilahare aşağıda, türbenin yanındaki odada kaldı.

Daha sonra Dâr-ül-Hikmet'ül-İslâmiye azası olduğu zamanlar Reşadiye Otelinde kaldı. Sonra Vezneciler'de bir eve geçti. Biz kendisiyle ya Beyazıt Cami-i Şerifinde veya Şehzadebaşında çayhanede buluşurduk.

Uzun birader

Eyüp'te iken şöyle bir hatıramız oldu: Eyüp meydanındaki yoğurtçudan yoğurt alırdı. 'Merhaba yoğurtçu efendi' derdi.

Hiç unutmam. Örme bir kesesi vardı, onu çıkarır parasını verirdi. Yoğurdu alıp yukarıya çıkarken, köpekler peşimize

düşerdi. Köpeklere 'Pist birader, pist birader' derdi. Bir gün, ben, 'Üstad'ım; o birader, ben birader. Böyle olur mu?' dedim.

O da: 'Sen uzun biradersin' dedi.

Otuz yıl sonra 1952'de Sirkeci'de Akşehir Palas Otelinde ziyaretine Eşref Edip Beyle gittiğimizde beni bu nam ile yine tanıdı. 'Ve aleyküm selâm! Uzun birader' dedi.

Şimdiki Sultan Selim Camiinde imam Ali Rıza Sağman Bey vardı. Son zamanlarda Sultan Selim'li Hafız Ali diye tanınırdı. Onu çok severdi ve önünde otururdu. 'Hafız oku oku, bizim vaaz u nasihatlerimiz, para etmez. Sizin okuyuşunuz belki bu milleti ıslâh eder' derdi.

Çamlıca'ya çok giderdik

Üstad Bediüzzaman'la Çamlıca'ya çok giderdik. O zamanlar Yusuf İzzeddin Paşa Köşkünde kalırdı. Bir kuyu kenarına oturur sohbette bulunurduk.

Üstad'ın ekser vakti, Eşref Edip Beyin yanında geçerdi. M. Akif Bey de gelirdi.

Hutuvat-ı Sitte'yi dağıtırdım

İstanbul, İngilizlerin işgalindeyken Üstad'ın biraderzâdesi Abdurrahman'la beraber Hutuvat-ı Sitte'yi dağıtırdım. Nerede içimize güven ve emniyet hissi veren bir kişi çıksa ona verirdik. Bu tarzı da ben tavsiye ettim. Çünkü tuhaftır. Amerikalıların bir neşir yurdu vardı. 'Rabilhous' diye. Kitab-ı Mukaddes'i basıyorlardı. Orada bir Ermeni vardı. Ben onu görünce selâm verir ve halini sorardım. O beni gözüne kestirmiş. İncil'den ufak risaleler yaptırmışlar. Küçük kitapçıklar halinde, bana bunlardan 5-10 tane verir. "Tevzi eder misin?" derdi. Biz de alır, götürür ve yakardık.

Ben bunu Üstad'a söyledim. 'Siz müsaade edin böyle yapalım' dedim. 'Peki' dedi. 'Abdurrahman'la bu işi yapın.'

Kitaplar Vezneciler'de bir ayhanedeydi. İngiliz işgali olmasına rağmen korku diye bir şey bilmiyorduk. Ben Türbe'de bir İngiliz polisini dvmşmdr. Yerlerine göre bazen yüzlerine tkrp hemen kaardık. Tabii peşimize dşerler. Türk polisi de bize talimat verir. 'Sağa sap'der, onu sola götürür. Böylece izimizi kaybettirirdik.

Top kamalarını kaırırdık

Ayrıca top kamalarını alıp, İngiliz toplarını muattal hale getirmek gibi gizli bir çalışma yapardık. Bunun için Sirkeci'de biri kahvehaneden talimatımızı alırdık. Washington Sefareti İmamı Saffet Efendi devamlı burada bir sedirde otururdu. Önüne de bir nargile alır içerdi. Biz yanına gelir elini öperdik. Bu anda o bizim elimize bir kâğıt sıkıştırır ve hemen şu şekilde bağırırdı. 'Oğluma bir çay' derdi.

O zamanlar bir de 'Mimmim' grubu mel'unları vardı. Ben ve bazımız onları tanımiyorduk. Bazı tanıyanlar vardı. Onlardan gizli yapıyorduk. Benim vazifem tersaneden top kamalarını alıp, arşamba Polis Karakolu yanındaki Kuyulu Kahvehaneye getirmektir. Bu kahvehanenin ön ve arkası bahçe idi. Ben tersaneden kâğıda sarılı olarak top kamaları alırdım. Mevsim de kıştı, benim bir pardesm, yağmurluğum vardı, onun altına koyardım ve elimi de cebime koyup onları tutardım. Sonra Kasımpaşa'dan vapura biner, Fener'e çıkardım. Camcı yokuşundan arşamba'ya gelir ve kahvehaneye girerdim. Bazen vapuru kaçırıp bir sonrakine kalırdım. O zaman kahveci: 'Hoş geldin evlât, nerede kaldın?' derdi. Kahve iki kapılı idi. Arka bahçeye çıkan kapıyı açar, dışarı çıkardık. Bahçede kr bir kuyu vardı. Onun başına getirir ve verirdim. Kamaları o da bir halata sarar ve kuyunun içine koyardı. Sonra beraberce içeri girer, o da tezghtara 'Oğluma bir çay verin' derdi. ayı içer ve zaten vakit epey

ilerlemiş olur ve ben Eyüp'teki evimize giderdim. Diğer taraftan bazı arkadaşlar da Ahırkapı'da silâh çalarlardı.

Eşref Edip'i çok severdi.

Üstad, Eşref Edip Beyin Sebilürreşad Mecmuasıyla çok yakından ilgilenirdi. Eşref Edip Beyi çok severdi. Hattâ son görüşmemizde Avukat Mihri Helav'a 'Bak, Mihri, Eşref Edip Bey günahlarını afettirdi. İslâma çok hizmet etti. Ya sen ne yapıyorsun?' dedi. O da 'Dua buyurun, ben de inşaallah bir şeyler yaparım' dedi.

Sana heykel dikmek için yardım etmedik

Üstad daha önceden beni Ankara'ya göndermişti. Bilahare kendisi de ısrarla istenince geldi. Orada son olarak kendisini Mustafa Kemal'le istasyonda konuşurken gördüm. Ben yanlarında idim. O zaman Mustafa Kemal'in Sarayburnu'na heykelinin yapılmasını düşünüyorlardı. Buna karşılık ilk olarak Sokulluların adamı olan sarıklı avukatlardan Abdunnâfi Efendi karşı çıktı. İstanbul'dan Ankara'ya telgraflar çekti. 'Hilâfet merkezine heykeller dikilemez' diye.

O zaman da Üstad: 'Paşa biz sana heykel dikmen için yardım etmedik' dedi. İstasyonda ben duydum. Mustafa Kemal cevap vermedi, yürüdü. Ertesi günü de duyduk ki Üstad Van'a gitmiş.

"Üstad'ı anlayan tek devlet adamı Adnan Beydir. Rahmetli çok anlamıştı. Ama ne yapsın, etrafındakiler ona daha fazla yardım etmesine mani oluyorlardı."

Tevfik Demiroğlu 8 Mayıs 1987'de vefat etti.

İSMAİL HAKKI İZMİRLİ

İsmail Hakkı İzmirli (1868-1946). İzmirli İsmail Hakkı dinî, felsefî ilimlere ait eserleriyle ve çalışmalarıyla tanınan, yakın tarihimizin büyük âlimlerindendi. İzmir'de dünyaya gelen İsmail Hakkı, Rus harblerinde vurulan Yedek Yüzbaşı Hasan Efendinin oğluydu.

Darü'l-Hikmeti'l-i İslâmiye âzası

İzmir Rüştîyesini bitirdikten sonra İstanbul'da tahsiline devam etmişti. Darül muallimin-i âliyenin edebiyat kısmından birincilikle mezun olmuştu. Bir müddet de Fen Fakültesine devam etmişti. Çeşitli mekteplerde dersler okutmuştu. Edebiyat ve İlahiyat Fakültelerinde müdürlük yaptı. Mülkiye ve muallim mekteplerinde de dersler okutmuştu.

İzmirli İsmail Hakkı'nın yüz kadar yazdığı eseri bulunmaktadır. Büyük bir kütüphanesi vardı. Kitaplarını Süleymaniye Kütüphanesine bağışlamıştı. Kitapları Süleymaniye Kütüphanesinin İzmirli İsmail Hakkı bölümündedir. Buradaki kitaplarının tamamı üç bin yedi yüz cilt kadardır. Bunların içinde, Bediüzzaman'ın eski kitaplarının hemen ekserisi bulunmaktadır.

31 Ocak 1946 Perşembe günü akşamı Ankara'da vefat etmişti. Hacı Bayram Camiinde cenaze namazı kılındıktan sonra Cebeci Asrî Mezarlığında toprağa verilmişti.

Vefatından sonra gazetelerde hakkında çeşitli yazılar çıkmıştı. Bunlardan Mehmed Akif Ersoy'un damadı Ömer Rıza Doğrul 2 Şubat 1946 tarihli Cumhuriyet gazetesinde bir

yazı neşretmişti. Doğrul, "İsmail Hakkı İzmirli" başlıklı yazısının sonunu şöyle bitiriyordu:

Kendisini otuz beş yıl önce Mehmed Akif'in muhitinde, Babanzade Ahmed Naim'le, Ferid Kam'la birlikte tanımak şerefini kazanmış ve onun iltifat ve teveccühü ile karşılanmışım. Kendisi, Mehmed Akif muhitinin en belli başlı erkânındandı ve o meclis, İzmir'siz tamamlanamazdı. Onların hepsi Allah'ın rahmetine kavuştular. Nihayet o da, o meclisi bam başka bir âlemde tamamlamak üzere onlara katıldı. Ve onlar gibi o da bizi öksüz bıraktı.

"Türk milletine ve İslâm âlemine başsağlığı dileriz."

Radyo gazetesı muharriri Nureddin Artam da İsmail Hakkı İzmirli'nin ölümü münasebetiyle şu beyti söylemişti:

Hakkıyı Hakka eyledik îsâl,
Ona hasret çekerdı İbni Kemal,
Yürüdü Hakka, Hakkı İzmirli
Çekeriz biz de şimdi İsm-i Celal."

Eserlerinden bazıları şunlardı:

Maani-i Kur'ân, Yeni İlm-i Kelam, Usul-ı Fıkıh Dersleri, İlm-i Hilaf, Din Dersleri, Siyer-i Nebeviye-i Celile, Garb Filozoflarıyla Şark Filozofları Arasında Bir mukayese, Fenn-i Menahiç, Şeyh ebi Bekir-i Razi, Mutasavvife Sözleri mi?, Gazilere Armağan ve Angilikan Kilisesine Cevap.

İzmirli İsmail Hakkı eserlerinden dolayı maarif vekaletinden takdirname aldığı gibi, Fransa devleti tarafından da kendisine akademi nişanı verilmişti.

İzmirli, verdiği dersleri pek heyecanlı bir şekilde anlatırdı. Bitmeyen bir ilim heyecanı taşırdı. Gayet güzel dersler anlatırdı. Onun derslerini anlamayan hemen hemen yoktu.

İslâm tarihini yaşayarak anlatırdı. Kendisini dinleyen talebelerini bazı zamanlar da anlatırdı. İslâm tarihini anlatırken talebeler dersin tafsilatlı olmasını istedikleri zaman onlara cevaben:

Benden mufasssal istemeyin, mevsuk isteyin!" derdi.

İzmirli" adıyla tanınan Hafız İsmail Hakkı, Dârü'l-Hikmeti'l İslamiye'de âzâlık da yapmıştı.

Hüdâ hepsine rahmetler eylesin.

MUSTAFA BARÇIN

1901'de Konya'nın Sarıveliler kasabasında doğdu. Çeşitli hocalardan dersler aldı. Bekir Haki Efendi de hocalarındandır. Eski adalet bakanlarından Sedat Çumralı ile samimi bir arkadaşı. Üstad Bediüzzaman'ı İstanbul, Emirdağ ve Isparta'da ziyaret etmişti. Kardeşi Dr. Tahir Barçın'a Üstad Bediüzzaman'ı gösterip tanıştırmıştı. Mustafa Barçın'ın Arapçadan tercüme edilmiş bazı İslâmi eserleri vardır.

İstiklâl marşımızın şairi Mehmed Âkif Beyin Fatih Sarıgözel'de dünyaya geldiği evin yerinde bugün Barçın Apartmanı yükselmektedir.

Barçın Apartmanının sahibi Dr.Tahir Barçın'ın evinde senelerce, her hafta Çarşamba okunan Risale-i Nur derslerine devam etmiştik. Merhum doktor ağabeyimiz, kendilerine, Mütareke senelerinde ilk defa ağabeyi Mustafa Barçın'ın Bediüzzaman'ı gösterdiğini ve bir kitabını okuması için verdiğini anlatmıştı. Mustafa Barçın'ın Fatih Camiinin güney taraflarındaki medreselerde gördüğü Bediüzzaman'ı kendisine tanıttığı günleri hasretle anlatırdı.

Doktor Tahir Barçın ağabeyimizin vefatından yıllar sonra, ağabeyi Mustafa Barçın'ı Feneryolu'ndaki evinde ziyaret etmiştim. Bu ziyaretlerim esnasında aziz hatıralarını da dinleyerek tesbit etmiştim.

Kendileri Üstad Bediüzzaman'ı 1920'lerde gördüğü gibi daha sonraki Cumhuriyet yıllarında Emirdağ ve Isparta'da da ziyaret edip görüşmüşlerdi.

"Aradığım adam mutlaka budur"

Anlattığı hatıralardan şunları tesbit edebilmişim:

Bizler Konya'da talebeydik. O günlerde duymuştum: Kürdistan'da bir talebe varmış, okuduğunu unutmazmış, çok büyük bir âlimmiş. 'On bir Buçuk' isimli bir eseri varmış (Divan-ı Harb-i Örfi) diyorlardı. Ben de 'Keşke bu zat bizim Konya taraflarına gelse de bir görsek' derdim arkadaşlara. Sonra üç-dört sene sonra İstanbul'a gelmişim. Yine bu harika zatı düşünüyordum. O zamanlarda tramvay Edirnekapı'ya kadar gidiyordu. Bir gün Fatih otobüs durağında tramvaydan bir zat indi. Külahlı, ayaklarında çizmeler, sırtında bir kürk, belinde kılıç gibi uzun bir kamasıyla hemen dikkati çekiyordu. İçime bir ilham geldi, 'Aradığım adam mutlaka budur' diye bir düşünce geldi içime. Bu zatın peşinden gitmeye başladım:

Yavaş yavaş Fatih medresesine çıktık. Medrese'de yüksek tahsil yapan Vanlı Nimetullah vardı. Nimetullah, Van'dan beri Üstad Bediüzzaman'ı tanıyormuş. Beraber arkasından Üstad'ın odasına girdik. Fırsat bekliyoruz, oturup konuşmak istiyorum, ellerini öpmek istiyorum. Medreseden beş altı talebe arkadaş daha geldi. Onlar da Üstada karşı çok hürmetkârlardı. Orada ellerini öperek hemen oturdum. Biraz konuşup, tanıştık. Koltuğunda bir takım kitaplar vardı. Bu kitaplardan bir kaç tanesini bana verdi, Bu kitaplardan herkese birer tane "hediyemdir" diye dağıttı. Bunların içinde İşarat'ül-İcaz'ı hatırlıyorum. O zamanlar İstanbul İngiliz işgali altındaydı, herhalde sene 1920-21 günleriydi.

"İslâma hizmet eden bu zata sen de hizmet et"

Uzun zamanlar sonra Adana'da murakıp olarak vazife yapıyordum. Üstad Bediüzzaman Emirdağ'da bulunduğunu öğrenmişim. Kardeşim Dr. Tahir Barçında Emirdağ'da vazife

yapıyordu. Kardeşime Üstad'ı ziyaret etmesini, hürmet etmesini yazmışım. "İslâma hizmet eden bu zata sen de hizmetkâr olacaksın" diye bildirmiştim. Böyle bir zatı Allah size nasip etti, elinden gelen bütün gayreti göster, bu büyük zattan istifade et' diye bildirmiştim.

Bir ara Antalya'da müdürlüğüm vardı, o tarafa geçerken Emirdağ'a uğradım. Üstad'ı ziyaret ederek ellerini öptüm. O zamanlarda Demokratlar çıkmıştı. İslâmî havalar biraz kuvvetlenmişti. Üstad bana, ziyaret edip çıktıktan sonra merhum Osman Çalışkan ile bir hırkasını giymem için hediye olarak göndermişti.

Daha sonraları Isparta'da vaaz etmişim. Bu vaazdan sonra da Üstad'ın ziyaretine gitmişim. Kendilerinin hizmetlerine Bayram ve bizim ermenekli Ziver (Zübeyir), bakıyorlardı. Yanlarında uzun kalmak istiyordum. Kurduğumuz Sönmez neşriyatıyla alâkalı bazı şeyler soracaktım. Ama kendileri çok rahatsızlardı. Beni hemen tanıdı, Dr. Tahir Barçın'ın ağabeyi olduğumu ifade ettiler, yanındaki talebelerinin vasıtasıyla konuşabildik. Hasta yatıyordu. Bizlerin hizmeti için dualar etti.

"Çantay: Yıllar Bediüzzaman'ı haklı çıkardı"

Geçmiş günlerde ben Balıkesir'de Hasan Basri Çantay'ı ziyaret etmişim. Merhum Çantay, 'İlk mecliste Bediüzzaman ne kadar haklıymış, biz hocalar Üstad Bediüzzaman'ı desteklemedik ve yalnız bıraktık. Biz hocalar Bediüzzaman biraz fazla gidiyor, diye kendilerine mani olmaya çalışmıştık. Kendilerini durdurmak için, aman fazla ileri gitme diyerek, ceketinin eteğini çekmiştik. Bizler biraz da korkuyorduk.

Bediüzzaman çok pervasızdı. Hiç kimseden çekinip korkmuyordu. Ama yıllar geçince Bediüzzaman'ın ne kadar haklı olduğunu gördük, bizlere hakkını helâl etsin" dedi.

Merhum Doktor Barçın, ağabeyi Mustafa Barçın'dan duyduğu bu hatırayı Emirdağ'ında Üstad Bediüzzaman'a anlattığı zaman, Bediüzzaman "Maşaallah, maşaallah demek hocalar benim otuz sene evvel söylediklerime yeni gelmişler, madem öyledir, ben de onlara hakkımı helâl ediyorum" diyor.

ALİ BALABAN VE CEMİLE BALABAN

Eski Said'ten Yeni Said'e

Güzel İstanbul'un güzeller güzeli Boğaz'ına Osmanlı tarihçisi Dursun Bey "Nehr-i Azîz" adını vermişti.

Bediüzzaman Said Nursî'nin Rumeli sahillerindeki ilk menzillerinden sonra Sarıyer hakkında, Boğaz içinde Tarih eseri şunları kaydetmektedir:

"Bir zamanlar Boğaz feneri Sarıyer'de idi. Bilhassa bağları, bahçeleri ve mesireleriyle meşhur olan köy, gerek halkın, gerek hükümdarların rağbetini çeken müstesna bir mevkiye sahipti. Meselâ Çelebi Solak Bahçesi, bilhassa padişahların kiraz mevsiminde uğrak mahalli olmuştu. Başta İkinci Sultan Selim, Avcı Sultan Mehmed, Dördüncü Sultan Murad hep Sarıyer'in müptelaları idiler. Burada Dördüncü Sultan Mehmed'in bir de av köşkü vardı ki, bilhassa Hünkâr Suyu padişahın av sahası içinde idi. Evliya Çelebi'nin ifadesine göre, Dördüncü Sultan Murad, Çelebi Solak Bahçesine bakmış da 'Ben Hâdimü'l-Haremeyn olduğum halde böyle bir Cennet bahçesine sahip değilim' deyivermiş. Bunu haber alan bahçenin sahibi ise, 'Padişahıma hibe olsun' diye bahçesini hükümdara hediye etmek istemişse de kabul ettiremedikten başka, padişah, bu ganî gönüllü Solak'a sonsuz ihsanlarda bulunmuş."

Sarıyer'in Fıstıklıbağlar semtinde mütevazı ahşap bir hane, Asrın Sultanına menzil olmuş, mekân olmuştu. Bediüzzaman İstanbul'da kaldığı 1918-1922 yıllarında muhtelif zamanlarda

gelip burada kalıyordu. Bu evde, Abdülkadir Geylânî Hazretleri Fütuhü'l-Gayb kitabıyla Eski Said'i Yeni Said'e çevirmişti. Bu hâdiseden otuz yıl sonra da Üstad Bediüzzaman, İnebolu eşrafından ve Nur talebesi Selâhaddin Çelebi ile Sirkeci'deki Akşehir Palas Otelinden bir taksi tutarak burayı ziyarete gitmişlerdi. Bu bahsi yıllar evvelki tesbitlerimizle Nurs Yolu'nda "Fıstıklı Bağlar'da Bir Ev" başlığı altında yazmıştık.

Üstad Bediüzzaman Lem'alar'daki "İhtiyarlar Risalesi"nin "Onuncu Rica"sında "Sarıyer'de kendime bir halvethane buldum" diyerek, İstanbul Boğaziçi'ndeki Sarıyer menzilini söylemektedir.

Bu gizli ibadet yeri olan Halvethane'den "Yirmi Altıncı İhtiyarlar Lem'ası" şöyle bahsetmektedir:

"Halvet ve uzlet, bana sohbet ve muaşeretten daha ziyade hoş geldi. Ben de Boğaz tarafındaki Sarıyer'de bir halvethane kendime buldum. Gavs-ı Azam (r.a.) (Fütûhü'l-Gayb'iyle, bana bir üstad ve tabib ve mürşid olduğu gibi, İmam-ı Rabbanî de (r.a.) Mektubat'ıyla, bir enîs, bir müşfik, bir hoca hükmüne geçti. O vakit ihtiyarlığa girdiğimden ve medeniyetin ezvakından çekildiğimden ve hayat-ı içtimaiyeden sıyrıldığımın pek çok memnun oldum. Allah'a şükrettim."

"Şarktan bir Kürt hoca gelmiş"

Karadeniz'in dindar evlâtlarının yaşadığı Sarıyer Camii, vakit namazlarında bile Cuma ve mevlit cemaati gibi tıklım tıklım mü'minlerle doluydu.

1986 yılının tatlı bir bahar gününde kılınan öğle namazından sonra, sakallı ihtiyar bir zatın yanına yaklaşıp nereli olduğunu sordum. Nur yüzlü dede, bana garip garip

bakmakla birlikte Sarıyer'li olduğunu söyledi. Yine tatmin olmayıp, doğduğu yeri tekrar sorduğumda, dede ve babalarının Doksan Üç Harbinde Kafkaslar'dan gelip Sarıyer'e yerleştiklerini, kendisinin ise Sarıyer'de doğduğunu ifade etti. Bu arada hemen ikinci mukadder ve hazır sualimi yönelttim: "Eskiden, yani altmış sene evvel Sarıyer'de Bediüzzaman oturmuş, siz hiç kendisini gördünüz mü?" deyince ihtiyar dede, gülerek elini cebine attı ve cebinden bir Nur Risalesi çıkardı. Ben hayret etmekle birlikte, bu neviden hâdiselerle çok karşılaşmış bir kimse olarak, fazla da şaşırmamıştım. Sarıyer Camiinin emekli müezzini olduğunu, Üstad Bediüzzaman'ı çok gördüğünü, ziyaret edip ellerini öptüğünü, kitaplarını da okuduğunu söyledi. Hanımının da Üstad'ı ziyaret edip dualarını aldığını, kendi evlerine yemeğe davet ettiklerini ve Üstad Bediüzzaman'ın icabet ettiğini anlatarak, bizi de kendi evlerine davet etmişti.

Daha sonraki Sarıyer ziyaretimizde Sarıyerli arkadaşlar Muallim Mustafa Beyler ve İslâm Yaşar gibi edip dostlarla birlikte evlerine gittik.

Seksen dört yaşındaki Sarıyer Camiinin emekli müezzini Ali Balaban bizi seksen yaşındaki eşi Cemile Hanımla birlikte karşıladı.

Ahşap evlerinin kütüphanesinde bir-iki tane değil, birçok Nur Risalesi eski ve yeni harflerle duruyordu. Hanımıyla kitapları okuyor ve içindeki hakikatlardan istifade ediyorlardı.

Cemile Balaban, babası Nevşehirli Hakkı Babanın Üstad Bediüzzaman'ı çok takdir ettiğini, ilmini ve irfanını çok beğendiğini anlatıyordu. Hakkı Efendi, hiç kimsenin evine gitmeyen, hiç kimseden bir şey almayan Bediüzzaman'ı bir gün evine çorbaya davet ettiğini, Üstad Bediüzzaman'ın ise,

"Peki, ben sana gelirim" diyerek hakikaten bir gün kalkıp geldiğini, yer sofrası hazırlayıp, çorba pilâv ve yemek ikram ettiğini, Üstad'ın ise sadece bir çeşit yemekten biraz yediğini Hakkı Efendinin kızı Cemile Hanım anlatıyordu. Cemile Hanımla kocası Ali Efendi daha önceleri Sarıyer'de Üstad Bediüzzaman'ı gelip giderken çok gördüklerini, Fıstıklı Bağlar mevkiinde bir evde kaldığını söylüyorlardı.

O zamanlar, yani (1918-1922) yıllarındaki yaz mevsimlerinde gelip Fıstıklıbağlar mevkiinde kalan Bediüzzaman, buradaki aslen Kafkasyalı, yine Balaban ailesi gibi 93 muhacirlerinin evinde kalıyordu. Bu evde ibadet, murakebe ve tefeyyüz günlerinde Bediüzzaman'ın Eski Said günleri sona ermiş. Yeni Said olarak hayatında yep yeni bir nur ve nurlu hizmet günleri başlamıştı.

Ziyaretimiz esnasında tam bir Osmanlı hanımefendisi olduğu her halinden belli olan Cemile Balaban Hanım, elinde bugünkü gazetelerin yarısı kadar büyüklükte, çarşaf gibi, Devlet-i Aliyye'den aldığı mezuniyet şehadetnamesini getirip bizlere göstermişti. Eski ve yeni yazıyı gayet güzel okuyan bu Osmanlı hanımefendisi bizim dikkatli bakışlarımız arasında Devlet-i Aliyyenin diplomasını su içer gibi okuyordu.

1920 yıllarında Sarıyer'in her tarafına, "Şarktan bir Kürt Hoca gelmiş, bu hoca çok büyük bir zatmış" diye şâyiaların etrafa yayıldığı zaman, Sarıyer'in dindar Karadenizli evlatları hep Bediüzzaman'ı ziyaret edip, duasını almak istiyorlardı.

MEHMED SAİD ŞAMİL (1900-Medine-1981 İstanbul)

Altı-yedi sene Kafkasya'nın şanlı kahramanı Şeyh Şamil'in torunu Said Şamil merhumun ziyaretlerine giderdik. Bu ziyaretlerin her birisi benim için ilim, irfan, fikir, iman ve kahramanlık destanlarının ziyafeti halinde geçerdi. İlk ziyaretlerimden birinde merhum Said Şamil Beyefendi'ye yaşını sormuştum. Bana cevap olarak yirminci yüz yıllar aynı yaştayım demişti. O günlerde yetmiş beş yaşlarında olduğu halde yiğit ve bahadırlığı her halinden belli oluyordu. Beraberce cemaat halinde namaz kılmak için yerleri tertiplerken, iki kişinin zor kaldırabileceği koltukları tek başına kaldırdığı gibi salonun bir başından diğer başına götürüp, rahatlıkla arzuladığı yere koymuştu.

Göztepe'deki dairesinde başka bir ziyaretimde, niçin evlenmediğini ve bekâr kaldığını sormuştum. Bu sualime de, cevap olarak, Dağıstan ve Kafkasya Davası ile alakalı olarak yaptığı mücadeleleri, İslâm dünyasının beraberliği için gayretlerini ve nihayet "Şeyh Şamil Hanedanı"na münasip olacak bir adayı bulamadığı için evlenmediğini-evlenemediğini anlatmıştı.

Bir Bahadırın anlattıkları

Said Şamil Beyle görüşürken, Üstad'ımın:

Kafkas ve Türkistan İslâm'ın iki bahadır oğullarıdır, Rus mekteb-i harbiyesinde talim ediyorlar" ifadesini düşünüyordum. Her haliyle, ses tonuyla, şivesiyle, edasıyla bu bahadır oğullarından birisi ile karşı karşıya idim.

Yaşayan bir tarih, canlı hatıralarla tatlı anlar yaşatıyordu. insana...

Altmış sekiz sene evvel Yusuf Akçora hacca gelmişti. O zaman ben dokuz-on yaşlarındaydım. Kendisi İdil-Urallı, yani Tatardı. Babası vefat ettiği zaman, annesi bir Dağıstanlı ile evlenmiş. Bu sebepten bazıları, onu Kafkasyalı sanır.

Medine'ye gelmişti. Bizim mektebe geldi ve bizim sınıfa girdi. Hocamız beni tahtaya kaldırdı. Sualler sordular. Cevaplar verdim. Akşam eve geldiğimde, gündüz mektebe gelen Yusuf Akçora'yı bizde gördüm. Elini öptüm. Babama, 'bu sizin yavru herhalde sınıfın en çalışkanı, bugün hoca kendini kaldırdı. Sorduğumuz suallere hep doğru cevaplar verdi' dedi.

Yusuf Akçora ile tâ o zaman tanışmıştık. Aradan uzun seneler geçti. Cumhuriyetin ilk yıllarında, zannediyorum, 1925 senesindeydi, Ankara'da yanına ziyarete gittim. Bir köşkü vardı, oradaydı. Kendileriyle sohbet ederken, bir albay geldi. Görüşüp, konuştular. Albay sonra ayrıldı ve gitti. Arkasından Akçora:

"Bu albay Kürttür. Bu kürtler çok sadık insanlardır. Hocalarına çok hürmet ederler. Çok hatırşinas ve misafirperverdirler' dedi."

Buradan söz açılınca Bediüzzaman Efendi'den bahse başladı. Daha önce anket (*) dolayısıyla verdiği cevapta geçen hatırasını anlattı. Aynen Medine'de hocamın beni kaldırdığı gibi, Üstad Bediüzzaman da sık sık medreseleri gezip, dersleri takip edermiş, Yusuf Akçora da, medreselerde tarih dersleri okutmuş, Bediüzzaman derse girdiği zaman, şimdi bir سوال sorar diye çok heyecanlanır, çok telâşlanırmış... Bu hatırasını anlattı.

Ben daha önceki yıllarda, meşrutiyetin ilk senelerinde, Bediüzzaman'ı İstanbul'da çok görürdüm. En çok belindeki hançeri ve kıyafeti dikkatimi çekerdi. Bilhassa o meşhur hançerini merakla seyrederdim. O hançere sahip olmayı çok isterdim. Çocukluk hafızamda kalan bunlardır.

Yine Cumhuriyetin ilk seneleri idi. Biz o zaman İstanbul'daydık. Kafkasya'dan gizli adamlarımız gelirdi. Ben bu adamlarla görüşmek için Hopa'ya gidip gelirdim. Bir Lazın küçük bir gemisi vardı Onunla Hopa'ya gidiş-geliş on beş gün kadar sürerdi.

1926'da yine böyle bir iş için Hopa'ya gittim. Gizli kuryeyi alıp geliyordum. Gemi Trabzon'da bir müddet durdu. Yeni yolcular bindiriliyordu. Merakla bakınca, yıllar önce gördüğüm, Yusuf Akçora'dan dinlediğim Bediüzzaman Said Nursî de bu kafilenin içinde. O zaman kendilerini Batı Anadolu'ya gönderiyorlardı. Şarkın tanınmış aşiret reislerinden Kör Hüseyin Paşa'yı ve çocuklarını geminin alt kısmına indirdiler. Bediüzzaman ise talebe ve arkadaşlarıyla güvertede oturuyordu. Hava ayet güzeldi. Bahar ve yaz havasıydı. Yol yorgunluğu veya meşakatten olacak bir parmak kadar sakalı uzamıştı. Seyahat dolayısıyla tıraş olamamıştı.

Uzaktan bir müddet seyrettim. Yanına yaklaştım, ellerinden öpmek istedim. Fakat adamları etrafını iyice sarmıştı. Ben de vazifeli olduğum için, herhangi bir zarar gelmesin diye, elini öpemedim. Öpmek kısmet olmadı. Fakat hâlâ müteessirim, niçin görüşüp, elini öpmediğime.

"Sessiz, mahzun oturuyordu. Güvertede bir setin üzerindeydi. Üzerinde gri renkli bir elbise vardı. Cübbe gibi bir şeydi. Uzaktan zaman zaman bakıyordum. Maalesef elini öpmek kısmet olmadı."

Said Şamil Bey o günleri yaşıtıyordu bize. Konuşmamızın burasında, beş sualli nurculukla ilgili ankete temas etti. Şunları anlattı:

"İnsan her yazıyı aynı halette, aynı arzu ve istekle yazamıyor. Halbuki ben sizin ankete verdiğim cevapları iştiyakla, zevkle yazdım. Zoraki olmadı. Böylece yıllar önce görüp de görüşemediğim bu muhterem zata, bu şekilde bir hizmetimiz oldu."

Bahadır insan, asil hanedan Saişd Şamil'in anlattığı hatıralarla gönlüm sevinç içinde, kanatlı bir kuş gibi ayrıldım Göztepe'deki devlethanesinden...

ABDURRAHMAN CERRAHOĞLU

1917'de Burdur'da dünyaya geldi. Bediüzzaman'ı ilk defa 1926'da Burdur'da görmüştü. Üstadın talebelerinden. Risale-i Nur nâşirlerindendir.

Bir gün gönüldaşlarımla sohbette birkaç arkadaş merhum Bediüzzaman ile aramda geçen hatıralarımı yazmamı istediler. Gerçi ben aczimi bilirim. Denizin yanında bir damla olan bu aciz, bunu nasıl anlatacak! Bunu yıllarca düşündüm; nihayet, devam eden ısrarlara dayanamayıp 'peki' dedim. Karınca misali anlatmaya çalışacağım. Buradaki bütün kusurlar benim.... Hatıralarıma başlamadan evvel biraz kendimden bahsetmek gerekecek; her ne kadar, insanın kendinden bahsetmesi pek hoş olmasa da...

"Yıllarca Risale-i Nuru aradım"

Aslen, Burdur'luyum 1332 doğumluyum. Küçük yaşımdan beri dinime, milletime bağlıyım. Okumayı çok seviyorum. 933-934 Ortamektep mezunuyum. Yanılmıyorsam yıl 1926, İlk mektep ikinci sınıftayım. Bir gün muallimimiz Nefi Bey Burdur'da bizi Karasenir Mahallesinin üstündeki Maşat Tepeye götürdü. Orada bizi gezdirirken uzaktan bir zatı gördük. Muallimimiz bize: 'Çocuklar, dağılmayın; ben şu zatla konuşup hemen döneceğim' dedi ve gitti. Beş dakika kadar konuştu, döndü. Bize o zatı göstererek: 'Bu, zamanımızın en büyük alim bir zatıdır. Bu zata Bediüzzaman derler' dedi. Biz, o tarafa baktık, bize gülerek el salladılar. Sonra ayrıldık. O zamandan beri, benim hafızamda bu zatın ismi ve siması hep baki kalmıştır. İlkokulu bitirince, yıllarca

Risale-i Nurları aradım, bir görüp okuyayım diye... Yaşlı amcalarıma sorduğumda: 'Çok güzel risalelerdi, ama biz korkudan o risaleleri hep gömdük' diye cevap veriyorlardı.

Hocam Mehmet Hatipoğlu

Yıllar geçti, orta mektebi bitirdim. Burdur'da Hatip Hoca namıyla maruf çok âlim bir hocaefendi vardı. Cumaları, bayramları hep onu dinlemeye giderdik. Babam da bundan çok memnun kalırdı. Sonra bu hocaefendi ile çok yakın temaslarım oldu. Onu, ikinci bir baba gibi çok sevdim. Fırsat buldukça evine de gitmeye başladım. Benim çocukluğumda hep arkadaşlarım benden çok yaşlı ve olgun insanlardı. Daima onların meclislerinde bulunur, bir kenarda hazla dinlerdim. Bunlar hayatıma çok şeyler kazandırdı. Ve hayatımda bana tesir edeni iki kişi de muhterem hocam Mehmet Hatipoğlu olmuştur. Ondan dinimi, Kitap ve Sünnet sevgisini öğrendim. Müstesna bir insandı. Kaynaklardan dört mezhebi incelemiş, sonra Rizeli Hacı Tahir Efendi isminde Burdur'a gelen bir hocaefendiden ve tavsiyelerinden selef mezhebini tanımış, uzun yıllar selef mezhebine ait ne varsa bütün kitapları okumuş, bu mezhebi savunmuştur. Her konuşmasında âyet-i kerimeler, hadis-i şerifler ve Peygamberimizin hayatı, irşadları, ağzından düşmezdi. Hocam hakkında Ömer Rıza Doğrul Bey'in bana yazdığı mektupta; Hocaefendiyi ziyaret ettiğini, haz duyup bahtiyar olduğunu ve otuz yıl var ki, bu ayarda görüştüğüm bir kimse bulunmadığını yazmıştı. Yine bir görüşmemizde: Azizim! O ne hafıza, o ne hazmediş! Herkes bir şeyler okur, ama hazmetmek mesele...' demişti.

Hocam okuduğunu unutmaz, hatta yılı ve satırı ile söylerdi. Birgün, Abdulaziz Çaviş'un yazdığı ve Mehmet Akif merhumun tercüme ettikleri Anglikan Kilisesine Cevap adlı eseri sormuştum!

Ben onu 25 sene önce okudum. Şu sahifesindeki bahiste bir yanlış var' dediler. Baktık, hakikaten aynen söyledikleri gibiydi. O hâfız-ı Kur'ân olduğu gibi, ehlinin söylediklerine göre hâfız-ı hadis de idiler. İleride bahsi geçecek Bediüzzaman Hazretleri onun bir allame olduğunu söylerdi. Bugün hâlâ dinî vazifelerimi yerine getiriyorken hep bu zat gözümün önüne gelir. Yıllar geçtiği halde hatıralarım daima tazeliğini muhafaza eder. Hocam hakkında o kadar çok hatıralarım var ki, bunu saymak mümkün değil. O, bir ayaklı kütüphane idi. Allah'ın geniş rahmeti üzerine olsun. O, cidden, Allah, Kur'ân ve Resul-i Ekrem (a.s.v) Efendimizin müdafii ve seveni idi.

Mithat Çınar Efendi

Bende tesir eden ikinci şahıs; İzmir'de Midhat Çınar Efendi Hazretleridir. Bu zatı çok sevmiştim. 1944 yılında İzmir'e tamamen yerleştikten sonra bu zata haftada bir kere gider oldum. Kendileri Nakşi tarikatının Halidiye kolu şeyhlerinden idi. Çok mütevazı ve sade bir hayat sürdürüyorlardı. Haftada bir, evinden-o da Cuma günleri-çıkiyorlardı. Burdurlu merhum hocam Mehmet Hatiboğlu bize tasavvuftan tarikattan hiç bahsetmezlerdi. Böylece İzmir'de bana yeni bir kapı açıldı. Ben de bulabildiğim kadar tasavvufa, ait kitapları toplamaya ve okumaya başladım. Artık Mithat Efendi Hazretlerine iyice ısınmışım. Konuşmaları zevk veriyordu. O da fakiri seviyor, hep güleryüzle karşılıyordu. Birgün beni de evlatlığa kabul buyurmasını söyledim; 'Oğlum, hele sen bir istihare yap, sonra konuşuruz' buyurdular.

İstihare yaptığımda rüyamda ilk hocam Mehmet Hatipoğlu'nu gördüm. Elinde yeni bir ceket vardı. Bana göstererek: 'Oğlum hayatta olsaydım, bunu sana ben giydirirdim' dediler.

Rüyamı Midhat Efendi hazretlerine anlattım. Kabul buyurdular. O zaman hemen aklıma geldi: Vaktiyle hocaefendi, Burdur'da bir kitap vermişlerdi, demişlerdi ki: 'Oğlum bu, ilerde sana lâzım olacak, bu kitabı al.'

Eve geldiğimde o kitabı buldum. Baktım. O zamana kadar nedense, hiç doğru dürüst bakmamıştım. Kitab, Nakşibendi tarikatından bahsediyordu. Çok sevindim. Mithat Efendinin geniş bilgisinden çok istifade ettim. Allah'ın rahmeti daim üzerinde olsun.

Günün saatlerini üçe ayırdığını söyler; bir kısmını istirahat ve uyku ile bir kısmını okumakla, bir kısmını da ibadetle geçirirlerdi. Şeriattan ayrılmaz, onu herşeyden üstün tutardı. Sevdiğini Allah için sever; buğz ettiğini de Allah için buğzederdi.

Bir gün yeminle; 'Vasıf öldü gitti, ona bir fatiha okumadım, çünkü Müslüman değildi. ' (Vasıf dedikleri kardeşi Vasıf Çınar'dı.)

Namazda iken güzel bir ölümle vefat etti. Rahmetullahi rahmeten vasiaten...

Beş lisan bildiğini biliyorduk. Sormayınca konuşmazlardı. Sohbetlerinden, vefatına kadar yedi yıl istifade ettim, feyiz aldım. Öğrenmek maksadıyla ben çok soru sorardım. Hoşuna giderdi. Sustuğum zaman: 'Oğlum, ortaya bir mesele at ki, sohbeta renk gelsin' buyururlardı.

Bir gün Risale-i Nur'dan büyük Sözler'i kendilerine gösterdim, hayretle bakarak: 'Oğlum, bu eser kesbî değil, vehbidir; bunu oku ve okut, sevaba girersin' buyurdular. Bu zat-ı muhteremle çok hatıralarım var. Asıl mevzumuz bu olmadığından yüce Mevlamızdan rahmetler niyaz ederek burada kesiyorum...

Bediüzzaman Said Nursî

İkinci askerliğimde (1943-1944) -Bu askerlik üzerimde çok etkili oldu. Kendi hissime göre hamdım, piştim diyebilirim. Bu askerliğimde Hoca Aziz isminde Tatvan'lı bir arkadaşım vardı. Şafiî mezhebini ondan öğrendim, Hep, Said Nursi Hazretlerinden bahsederdi. 'Askerliğim bitince ilk işim bu zatı ziyaret etmek olacak' diyordu. O benim içimde küllenen ateşi meydana çıkarıyordu. Askerliğimden Burdur'a dönünce Siirt'li Şeyh İbrahim Efendiyi Hocam vasıtasıyla tanıdım. Bu zat Ulu Cami'de Hadis-i Şerif okur ve mânâlarını bize anlatırdı. Burdur'dan dönüşünde Emirdağ'ına uğrayıp Bediüzzaman Hazretlerinin duasını alacağını söyledi. Bu sözler bana büyük heyecan veriyordu.

Validemin müsaadesiyle kader beni İzmir'e sevketti. Burdur'daki işimi bırakıp İzmir'e yerleştim. İzmir'de üç ay boş gezdim. Sonra Basmane semtinde bir dükkân buldum. Orada büyük aşkım olan içimdeki kitap sevgisini tatmin için Kitap-kırtasiye üzerinde bir dükkân açtım. Adını 'Cerrahoğlu Kitabevi' koydum; Pek kazanamıyordum, fakat manen tatmin oluyor, huzur buluyordum. Yine de evin masrafları çıkıyordu.

Birkaç yıl sonra evvelce tanıştığım Ispartalı Emin İnel ağabeyin oyuncakçı dükkânına uğramıştım, oradan öğrendim. Hüsrev Altınbaşak ağabeyin elyazısı ve teksir edilmiş şekliyle Bediüzzaman Hazretlerinin büyük Sözler'ini gösterdi, çok heyecanlandım. 'Yıllarca aradığımı buldum' diye sevindim. Bu eseri nereden aldığını sordum. Isparta'dan on liraya aldığını söyledi. Masanın üzerine elli lira bıraktım: 'Ya bunu bana satın, veya okuyup geri vereyim' dedim. Hiç birine razı olmadı. Kitabı alıp hemen bir tarafa kaldırdı. Yıllarca merak edip göremediğim eseri ariyet için olsun alamadığıma çok üzüldüm. Bir boşluk içerisinde üzgün bir halde dükkâna

döndüm. Dükkânımın önünde elinde büyücek bir paket ile müşterim olan Mehmet Yayla ağabeyi (merhum) bekler buldum. Selamdan sonra dükkânı açtım. Bana dedi ki: 'Ben seni çok seviyorum, sana, okuyasın diye bazı kitaplar getirdim, okur musun?'

Ne kitapları?' diye sorduğumda 'Risale-i Nur' dedi. Heyecanım büsbütün arttı. Hüznüm sevince kalboldu. O ânda bana dünyaları verselerdi bu kadar makbule geçmezdi. Kendimi zor tuttum.

"Ağabey bizde bir söz vardır: 'Hastaya kar mı soruyorsun' diye... Ben bu kitapları yıllarca aradım durdum. Daha şimdi büyük Sözler mecmuasını bir ağabeyde görmüştüm. Gerek parayla, gerekse ariyet olarak alamamıştım. Büyük Allah'ımızın lütfuna bakın ki: Beni sizinle sevindirecek. Allah sizden razı olsun!' diye, yüklüce kitap paketini elinden aldım. Büyüklü, küçüklü hayli risaleler vardı."

"Bu iki zatı ziyaret vacip oldu"

Eve gittiğimde o gece saatlerce okudum. Beni ihya etti. Hiç uyuyamadım. İçimde bambaşka duygular hasıl oldu. Tahkiki iman ne imiş; bizi yaratana nasıl iman edilirmiş; Peygamberimiz (s.a.v.) ne imiş, hepsini görür gibi inanmaya başladım. Artık okuyor, okuyordum. O günlerde Üstad Hazretlerine bir minnet ve şükran mektubu yazdım. Yine o günlerde rüyamda Hüsrev Ağabeyi gördüm. Evvelce onu hiç tanıımıyordum. Rüyamda eline bir ağaç dalı alarak, o ağaç dalı ile bir insanın dış hatlarını çizdi. Yine ortadan bir çizgi ile iki kısmı ayırdı. Bana dedi ki; 'İşte insanın şer tarafı, bu taraf da hayır tarafı. Risale-i Nur insanın şer tarafını hayra kalbediyor.'

Uyandım, 'hayırdır inşaallah,' dedim. Birkaç gün sonra rüyamda Hz.Üstad'ı gördüm. Bir evin çıkıntılı olan ön

kısmına oturmuş, ben selam vermeden 'Aleyküm Selâm dediler. Geriye baktım, Üstadımızın evinin üst kısmının kiremitleri noksan. Ben hemen, 'Müsaade buyurun Üstadım, şu yerdeki kiremitleri alıp noksan olan yerleri ben tamamlayayım' dedim. Yerdeki kiremitleri yükledim, Üstad Hazretlerinin bulundukları yere götürürken uyandım; 'Hayırdır, inşaallah' dedim ve düşünmeye başladım. Karınca kararınca bana da bir vazife düştüğünü anladım. Böylece her iki zatı ziyaret etmek vacip oldu. En kısa zamanda ziyaret etmek için imkân aradım.

Üstadı ziyaretim

Önce Isparta'ya gittim. Hüsrev Ağabeyle tanıştım. Onu, önündeki rahlede yazı yazarken buldum. Bitmez, tükenmez azimle çalışıyordu. Rengi bembeyaz olmuş zayıf bir bünyesi vardı. Fakat, o haliyle bir iman kalesi olduğunu her hali ve konuşması ile belli oluyordu.

Aradan kısa bir zaman sonra Emirdağ'a Üstad Hazretlerini ziyarete gittim. Emirdağlı Mehmet Çalışkan Ağabey vasıtasıyla Üstad Hazretlerinden müsaade alındı. Üstadın mütevazi odasına girdik. Yanımda İstanbul'dan hemşehrim Osman Göroğlu vardı. Ellerinden öptük.

Bana: 'Hüsrev'e gittin mi?' diye sordular. Evvela, Hüsrev Ağabeyi ziyaret ettiğimi söyledim.

İyi yaptın, Hüsrev'e kırk canım olsa, fedâ olsun' dediler. Bir-iki dakika kadar oturduk,

Eh, hoş geldiniz, safa geldiniz' dediler. Bu, 'Tamam, kalkın'demekmiş. Arkamda bulunan Mehmet Çalışkan ağabey işaret etti, kalktık.

Ben henüz ne olduğunu anlamış değildim. Bize Risale-i Nur okumamızı tavsiye buyurdular. Kendileri ayağa kalktılar,

Ayakta iken adlarımızı sordu. En son sıra bana geldi:

Efendim, bendeniz, İzmir'den Burdur'lu Abdurrahman' deyince; O, 'Ben seni yazdığın mektuba göre sakallı bir hoca efendi diye tahayyül ederdim, oturun' buyurdular. Sevinerek tekrar oturduk. Bana ayrıca iltifat buyurup: 'Seni yeğenim Abdurrahman yerine kabul ediyorum' dedi:

Daha sonra İslâmın yüceliğinden, Kur'anî hakikatlardan, herşeyden önce sağlam bir imandan, Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimizden, Kur'ânî hizmetlerden bahsettiler. Tekrar imanın gönüllere yerleşmesinden, imansız bilginin pek faydalı olamayacağından uzun uzun konuştular. Konuştukça devleşen bu zat-ı muhteremin gönülleri inşirah veren sohbetlerinden hudutsuz zevk alıyor konuşmasının kesilmesinden korkuyordum. İmanını yaşayan o küçük yapılı ve mevcut kabına sığamıyor, bize çok müessir oluyordu. Bir aralık sükût buyurdular. Üstadımızı fazla yormak da doğru değildi. Çünkü bir buçuk saate yakın konuşmuşlardı. İzinlerini istedik. Dua buyurdular. Ellerinden öpüp başka dünyalarda yaşıyormuş gibi sevinçle ayrıldık. Tarifi mümkün olmayan zevkle dop dolu idim.

"Hz. Ali'ye mensup olan benim"

Bir defaki ziyaretimde yanımda Burdurlu merhum hocamın oğlu Hasan Hatipoğlu vardı. Üstadımıza Hasan Hatipoğlu'nu tanıştırdığımda, hemen: 'O benim ahiret kardeşimdi. Rahmetullahı rahmetten vasiaten; meşreblerimiz ayrı olmakla beraber o allâme idi; Onun din hususunda tuttuğu dalı kimse kurutamazdı. Çünkü yegâne mesnedi, âyât-ı ilâhiye ve hadis-i nebeviye idi' dedi.

Hoca Efendiden işitmiştim. Bediüzzaman Hazretleri zaman zaman hocamın evine teşrif eder, yalnız undan yapılmış çorba

yerlermiş. Konuşmalarına biraz ara verdikten sonra bana dönerek:

Kardeşim Abdurrahman, Hz. Ali (r.a.) Efendimize mensub kişi benim. Ne alıyorsam, o kanaldan alıyorum. Fakat beni bozuk alevilerden zannetme' dedi. (Çünkü ben, dinin bazı yerlerini tağyir eden bozuk alevilere çok kızıyordum.) Bu sözleri karşısında donmuş kalmıştım.

Birkaç yıl evvel bir rüya görmüştüm. O rüyamı Midhat Efendi Hazretlerine anlatmıştım. Rüyam şöyleydi: 1949 yıllarındaydı. Asker olmuşum. Altı aylığına Kore'ye gönderilmişim. Altı ay harbettikten sonra vatanıma dönerken Kanber Ağa isminde bir zat (bu zatı Midhat Efendi Hazretlerine devam ederken tanıyordum) bana bir kutu kaşık verdi, 'bunu çocuklarına hediye götür' dedi..

Bu uzun rüyayı Midhat Efendi Hazretleri şöyle tabir buyurdular:

Oğlum, Hz. Ali'ye mensub bir zat tarafından büyük fayda göreceksin, buna dikkat et' diye rüyamı yorumlamışlardı. O sırada kore Harbi çıkmamış ve ben Kore neresidir, layıkı ile bilmiyordum. Bir müddet sonra Kore Harbi çıktı. Gazetelerde Kore'ye ait resimler çıkmaya başladı. Resimlere bakıyorum, inceliyorum, rüyamda gördüğüm yerler. Hep şaşıırıyordum. Artık rüyamın doğru bir rüya olduğuna iyice inandım. 'Acaba Hz. Ali'ye (r.a.) mensub, kim diye zaman zaman düşünüyordum. Bu ziyaretimde Üstad Hazretleri, bana dönerek:

Kardeşim, Hz. Ali'ye mensup benim' deyince hayret edip donakalmıştım. Nice sonra kendime gelince içimden beni bu zata kavuşturan Cenab-ı Hakk'a şükrettim. Mevlamız her iki

zat-ı muhteremi sonsuz rahmetiyle mustağrak kılsın. Benim şaşkınlığım, Üstad Hazretlerine bu rüyamı anlatmamıştım.

Cidden, Üstad Hazretlerinden istifadem büyük oldu. Üstad Hazretlerini tanıdıktan sonra hayatım boyunca o ezeli, ebedi varlığı hep hisseder oldum. Bir şey yapacağım zaman hemen Cenab-ı Hakkı anıyor, yarın ahirette-bunu yaparsam veya yapamazsam bana ne muamelede bulunur diye düşünür oldum. Cenab-ı Haktan bu duygu ve düşüncemi son nefesime kadar esirgememesini niyaz ederim.

"İzmir'de sen benim vazifemi aldın"

1952 yıllarında olacak; Üstad Hazretleri Akşehir Palas'ta kalıyordu. Gençlik Rehberi için mahkemeye verilmişti. Bir ay ticaret için İstanbul'a gitmiştim. İyi bir tevafuk oldu. Fırsat bilerek Akşehir Palasa gittim. Tabii, ertesi gün mahkeme olacağından rahatsız etmek de istemiyordum. Hiç olmazsa selam ve hürmetlerimi yakınlarından birini vasıta kılarak arz etmek istemiştim. Girmeme, arkadaşlar müsaade etmediler. 'Zararı yok, selamlarımı, hürmetlerimi tebliğ edin' dedim ve bekledim.

Hemen çağırın, gelsin' buyurmuşlar. Selamdan sonra: 'Efendim, şimdi sizin çok meşguliyetiniz var, sizi meşgul etmiş olmayayım' dedim. Bana. 'Kardeşim, bizim için her zaman birdir' buyurdular. Hatırımı sordular, dualar ettiler: 'İzmir'de sen benim vazifemi aldın. Öyle bir muhitte beni yormadın. Vallahi, hergün sana ismen dua ediyorum' buyurdular.

"Dostlarımızdan gelen tarizler bize ikaz olur"

Bu sözler, benim için tarif edilmez sevinç ve şükür kaynağı oluyordu. Bir de şu sözleri ilave ettiler: 'Ben zaman zaman dualarımda şehirleri de sayarak dua ederim. Isparta, Eskişehir,

İstanbul, Burdur... Burdur'a dua ederken Burdur'da Risale-i Nur'a sahip çıkan pek az, hayret ederdim. Meğer oradan Abdurrahman kardeşimiz çıkacakmış.'

İşte bu iltifatın hazzı bana yetiyordu. Burdur'da Şekerci Hüseyin Efendiden, Babacan'dan ve Binbaşı Asım Beyden bahsettiler, rahmetle andılar. Merhum Asım Beyden şöyle bir hatıralarını söylediler:

Isparta mahkemesinde Asım Bey şahit olarak dinlenecekmiş. Mahkeme kapısı önünde beklerken Asım Bey ellerini açmış şöyle demiş: 'Ya Rabbi, şimdi ben şahitlik edersem belki üstadıma bir zararı olabilir, onun için şu ânda benim ruhumu al ki kurtulayım. Mübarek o ânda ruhunu teslim etmiş ve mahkemeye girmemiş. (Asım Bey, benim orta mektepte sınıf arkadaşımın babası idi, Allah rahmet eylesin)

Üstad Hazretleri, mahkemeden sonra 'Yarın yine gel' buyurdular. Ertesi gün gittim, çok neşeli idiler. Bir aralık ben, 'Üstadım hayret ettiğim bir şey, inanın gruptan bir kısım hocaefendiler bize düşman' dedim. 'Kardeşim, onlar bizi anlamıyorlar. Manevi saltanat düşkünü zannediyorlar. Ben onlara da dua ediyorum. Dostlarımızdan gelen tarizler bize ikaz olur' buyurdular. Sonra: 'Benim de Risale-i Nur'a ihtiyacım var' dediler. Mektubatın Altıncı Risale olan Altıncı Kısım'ı okudular. Altı desiseyi geniş bir suretle açıkladılar.

"Üstadın hizmetindeyim"

Bir defasında Fatih Reşadiye Otelinde ziyaret ettim. Bana 'nerede kalıyorsun?' buyurdular. 'Henüz belli değil' dedim. 'Öyleyse benim misafirim ol' buyurdular. Yandaki odada Ahmet Aytimur, Ahmet Feyzi Ağabey, Nazif Çelebi Ağabey bu odada kaldık. Uyanık bulunduğum derecede, Üstadımızın bütün Müslümanların selameti, saadeti için dua ve niyazda

bulunduklarına şahit oldum. Bir zaman sonra hepimiz uyumuşuz. Birden kapımız, elle vurulmaya başladı. Ahmet Aytimur kardeşimiz:

Gidemem, ben ihtilam olmuşum, sen git' dedi.

Kardeşim, ben Üstad'a nasıl hizmet edebilirim; nasıl hizmet edileceğini bilmiyorum. Hem de bir şey lazımsa, nerde, ne var, bilmiyorum ki... Gel, beraber gidelim' dedim.

O yine: 'Ben böyle gidemem' dedi.

O zaman dedim ki: 'Bak, senin bu meselen gibi asr-ı saadette olmuş; Ebu Hüreyre (r.a.) cünüb iken Resulullah (s.a.v.) ile karşılaşmıştı. Diyor ki, ben geriledim, yani geri çekilerek (gidip) yıkandım. Sonra geldim. 'Nerdeydin' veya 'nereye gittin' buyurdu. 'Gerçek cünüb idim' dedim. Buyurdu ki: 'Müslüman necis olmaz'. Böyle olduğu halde, sen Üstad hazretlerinin yanına niye gitmezmişsin.

Tekrar: 'Yürü, beraber girelim' dedim. Beraber girdik. Gecikmemizden biraz serzenişte bulundular. Üstad Hazretlerini öksürük tutmuş; boğulacak gibi öksürüyordu. Hava da soğukça idi. Sobasını yaktık. Ben, gece olduğu için müsaadelerini aldım. Ahmed kaldı.

Sonra Ahmed'e: 'Abdurrahman'a sorun, bana bir öksürük ilacı alın' buyurmuş. Ahmed geldi, sordu. Ben de on gün kadar evvel öksürük olmuştum. Bir ilaç bana çok iyi gelmişti. Ahmed iyice geç vakitlerde nöbetçi eczane aramaya çıktı. Ancak uzun dolaşmalardan sonra bulmuş.

İlacı alıp geldi. Üstad Hazretleri tarifnamesini (prospektüsü) okutmuş, tarifte tok karnına içilmesi yazılı olduğundan: 'Şimdi benim karnım aç, hele dursun' buyurmuşlar. Ertesi sabah kalktık. Ahmed Feyzi Kul, Sabri Halıcı, Nazif Çelebi ağabeylerle müsaade alıp ziyaret ettik.

Üstadımızı iyi bulduk. Bize neşeli, güzel güzel konuştular. Hatta Sabri Halıcı Ağabey, açıklık saçıklıktan bahis açtılar. 'Üstadım, siz pek dışarıya çıkmıyorsunuz, bilmezsiniz' dedi. Buna karşı: 'Kardeşim Sabri, hepsini gayet iyi biliyorum' dediler. Ben ertesi gün yine orada kaldım, tekrar ziyaretten sonra müsaadelerini alıp İzmir'e ayrıldım.

"Üstad beni aratıyor"

Yıl 1953. İstanbul'un 500'üncü fetih günü yıldönümü. Üstad Hazretlerinin Çarşamba'da bir evde oturduğunu öğrendim. Adresini aldım. Ramazan-ı Şerif içindeydi. İkindiye yakın bir zaman içerisinde evi buldum. Kapıyı çaldım. Hizmetinde bulunanlardan bir arkadaş geldi. Kapı aralığında bana Üstadımızın çok yorgun olduğunu söyleyerek sert bir şekilde kapıyı üzerime kapadı. Ne de olsa o zaman gençtim 35 yaşlarında falan.... Ne bileyim, biraz da kızarak kapıya yüklendim.

Kapı açıldı. 'Yahu, sizin hakkınız kadar, benim de burada hakkım var, beklerim. Üstadımız, istirahattan sonra müsaade ederlerse kalırım' dedim. İçeri girdim. Üstad Hazretleri uzanmış, gözleri kapalı istirahat ediyorlardı. Ses çıkarmadan çok az bir zaman kalıp ayrıldım. Kapıyı açıp beni almak istemeyen arkadaş: 'Zaten siz beni istemiyordunuz. Uyanınca selam ve hürmetlerimi, dualarımı, beklediğimi söylersiniz' dedim.

Ticari işlerimi görmek için çarşıya gittim. Arkadaşlarımızın naklettiklerine göre kısa bir istirahattan sonra, 'kim geldi' diye sormuşlar.

Onlar da: 'İzmir'den Abdurrahman geldi' demişler.

Onu niye bıraktınız, onunla konuşacaklarım vardı; şimdi gidin, bulun hemen getirin' buyurmuşlar.

Yatsı zamanı Beyazıt Camiine giderken, tanıdıklardan bir genç arkadaşım beni görünce: 'Ağabey, nerelerdesiniz? sizi bulmak için hepimiz seferber olduk; ayaklarımıza kara su indi' dedi.

Ben de: 'Kardeşim, siz öyle istediniz, halbuki ben bekleyecektim' dedim.

Haydi, haydi gideceğiz. Üstadımız öyle istiyor' dedi. Beraber aynı eve tekrar gittik. Üstad hazretlerinin elini öptüm. Bana sarıldı. 'Seni merak etmişim, çünkü başından bir hadise geçti, korktun mu?' buyurdular.

Duanız bereketiyle korkmadım' dedim. Memnun oldular.

Amma daima müteyakkız olun, teenni ile hareket edin, bizim saklı gizli bir şeyimiz yok. Yolumuz belli. Hizmet etmek istediğimiz belli. Biliyorsun, ben gece kimseyi kabul etmem. Fakat seni merak etmişim' buyurdular.

O sırada benim dükkanım, evim sekiz polis tarafından basılmıştı. Başta Üstadımız dahil 84 kişi mahkemeye verilmiştik. O gün neşeli idiler. İstanbul'un fetih resm-i geçidini takibettiğini, o mübarek günü yaşadığını anlattılar. 'Yarın, yine gel' buyurdular.

Üstaddan aldığım tarikat dersi

Ertesi günü tekrar ziyaret ettim. Yanında Abdulmuhsin kardeşimiz vardı. Abdulmuhsin'e giderek, şaka yollu: 'Keçeli, sen Risale-i Nurları polislere teslim ettin. Abdurrahman kardeşimizde hiç bulamadılar' dedi.

Bir aralık ben: 'Üstadım, İzmir'de pek çok ehl-i tarik var. Çoğu da bozuk bir tutum içerisindeler. Gerçi biz Telvihat-ı Tıs'ayı müsaadelerinizle teksir edip lüzumlu yerlere verdik. Bir de zat-ı âlilerinden tarikat hakkındaki fikirlerinizi dinlemek istiyorum" dedim. Bana şu cevapta bulundular:

Evvela sana gelince mensub olduğu zattan ayrılma. Hatta seni kovsa devam et.' Bundan kırk yıl kadar evvel Şeyh Esad Efendi kardeşim bana geldi.

Kardeşim Said, tuttuğu bu yolu tarikatla birlikte devam edersen zamanın imam veya reisi olursun' dedi.

Cevaben dedim: 'Kardeşim, öyle bir zaman gelecek ki, iman adet kabilinden sallantıda olacak. biz,-tarikat bir tarafa-hepimiz bugünden tezi yok imanî hüccetlerin gönüllerde yerleşmesi için birleşirsek o zaman en faydalı, en lüzumlu vazifemizi yerine getirmiş oluruz.'

Bana tarikatın lüzum veya adem-i lüzumunu şu veciz cümlelerle anlattılar: 'Kardeşim, öyle bir mürşid bul ki, hayatında Kur'ân-ı azimüşşan ve Peygamberimiz (s.a.v.)'in mübarek sözlerine ittiba edip, gayrı en küçük bir bidat işlememiş olsun. Böyle bir zatı bul da beraber intisab edelim. Ben ehl-i tarika muarız değilim. Benim on üç tarikattan iznim var. Fakat bugüne kadar en yakınlarımın hiçbirisine tarikat dersi vermedim. Zamanımız onun zamanı değil..

Zamanımızın büyük Üstadı, manâ ordularının büyük kahramanı mücahid Bediüzzaman Hazretlerine de bu yakışıyordu. O arada Abdulmuhsin Alev söze karıştı.

Ben tarikatın en yüksek mertebesinde olmaktansa Risale-i Nur'un en geride kalan, Kur'ân-ı Kerime hizmet eden bir talebe kalmayı tercih ederim' cevabında bulundu.

Sonra Üstadımız, 'Bize kemmiyet lâzım değil, keyfiyet lâzım' buyurdular. Çok yorulmuşlardı, müsaadelerini alıp ayrıldım.

Annemin serzenişi

Bir gün annem (merhume) Risale-i Nur okuyordu. Ağlamaya başladı. 'Neden ağlıyorsun?' dediğimde: 'Erkek

olmadığıma... Erkekolsaydım; gider, bu zat-ı muhteremin hizmetinde bulunurdum' dedi.

Kısa bir süre sonra Isparta'da Üstad hazretlerini ziyaretimde ilk sözü şu oldu: 'Bu günlerde annenle uğraşıyordum, yoksa vefat mı etti?'

Hayır Üstadım, selam ve hürmetleri var; dualarınıza muntazır. Ellerinizden öper' dedim.

Selam et ve söyle, onu da has talebelerimin arasına alıyorum' dedi. İlave ederek: 'Refikanı da, onlara hep dua edeceğim' buyurdular... Annem ve zevcem dindar, birbirlerine bağlı muhlis kişilerdi. Makamları cennet olsun. Tabii, Üstadımızın söylediklerini, selamlarını söyleyince pek memnun oldular.

"Haberim olsaydı seni karşılardım"

1954 yılında hacca niyet ettim. Burdur'dan gitmek istiyordum. Polis her an başımda. Tarassut altındayım. Burdur'a hareketimden iki gün evvel Sorgu hakimliğinden çağırıldığımı bildirir bir bildiriye 'tebliğ' ile bir memur eve geldi. Bütün korkum ve kudsi borçtan beni geri bırakmaları idi. Annem ve zevcemle birlikte niyet etmiştik. Hemen, şimdi rahmete kavuşan ağır ceza hakimlerinden Abdullah Arığ ağabeyi buldum. Vaziyeti anlattım. Dedi: 'Sen korkma, ben kefil olurum, seni gönderirim.' Ve ilave etti: 'İnşaallah, Cidde'de buluşuruz' dedi. Meğer o da, ilk haccına niyetli imiş..... Hakikaten, ben daha evvel Burdur'dan hacca gitmeme rağmen Medine-i Münevvere dönüşü Cidde'de karşılaştık. O da, ağabeyin ihlasını gösteriyordu. Allah rahmet eylesin...

1954 yılında Medine-i Münevvere'de muhterem Ali Ulvi Kurucu beyle tanıştık. O beni, vaktiyle van'da müftülük yapmış Hasan Hocaefendiyle tanıştırdı. Meğer, bu zat-ı

muhterem Üstad Hazretlerini tanıyan bir kimseyi arar dururmuş. Hattat, Konyalı Abdullah Efendinin dükkânına götürdü. Oturduk. Üstad Hazretlerinden uzun uzun sordu. Dönünce selam ve hürmetlerini tebliğ etmemi, artık Medine-i Münevvere'ye yerleştiğini, evlendiğini, Üstad hazretlerini davet ettiklerini söyledi. 'İnşaallah, dönüşte aynen söylerim' dedim. Pek memnun kaldılar.

Hac farizamı bitirdikten sonra Burdur'a döndüm. Tebrike gelenlerden sonra o günlerde Üstad Hazretleri Isparta'da idiler. Ziyarete gittim. Kendileri çok hasta idiler. Konuşmaları anlaşılmıyordu. Birşeyler söylüyor, biz anlamıyorduk. Sonra bize, Üstadımızın yakınında Zübeyir kardeşimiz naklediyordu. Ben çok üzülmüştüm. Bir aralık, hacca gittiğimi ve eski Van müftülerinden Hasan hocaefendinin selamlarını söyleyince meyyit gibi uzanan Üstadımız yataklarından fırlarcasına 'Ne, sen onu gördün mü?'

Cenab-ı Hak hacca nasib etti, gördüm, Evlendiğini, davet ettiklerini söyledim.

İnşaallah' dediler. İnceden inceye sordular. 'Demek, hacca gittin. Allah mübarek etsin. Eğer haberim olsaydı seni ben karşılardım' buyurdular. 'Bu selam bana şifa oldu. Allah senden razı olsun' dediler.

Üstada getirdiğim hediyeler

O sırada elimde küçük bir paket vardı. Almayacağını bildiğim halde önlerine bıraktım. İçerisinde öyle kıymetli şeyler yoktu. Zemzem, hurma, medine kınası, bir şişe gül yağı ve tesbih. 'Bunlar ne?' diye sordular.

Efendim, bunlar hac hediyesi' dedim.

Biliyorsun, ben hediye almıyorum. Bunlar mübarek yerlerden gelen hediyeler, Seni de çok severim. Ama parasını

vereyim' buyurdular.

Ben Üstadımı kırarım korkusuyla: 'Bunlar pek para tutmaz. Hiç para vermediklerim de var...' dedim. Buna rağmen on küsür lira hesap çıkardılar. Getirdiğim şeyler o kadar da etmezdi.

Hatta, şaka yollu, Zübeyir kardeş: 'Üstadım, bu hesapta siz aldandınız' dedi.

Ona gülerek: 'Keçeli, sen Abdurrahman'la aramdaki sırrı bilmezsin' buyurdular.

Ben yine, 'Af buyurun bu parayı almayacağım' deyince: 'Dur öyleyse' paketimi açıp koku, kına, zemzem ve hurmayı aldılar. 'Tesbih sende kalsın' dediler. Buna karşılık mendilini, havlusunu-dur, aklıma geldi-diye bir de tesbih verdiler. Ben tesbihi görünce çok sevindim. Çünkü aynı tesbihi refikam Medine'de görmüş, 'bana bundan al' demişti. Ben de 'madem bu tesbihi beğendin, namazdan sonra düzine ile alalım, yakınlarımıza da hediye ederiz' demiştim. Fakat, ne hikmettir; o da, ben de unutmuşum. İlk hasta gördüğüm Üstadımızı iyi olarak güleryüzle bizi ayakta uğurlamasından çok sevindim.

Burdur'a gelince, ilk işim, tesbihi refikama verdim. Yüzüme bakarak: "Demek, bu tesbihi Medine'den aldın, bana haber vermedin" dedi. Ben de: 'Bu tesbihi Üstad Hazretleri verdi' dedim. Daha da sevindi. Vefatına kadar bu tesbihi yanından ayırmadı.

"Sıkıntılı günler ve dualarım"

Biraz Burdur'da kalıp evi tamir ettirdikten sonra Akman Pasajının birinci katında yeni bir işe başlamak üzere bir dükkân kiraladım. Kâğıt işleri üzerinde işe başladım. Fakat ne hikmetse işlerim hep ters gidiyordu. Ne alırsam ziyan

ediyordum. Bir yerde dükkânım vardı. Onu da sattım. Onun parası da eridi, gitti. Evet, haftada bir, hanımın tavsiyesiyle yarım kilo yağlı kıyma alabiliyor; o, bir hafta boyunca yemeklerimizin çeşnisi oluyordu. 'Yavaş yavaş küçük çapta imalata başlayayım' dedim. İlk işim, zamlı rulo kâğıt ve tüp içerisinde yapıştırıcı kola imalı oldu. Kalitesi, piyasadaki mallardan çok iyi olmasına rağmen satamıyordum. Beş altı ay daha satamazsam hepsi kuruyup atılacaklardı. Ev kira, dükkân kira, üç çocuğum okula gidiyorlar. Düşünmeye başladım. Son çare bir iş bulmak, tezgahçılık gibi bir şeyler yapmak. Dükkana geç gelir oldum. Hatta bir gün hiç unutmam. Büyük kızım 25 kuruş istedi. Bende beş kuruş dahi yok. Onu bütün bütün üzmemek için 'dükkanda unutmuşum' diye yalan söylemek mecburiyetinde kalmıştım. O gün yolda giderken Cenab-ı Hakka şöyle yalvarmaya başladım. 'Ya Rabbi, şöyle elli liralık alış veriş için bir müşteri gönder. Hem çocuğumun isteğini yerine getireyim. Bakkala olan borcumu vereyim.' Dükkana geldiğimde çok sevdiğim ciltçi, hattat Nazmi Altınkalem hocayı bekler buldum. Dükkanı açtım. Metresi beş liradan olan cilt bezinden on metre aldı. O anda sevincimi tarif edemem. Cenab-ı Hakk'a içimden hamdettim.

Sıkıntılı günler devam ediyordu. Bir gün dükkâna geldiğimde Hacı Recep Usta'yı beni bekler buldum. Ne hikmetse içime bir ferahlık doğdu. Oturmaya vesile olsun diye bir çay söyledim. Üstad hazretlerinin yanından geldiğini, selam getirdiğini söyledi. Çok sevindim. Bana, Üstad Hazretlerinin işimi sorduğunu, merak etmememi, dünya yükünü üzerine aldıklarını söylemişler. Allah'a şükür, o günden sonra, bir kutu satamadığım mallarımdan 50-100 kutu alanlar oldu. Çok çalışıyordum. Borçlardan kurtulmak için evce gece gündüz uğraşıyorduk. Bazı imalat işlerine girdim.

Hepsinden umduğumdan fazla kazanıyordum. Buradaki küçük arsama basit bir işyeri yaptırdım. İşimi genişlettim. Günde yirmi saat çalıştığım çok oluyordu. Ben arkadaşlarla bir araya gelemiyordum. Bu defa beni korkaklıkla itham ediyorlardı. Bunlara pek aldırmış etmiyordum. Öyle korkak olsaydım, Üstad hazretlerine takip edildiğim zamanlar dört-beş defa gider miydim? Ben çalışmakla üzerimdeki borçlardan kul haklarından arınıyorum. Hem de Risale-i Nur için Mustafa Birlik gibi değerli kardeşlerimiz çoğalmıştı. Ben olmasaydım da oluyordu. Allah hepsinden razı olsun. Amin.

Rüyada gelen şifa

1963 yılında tekrar hacca gittim. Halbuki bir daha o mübarek yerleri göremem diyordum. Medine-i Münevvere'de vazifelerimi yaptıktan sonra ilk işim Van müftüsü Hasan hocaefendiyi aramak oldu, buluştuk. İlk hac dönüşümdeki hadiseleri anlattım. O zamanlar, Hz. Üstad rahmet-i Rahmana kavuşmuşlardı. Hocaefendi: 'Evlat, hele otur, ben de sana bir şey anlatayım: Benim hanım cinnet geçirdi. Onu zaptedemez olmuştuk. Çok sıkıntı çekiyorduk. Bir gün rüyamda Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz ile Bediüzzaman Hazretleri bize geldiler. Benim hanımı bir masaya yatırdılar. Peygamberimiz (s.a.v.) ile Üstadımız okumaya başladılar. Uyanınca, hanımda o çekilmez hastalıktan eser kalmamış, sakın bir halde oturuyor buldum. Bugün yirmi beş kadar kız çocuklarına Kur'ân-ı Kerim okutuyor...' demişlerdi.

Bir dahaki hacda, vefat ettiğini söylediler Allah rahmet eylesin. Şuraya kadar kırık dökük bu hatıraları ancak yazabildim. Unuttuklarım çok olmuştur. Yıllar geçti. İstediğimi yazamamışımdır. Üstadımız Hazretlerinin aziz ruhundan af dileyerek vefatından sonraki hatıramla noktalamak istiyorum.

"Böbrek sancılarım ve..."

Yıl 1969. Hacca niyet ettim. Nedense o yıl içimden 'hacc-ı İrfad'a niyet etmek geldi. Öyle yaptım. O yıl, otobüsle Hacı Raif Cilasun ağabeyle gitmiştim. İlk bayram günü Şeytanı taşılayıp Mekke-i Mekke-i Mükerrerme yolunu tuttum. Tıraş olup guslettikten sonra 'İfaze tavafı'nı ve'Sa'y'ı yaptıktan sonra Mina'ya döndüm. Çadırlarımıza yaklaşıncaya her yıl devam eden böbrek sancılarım başladı. Bu yedi yıldır devam ediyordu. O zaman farz olan tavafı vaktinde yaptığımı sevindim, şükrettim. Gecede uyuyamadım. Allah razı olsun, arkadaşlar seferber oldular. Karşımızdaki çadırdan ismini sonradan öğrendiğim Münevver ismindeki bir abla hemen yanıma koştu. Beyine su ısıtmasını söyledi. Sıcak su geldi. Biz kardeşiz, çekinme Havluyu böbreğimin olduğu mahalle serdi. Üzerine çaydanlık koydu. Hem Cenab-ı Hakk'a yalvarıyor, hem de sıcak suyu elinde tutuyordu. Beyine de zaman zaman su ısıtmasını söylüyordu. Ben onun saatlerce gece yarısı uğraşmasından, fedakârlığından göz yaşlarımla: 'Abla, ben sizin hakkınızı nasıl öderim?' dedim. Cevabı şu oldu: 'Sen yerde kıvranırken, ben nasıl istirahat edebilirim, sen üzülme.' Allah ondan, bütün arkadaşlarından razı olsun...

Bir de, şimdi rahmete kavuşan sağlık memuru Hacı Neşet ağabeyi unutamam. O sık sık damardan ağrı kesici iğneler yapıyordu. Geçici de olsa ferahlıyordum. Şuna çok seviniyordum: Yüce Mevlamız ibadet zamanları bana ruhsat veriyordu. O hacda hep Cenab-ı Hak ile idim. Bütün vaktim Ona yalvarmakla geçiyordu. Mâlayani ile vakit geçirmiyordum. İzmir'e geldik. Tebrike gelenler, sana ne oldu böyle diyorlardı. Çünkü o mukaddes belde 12 gün sancı çekmiştim. Medine-i Münevvere'de kitapçı şimdi rahmete kavuştu. Muhammed Sultan Nemingani ismindeki ilk hacda

tanıştığım zat böbrek ağrıları için Hintlilerin kullandıkları (Lüban Zikir) günlüğüne benzer bir ilaç vermişti. O bana biraz faydalı olmuştu.

İzmir'de tekrar şiddetli ağrılarım başladı. Doktora gittim, röntgene havale etti. Röntgende sancı yapan sol böbreğimin hiç çalışmadığı belirtisini gösteriyordu. Doktor, bunun çaresi o böbreği ameliyatla almak dedi. Ben her şeye razı idim. Halbuki sağ böbreğim de arızalı idi. O, doğuştanmış. Halil Tellioglu kardeşim: 'Ağabey, benim arabam ne güne duruyor İstanbul'a gidelim. Boğulursak büyük suda boğulalım. Bu işin otoriteleri var. Onlara gidelim. Belki o böbreği feda etmekten kurtuluruz' dedi. 'Peki' dedim.

"Üstadın tedavisini gördüm"

Benim o günlerdeki vaziyetim şöyleydi: Akşam namazını kılıyor, yatıyordum. Birkaç saat sonra sancı ile kalkıyor. Zorla, yatsı namazını edâdan sonra, sabahlara kadar dolaşıyor, kıvranıyordum. Yine bir gün sancı ile uyandım. Yatsı namazımı kıldım. o güne kadar olmayan bir hal oldu. uykum galebe çaldı. Uyudum. Bir rüya gördüm, şöyle ki: Büyük bir salondayım. Üstadımız hazretleri ortada oturuyorlar. Hemen yanlarına gittim.

Bana: 'Nerelerdesin, kardeşim?' buyurdular. Geri çekilip oturdum. Hiç seslenmedim. Etrafında birçok arkadaşlar vardı. Onlardan biri kulağıma eğilerek; 'Üstad hazretleri bugün bize teşrif edecekler. Bir toplantı yapacağız, sen de gel' dedi. Yavaşça: 'Ben hastayım, gelemem' dedim. Hemen, benim hasta olduğumu Üstad Hazretlerine söyledi. Üstadımız ciddi bir vaziyette: 'Kalk bakalım, neyin var?' buyurdular. Ben vaziyeti anlattım. Ağrıyan böbreğimin ön kısmına sağ elini

koyarak sesli duaya başladılar. Dualarından hep Cenab-ı Hakk'a sığınıyorlardı ve şifa diliyorlardı. (Duaları Arapça idi.)

O sırada uyandım. Baktım, bir aya yakın devam eden bendeki sıklet kalkmış, sanki hiç hasta olmamışım. Cenab-ı Hakk'a şükürden sonra 'Hey koca Üstad! Hayatında da, mematında da kurtarıcısın. Allah seni daimi rahmetlerine gark buyursun' diye ben de dua ettim.

Zevceme koştum 'Ben kurtuldum' dedim. Çok inançlı bir insan olduğundan rüyamı ilk ona anlattım. Sevindi. Çünkü ben hissediyordum, ailecek ölümümün bu hastalıktan olacağını. Artık bitkin olmakla birlikte sakın bir hayat geçiriyordum. İşime bakabiliyordum.

İki gün sonra kan pıhtısı içerisinde uzunca bir taş düşürdüm. Beni arabasıyla götürecek Halil Tellioğlu kardeşim: 'Hazırlan, İstanbul'a gideceğiz' dedi. 'Artık ben kurtuldum' dedimse de, 'Gideceğiz, hem gezmiş oluruz, çok sıkıldın' dedi. kıramadım, gittik. O günün, sahasında otorite olan Prof. Gıyaseddin Korkut Beye muayene oldum. Bana hayretle: 'Bu taşı cidden idrar yollarından mı düşürdün? Bu mümkün olmayan bir şey' dedi. Ertesi günü tekrar röntgene gittim. Filmlere bakarken, 'Bak' dedi. 'Senin bu böbreğini alacağız diyen doktor deli. Halbuki, bu böbreğin öbürünkünden daha sağlam. Yedi yıl kadar evvel, bu hasta olmayan böbreğinden bir kanama geçirdin mi?' Ben, 'Evet' dedim. 'Fakat, bu da iyiye doğru gidiyor, merak etme. Bütün kullandığın ilaçları çöp sepetine at. İlaç gerekmez. Ekmeği az ye. Yürüyüş yap. Şişmanlamamaya gayret et, o kadar. İki yılda bir gel, kontrol edelim' dedi. Üç defa daha doktorun dediği gibi gittim 'Hiç bir şeyin yok dedi: Elhamdülillah, o günden sonra öyle şiddetli bir sancı görmedim.

Ben Üstad Hazretlerinin sadece İslam için yaşadığını, bütün derdinin gönüllerdeki paslanmış imanları kurtarmak olduğunuelemi, kederi, hep İslâm için idi. Bunun için yaşamak arzusunu bu büyük şahsiyetle müşahede ettim. Daha ilk ziyaretim hayalimdeki İslam mücahidini bulduğuma inanmıştım. Şahsına yapılan zulümlerden pek bahsetmezlerdi.

Şunu da yazmadan geçemeyeceğim:

Çantay'ın itirafları

Birgün Hasan Basri Çantay hoca (merhum) Üstad Hazretlerini meclisin ilk günlerinde Meclis-i Mebusan'a yazdıkları bir mektuptan hafifçe tenkit yollu anlatıyordu. Sözlerine yeni başlamıştı. Hemen eliyle ağzını kapayarak: 'Ben bütün o sözlerimi geri alıyorum. Söylediklerimi siz de duymamış olun. Biz rahat döşeklerinde uyurken o, Allah yolunda, Resulullah izinde bütün işkence hapislere rağmen İslamı savunuyordu. Ne yazık ki, hiç birimiz onun gibi olamadık' dedi.

"Yüce Mevlamız İslâma hizmet eden şuurlu bütün Müslümanlara rahmetini esirgemesin. Amin."

HACI FATMA SEYHAN

1320'de Burdur'da doğdu. Babasının adı Emir, annesinin adı Âdile, Lakabı: Burdurlu Hacı Fatma. Van-Gevaş'ta oğlu Abdullah'ın yanında kalıyordu.

"Sakın, ona görünme, Görünürsen gider"

Bediüzzaman Hazretlerini 23 yaşlarında Burdur'da oturdukları zaman görmüş, hizmetinde bulunmuş. Bediüzzaman Hazretleri o zamanlar kendilerine bir adet Delâil-i Hayrat hediye etmişti.

Bediüzzaman'la ilgili hatırasını şöyle anlatıyor:

Molla Said, Burdur'a gelmişti, ilk gelişleriydi. O zaman bizim Burdur'da üç katlı bir evimiz vardı. Kocam Eyüb Bey o zaman Molla Said'i bizim evde misafir etti. En üst katı ona tahsis ettik. Evimiz Burdur'un Yenci mahallesindeydi.

Bizim evde dokuz ay kaldı. Kaldığı bu dokuz ay zarfında hep Kur'ân okurdu. Yanında sadece bir tane kitabı vardı: Kur'ân-ı Kerim. Ziyaretine gelenleri çoktu. Arkasında namaz kılarlardı. Bir gün Valinin adamları da geldiler, Valinin kendisini ziyaret edeceğini söylediler. Bediüzzaman bunu kabul etmemişti. Ben öyle tahmin ediyorum ki, Vali onu kötü niyetle ziyaret etmek istemişti, o da kabul etmemişti Valiyi. Vali bir daha da gelmemişti.

Yine bizde kaldığı zamanlarda bir gün benim binbaşı olan dayım Hacı Hamdi Bey bize gelmişti, etli bir yemek yapmıştık. Sofrayı kurduk. Dayım ellerini yıkamadan sofraya oturdu, ardından da eti dağıtmaya başladı. Molla Said, hemen

müdahale ederek ellerini yıkadıktan sonra, dağıtmasını istedi. Dayım kalktı, ellerini yıkadıktan sonra sofraya tekrar oturdu.

Bir gün Üstad, beyimden evin hamamını sordu, o da gösterdi Bunun üzerine beyime bir sarı lira verdi. Karşılıksız hiçbir şey yapmazdı.

Sabaha kadar namaz kılardı, sabah namazından sonra öğleyekadar kimseyi kabul etmezdi. Daha sonra ziyaretçiler gelirdi. Dokuz ay kendisine hizmet ettim, çamaşırlarını yıkar, sofrasını sererdim. Başını kaldırıp da hiç bana bakmazdı. Kocam bana, 'Sakın, ona görünme. Görünürsen gider' derdi.

Bediüzzaman'ın ahiret bacısı

Dokuz ay kaldıktan sonra bir gün gitti, Divanbaba (Delibaba) Camiinde kaldı. Bir gün çorap giymeden yanına girmiştim. Tahminime göre bu sebepten bizim evi terk etmişti.

Benim için, 'Çok temiz kalbli' derdi. 'Seni dünya âhiret kardeşliğine kabul ettim' diyordu.

Bir gün yine bana şöyle demişti 'Eğer ben Cennetlik olursam, senin elinden tutup Cennete götüreceğim.'

Sakalı yoktu, her gün traş olurdu. Çok temizdi. Üzerinde bir cübbesi vardı, başına kenarları işlemeli bir sarık sarardı.

Bir gün yine beni çağırmıştı, sarığını bana verdi, 'Çocuğunun beline bağla' dedi. Bizim o zamanlar çocuğumuz hiç olmuyordu, daha sonra oldu. Ben çocuğumun oluşunu yine onun duasına ve himmetine bağlıyorum. Daha sonra o sarığı akrabalarından birisinin felçli olan çocuğunun beline bağlaması için vermiştik. Onlarda kaldı.

Ben şimdiden torunlarıma, ölürken mezar taşıma aynen şöyle yazmalarını istiyorum. 'Bediüzzaman'ın âhiret bacısı Hacı Fatma Seyhan'ın ruhuna el-Fatiha...'

O zamanlar enişteminin bir post namazlığı vardı. Ben Üstad'a vermek istedim, ama onlar razı değillerdi, ben yine verdim. O zaman da Üstad hiçbir şeyden haberi yoktu, postun benim olduğunu biliyordu. Tam ben postu sarıp verirken almadı, 'Belki enişten razı olmaz' diyerek geri çevirdi. Ben de eniştelerime kızarak post namazlığı tekrar onlara geri götürdüm.

Onu günlerce anlatsam doymam, o çok büyük bir zattı. şimdi ben 91 yaşımdayım, bakın çok dinçim. Hep onun himmet ve duasıdır. Allah ondan razı olsun.

"Daha sonra bize çok mektup yazardı. Mektuplarında kendisine karşı yapılan haksızlıklardan bahsederdi. Keçe külâh takardı, Burdur'a sürgün olarak geldiğini söylerdi."

RAHMI SULTAN

"Bugün Kürdistan'da bir evliya dünyaya geldi"

Rahmi Sultan ismindeki zattan, Barla Lâhikası'nda Nasuhizade Şeyh Mehmed imzalı mektupta bahsedilmektedir.

Rahmi Sultan, geçen yüzyılda yaşayan ve Üstadın doğumunu haber verdiğini, Emirdağ Lâhikası'nda Halil İbrahim Çöllüoğlu'nun bir mektubundan öğrendiğimiz Hacı Hasan Feyzi'nin talebe ve mensuplarındanr.

Milâslı Halil İbrahim, "Duyduğuma göre, Denizli'de bundan yetmiş-seksen sene evvel büyük evliyadan Hasan Feyzi isminde bir zat, bir gün talebelerine 'Bugün Kürdistan'da bir evliya dünyaya geldi' diye haber vermiş" ifadesiyle Hacı Hasan Feyzi'den bahsetmektedir.

Hasan Feyzi Yüreğil bölümünde tafsilâtlı bilgiler bulunmaktadır.

Hava albayı Şeref Bekteşer'in kayınpederi ve Rahmi Sultan'ın oğlu emekli öğretmen Nuri Ermiş, babası hakkında bize şu bilgileri vermektedir:

"Babam Hacı Rahmi Sultan'ın esas ismi Hıdır, kendisi ise Nakşî tarikatındandı. Nakşî şeyhi ve piri Hacı Hasan Feyzi Hazretleri, ismini Rahmi olarak değiştirmişti. 'Bundan sonra senin ismin Rahmi' demişti. Babam Rahmi Sultan esasen Harput'un bir köyündendi. On iki yaşında Harput'ta iken babasından izin alarak ağabeyinin yanına İstanbul'a tahsile gitmiş. Burada tahsilini tamamladıktan sonra, yanındaki bir akradaşıyla birlikte Tekirdağ'a kadı olarak tayin edilmiş. Tekirdağ'da vazifeye başladıktan sonra, Piri Hacı Hasan

Feyzi, kendisine haber göndererek kadılıktan vazgeçmesini ve Burdur'a gidip orada Kur'ân'a ve imana hizmet etmesini istemiş. Rahmi Sultan, şeyhinin bu emri üzerine hemen Burdur'a gidip, orada islâmiyete hizmet etmeye başlamış."

Binbaşı Âsım Beyi Burdur'dan Barla'ya götürüp Bediüzzaman'la tanıştıran Nasuhizade Şeyh Mehmed, Üstada hitaben "Bülbül-ü Bağistan-ı Kur'ân, Üstad-ı Ekremim Efendim Hazretleri" diye başlayan mektubunda Rahmi Sultanın 1916 yılında vefat ettiğini yazmaktadır: "Mürşid-i ekmel şeyhim Hacı Rahmi Sultan Hazretleri, seferberliğin ikinci senesinde 1332 (1916) irtihal-i beka buyurdular."

Şeyhi Hacı Hasan Feyzi'nin emriyle Burdur'a gelip yerleşen Rahmi Sultan, buradan evlenmişti.

Rahmi Sultan'ın oğlu, öğretmen Nuri Ermiş, Üstadı Burdur'un Divan Baba Camiinde ziyaret edip, elini öptüğünü, onun ruhaniyet ve maneviyatından istifade ettiğini Barla Lâhikası'nda babasından bahsedilen kısmı okununca sevinçlerle söylüyordu.

NASUHİZADE ŞEYH MEHMED BALKIR

Barla Lâhikası'nda mektubu ve şiiri bulunan Nazuhizade Şeyh Mehmet Balkır, Hacı Rahmi Sultan'ın halifelerinden bir zat olarak Binbaşı Âsım Beyi hanımıyla beraber Burdur'dan Barla'ya götürüp, Bediüzzaman'la tanıştırmıştı.

Barla mektuplarındaki güzel manzumesi şu mısra ile bitmektedir.

"Nasuhizade Mehmed, söyledi hemen bu sırları.

Hazine-i Kur'ân'ın bir miftahıdır Hazret-i Üstad."

1878'de doğan Nasuhizade Şeyh Mehmed Balkır, 13 Mayıs 1964'de vefat etmişti.

Nasuhizade Şeyh Mehmed Efendinin oğlu, Halil Hilmi Balkır anlatıyor:

Ben Üstad Bediüzzaman Said Nursi'yi babam Şeyh Mehmed Efendi vasıtasıyla tanımıştım. Babam, Harput'tan Burdur'a gelen ve evlenen, Nakşî tarikatından Hacı Rahmi Sultan'a bağlıydı. Bediüzzaman Burdur'a gelince babam, 'Bu büyük bir zattır' diyerek kendisini ziyaret ediyor, görüşüp konuşuyordu.

"Evimiz yakın olduğundan, biz ona dut toplar götürür ve abdest suyu hazırlardık. Kendileri dut mevsiminde Burdur'a gelmişti. Değirmenler Mahallesindeki Hacı Abdullah Efendi Camiinin içindeki bir odada kalıyordu. Bir seneden fazla kaldığını tahmin ediyorum. Dut mevsiminde gelip, güz mevsiminde gitmişti."

Üstadın Burdur'dan ayrılışı

Burdur'da yaşlı bir hanım ise Bediüzzaman'ın ayrılıp, Isparta'ya gidişini ve bir müşahedesini şöyle anlatmaktadır:

"Üstadın Isparta'ya gideceğini ahali duyunca, kaldığı Hacı Abdullah Efendi Camiinden tâ Paşa Köprüsüne kadar, yolun iki yanına saf tutmuşlardı. Bediüzzaman yolun ortasında gidiyor ve her iki elini uzatarak vedalaşıyordu. Millet ellerini öperek, kendisini uğurlamıştı."

Halil Hilmi Balkır anlatmaya devam ediyor:

Her gün ikindiden sonra kaldığı camide cemaatle dini mevzularda sohbet eder, nasihatlar da bulunurdu. Bir gün ziyaretine Fahreddin Altay Paşa gelmişti. Bediüzzaman çok büyük bir zattı. Babamgil kendisini rehber kabul etmişlerdi. Çok az yemek yerdi. Bir gün kendisini evimize davet etmiştik. Bizimle önce pazarlık etmişti. 'iki dilim ekmek ve bir çeşit az yemek' diye şart koşarak gelmiş ve yemekte ayrı oturmuştu.

Burada Diyarbakırlı Şeyh Cemil Efendi isimli bir zat devamlı hizmetini görürdü.

Üstadı imtihana kalkışan öğretmen

Orta mektepte Kemal Bey isimli birtarih öğretmeni vardı. Bediüzzaman'ın yanına gitmişti. Münazara ve münakaşa etmek için. Bir bahçe kenarında, çimenlik yerde Üstadı bulmuştu. Dinlemeye gelenler de bir hayli kalabalıktı.

"Kemal Bey Üstad Bediüzzamana 'Hoca Efendi, bazı suallerim var, cevaplayabilir misiniz?' dedi: Yüksekten bakıyor, hep benliğini gösteriyordu. Tarih hocası olduğundan, Üstad: 'Buyur sor, evlât' deyince hep tarihten sormaya başlamıştı. Bütün suallerinin cevaplarını alınca, eski havası söndü. 'Beni affedin' diye kalkıp Üstadın eline kapandı."

BESİM MÜFTÜGİL

Bediüzzaman'ın dost ve hemşehrilerinden Sadullah Efendi ve ailesi de Mardin-Konya üzerinden Burdur'a sürülmüştü.

Sadullah Efendi merhum Burdur'da Nur Üstad Bediüzzaman'la aynı evde sürgün hayatı yaşadıklarını ifade etmektedir.

Sadullah Efendinin oğlu eczacı Besim Bey; "Babamın amcası Abdülmecid Efendi 1925 sürgün tarihine kadar Bitlis'te müftüydü. Burdur'daki evde, babamın amcası Müftü Efendi, Bediüzzaman'ın ilmi ve irfanı karşısında çok zor mevkilerde kalır, müşkül durumlara düşerdi. İlmî sohbetlerde Bediüzzaman'ı hayran hayran dinler, onunla hiç boy ölçüşemezdi" diye babası Sadullah Feyzi Efendiden dinlediklerini anlatmaktadır.

Dr. Barçın'ın mektubu

Bahtiyar doktorlardan merhum Tahir Barçın Ağabeyim 1950'lerden evvelki yıllarda Bitlis'te ve civarlarında tabiblik yapmıştı. İşte bugünlerde tekrar Emirdağ'ına döndüğü zaman Bitlis'ten tanıştığı hanedan bir aileye 26 Temmuz 1947 tarihinde Emirdağ'ından şu satırları yazıyordu:

Muhterem Kardeşim Besim Bey,

Her mektubumda sizlereselâm ve hürmetlerimi yazıyordum. İşlerimin çokluğundan ayrıca yazamadığıma müteessirim.

O sıkıntılı zamanımızda bizleri teselli eden, yalnız bırakmayan, temiz kalbli ve asil arkadaşımızı unutmamıza imkân yoktur.

"Size orada iken; İslâmiyet âleminin bir Nuru olan Üstadımızdan bahsetmiştim. Hatta bir eserini okunması için size vereceğimi vadettiğim halde, orada eser olmadığından, maalesef veremedim. Üstadımızla görüşürken pederinizden bahsettim. Çok memnun kaldılar. Sizleri tenvir ve irşad için eserlerinden göndermeyi tasavvur buyurmuşlar. Bu vesileyle ben de bunları yazıyorum. Valideniz hanımın ellerinden öperiz. Mesrur Bey'e ve diğer akrabalarınıza selam ederim. Muhterem Dayı Beye, Müftü Efendiye de selâm ederim. Hürmetle ellerinden sıkarım vesselâm.."

Kardeşiniz

Dr.Tahir Barçın

Üstadın Besim Beye mektubu

Yine bu günlerinde Bediüzzaman Hazretleri memleketine ve hemşehrilerine hitaben şu satırları yazıyordu.

Aziz Sıddık Kardeşlerim, Şeyh Nesim ve Müftüzade merhum Sadullah Efendi'nin Mahdumu,

Evvelen: Ramazan'ınızı ve seksen sene bir ömr-ü bakiyi kazandırabilen Leyle-i Kadrinizi tebrik ile beraber, yirmi-otuz sene benim oraya, her hafta bir mektup yazmasına bedel, sizlere o şirin vatanıma ve muhterem iki büyük hanedanlarımıza iki büyük mektubum olarak, arzunıza binaen, Zülfikâr ve Asa-yı Musa namında iki kitabı gönderiyorum. Zülfikar bizzat Şeyh Nesim'de, Asa-yı Musa da Eczacı kardeşimizde bulunmakla beraber, her iki kitab, her birinize aittir. İnşaaallah Risale-i Nur'dan daha mühim mecmualar, onlar gibi, tam arzunıza ve oranın istifadesine medar olmak şartıyla gönderilecek.

Ben Bitlis'le, hususan iki hanedanınızla pek çok alakadarım. Fakat şimdiye kadar, çelik bir çember içinde

bulunmak gibi, o şirin vatanımla ve o hanedanlarla alakam zahirî kesilmişti ve tam fedakâr ve nurlara benim bedelime sahip olacak bazı zatlari beклиyordum. İnşaallah ikiniz o ümidimin hakikatını göstereceksiniz.

Oralarda hayatta kalan ahabblarıma pek çok selâm edip, hususan benimle beraber, menfi müftüzade Abdülmecid, hayatta mıdır? Onu çok merak ediyorum? Ve onu merhum Sadullah Efendiyi, merhum şeyh Abdülbaki Hazretlerini hiç unutmayorum.

Dualarımda daima hissedar ediyorum.

Elbaki Hüvelbaki

Hasta kardeşiniz ve duanıza muhtaç

Said Nursi

Mektupda ismi geçen şeyh Nesim Efendi, Cesim Küfrevî'nin babasıdır. Kendileri 1952'lerde rahmetlik olmuştu. şeyh Abdülbaki Efendi ise, Kasım Küfrevî Beyin babasıdır. Kendileri 1944'lerde vefat etmişti. Bitlis müftülerinden ve Üstad Bediüzzaman'ın Burdur sürgününde birlikte olduğu ve mektubunda hayatta olup olmadığını sorduğu Abdülmecid Efendi ise 1940'larda vefat etmiştir.

AHMED ASIM ÖNERDEM

İstikamet şehidi

Barla Lâhikası, Tarihçe-i Hayat, Şualar ve Mektubat gibi eserlerde ismi, bahsi, yazdığı mektup ve şiirlerde imzası bulunmaktadır. Tarihçe'nin "Eskişehir Hayatı" kısmında şu parçayı okumaktayız:

"Binbaşı merhum Âsım Bey isticvap edildi; eğer doğru dese, Üstadına zarar gelir ve eğer yalan dese, kırk senelik namuskârane ve müstakimane askerliğinin haysiyetine çok ağır gelir diye düşünüp, 'Yâ Rab, canımı al!' diyerek, on dakikada teslim-i ruh eyledi. İstikamet şehidi oldu. Ve dünyada hiçbir kanunun hata diyemeyeceği bir muavenet-i hayriyeye ve tasdike hata tevehhüm edenlerin çirkin hatalarına kurban oldu. Evet Risale-i Nur'dan tam ders alan, bir su içer gibi kolayca, terhis tezkeresi telâkkî ettiği ecel şerbetini içer. Eğer benden sonra dünyada kalan kardeşlerimin teellümlerini düşünmeseydim, ben de âlicenap kardeşim Asım Bey gibi 'Yâ Rab! Canımı da al' diyecektim. Her ne ise..."

Binbaşı Âsım Bey, 1877 yılında İzmit'te dünyaya geldi. Kızıldâdelerden olan Âsım Bey, Trablusgarp, Şam, Muğla Tefenni ve Manisa'da askerî vazifeli olarak bulundu.

Daha önceleri vazifeli bulunduğu Trablusgarp ve Şam'da evlenmişti. Burdur'da da Mahmud Beyin kızı Nigâr Hanımla evlenmişti. 1952'de İstanbul'da vefat eden Nigâr Hanım Edirnekapı'da hava şehitliğinde medfun bulunmaktadır.

Binbaşı Âsım Beyin hanımı Nigar Hanım, eski milletvekillerinden Fethi Çelikbaş'ın yakını olan Said

Çelikbaş'ın teyzesidir.

Âsım Bey Burdur'a gelince, orada Nazuhizade Şeyh Mehmed Balkır Efendi kendisini Bediüzzaman'a götürerek tanıştırmıştı.

Âsım Bey güzel yazısıyla Nur Risalelerini yazmaya başlamıştı. Bediüzzaman Burdur'dan Barla'ya gittiği zaman, devamlı mektuplar yazmıştı. Barla Lâhikası'nda ifade edildiği gibi, Nigâr Hanım şiddetli bir şekilde hastalanmıştı. Hastalığın bir türlü devasını bulamayınca, şifa dualarını almak için, Nasuhizade Mehmed Balkır, Âsım Beyle Nigâr Hanımı alıp, Hüsnü Ağanın yaylı at arabası ile, Barla'ya Bediüzzaman'ın yanına götürmüştü. Üstad kabul edip, Nigâr Hanıma dua etmiş ve hanım daha sonra şifa bulmuştu.

Daha sonraları Âsım Beyle Üstad arasındaki mektup, Risale postacılığını Burdur'un Yenice mahallesinde oturan Yalvaçlı tüccar Abdullah Hoca yaptı.

1934 ve 1935 senelerinde emniyet çok sıkı tedbirler alıyor, Bediüzzaman ve talebelerini takip ediyordu. Bir gün Binbaşı Âsım Beyin evinde Nasuhizade Mehmed Balkır, Sadık Ermiş Hoca, berber Mehmed Güler ve Âsım Bey Nur Risalelerini okurken, komiserle polisler gelmişti. Âsım Bey komisere hanımının içeride boy abdesti aldığını ifade ederek, beş dakika sonra girmelerini söyledi. Misafir zatlar kitaplarla birlikte arka kapıdan çıkıp kaçıp gittiler. Fakat buna rağmen, aramalarda bazı kitapları yine de bulmuşlardı. Bu hadiseden sonra Binbaşı Âsım Beyi alıp, Isparta'ya götürdüler.

"Yâ Rab! Canımı al"

Isparta'da sorgu hakimliğinde ifade verirken, "Yâ rab, canımı al," diyerek vefat etti. İfadesini alan hakim Hikmet Bey de şaşıp kalmıştı.

Binbaşı âsım Beyin cenazesini Nigâr Hanım yıkamış, korkudan ancak beş-altı kişinin iştirak ettiği cenaze namazından sonra, Isparta'nın Alâeddin mezarlığına defnedilmişti.

8 Mayıs 1935 tarihli Tan gazetesi manşetinde: "Bir mürteci ifade verirken öldü.

Bir binbaşı mütekaidi suçlu ifadesi alınırken birdenbire düştü öldü" şeklinde birinci sayfasında haber olarak veriyordu.

Bir Türk subayı olarak Trablusgarp, Şam ve Manisa dahil, kırk yıl askerî hizmetlerde bulunan istikamet şehidi Binbaşı Âsım Bey, "Kırk yıldır ellerimi kara ve kirli işlere bulaştırmadım, Cenab-ı Hakka çok şükür" diyerek namuslu ve istikametli hayatını böyle noktalamıştı.

Burdur eşrafından Abdurrahman Cerrahoğlu, merhum Binbaşı Âsım Bey için şunu ifade etmektedir:

"Burdur'da babam, Binbaşı Âsım Beyden çok sitayişle bahsederdi. Âsım Beyin oğlu Nâzım benim sınıf arkadaşımdı."

Isparta'da Terzi Mehmed Babacan ise Binbaşı Âsım için şunları anlatmaktadır:

"Binbaşı Âsım Bey güzel tezhip de yapardı. Mevsim yazdı. Isparta Ulu Camide yedi sekiz kişi ancak cenaze namazını kılabilirdik. Cenaze namazını Refet Beyin kayınpederi Hacı Mülâzım Efendi kıldırılmıştı. Binbaşı Âsım Bey Alâeddin mezarlığına defnedilmişti."

CEMAL CAN (Barla nahiye müdürü)

Cemal Can 1899'da Burdur'da doğdu. 1931-1936 yılları arasında Barla Nahiye müdürlüğü yaptı. Daha önceleri Burdur emniyetinde polis olarak vazife yaparken 1931'de Barla'ya Nahiye Müdürü olarak tayin edilmiş.

Said Nursî'yi Isparta'ya verdiler

"Antalya tarafından üçyüz-dört yüz kadar kişi sürgün gelmişti. Bediüzzaman bunların arasındaydı"

Kafile kafile geliyorlardı. Bediüzzaman'ın içinde olduğu kafile altı kişiydi.

Şeyh Said'in akrabaları Tefenni tarafına gönderildi. Said Nursî'yi ise Isparta'ya verdiler.

Sonra ben resmî görevle Barla nahiyesine tayin edildiğimde, Bediüzzaman da Barla'da idi.

Benim tanıdığım ve şahid olduğum kadarıyla, kendileri münzevî bir hayat yaşıyorlardı. Sık sık kırlara, bağ ve bahçelere gidiyordu. Yalnız başına dağlarda gezerdi. Eğridir Gölünün kenarlarına da sık sık giderdi. Zannediyorum temiz havada kalmayı çok severdi. Geri kalan vakitlerini ibadetle geçirirdi.

İnsan psikolojisini iyi biliyordu

Benimle konuşurken: 'Benim karşımda müdür yok. Cemal Bey var. Cemal Bey benim dostumdur' derdi. İnsan psikolojisini iyi biliyordu. Sonra insanların fizyonomisinden de çok iyi anlıyordu.

Kendisinin göl kenarında ağaç dalları arasında kaldığı bir köşkü vardı. Bahar ve yaz günlerinde bu köşke sık sık giderdi. Eğridir yolu için çalışıyorduk. Dinamitle yol açıyorduk. Seher vakti dinamitleri ateşleyecektik. Bu sebepten sabahın erken saatlerinde kalkıp, atla Eğridir taraflarına gidiyordum. İlama iskelesine yaklaştığımda bir ses duydum. Seherin o sessiz vaktinde, ses dalgalar halinde yayılıyordu. Hattâ at ürktü.

Müdür Bey! Müdür Bey!' diye çağırıyordu. Baktım Hoca Efendi göle girmiş, sadece başı görünüyordu. Beni yanına çağırdı. Gittim, Ağaçtaki köşküne çıkmamı söyledi, az sonra kendisi de çıkarak köşkte çay demledi ve bana çay ikram etti.

Baharın, o alaca karanlık vaktinde yapayalnız, sahil kenarında yaşıyordu.

Çok zeki bir insandı

Çok zeki bir insandı. Fizyonomi itibariyle, karşısına biri gelince o adamın nasıl bir kimse olduğunu derhal anlıyordu. Onun halet-i ruhiyesine göre konuşup, öyle ders veriyordu.

Herkeste bir merak vardı. Her çeşit insan kendisini görmek, ziyaret etmek ve konuşmak isterdi.

Bütün o civarlardan ziyaretine gelirlerdi. Gelenlerin yapmak istedikleri yardımları ve hediyeleri almazdı. Sıhhatine çok itina ederdi. Az yerdi. Yaşayışı muntazamdı.

"Barla'daki ezan meselesi de benim zamanımda oldu. Arapça ezan okumak yasaktı. Ama Hoca hiç Türkçe ezan okumazdı. Biz bu durumu bilirdik, fakat idare ederdik. Sonra bize sık sık emirler gelirdi. Neticede bir defasında sabah namazı vaktinde ezan okurken, zabıt tuttuk ve gönderdik."

Şefkat tokadı ve hikâyesi

Bu meseleye Bediüzzaman Mektubat adlı eserinde şu şekilde temas eder:

Bir müdür, dost iken, âmirlerinin hatırı için ve ehl-i dünyanın teveccühünü kazanmak fikriyle şahsıma değil, hizmetkârlığım cihetinde rakibâne ve düşmânâne vaziyet aldı, kendi maksadının aksiyle tokat yedi. Ümid edilmediği bir meselede iki buçuk seneye mahkûm edildi.

Sonra Kur'ân'ın hizmetkârlarından dua istedi. İnşaallah belki kurtulacak, çünkü ona dua edildi.

Bediüzaman'ın belirttiği mahkûmiyet hâdisesinin aslı şudur:

Burdur'da emniyette çalışırken, başından bir hadise geçmiş. Bu hâdisenin üzerinden epey zaman geçtikten sonra, kendi ifadesiyle dört sene on bir aya mahkûm olmuş. Bu hâdisenin mahiyetini sorduk şöyle anlattı:

Burdur'da Hakkı isminde sarhoş bir adam vardı. Daima sarhoş geziyordu. Ben devriye geziyordum. Belediye gazinosuna girmiştım. Sarhoş Hakkı da kafayı iyice çekip, çarşıda bir dükkânın camını kırmış ve gelmiş, gazinoda eğleniyordu. Ben Hakkı'yı alıp evine bırakacaktım.

Hakkı ile çıkarken Komiser Deli Mehmed karşımıza çıktı. 'Ne var' diye sorunca ben hâdiseyi anlattım. Hakkı'yı cadde ortasında dövmeye başladı. Karakola götürdü, orada da Hakkı'ya çok dayak attı. Hattâ o kadar ki, hâdiseyi gören Ağır Ceza Reisi 'Bırak yahu yeter' diye dayanamayıp Komiseri ikaz etti.

Sonra hâdisi mahkemeye intikal etti. Kör Hakkı, Ankara'ya kadar gidip şikâyet etmiş. Hattâ İsmet Paşanın arabasının önüne yatmış, hakkının aranmasını istemiş. Hâdisi böyle büyümüştü. Burdur Valisi Celâl Bey vardı. Hâdisiyle o da ilgileniyordu. Bu dâvâ böylece devam edip giderken, beni

Sütçüler'e verdiler. Daha sonra da Barla'ya nahiye müdürü olarak tayin ettiler.

Aradan epey zaman geçti. Hiç beklenmedik ve umulmadık bir zamanda bizi mahkûm ettiler. Barla'ya mahkûmiyet kararımız geldi.

Sonra temyiz ettim, epey uğraştıktan sonra, kararı bozdurduk. Böylece bir hâdiseyi atlatmış oldum.

"Eğridir'de bir eczacı vardı. Ziyaretine gelip bazı sorular soruyordu. Yine bir gün Kaymakamla birlikte gelmişlerdi. Ben de onlara katılarak Hoca Efendinin evine gittik. Eczacı suallerini sordu. Kendisi de cevaplar verdi."

Cemal Can'ın anlattığı bu mesele de "Eczacı Efendinin sorduğu suallere cevap" diye, Nur Külliyyatında geçmektedir. (Bkz: Mektubat, 12'nci Mektup, s. 41).

HAKKI TIĞLI

1875'te doğdu. Bediüzzaman'ın ilk talebelerindendir. 1935'te Eskişehir hapishanesinde Bediüzzaman'la birlikte yattı. Hayatının en mesut anlarının Üstadıyla birlikte Eskişehir hapishanesinde geçirdiği anlar olduğunu söylerdi. Eğridir Müftüsü Hüsnü Efendinin kardeşi ve Bediüzzaman'ın muarızı olan Tefvik Tığlı'nın amcasıdır.

Bediüzzaman'ın 1930 öncesi, Barla'dan Eğirdir'de bulunan Hakkı Tığlı'ya yazdığı bir mektup.

Mektubun "selâm," "gayretli ve ciddî, samimî" diye başlayan kelimeleri bizzat Bediüzzaman'ın el yazısıyladır.

Esselâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtühü,

Gayretli ve ciddî, samimî kardeşim Hakkı Efendi,

Üç sözü bana gönderdiğin için, üç senelik tembelliğini bana unutturdun. Daha sana tembel demeyeceğim. Hem beni o kadar memnun ettin, binler hediye­den fazla kıymettar düştü, üç senelik tembelliğini unutturdu.

Sual ettiğın meselede gayet acele, bir-iki saat zarfında kısa bir cevap size gönderildi. Biz de kalmadı. Eğer beğenirseniz siz yazın. Nüşamızı bize gönderiniz. Yirmi İkinci Sözün iki hikâye-i temsiliyesini evvel size göndermiştik. Birisi Süleyman Efendinin, birisi de benimdir ki, haşiyelidir. Siz haşiyelerini yazınız. Nüşamı gönderiniz. Bize de lâzımdır. Fakat başında yazılan âyette bir sehiv var. Ona bedel 'Ve tilke'l-emsâlü nadribühâ linnâsı leallehüm yetefekkerûn' âyetini yazınız.

"Misafir Müftü Efendi, Hulûsi Bey, Hafız Mustafa bütün senin yanındaki dostlara selâm ederim. Şu Ramazan-ı Şerifte umumunuzdan dua istiyorum. Herhalde bana dua etmelisiniz. Ben de size dua ediyorum. Bilhassa misafir Müftü Efendinin duasını istiyorum, ben de ona dua ediyorum. Çok selâm ediyorum."

1935'deki Eskişehir hapsinde Üstadla birlikte yatan Hakkı Tıglı'yı Yirmi Yedinci Lem'a'daki mahkeme müdafaasında Üstad Bediüzzaman şöyle ifade ediyordu:

Eğirdirli Hakkı Efendi.

"Dokuz sene Barla'da oturduğum halde, belki karşıdan iki-üç defa ancak şahıs ve hüviyetini hapishanede anlamış olduğum bu eski zat, eskiden beri hükûmet hizmetinde ve sonra da dâvâ vekili olduğundan, benim gibi dünyadan münasebeti az bulunmakla beraber, dokuz sene Barla'da bulunduğum müddet ziyade bana karşı rakibane ve tarafgirane vaziyet alan onun kardeşi olan müftü ve oğlu Barla'da başmuallim Tevfik olduğundan, bu zat benimle hususî bir fikir ve mesleğime taraftar ve naşir olmak değil, bilakis kardeşine vebiraderzadesine irtibatı münasebetiyle ve hükûmetin işlerinde bulunmak cihetiyle aleyhimde tarafgirâne vaziyet almak iktiza ettiğinden, iddianamede bunu en mühim gizli efkârıma bir vasıta göstermek suretiyle, onu da buraya kadar sürükleyip getirmek, elbette tetkikatın noksaniyetinden ileri gelse gerektir. Mesmuatıma göre, bu zatın harekât-ı milliye zamanında hükûmet lehinde çalıştığı ve müstakimane bir surette ehl-i garaza karşı sebat ettiğinden, şahsî çok düşmanlar kazandığından, bu defaki hem onun perişaniyetine, hem bizim zararımıza bunun şahsî düşmanlarının çok medhali olmuştur. Benimle münasebeti olmamasına rağmen, hakkında daha tahakkuk etmeyen bir suç tevkifhanede sürüncemeye

bırakılması adalete muvafık olamayacağından, bir an evvel men-i muhakemesiyle çoluk ve çocuklarının başına gönderilmesi mahkemenin adaleti iktizasındandır."

DR.YUSUF KEMAL DURAKOĞLU

(Bahtiyar Doktor)

Yirmi Yedinci Mektub'un fıkraları içinde bir doktora yazılan bir mektup vardır. Bu mektup, "Merhaba, ey kendi hastalığını teşhis edebilen bahtiyar doktor, samimî ve aziz dostum" ifadeleriyle başlar.

Nurlarla müşerref olan birçok bahtiyar doktor bulunmaktadır. İşte bu bahtiyar doktorların ilki sayılabilen zat ise, Dr.Yusuf Kemal Durakoğlu'dur.

Dr.Yusuf Kemal, 1900'de Uluborlu'da dünyaya gelmişti.

Tıp Fakültesi'ni İstanbul'da bitirdi. Samsun ve Eğridir'de görev yaptı. Daha sonraları Isparta Hastanesi'ne baştabip olduğu yıllarda, Üstad Bediüzzaman'ı tanıdı ve Nur Risalelerini okumaya başladı. Barla'da Üstad Bediüzzaman'ı ziyaretlerinde ve derslerinde bulundu. Zaman zaman Barla'ya gidip geliyordu. Emekliliğine yakın da İstanbul Gülhane Hastahanesi'nde baştabiplik yaptı. Emekli olunca, memleketi olan Uluborlu'ya döndü. 1969'da vefat etti ve Uluborlu Mezarlığına gömüldü.

Dr.Yusuf Kemal Durakoğlu, Barla Lâhikası'nda Üstad Bediüzzaman'a yazdığı bir mektubun Sözler hakkında şunları ifade ediyordu:

Mezarıma kadar dinî akidelerinizin esiri ve kurbanıyım. Üstadım, sizin Sözler'iniz benim dinî muhayyilemi cidden değiştirdi. Ve daha sevimli bir mecraya sevketti. Şimdi bendeniz, doktorların düşündüğü gibi düşünmüyorum."

(Bahtiyar doktora yazılan mektup için bkz.Barla Lâhikası
s.57)

İHSAN ÜSTÜNDAĞ

1902'de Elâzığ'da doğan İhsan Üstündağ, Isparta'nın-eski ismiyle-Cebel nahiyesinde, Sütluce kazâsında nahiye müdürlüğü yapmış, Eğirdir'de ise kaymakam vekilliğinde bulunmuştu.

İhsan Üstündağ 1926 ile 1930 yıllarında Sütluce kazâsında ve Eğirdir'de vazifeler yapmış. Bir köy meselesi için, Eğirdir mal müdürü, bir eczacı ve kazanın doktoru Kemal Beyle birlikte Eğirdir'den Barla'ya gitmişler. İhsan Üstündağ o günlerde cereyan eden ve şahidi bulunduğu hadiseleri şöyle anlatmaktadır:

Bediüzzaman'ın verdiği ders

Barla'ya kayıkla giderken bir ara sohbet dinî meselelere geldi. Eczacının dini inancı zayıftı. Bize 'Madem ki Allah var diyorsunuz, Allah şerri niçin yarattı?' diyerek inkâr ediyordu ulûhiyeti. Bir türlü ikna edememiştik. 'Daha fazla konuşma, yoksa seni göle atarız. Barla'ya gidiyoruz, orada Şeyh Efendiye sor, cevabını alırsın' diye kendisine Bediüzzaman'dan bahsettik. Belediye reisinin evine misafir olduk. Daha kahveler bile içmeden Bediüzzaman'a gitmek için haber gönderdik. Bizi memnuniyetle kabul edip, ayakta karşılayarak, 'Benim sizi ziyaret etmem gerekirken, siz ziyaretime geldiniz' diyerek biz daha sual sormadan hayır ve şer bahsini açtı.

Şimdi size şerrin nasıl hayır olabileceğini anlatacağım' dedi. Biz taaccüp edip şaşırdık. Şu misali verdi: 'Kangren olmuş bir kolu kesmek şer değil, hayırdır. Çünkü kol

kesilmezse vücut gidecek. Demek Allah bu şerri hayır için yaratmıştır.' Sonra doktor ile eczacıya dönüp 'Siz doktor ve eczacısınız, bunları daha iyi bilirsiniz,' deyince eczacı kireç gibi bem beyaz oldu. Hiçbir kelime konuşamıyordu.

Hoca Efendi ilâveten şu misali de verdi: 'Bir hindinin altına yumurta konsa ve bu yumurtaların birkaç tanesi bozulsa, diğerlerinden hindiler çıksa bu iş şer oldu denilir mi? Çünkü yumurtadan çıkan her hindi beş yüz yumurta kıymetindedir.' Bilâhare kalbin tıbbî izahını yaptı. Geniş ilmi bilgiler verdi. Birkaç gün sonra Dr.Kemal Bey bana, 'Ben kalbin bu kadar güzel ilmî bir izahını profesörlerden bile işitmemişim' dedi.

Eğirdir'de kaymakam vekilliği yapıyordum. Kaymakam Fikri Beyin tayini çıkmıştı. Masasında Hoca Efendinin kendisine hitaben bir mektubunu bulmuştum. Üslûbu ve edebî ifadeleri hoşuma gittiğinden, mektubu katlayıp cebime koydum. Mektupta mealen, hatırımda kaldığı kadarıyla şöyle diyordu: 'Mutlaka farz namazları kılınız. İnşaallah sünnetleri de kılarırsınız. Rüyanız hayırlıdır inşaallah.'

"Kendisine mektup yazanları tevkif etmişler"

Bir müddet sonra yeni kaymakam geldi. Karadeniz mıntıkasında Bediüzzaman'dan daha büyük âlim olmadığını işittiğini söylüyordu. Ben de kendisine mektubunu verip okuttum. Sonra korkusundan, Muratoğlu lâkabıyla anılan Isparta valisine gammazlık yaptı. Eski kaymakam Fikri Beyin Bediüzzaman'a sevgisi olduğunu, gelen gidenlere müsamaha gösterdiğini gelen mektubu hep söylemiş. Benden mektubu sordular. Ben kaybettiğim için veremedim. Mektubun nelerden bahsettiğini söyleyince sustular. O esnada Senirkent'e tayin oldum. Senirkent'te Hoca Efendiye bir mektup yazmak istedim. İki-üç gün sonra tanımadığım bir

şahıs bana Hoca Efendiden selâm getirdi, mektup yazmamamı söyledi. Ben de mektup yazmaktan vazgeçtim.

"Sonra öğrendim ki, Hocanın evine baskın yapmışlar, kendisine mektup yazanları tevkif etmişler. Ben de Bediüzzaman'ın ikazıyla tevkif edilmekten kurtulmuş oldum."

NURLU ŞELÂLE

Eğridir gölü o gün âh, ne kadar güzeldi
Güler yüzle bizleri, sinesinde gezdirdi.

Güneşli, mavi göl, hoş manzara göstermiş
Büyük küçük balıklar kanat çırpıp sevinmiş.

Sanki selâm getirmiş güvercinler, kumrular
Tâ göklere yükselen o yem yeşil çamlar.

Fazilet timsaliydi Üstad Said Nursî
Âlem ihtiram edip, sevmişti kendisini.

Namaz ve niyaz ile hamd ü sena ederdi
Herkesi severdi, doğru yol gösterirdi.

Güzel Barla'da gördüm o Bediüzzaman'ı
Nurlu şelâle idi açıklarken Kur'ân'ı.

O nurlu şelâle koca bir derya oldu
İçtikçe o deryadan gönül şifa bulurdu.

Nurumuz, sultanımız, değilken ben bir damla
"Elli beş sene sonra yazdım, beni bağışla."

1983 - İhsan
Üstündağ

MUHACİR HAFİZ AHMED

(KARACA)

Barla eşrafından, tüccar, hâfız hoca..

Muhacir Hafız denmesinin sebebi:

Macaristan'dan Rumeli'den geldikleri için, yani evlad-ı Fatihandan olduğu için..

Bediüzzaman'ın medresesinin bitişiğindeki Yokuşbaşı Mescidinde imamlık yapmaktaydı.

Evi ise Bediüzzaman'ın imamlık yaptığı Muş veya Muş Mescidinin karşısındaydı.

Bediüzzaman Barla'ya ilk teşriflerinde bir hafta kadar Muhacir Hafız Ahmed'e misafir olmuştu.

"Başımıza devlet kuşu kondu"

Muhacir Hafız Ahmed, Bediüzzaman'ın büyük şahsiyetini yakından müşahade etmişti. Bu hususu hanımına daima ifade etmişti.

Başımıza devlet kuşu kondu. Ne yapıp yapıp Bediüzzaman'ı memnun etmeliyiz. Barla'dan memnun olarak ayrılmalıdır. Şayet hata edersek bu zat bizi yakar, çok dikkatli olmalıyız!" diye haremini ikaz etmiştir.

İkinci ve Onuncu Lem'alar'da, ayrıca Emirdağ Mektuplarında hizmetleri ve Nurlu Üstada olan yakınlığı anlatılmaktadır.

İki kızı Sania ve Nafia, iki damadı Bahri Çağlar ve Berber Mehmed, oğlu Kâzım ile Nurlara ehemmiyetli hizmetleri olmuştur.

1948'de vefat etmiştir.

Barlalı Nur kâtiplerinden Şamlı Hafız Tevfik Göksu, Emirdağ'a Üstada yazdığı bir mektupla Muhacir Hafız'ın vefat ettiğini bildirmiştir.

Bediüzzaman ise, bu mektup üzerine Muhacir Hafız'ın hizmetleriyle alâkalı olarak şunları ifade etmiştir:

Çoluk çocuğuyla Üstada hizmet etti

"Sekiz sene çoluk çocuğuyla sadakatla bana hizmet eden ve evlad ve ahfad ve refika ve damatlarıyla Nurlara ciddi çalışan ve vaazlarını bütün Nurlardan veren ve vefatından on dakika evvel dünyaca en ehemmiyetli vasiyeti, kendinin Nur Risalelerini tekmil için Şamlı Hafız'a rica eden, vefatından iki gün evvel bana mektup yazıp.... Şamlı Hafız ikinci sahifesinde yazdığı vefat haberini aldığım merhum Muhacir Hafız Ahmed'in dünyadan göçmesi, aynen Abdurrahman gibi beni çok sarstı, ağlattırdı..... Binler rahmet onun ruhuna insin, âmin. Kabri de hanesi gibi Kur'ân ve Nurun bir menzili olsun.."

Kabri Barla mezaristanındadır.

OSMAN YILDIRIMKAYA (Katip Osman)

Isparta'nın Keçeci mahallesinden İbrahim oğlu Osman yıldırımkaya, 1900 yılında dünyaya geldi. Nur Risalelerinde Kâtip Osman diye ismi zikredilmektedir. Bediüzzaman'la birlikte Denizli'de hapis yatmıştır. Güzel yazısı ile Nur Risalelerine büyük hizmetler eden Ispartalı bahtiyarlardandır. Ekim 1991'de vefat etti.

"Kâtip Osman"

Kendisi Yıldırımkaya soyadını alışını şu şekilde anlatmaktadır:

"Cülüsoğlu soy adını alacaktık. Memur 'Bu Arapçadır, böyle soyadı almak yasaktır' demesi üzerine,bizim Cülüsoğlunu, Yıldırımkaya'ya çevirdik."

Nur Risalelerinde "Kâtip Osman" diye anılmaktadır. Gördüğü mübarek rüyalar ise, yine Nurlarda ayrı bir mevki tutar.

Üstad Bediüzzaman bir ziyaret ve sohbet esnasında:

Kalemin güzel, yazın güzel, imlân güzel!..." diye kendisine alâka ve iltifat ediyor. Bu teveccühten sonra, Osman Yıldırımkaya "Kâtip Osman" olarak Nurlara geçiyor.

"Benim de kâtibim budur"

Yine bir gün Üstadın postacısı ve misafirleri Barla'ya getirip götüreren Bekir Ağaya Üstad:

Hep senin mi kâtibin olacak, benim de kâtibim işte budur" diye Osman Yıldırımkaya'yı gösteriyor.

Mümtaz Nur Talebesi Kâtip Osman Efendi, İstiklâl Harbinde İzmir cephesinde çarpışmış, hizmetlerde bulunmuştu.

Üstad'ı Konya'da sakallı olarak görüyor

Kâtip Osman Efendi, Üstad Bediüzzaman'ın Barla'dan Isparta'ya getirildiği 1934 yazında, Üstad'ını sakallı olarak rüyasında görüyor. Üstad Isparta'ya geldiği zaman, bu rüyayı anlatıyor. Üstad ise:

Karşdeşim rüyada sakal görmek sıkıntıya alâmettir. Ben buraya sıkıntılı olarak geldim. Rüyan mübarektir" diyor.

Denizli hapsine giderken

Kâtip Osman Efendi, Üstad Bediüzzaman'la birlikte dokuz ay Denizli Hapishanesinde mevkuf kalıyor.

Şöyle anlatıyor:

Isparta'dan ayrılırken beni Hüsrev Abi (Altınbaşak) ile birlikte kelepçelemişlerdi. yolda kelepçeli bir halde sırayla namaz kılmıştık. Üstad'ı da Savlı doksan yaşlarında Hasan Dayı ile birlikte kelepçelemişlerdi. Hasan Dayının yürümeye mecali yoktu. Üstad sanki adamcağızı sırtında taşımışçasına zahmet çekiyordu. Hasan Dayıya 'Bana dayan, bana dayan' diyordu. Zaten ihtiyar adamcağız da Üstad'a dayanarak yürüyordu. Üstad kendisi ise o tarihte altmış yaşından fazlaydı.

Üstad'a gül yağı hediye etmiştim

Acı tatlı bir çok hatıralarımız geçti. Dokuz ay düğün, bayram gibi vakit geçirdik. Denizli hapishanesinde. Üstada bir ziyaretim sırasında gül yağı hediye etmiştim, ağzıma iki çay şekeri koydu. Bu şekerin lezzeti ve tadı hâlâ ağzımdadır desem mübalâğa etmiş olmam.

Kâtip Osman'ın rüyaları

Hapishanede rüyamda sure-i fethi okudum, "ecren azima"dan sonra uyandım.

"Üstad büyük ecir ve sevap ile hapishaneden tahliye edileceğimizi müjdelediler. Hakikaten kısa zaman sonra hem tahliye, hem de beraet ettik."

Kâtip Osman Efendinin rüyalarıyla alâkalı fıkralar Risale-i Nur'un lahika mektuplarında neşredilmiştir.

Yirmi Yedinci Mektub'un mühim parçalarından olan bu fıkralar için Sikke-i Tasdik-i Gaybi'ye bakılabilir.

Üstad'ın vefatı üzerine kiraz ağacı kurudu

Kâtip Osman Efendi bir başka hatırasını ise şöyle anlatıyor:

Barla'ya Üstad'a bir sepet kiraz göndermiştim. Kirazı iki gün yememiş. Sonra manevî ihtar almış, üçüncü gün yemiş, yanındaki misafir ve talebelerine de yedirmiş. Üstad Isparta'ya döndüğünde 'Keçeli üçüncü gün izin verildi, yedik kirazından. Fakat bunun kadar lezzetli bir meyva yemedim' diye buyurdu. Beraberce o ağacın yanına gittik. Her sene o ağaçtaki kirazlardan isterdi. Üstad vefat ettiği sene ağaç kurudu

Sabri Gönenç (İLEMALİ SABRİ)

Nur manzumesinin ebedlere kayıp giden yıldızlarından birisi de İlemalı Sabri Efendidir.

İsmi ve bahsi Nur Risalelerinden Hastalar Risalesi'nin "on üçüncü deva"sında şöyle geçmektedir:

"Arkadaşlarımızdan-Allah rahmet etsin-iki genç vardı. Biri İlemalı Sabri, diğeri İslâm Köylü Vezirzâde Mustafa, Bu iki zat, talebelerim içinde kalemsiz oldukları halde, samimiyette ve iman hizmetinde en ileri safta olduklarını hayretle görüyordum! Hikmetini bilmedim, vefatlarından sonra anladım ki, her ikisinde de ehemmiyetli bir hastalık vardı. O hastalık irşadiyle, sair gafil ve feraizi terk eden gençlere bedel, en mühim bir takva ve en kıymettar bir hizmette ve ahirete nâfi bir vaziyette bulundular. İnşaallah iki senelik hastalık zahmeti, milyonlar sene hayat-ı ebediyenin saadetine medar oldu. Ben onların sıhhati için bazı ettiğim duayı şimdi anlıyorum. Dünya itibariyle beddua olmuş. İnşaallah o dua, sıhhat-i uhreviye için kabul olunmuştur."

Sabri Efendi Isparta'nın İlema köyündendir. 1316 (1900) senesinde doğan İlemalı Sabri, 1934 senesinde rahmete kavuşmuştur. Kabri, ilema ile Barla arasındaki ilema kabristanındadır.

Mezar taşında şunları okunmaktadır:

"Hüvelbaki, merhum burada yatan Hoca Esat Efendi oğlu Sabri Gönenç ruhuna Fatiha, doğumu 1316, ölümü 1934."

Genç yaşında ebediyete göçen, bu halis Nur Talebesine Cenab-ı Hak merahmetler eylesin.

MÜBAREK SÜLEYMAN

"Mübarek"liğin sebebi

Nur Risalelerinden Yirmi Altıncı Mektup'ta ismi ve bahsi geçen Mübarek Süleyman 20 Ekim 1963 tarihinde ahirete intikal etmişti.

Barla'nın Çam Dağlarında Bediüzzaman'a misafir olan bu temiz kalbli, mübarek insan ısrarla Cuma gecesi Üstad'ın yanında kalmak istemişti.

Bir parça küflenmiş ekmek iki gün, iki kişiye nasıl yetecek diye düşünerek Çam Dağlarında bir yamaca doğru çıkarken bir katran ağacının dalları arasında koca bir ekmek buldukları zaman, Bediüzzaman:

Süleyman müjde Cenab-ı Hak bize rızık verdi" deyince, safi kalbli Süleyman, cevaben:

Bu ekmek bize helal olur mu?" diye sormuştu. Bediüzzaman ondan bu safiyet dolu sözleri işitince:

Vay mübarek vay!..." demişti. İşte bu hâdiseden sonra, safi kalb Süleyman'ın ismi "Mübarek Süleyman" olarak hafızalara intikal etmişti.

"Mübarek Süleyman ne âlemde?"

Aradan seneler geçmiş, Bediüzzaman bu defa Emirdağ bozkırlarında gurbet ve hicretlerle geçen ömrünü devam ettiriyordu. Barla yaylasından Bahri Çağlar isimli Nur Talebesi, Bediüzzaman'ı Emirdağ'da ziyarete gelmişti.

Bu ziyaret esnasında Barla'dan, Barlalılardan, Bediüzzaman'ın Barla'da geçen günlerinden bahisler açılmıştı.

Bir ara Üstad, Bahri Efendiye Mübarek Süleyman'ı sormuştu:

"Mübarek Süleyman ne âlemde, neler yapıyor?"

Bahri Efendi memnuniyet içinde Mübarek Süleyman'ın Risale-iNurları yazdığını ifade etmişti:

"Mübarek Süleyman Risale yazıyor Efendim."

Bediüzzaman bu cevaba şu şekilde mukabelede bulunmuştu:

"Onun bir zamanlar Çam Dağlarında söylediği bir söz vardır ki, o söz, onun on sene Risale yazmasından daha hayırlıdır."

Mübarek Süleyman'ın safi kalbinin ifadesi olan "Bu ekmek bize helâl olur mu?" sözü "Mübarek" oluşunun bir delili olara Risalelere geçmesine, gönüllerde yaşamasına sebep olmuştur.

Mübarek Süleyman" gibi nice isimsiz mübareklerin, altın kalbli Nur hizmetkârlarının emeklerinin yadigârı olan Nur Risaleleri ebedi kurtuluş rehberi olarak gençliğimizin yolunu ışılatmaya devam etmektedir.

ŞEM'İ GÜNEŞ

1883'de Barla'da doğdu, 1974'de vefat etti. Sikke-i Tasdik-i Gaybî'de geçen yağmur hadisesinde imzası bulunan zatlardandır. Bediüzzaman'ın Muş (Muj) Mescidinde zaman zaman müezziliğini yapmıştır.

ÇAPRAZZADE ABDULLAH

Bediüzzaman'ın Barlalı talebelerinden olan Çaprazzade Abdullah Efendi, 1884'de Barla'da dünyaya gelmiş, 1947'de Hicaz'da 63 yaşında iken vefat etmiştir. 16. Lem'a'da bir sual münasebetiyle bahsi geçmektedir.

1943'de Bediüzzaman Kastamonu'dan Ankara'ya, oradan da Isparta'ya getirilirken, Ankara-Isparta arasında trende Bediüzzaman'la görüşen Çaprazzade'yi de, bu görüşmesinden dolayı Isparta'ya vardıklarında iki gün nezarete bulundurmuşlardır. Ankara'ya bir ticarî iş için gittiğini, Bediüzzaman'ı Barla'dan aynı mahalleden oldukları için tanıdığını, bir selâm verdiğini ispat edince de serbest bırakılmıştır.

MEHMED KESKİN

Bediüzzaman'ın Barla'da kaldığı senelerde (1926-1934) zaman zaman berberliğini yapan Mehmed Keskin, 1915'de Barla'da doğmuş, yine aynı yerde 1972'de vefat etmiştir. Kabri Barla mezaristanındadır.

Bediüzzaman'ın yakın talebelerinden Muhacir Hafız Ahmed Karaca'nın kızı Saniye Hanımla evlenmiştir.

On Altıncı Lem'a'nın "birinci haşiyesi"nde bahsi geçen MEHMED bu zattır..

Sıddık Sabri {SABRİ ARSEVEN}

(Santrol Sabri-Nur iskele memuru)

Sabri Arseven, Eğirdir'in Bedre köyünün imamıdır. Bediüzzaman Sadi Nursî'ye talebe olup, onun mukaddes davasına hizmetkâr olan bahtiyar simalardandır.

1893 senesinde dünyaya gelen Sabri Efendi, 1954 senesinin 20 Şubat'ında Eğirdir'in Pazar Köyünden Bedre'ye dönerken kamyonun devrilmesiyle, beyin kanaması geçirmiş ve böylece Hakk'ın rahmetine intikal etmişti.

Bediüzzaman, Sabri Efendinin cenazesine bizzat iştirak etmişti. Elli haneli Bedre köyünün mezarlığında medfun Sabri Hocanın mezar taşında şunları okumaktayız:

Gel nazar kıl mezarımın taşına

Âkil isen aklını al başına

Ben de bir dem sürdüm sefa cihanda

Akıbet bak, taş diktiler başıma."

1943 sensinde Bediüzzaman'la birlikte Denizli'de dokuz ay hapis yatan Sabri Efendi için Nur'un mektuplarında çeşitli iltifatlar ve takdirkâr cümleler bulunmaktadır. Bunlardan birinde, Kastamonu mektuplarında şunları okumaktayız:

Üstadla kardeşlik sikkesi

"Sıddık Sabri! Senin cisminde (ayağında) kardeşliğimin sikkesini gördüğüm zaman bir hiss-i kablelvuku ile kalbime geldi: Bu zat mühim bir vakitte bana çok ehemmiyetli bir kardeşlik edecek. Ve muvaffak oldun, yaptın. Allah senden ebeden razı olsun."

Sabri Hocanın da ayak parmaklarının ikinci ve üçüncüsü, Bediüzzaman'ın ayak parmakları gibi birbirine yapışık bir şekildeymiş.

Kastamonu mektuplarındaki cisminde (ayağında) kardeşliğimin sikkesi" mezkûr mânaya işaret etmektedir.

Nur iskele memuru

Hacı Sabri Efendi, Nur Risalelerinin ilk neşir senelerinde santrallık vazifesini hakkıyla yapmıştı. Etraf köylere Nurları yaymıştı. Barla'da bulunan Bediüzzaman'la bir santral gibi irtibat kurmuştu.

Eğirdir Gölü sahillerinde her köyün, nahiye ve kazalarının iskeleleri vardır. Bedre, İlama ve Barla iskeleleri birbirini takip ederek sahil boyunca uzanır. Sabri Efendi, bulunduğu Bedre köyünde "Nur iskele memuru" olarak da vazifesini yapmıştı. Nurları Bedre iskelesinden diğer köylere tevzi ederdi. Sadakat ve bağlılığının bir nişanesi olarak Bediüzzaman kendisine "Sıddık Sabri" diyordu. Albay Hacı Hulusi Yahyagil'e nisbet ediyor; "Hulusi-i Sani" yani "ikinci Hulusi" diyordu Bediüzzaman.

Eğirdir Gölünün güzel sahillerinde Nur iskele memuru Santral Sabri'nin aziz hatıraları dillerde söylenir durur. Dilden dile naklolan bu hatıralardan birinde şunları tespit etmiştik:

Bediüzzaman'ın cübbesi ile yangını söndürdü.

Bediüzzaman'ın Barla'da Nur Risalelerini telif ettiği senelerde, yani 1926 ve 1934 seneleri arasında Bedre yakınlarındaki bir korulukta yangın çıkıyor. Sabri Efendi bu alevleri ne yaptıysa söndüremiyor, önleyemiyor. Neticede sırtında Üstadından yadigar olarak bulunan cübbeyi çıkartarak alevlere doğru uzatıyor, dalga dalga yayılmak istidadı

gösteren kızıl alevlere hitap ediyor: "Yak işte yakalabilirsen, işte bu Bediüzzaman'ın cübbesi!"

Az sonra alevler çekiliyor, ferini kaybediyor ve nihayet sönüp gidiyor.

Bu hâdise Bediüzzaman'a intikal edince, Nurlu Üstad tebessüm ederek Sıddık Sabri Efendiye hitaben:

Keçeli, beni orman koruyucusu mu yaptın!" diye latife yapıyor.

Sabri Efendi gibi mübarek zatların en zor şartlar altındaki hizmetleri sayesinde, Nur Risaleleri bugün iman ve irfan ufkumuzu güneşler gibi aydınlatmaktadır. Allah onlardan ebediyyen razı olsun.

ABDULLAH ÇAVUŞ (YAVAŞER)

Barla nahiyesinin Yokuşbaşı Mahallesinden olan Abdullah Yavaşer, Bediüzzaman'ın komşusu ve sadık talebelerindendir. Askerlik vazifesini çavuş olarak yaptığı için Bediüzzaman ve köylüleri tarafından Abdullah Çavuş olarak yâd edilmiş ve Nur Risalelerine bu isim ve unvanla yazılmıştır.

Bediüzzaman'a olan yakınlığını Denizli hapsinde beraber olmalarından da anlamaktayız. Denizli'de Üstadıyla beraber yatan Abdullah Çavuş, neticede diğer Nur Talebeleri gibi beraât ve tahliye edilmişti.

Mektubat isimli Nur'un şaheserlerinden "On Altıncı Mektup"ta Bediüzzaman, Abdullah Çavuş'tan şöyle bahis açar:

"Şu mübarek Ramazan'da, yalnız iki haneden bana yemek geldi, ikisi de beni hasta etti. Anladım ki, başkasının yemeğini yemekten memnuum. Mütebakisi, bütün Ramazan'da benim idareme bakan mübarek bir hanenin ve Sâdık bir arkadaşım olan o hane sahibi Abdullah Çavuş'un ihbarı ve şهادetiyle üç ekmek, bir kıyye (Okka, şimdiki 1282 gram) pirinç bana kâfi gelmiştir. Hatta o pirinç on beş gün Ramazan'dan sonra bitmiştir."

Mahkeme kararlarına yanlışıyla soy ismi Savaşer olarak geçen Abdullah Çavuşa, Barla'da "Yavaşların Abdullah" demektedirler.

Abdullah Çavuş, Üstadı Bediüzzaman gibi 1960 senesinde Cenab-ı Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

AHMED GALİP KESKİN (MUALLİM)

Hattat ve şâir olan bu zat, Bediüzzaman'ın talebelerindendir. Onunla birlikte Eskişehir'de mevkuf kalmıştır.

1900 yılında Yalvaç'ta doğmuştur. 1940 Şubat'ında Yalvaç'ta bir çayhanede şube reisinin yere düşen silâhı patlıyor ve çıkan kurşun Galip Beyin kasığına isabet ediyor. Kaldırıldığı Konya Devlet Hastanesinde vefat ediyor. Kabri Konya'dadır.

Galip Beyin henüz basılmamış bir dîvanı vardır.

Bediüzzaman Said Nursî, Eskişehir müdafaası olan 27. Lem'a'da Muallim Galip Beyi şöyle anlatır:

Muallim Galip, üç dört sene evvel Barla'da iken muallimliği münasebeti ile haftada, bazan yirmi günde bir defa ayak üstünde görüşüyorduk. Bu zat hattattır. Hüsn-ü hattından istifade etmek için kendime mahsus eskiden yazdığım Mu'cizat-ı Ahmediye ve İ'caz-ı Kur'ân risalelerini yazdırdım. Odamda talik ettiğim bir-iki levhayı da bana yazdı.

"İşte münasebetimiz bu kadardır. Bu zatın şiire hevesi bulunduğundan, ben de şâir olmadığımın, hiç bir risalemi Onuncu Söz'den başka vermedim. Onuncu Söz'ü de başkasına vermiş. Yanında hiç bir eserim bulunmadığı halde benim mevhum suçumdan elbette hakikî bir hisse ona ifraz edilmez. Bunun gibi çoklar var. Men-i muhakeme ile haklarında adaletin tecellisini bekliyorlar."

TEVFİK GÖKSU (Şamlı Hafız)

"Oğlum, bu zata ileride hizmet edeceksin"

Şamlı Hafız" lakabıyla anılan Tefvik Göksu, Barla'nın Akmesçit Mahallesinde 1887'de dünyaya gelmiştir. kendisine "Şamlı" denmesinin sebebi; subay olan babası Veli Beyle beraber Şam'da yirmi yıl kalmasıdır.

Şam'da olduğu yıllarda Bediüzzaman Said Nursî'yi görmüş ve Emevîye Camiindeki hutbesini dinlemişti. Âlim ve ehl-i kalb bir zat olan babası, Bediüzzaman'ı göstererek: "Bak oğlum, bu zat meşhur bir zattır. Ona iyi bak. İlerde bu zata hizmet edeceksin" demişti. Bilâhare Said Nursî, Barla nahiyesine nefyedildiği yıllarda ona talebe ve kâtip olmuş; çok güzel hattıyla Bediüzzaman'ın Nur Risalelerini yazmış ve çoğaltmıştır. 1935 Eskişehir, 1943 Denizli hapislerinde yatmıştır.

1965 yılında vefat eden Şamlı Tefvik'in kabri, Barla mezarlığındadır.

BEKİR DİKMEN

İlk Nur Risalesini bastırđı

Nur Risalelerinden Onuncu Lem'a'da ve Emirdağ Mektuplarında ismi, bahsi ve hizmeti geçen Bekir Bey (Dikmen) Barlalı bir tüccardır.

Bekir Dikmen, 1898 senesinde Barla'da doğmuş, 1954 senesinde İstanbul'da vefat etmiştir. Edirnekapı Şehitliğine defnedilmiştir.

Onuncu Lem'a'da Bediüzzaman Bekir Beyden şöyle bahis açmaktadır:

"Bekir Efendi Onuncu Söz'ü tab etti. İ'caz-ı Kur'ân'a dair Yirmi Beşinci Söz'ü yeni huruf çıkmadan tab etmek için ona gönderdik. Onuncu Söz'ün matbaa fiatını gönderdiğimiz gibi onu da göndereceğiz diye yazdık..."

Bekir Beyle alâkalı olarak şefkat tokatlarının altıncısı olan yukarıdaki parça, Bekir Beyin, Üstadın fakir halini düşünerek Yirmi Beşinci Söz'ü' bastırmadığını anlatmaktadır. Neticede harf inkılabı olunca eser basılamıyor, Bekir Beyin dokuz yüz lirasını hırsızlar alıyor. Şefkatli ve şiddetli bir tokat yiyor.

Bediüzzaman:

İnşaaallah ziyaa giden dokuz yüz lira, sadaka hükmüne geçti" diye ifade etmektedir.

Bekir Bey, ilk Nur Risalesini bastırmak ve Nur'un ilk nâşiri olmak gibi bir devlet ve saadete nail olan bahtiyarlardan olarak ebediyete intikal etti.

SIDDIK SÜLEYMAN KERVANCI

Sıddık ünvanını ona Bediüzzaman vermişti. Sekiz sene sadakatla, bağlılıkla Üstadına hizmet etmişti.

Barla'da Bediüzzaman'a sahip çıkan, ona yardım eden, hizmet eden bu zat, 6 Mayıs 1965 Perşembe günü Hakk'ın rahmetine yürümüştü. Ankara'da vefat ettikten sonra, Barla'ya getirilmiş ve Barla kabristanına defnedilmişti.

Nura olan intisabından sonra, bir Dere Bahçesi olan bağ ve bahçesi "Cennet Bahçesi" olmuştu. Risale-i Nur'un Yirmi Sekizinci Söz'ü olan "Cennet Bahsi" Sıddık Süleyman'ın bahçesinde yazılmıştı. Bu te'liften sonra Nur'un satırlarına Süleyman'ın bahçesi "Cennet Bahçesi" olarak girdi.

Bediüzzaman, Barla Mektuplarının sonundaki uzun mektubunda Sıddık Süleyman'dan sitayişle, memnuniyetle bahsetmektedir.

Sıddık Süleyman'ın mübarek şahsiyeti, Sözler Mektubat ve Lahikalarda zikredilmektedir.

Cenab-ı Hak mübarek ruhuna binler rahmet yağdırsın.

HAFIZ HALİD

Hafız Halid Tekin önceleri ilkokul öğretmeni idi. Isparta'nın Sütçüler kasabasında ve Eğirdir'in İlâma köyünde vazife yaptı. Öğretmenliği bıraktıktan sonra da Barla'nın Pazar Camiinde imamlık yapmaya başladı. Annesi Behiye Hanım, babası Ömer Lütfi Efendidir.

Hafız Halid'in hususiyetleri

Aslen Barlalı olan Hafız Halid, medresede tahsil görmüş ve bilâhare tahsilini kendi hususî gayretleriyle inkişaf ettirmişti. Elli beş yaşlarında iken, İstanbul'da son demlerini yaşadığını hisseden Hafız Halid oğlunu yanına çağırarak, veda etmiş ve şöyle demişti: "Ben artık öleceğim. Başımda devamlı olarak Kur'ân-ı Kerîm okuyun ve ağzıma da zezem suyu damlatın."

Bu vedâ sözlerinden bir müddet sonra da, "Canım göğsüme geldi, şu anda boğazıma geldi" diye konuşa konuşa, gayet rahat bir şekilde, ruhunu Rabbine teslim etmişti.

Risale-i Nur'un ilk talebe ve kâtiplerinden olan merhum Hafız Halid Efendi mes'uliyetten çok korkardı. Kendisine sorulan dinî bir meseleye hemen cevap vermez, çeşitli kitaplara bakıp meseleyi tetkik ettikten sonra, cevap verirdi.

Merhum Hafız Halid, Üstada Barla'dan ayrıldıktan sonra-muhtemelen Kastamonu veya Emirdağ'da iken-aşağıdaki mektubu göndermişti:

Huzûr-u faziletpenâhiye,

Zehâdetlû, Üstad-ı Ekremim Said Efendi Hazretleri,

Evvelâ selâm ile ellerinizi bûs eder ve hatırınızı istifsâr eylerim. Sonra, dokuz defadır selâmınıza nail oluyorum. Kara Alilerin Mustafa Efendi ile benim için 'Gözlerini öpüver' demişsiniz. Memnun oldum. Cenâb-ı Hak beni ve sizi güzel isimleri mûcibince, yüksek merhametine dahil etsin. Bâkî, her an ve zamanda arzum, sıhhat ve selâmet ve saadet ve âfiyetiniz."

Sevdiğiniz kardaşınız Hâfız Halid

"Siz bizi, biz sizi unutmayalım"

Vefatından sonra geride bıraktığı notlarından birinde de şu ifadeler var:

"Validem ve biraderim de Bediüzzaman'a selâm ederler ve duasını talep ederler. vaktiyle ettiğimiz sohbetlerin çeşnisi dimağımda yer tutmuştur, unutmak kabil değildir. Siz bizi ve biz sizi ilelebed unutmayalım."

Hafız Halid Tekin'in, Tarihçe-i Hayat'ın "Barla Hayatı" kısmında, Bediüzzaman'la alâkalı iki sahifelik bir yazısı vardır.

Hafız Halid imzasını taşıyan bu makalenin takdiminde Risale-i Nur tesvidinde çok hizmeti sebkeden temiz kalbli, ihlâslı bir hafız, müdakkik bir hoca olan Hafız Halid'in bir fıkrasıdır" cümlesi yer almaktadır.

Hafız Halid'in şefkat tokadı

Bahis mevzuu makalede Hafız Halid, Üstadının ilmini, faziletini, yüksek tevazuunu ve eski kıymetli eserlerini anlatmaktadır.

Şefkat tokatlarının anlatıldığı 10. Lem'a'da yediği şefkat tokadını kendisi şöyle anlatır:

"Evet, itiraf ediyorum. Üstadımın hizmet-i Kur'âniyede neşrettiği âsârın tesvidinde hararetli bir surette bulunduğum zaman mahallemizde bir cami imamlığı vardı. Eski kisve-i ilmiyemi, sarığı bağlamak niyetiyle muvakkaten o hizmete fütur verip, bilmeyerek çekildim. Maksadımın aksiyle şefkatli bir tokat yedim. Sekiz-dokuz ay imamlık ettiğim halde, Müftünün çok vaadlerine rağmen, fevkalâde bir surette sarığı saramadım. Şüphemiz kalmadı ki, o kusurdan bu şefkatli tokat geldi. Ben Üstadımın hem bir muhatabı, hem bir müsevvidi idim. Benim çekilmem ile tesvid hususunda sıkıntı çekmişti. Her ne ise, Yine şükür ki, kusurumuzu anladık ve bu hizmetin de ne kadar kudsî olduğunu bildik. Ve Şâh-ı Geylânî gibi arkamızda melek-i siyanet gibi bir üstad bulunduğuna itimad ettik."

Ez'afü'l-ibâd Hâfız Hâlid

Çocuk taziyenamesinin yazılış sebebi

17. Mektub olan çocuk taziyenamesi de Hafız Halid'in vefat eden çocuğu münasebetiyle kaleme alınmıştı. Başlangıç kısmı şöyledir:

Aziz ahiret kardeşim, Hafız Halid Efendi,

"Kardeşim! Çocuğun vefatı beni müteessir etti. Fakat el-hükmü lillah, kazaya rıza, kadere teslim İslâmiyetin bir şiarıdır. Cenâb-ı Hak sizlere sabr-ı cemîl versin. Merhumu da size zahire-iahiret ve şefaathı yapsın. Size ve sizin gibi müttaki mü'minlere büyük bir müjde ve hakikî bir tesellîyi gösterecek beş noktayı beyan ederiz."

Hafız Halid'in oğlu Enver, 1930 yılında, kuşpalazından, yani difteri hastalığından vefat etmişti. 1922 doğumlu olan küçük Enver vefat ettiğinde sekiz yaşında idi.

MUSTAFA ÇAVUŞ

Üstadla geçen günleri

Bediüzzaman'ın Barla hayatındaki yakın talebelerinden birisi de Mustafa Çavuş'tur. İsmi ve bahsi Nur'ların muhtelif kısımlarında geçmektedir.

Mustafa Çavuş, 1882 tarihinde dünyaya gelmiş, 2 Şubat 1939'da vefat etmiştir.

Elli yedi yaşında vefat eden bu zâtın esas ismi Hulusî Mustafa'dır. Hayatının on sekiz senesi askerlikle geçmiştir. Trakya, Çanakkale ve İstanbul'da asker olarak bulunmuştur. İstiklâl Harbinde ve çanakkale müdafaasında bulunmuştur. Kumkale'de top çavuşu olarak vazife yapmıştır.

Bediüzzaman'a Barla'da çok hizmet etmiştir. Bir gün Üstadıyla birlikte Çam Dağından Barla'ya dönerken, kuşların ve büyük bir kartalın kanat çırparak Üstadı yolcu ettiklerini, Üstadın da onlara mendil sallayarak selâmlaştıklarını, kuşların Çam Dağından tâ Barla yakınlarına kadar kendilerini takip ettiklerini anlatır. Bunları anlatan Çanakkale gazisi Mustafa Çavuş'un, rikkate gelerek gözleri yaşla dolar.

1950'den sonra Barla'ya dönen Bediüzzaman, uzun yıllar kaldığı eve inerken, yokuş üzerinde Mustafa Çavuş'un evinin önünde rikkate gelerek yaşlı gözlerle bir müddet durmuş, İstiklâl Harbi gazisi olan bu ilk Nur hizmetkârının evini temâşâ etmiştir.

MUSTAFA ERTÜRK (Sarıbiçak Mustafa)

1905'te Isparta'nın Kuleönü köyünde doğdu ve 1955'te vefat etti. Evvelce Sallabacak olan lâkâbını Bediüzzaman Sarıbiçak olarak değiştirmişti. Lâhikalarda ve "Yirmi Altıncı Lem'a'nın On İkinci Ricasında bahsedilen zat bu Mustafa'dır. "Büyük Ruhlu Küçük Ali'nin ağabeyidir. Nur'larda geçen "Mübarek Heyeti"nin ilki ve ilk temsilcisidir. Denizli hapsinde yatan Nur talebelerindendir. Yine bu Mübarek Mustafa'dan "On Üçüncü Şua"da ve 'Onuncu Lem'a'da da bahisler bulunmaktadır.

ABDULLAH (KULA) ÇAVUŞ Nur Postacısı

1901 yılında Isparta'nın İslâmköyü'nde dünyaya geldi.

İslâmköyü

Bir Miraç sabahının aydınlığında girdik, İslâmköye, Uzun zamanlardır, hep arzu ederdim. Fakat bir türlü gidememiştim İslâmköyüne.

Isparta'nın bir çok köylerini adım adım gezmiştik. Bedre, İlamâ, Kuleönü, Sav, Çobanİsa, Akkeçeli, Garip, Bozaönü, Yenice ve diğer köylerde çalışmalarımızı sürdürmüştük.

İslâmköy denince, Üstad Bediüzzaman'ın bu köye iltifatı, bu köye karşı alâkası ve nihayet Nur davasının ilk şehidi, Hafız Ali gelir benim aklıma.

Baharın tatlı havasını ciğerlerimize çekerek, Barla bahçelerinden geçerek, sabahın erken saatlerinde girdik İslâmköye...

Bediüzzaman bu köyü 'Nur Fabrikası'nın merkezi olarak isimlendiriyordu. Nur fabrikasının sahibi olarak da, Hafız Ali'yi gösteriyordu. Nur fabrikası sahibi, İslâmköyü'nün yetiştirdiği mübarek bir insandı.

İslâmköyü Risale-i Nur'a pek ziyade alâkadarlıkla, imtiyaz ve sebkat kazanmış...

Ben İslâmköyünü, Nurs köyü olarak biliyorum...

"Nur Fabrikası o köyde dağadağsız teessüs etti, tahmin ediyorum."

Bunları düşünerek geziyorduk, İslâmköyünün sokaklarında.

İslâmköyde Nur postacısı Abdullah Çavuş'u (Kula) aramaya başlamıştık.

Abdullah Çavuş'un evinde

Az sonra ihtiyar bir zatla karşılaştık. Tebessüm içinde, yıllar önceki Nur postacılığının ulvî heyecanını taşıyordu yüzünde..

Evinde kurduğu sofrada kahvaltı yapıyorduk. Ama zihnimiz, gönlümüz, bütün duygularımız onun bize anlatacaklarında, getireceği kâğıt parçalarındaydı. O ise, bizi ağırlamak için sofraya çeşit taşımakla meşguldü.

Nihayet dayanamayarak :

Yahu Abdullah amca bırak sen şu sofraya ile uğraşmayı da, bize Üstad Bediüzzaman'dan anlat, Nur postacılığından bahset. İçerde tavan aralarında, bodrum katlarında, gizli bölmelerdeki kitaplardan risalelerden getir' dedim.

Yine güldü derin derin, "Kırk yıl geçti sorduğunuz hikâyenin üstünden. O zamanlardan bu zamana bir şey kalmadı ki,"

Biliyorum birşey kalmamıştır. Ama atalarımız, cami yıkılsa da yine mihrabı kalır' demişler. Bize kalanlar kâfidir. Biz kanaatkâr insanlarız' deyince koştı içeriye...

Abdullah Çavuş'un postacılığı

Az sonra kucağında bir tomar rutubetli sararmış, yer yer yırtılmış, farelerin insafına terkedilmiş kâğıt parçaları ile döndü. Biz sofrayı unuttuk, sofradan daha lezzetli bulduğumuz, yılların vesika değerindeki kâğıtların tetkikine daldık. Abdullah Kula bir yandan da anlatıyordu:

İslâmköyden akşamleyin çıkardım, mektub torbasını sırtıma atar, köylere uğrayarak, şafakla birlikte Barla'ya

Hucfendiye (Hoca Efendi) ulaştırırdım.

Sevinçle beni karşılıardı. Sabah namazını birlikte eda eder ondan sonra yataırdım.

Yine böyle bir gece seferinden sonra vardığımda Hafız Ali Efendi de oradaydı. Kur'ân'ı çeşitli talebelerine taksim etmiş, herkes bir parçasını kendisinin tarifi üzerine yazıyordu.

"ayları stad dağıttı"

Ben ay yaptım. Götürüp dağıtacaktım. Üstad tepsiyi elimden alarak kendisi dağıtmak istedi. Ben utanmış ve mahcup olmuştum. Israr ettim. Yine kabul etmedi. aynen bana şunları söyledi:

Yazdığınız, hizmetine koştuğunuz Kur'ân ind-i İlâhî'de makbul oldu. Melekler sizin fotoğrafınızı alıyor. Ben de Kur'ân'ın birhizmetkârı olarak, size hizmet etmem lâzım'

Tepsiyi elimden alarak çayları kendisi dağıttı.

Bir defasında jandarma evimizi aradı. Aramada 22'nci Söz'n kapcıkını buldular. Mehmet Başçavuş vardı. Zabıt tutarken 'yırtık kapcık' diyeceğine 'yırttım kapcık' diye yazmış.

"Bu sebepten dolayı hakim onu Isparta'ya celbetti, çok sıkıştırdı. Sonra beni bıraktılar."

Kur'ân Kerim'in yazılışından bahsedilince, yazdıkları cüzlerden mevcut olup olmadığını sordum. O esnada hatırına bir şey geldi, sür'atle kalkıp dışarı ıktı. Bu defa da elinde renkli bir Kur'ân formasıyla içeri girdi. Getirdiği, Hafız Ali'nin el yazısıydı. Hem de Kur'ân'ın İsrâ Sresini içine alan bir formaydı.

Nur fabrikası İslâmköy'nde, fabrika sahibinin el yazması Kur'ân forması bulmuştuk. Sevincimize payan yoktu.

Aydınlık bir Miraç sabahında, Miraçdan bahseden sûreyi, Hafız Ali'nin el yazısıyla bulmuştuk.

Hafız Ali'nin evine gidiyoruz.

Bu sevinçle Abdullah Çavuş'dan Hafız Ali'nin evini sorduk. Yine umursamaz cevaplar verdi. "Bir kısmı yıkıldı, yerine Kur'ânkursu yapıldı" dedi.

Hiç olmazsa yerini görelim" dedim. Kırmadı bizi, hep birlikte kalktık.

Az sonra yeni bir yapının önünde durdu. Yanında da eski bir köy evi, bir kaç merdivenle çıkılan, tahta, çamur karışımı bir ev...

Buraya girebilir miyiz?" dedim. Abdullah Çavuş girdiğimiz evin ve odanın Hafız Ali'nin yattığı yer olduğunu söyledi.

İçerde, yerde basit bir hasır üzerine serilmiş yatakta inşaatın bekçisi yatıyordu. Köşede bir gaz tüpü, bulaşık bardaklar, tozlanmış şekerler, bir de küçük tepsi duruyordu.

Merakla odanın duvarlarını, pencerelerini, tıkırtılarla vurmaya başladık. Boşluklar olduğu anlaşılıyordu. Hem inşaatın bekçisi, hem de Abdullah Çavuş hayretle bakıyorlardı.

Yine Abdullah Kula'nın zihninde parıltılar ve şimşekler çakmaya başladı. "Durun, durun" diyerek, duvardaki tahta kaplamaları ileri geri itmeye uğraştı. İtelediği tahtalardan, bir bölüm açıldı. Gizli bir bölüm, hazine veya para bölümü değil, Halk Partisi zulmünden saklanan Kur'ân tefsirleri. Karanlıklara bırakılan elmas parçaları.

Çoşkun bir sevinçle, kağıt parçalarını topluyorduk. Elimizde sert cisimlerle, duvarları, pencereleri dövüyorduk. Pencerenin altından, hususî bölmeler çıktı. Yarım asır el sürülmemiş yerler.

Yine bir bölüm daha açıldı. Duvarın enine ve derinliğine doğru yayılıyordu. Az sonra yeni bir hazine daha bulmuştuk. Kağıt ve kitap hazinesi... Bekçi ağzı açık vaziyette seyrediyordu manzarayı, Önceleri bizi para veya daha başka bir şey arıyor zannetmişti. Biz ise Bediüzzaman'ın hayatını arıyorduk. Bu sevda ile yollara düşmüştük. İslâmköy'ün duvarlarında islâmın bahtını açan Bediüzzaman'ın eserlerini arıyorduk.

Denizli hapsinden ebediyete giden Hafız Ali'nin evi, yıllar sonra Kur'ân kursu oluyordu. Bir Kur'ân talebesinin evi, Kur'ân dershanesi oluyordu. Son kalan bakiye binanın, yıkılmaya yüz tutan cidarından, ebede bakan pencereler açmasının sevdalısı olmuştuk.

İslâmköy'lü büyük şehidin evini didik didik arama yapıyorduk. Duvarları deliyorduk, pencereleri yıkıyorduk. Halk Partisi'nin şerrinden saklanılan Nurları, yarım yüzyıl sonra, tozların toprakların arasından çıkarıyorduk.

Hafız Ali'ye verilen sıkıntı

1943 yılında Denizli hapsine götürülen Hafız Ali'nin yolda uğradığı hakareti merhum Refet Bey (Barutçu) şöyle anlatmıştı:

Bizi karanlık bir hayvan vagonuna doldurdular. Kalabalıktanoturacak yer yoktu. Başımızda iri yarı insafsız bir başçavuş bulunuyordu. Eline aldığı büyük bir dengi Hafız Ali'nin üzerine fırlattı. Hafız Ali az kalsın eziliyordu.

"İşte Denizli hapsine Hafız Ali böyle gitmişti. Ve oradan şehid olarak çıktı."

HÜSEYİN ASLAN (Kuzca Hatibi)

Kuzca Isparta'nın Sütçüler kâzasına bağlı yirmi kilometre kadar mesafede bir nahiyedir. Emirdağ mektuplarında geçen "Kuzca hatibi Hasan Şükrü'nün esas ismi Hüseyin Aslan'dır. Kendisi 1888 doğumlu bir zattı. 26 Haziran 1965'te vefat etti.

Kuzca Hatibinin oğlu Hüsnü Yakup Aslan, bize gönderdiği 21.12.1983 tarihli mektubunda babası Kuzca Hatibiyle alâkalı olarak şu bilgileri vermektedir:

Babam merhumun adı, Hacı Hatib Hüseyin Aslan'dır. Sütçüler Kuzca köy imamıydı.

Babamın yazdığı Nur Risaleleri çok vardı. Pederin vefatından sonra bizim biraderler hepsini yakmışlar. Bu yakmanın sebebi ise; evi basar ve arayıp bizi sıkıntıya sokarlar diye...

Peder, Üstad Bediüzzaman'la mektuplaşırdı. Barla'ya ve Isparta'ya gider gelir ve Üstadla görüşürlerdi. Vefat ettiği zaman Sağrak köyünün cami avlusuna defnedilmişti.

"Ben Üstad Bediüzzaman'a gideceğim diye haber verir ve veda eder giderdi. Ancak on beş-yirmi gün sonra tekrar geri dönerdi."

Büyük ruhlu KÜÇÜK ALİ

1907 doğumlu olan Küçük Ali, 1974 yılında Isparta'nın Atabey ilçesinin Kuleönü köyünde vefat etmiştir. Nur Risalelerinin muhtelif yerlerinde mektupları yer almakta ve adından söz edilmektedir. Ağabeyi de kendisi gibi Nur talebesi idi. 26. Lem'a'nın 12. Rica'sında "Kuleönü'lü Mustafa" diye bahsi geçen zat, Küçük Ali'nin ağabeyidir. Kuleönü'lü Mustafa, güzel hattıyla Nur Risalelerinin yazılarak çoğalmasında büyük hizmetler görmüştür. Bediüzzaman Said Nursî "Sallabacak" olan lâkabını "Sarıbıçak Mustafa" diye değiştirmiştir.

Büyük ruhlu Küçük Ali'nin yazmış olduğu Çevşen'in sonuna Bediüzzaman şu duayı kaydetmiştir:

"Yâ Erhame'r-Râhimin! Celcelûtiye'deki İsm-i Âzam hürmetine, bu nüshayı yazan mübarekler kahramanı Küçük Ali'yi hizmet-i imaniyede muvaffak ve Cennette mes'ud eyle. Âmin, âmin, âmin."

Büyük ruhlu Küçük Ali, bu duanın arasına, "Üstadım Said'i" diye yazarak, Üstadının yazdığı duaya, yine Üstadını dahil etmektedir.

Hacı Hafız MEHMED AVŞAR

1877'de Isparta'nın Sav köyünde dünyaya gelen Hacı Hafız Mehmed Avşar, 15 Ocka 1947'de vefat etmiştir. Kastamonu ve Emirdağ mektuplarında kendisinden söz edilmektedir.

Hacı Hafız Efendi, Üstad Bediüzzaman'ın Barla'ya mecburi ikametini işitince oğlunu Barla'ya gönderir. Selâm ve hürmetlerini, ellerinden öptüğünü ve kendisine dua etmesi isteğini arzettirir.

Üstadımız, oğluna hitaben der ki. "Baban askerlik yapmadığı için bilmez. Askerlikte karavanayı uzatmayınca yemek vermezler. O da bize seher vaktinde dua etsin, biz de ona dua ederiz."

Selamın cevabı gelince, hakikaten askerlik yapmayan bu zat bütün gücüyle Nurları yazmaya ve neşre başlar.

Bu zatın Sav köyünde Risale-i Nur'lara sahip çıkması, köyde kadın-erkek, çoluk-çocuk herkesin Risale-i Nur'la meşgul olmasına vesile olmuştur.

Sav Camiinin mezarlığında medfun bulunan Hacı Hafız'ın gayretleri, Nur'larda Sav köyünün "medrese-i nuriye" olarak isimlendirilmesini netice vermiştir.

Kastamonu mektuplarından birisinde Bediüzzaman kendisinden şu şekilde bahsetmektedir:

"Medrese-i nuriyenin mürşidi, müessesesi ve müdebbiri Hacı Hafız kardeşimizin bu defa üçüncü olarak bir teberrükünü gördük. Tâ Barla'da iken tatlı lokmaların kerametli, âcib bereketi ve Isparta'da İktisat Risalesi'ni tatlılaştıran iki buçuk okka balın harika bir hadiseye sebebiyet vermesi, şimdi ben

tahmin ediyorum, o bal da onun imiş. Fakat tam tahattur edemiyorum. Bu üçüncü defa da, pek mübarek ve masum hatırlarını ve iltifatlarını temsil eden ve parçalanmayan bir hediye göndermiş. Onun hatırı için, altmış senelik bir kaide-i hayatiyemi kırdım."

1947 kışında, Hacı Hafız'ın vefatını, Savlı Nur talebeleri Kastamonu'da bulunan Bediüzzaman'a bildirmişler. O da bu mektuba şöyle cevap vermiştir:

Sizleri ve umum Risale-i Nur şakirdlerini ve bilhassa medrese-i nuriyenin talebelerini ve bilhassa o merhumun akrabalarını, medrese-i nuriyenin mübarek üstadı Hacı Hafız Mehmed'in vefatı münasebetiyle taziye ediyoruz. Ve Nur'lar hesabına bütün ruh-u cânımızla biz dünyada kaldıkça ona dua-yı rahmet etmeye ve Hafız Ali ve Hasan Feyzi ortasında daima bütün manevî kazançlarımıza hissedar etmeye kat'î karar verdik.

"O çok ehemmiyetli ve Nur hizmetinde muvaffakiyetli merhum o mübarek zat, mükemmel vazifesini bitirip, yüzer manevî evlât hayrû'l-halef bırakıp gitti ve terhis olduğu rahmet ve istirahat âlemine çekildi. Aynı zamanda büyük üstadlarımın dairesine kazançlarımı bağışladığım zaman Hafız Ali, Hafız Mehmed, Mehmed Zühtü ve Savlı Ahmed ve Hasan Feyzi içinde ihtiyarım olmadan Hacı Hafız Mehmed daha hayatta iken on günden beri onların içinde görüyorum. Derdim, 'Vefat edenler içinde bu da bulunsun. İlişmedim. Hem hayatta olanlar içinde, hem üstadlar dairesinde bulunmasına hayret ederdim. Şimdi bu mektubunuzdan anlaşıldı ki, onun halisane kudsî hizmetinin bir kerameti olarak vefatını ihsas ediyordu. Hafız Ali, Hasan Feyzi ortasında makamım var, diye iş'ar ediyordu. Cenab-ı Hak onun defter-i âmâline Sav medrese-i nuriyesinde okunan ve

yazılan risalelerin harfleri adedince ruhuna rahmetler ve kabrine nurlar ihsan eylesin. Âmin. Ve aynı sistemde tam hayru'l-halef mahdumu Hafız Mehmed ve hafidi Ahmet Zeki'yi onun vazifesinin idamesine muvaffak eylesin. Âmin. Ve onların umumuna sabr-i cemîl eylesin."

(II.Emirdağ Lâhikası, s.198)

HACI İBRAHİM HULUSİ YAHYAGİL

1895'te Elazığ Harput'ta dünyaya geldi. Birinci Dünya Harbinde, Kafkas ve Çanakkale muharebelerinde bulundu. 1925 senesinde Harbiyeye girdi.

1950 senesinde Albay rütbesiyle emekliye ayrıldı. Bediüzzaman'ın ilk talebelerindendir. 25 Temmuz 1986'da Elazığ'da vefat etti.

Nur ikliminin ışıklı dünyası ile aydınlandığım ve şeref bulduğum 27 Mayıs karanlığından sonraki gelen günlerdeydi. Bu zamanlar, benim için ışıklı günlerimin başlangıcıydı. Mezkur vakitlerin yaz mevsimlerinde, içinde yaşadığım Gaziler Beldesi'ne, Elaziz'den bir kumandan, bir Nurlu Albay şerefler veriyordu. Türk ordusunun bu aziz askerinin ilk dersini ve ilk sohbetini Gaziantep'in Başkarakol semtindeki misafir olduğu hanede dinlemek saadetine ermiştim.

Bahsini yazmaya çalıştığım asker:

Albay İbrahim Hulusi Yahyagil Beyefendi merhumdu.

Bu aziz büyükle daha sonraki senelerde, çok görüşmelerim, birçok defalar mektuplaşmalarımız olmuştu.

Elazizli aziz albay, Kur'ân gerçeklerinin rehberi Hazret-i Said'e talebe olan bir zattı. Daha da ötesi; Nur Risalelerinin ilk talebesi, ilk muhatabı olmuştu. Sözler isimindeki şaheserin son Sözler'inde tanıdığı, Hocası'na sorduğu çok değerli-mühim suallerle Mektubat eserinin yazılmasına da sebep olmuştu.

Çanakkale'de yaralandım

Çanakkale harbinden evvel 3. Kolordu Tekirdağ'da idi. Biz 9. Fırka (tümen) olarak Çanakkale'ye geldik. Bir çok çıkartmalar yapıldı. Biz harbe giderken pilâv yemeye gider gibi hevesle gitmiştik. 12 Nisan (Rumî 30-31 Mart) 1915'te Seddül-Bahir'e geldik. Anafartalar muharebesinde, Cenab-ı Hakkın'ın lütfu ile kurtulduk. Son taarruzda bütün subaylar ve erler abdestli olacaktı. Şayet su bulunmazsa teyemmüm edilecekti.

Yüzümden, kolumdan, göğsümden yaralandım. Çanakkale'de yaralanmam 26 Temmuz 1915'te Leyle-i Kadir'de oldu. Karadan, denizden top mermileri patlıyordu. Bir top mermisi önümde patladı. İki el ateş ettim. Yanımdaki asteğmen 'Silahla bir kaçını temizleyeyim' dedi.Geri çekildim. Sol yanağıma elimi attım. Baktım kanıyor. Sol koluma da kurşun isabet etmişti. Artık şuurum tam işlemiyordu.

1 Ocak 1916'da Çanakkale'den ayrıldık. Nisan'a kadar Kırklareli'de kaldık. Sonra Tekirdağ üzerinden vapurla Haydarpaşa'ya geldik. Kuşdili Çayırında ordugâh kurduk. Odunla işleyen tren-i mahsusla (özel tren) yola çıktık. Konya Ereğlisi, Niğde, Kayseri ve Sivas'a uğrayarak Karadeniz'e geldik. Rusları sahile kadar kovaladık. Ruslar bizi Bayburt'ta

sardı. Çanakkale'nin, Anafartalar'ın, Çonkbayırı'nın dinç fırkası idik. Süngülü tüfek ile 'ALLAH- ALLAH'diye gidiyorduk.

Doğuda cebri yürüyüşle ilerliyorduk, sonra tepe -tepe müdafaa ederek çekildik. Erzincan'ın üstünden, Çardak Boğazından geçtik. 1916 senesinde Kafkas Cephesindeki muharebemiz, Erzincan'ın batısında mevzilenerek beklemek suretinde oldu. 1917'de Rusya'da Bolşeviklik çıktı. Zımnî bir mütareke hüküm sürüyordu. Ruslar çekiliyordu. Ermeniler de silâhlarını bırakarak çekiliyorlardı. Biz ilerlemeye başladık. Ermenileri temizleyerek ilerliyorduk. Kelkit, Şiran Erzurum Ilıcası, Tortum'dan Sarıkamış'a geçtik. O sırada Kâzım Karabekir Sarıkamış'taydı. Kars'a yürüdük. 1918'de Kars'ı birinci olarak ele geçirdik.

1. Cihan Harbi dolayısıyla tahsilim yarıda kalmıştı. Harbden sonra 1925'de tekrar mektebe başladım. Nihayet Harbiyeden mezun oldum. Babam Yahyazâdelerden Mehmet Efendi, alaylı zabıt idi. (Mektep görmeden ordu içinde yetişen subaylar.)

Üstad'la ilk görüşmem

17 Ocak 1928'de Manisa'dan Eğridir'e gelmiştim. O zaman rütbem yüzbaşı idi. Üstad'la tanışmamız bir sene sonra oldu 1929 yılı baharında Barla'ya gittim. Beni götüren Mustafa isimli mübarek bir insandı. Ayrıca, Vecelle Hüseyin, Müderris Mustafa, Nefer Mehmet, Demirci Ustası da vardı. Üstad'ı ilk ziyarette, yanında epey kalmıştık. Bu görüşme çok uzun sürdü. Müsaade isteyerek ayağa kalktık. vedalaşıp ayrıldık.

"Yağmurdan hiç ıslanmadım"

Üstad'la görüşmelerimin birinde, görüşme bittikten sonra, 'Efendim İlama köyüne gideceğim' demiştim. Üstad da:

Kardeşim ben de camiye odun getirmek için dağa gideceğim' dedi. Biz vedalaştık ve İlama'ya doğru yola çıktık. Birden hatırıma Üstad geldi, şimdi âniden önüme çıkmasın diye düşünüyordum. Bizim nefer geride kalmıştı. Az sonra baktım, Üstad Hazretleri, önde odun kafilesi arkada kendisi geliyorlardı. Ben, Üstad beni görüp de, attan inip rahatsız olmasın diye büyük bir ağacın arkasına saklandım. Tâ Üstad iyice yaklaşıncı birden bire ellerine sarılıp, ellerini öptüm. O esnada elinde bir parça kuru ekmek vardı, onu yiyordu. Hemen onu bana verdi. Sonra:

Senin şemsiyen yok mu kardeşim?' dedi.

Biz asker olduğumuz için şemsiye taşımıyorduk.

Üzerimde muşamba var Efendim' dedim."Havada ise pek yağmur alâmeti yoktu. Üstad:

Peki kardeşim Allah'a ısmarladık' deyip gitti. Az sonra yağmur yağmaya başladı. Hiç yağmur durmadı, atı süratle sürüyordum. Yağmur sağanağının altında ilerlerken, yağmur hiç bana değmiyordu. Dört saat sonra hiç ıslanmadan Eğridir'e gelmişim.

Kendilerini ziyaretim hayatımda inkılâp yaptı

Kendilerini ziyaretim hayatımda inkılâp yapmıştı. Öyle bir hâlet-i ruhiye içindeydim ki, yazdığım mektuplardaki şevki, cevabî mektuplarında şu suretle ifade ediyordu:

"Neşr-i envar-ı Kur'âniyedeki muvaffakiyetin ve gayretin ve şevkin bir ikram-ı İlâhîdir, bir keramet-i Kur'âniyedir, bir inayet-i Rabbaniyedir. Sizi tebrik ediyorum."

Ufak hizmetleri bile büyük görüyordu. Bunlar bizi teşvik etmek içindi. Halbuki istidadımız nakıs olduğu halde çok teveccüh ediyordu.

Eğridir'den tayinim çıkmış. Doğuya gidiyordum, Hazret-i Üstad'dan ayrılacağım için çok üzgündüm. Üstad Hazretleri çok üzüldüğümü anlamıştı. Bir gün yanına ziyaretine gittiğimde (askerce): 'Emrediyorum, merak etmeyeceksin! Üzülmeyeceksin!' dedi. O anda bütün üzüntüm, gam ve kederim yok oldu.

Bazı hatıralar

İbrahim Hulusi Yahyagil, Bediüzzaman gibi cihanın nâdir üstadına sorduğu kıymetli suallerle derya gibi bir ilim-irfan sarayının kapılarının açılmasına vesile olmuştu.

Nurların bu ilk aziz talebesi için Bediüzzaman bir notunda şunları ifade ediyordu:

"Manevî rütbeniz"

Binler selâm..

Siz maddî rütbenizden çok yüksek, manevî rütbeniz iktizasıyla, ayrı ayrı yerlere gönderiliyorsunuz. O yerlerin sana ihtiyacı var. Hiç merak etme!

Senin Risaletü'n-Nur hakkında mektupların çok talebeler yerinde, senin bedeline hizmet-i Nuriyede çalışıyorlar.

Birinci'liği dâima sana kazandırıyorlar.

Kardeşiniz, Said Nursî

"Birinci oldun"

Yine Üstad Bediüzzaman, nurlu Albaya beyan ediyordu:

"Ben Isparta'dan mecburi ikamet için Barla'ya sevk edilirken, daha motorda iken, Barla'da ben sizi gördüm ve bana gösterildiniz."

Bir başka hatıra tesbit notlarımda Bediüzzaman şöyle diyordu:

Meslek-i askeriyyeden bu hizmete girecekler ve hırz-ı can edecekler çıkacaktır.

Sen bunların birincilerinden oldun.

"Allah'a şükret!"

"Sözler'in başındaki şahıs"

Nurlu-merhum Albayı Elaziz'de ziyaret edebildiğim zamanların birisinde Nur Risaleleri gibi, ahırzamanın şaheser külliyesinin ilk talebesine şu suali sormuştum:

"Birinci Söz'ün başında, 'Ey kardeş! Benden birkaç nasihat istedin. Sen bir asker olduğun için askerlik temsilâtıyla, sekiz hikâyecikler ile birkaç hakikatı nefsimle beraber dinle. Çünkü ben nefsimi herkesten ziyade nasihata muhtaç görüyorum. Vaktiyle sekiz âyetten istifade ettiğim Sekiz Sözü biraz uzunca nefsimde demiştim. Şimdi kısaca avam lisaniyle nefsimde diyeceğim. Kim isterse beraber dinlesin."

"Birinci Söz'ün başında bu şekilde bahsedilen asker siz misiniz?"

"Bu dersi, Üstad ben kendilerini ziyaret etmeden evvel yazmış. Burada bahsedilen asker ben değilim. O asker manevi bir şahıstır. Daha sonraları askerlerden kendilerine talebe olacak kimseleri manen hissederek öyle yazmış."

Hulusi Yahyagil rahmetlinin bu cevabından sonra, aradan epeyce bir zaman geçmişti. 1980 senelerinde ilk defa Barla Mektupları yayınlanmıştı. Bu lahikalardan yıllarca evvel Hulusi Ağabeyimin verdiği cevap meâlinde "Hulusi Bey'e Hitabdır" başlığı altında yazılan bir Barla mektubunda meselemizle alakalı olarak şunları okuyordum:

"Ben Sözler'i yazarken, ihtayarsız olarak ekser temsilâtı, şuunat-ı askeriye nev'inden zuhur ediyordu. Ben hayret ediyordum. Neden böyle yazıyorum, sebebini bilmiyordum.

Sonra hatırıma geldi ki; belki istikbâlde şu Sözler'i hakkıyla anlayacak, kabul edip hırz-ı cân edecek, en mühim talebeleri askeriyyeden yetişecek. Onun için böyle yazmaya mecbur oluyorum, düşünüp, o kahraman askerleri bekliyordum. İşte mağrur olma, şükret; sen o askerlerden bahtiyar birisin ki, evvel yetiştin."

Üstadın Türk ordusuna bakışı

İbrahim Hulusi Yahyagil'in Nur derslerinin ilk talebesi olmasından sonraki geçen zaman içinde, Türk ordusunun mümtaz askerlerinden ve subaylarından bir çok bahtiyar şahsiyet Nurlara talebe olmuşlardı.

Bu subaylarımızı bir rahmet duasına vesile olması için burada bazılarının isimlerini söylemek istiyoruz:

Refet, Hayri, Galib, Mehmed, Muhyiddin ve 1935 lerde Eskişehir mahkemesinin başlangıcı sayılan Isparta'da muhakeme olurken, ifadesi alındığı sırada vefat eden "İstikamet şehidi Binbaşı Âsım Bey".

Hulusi Bey, Üstadının derslerinde bulunduğu sırada, Üstad kendilerine şöyle hitap ediyordu:

"Ben Türk ordusunun aleyhinde bulunmam! Çünkü bu Türk ordusu Birinci Cihan Harbinde, Allah ve vatan yolunda bir milyon şehid vermiştir!"

Yine bir nurlu ders esnasında, ilk nur talebelerinden Hâfız Halid Efendi'nin bahsi olmuştu. Bu zat için: "Çok haluk ve sakin bir zattı" diye buyuruyordu ve bana:

Kardeşim, keşke sen de hafız olsaydın!"diye buyurmuştu. Üstad Bediüzzaman'ın bu temennisiyle Risale-i Nurların hakikatları hafızama yerleşmişti.

Üstad hayatının son senelerinde bana hitaben:

"Kardaşım, sen ilk zamanlarda çekirdektin. Şimdi ağaç oldun."

Üstadın imzalı kitabı

Kendilerini Elaziz'deki ziyaretlerim esnasında elinde bastonuyla hanelerinden çıkarak, beş yüz metre kadar mesafedeki Nur dershanesine gelişi esnasında, karlı bir kış gününde kameraya da almıştım.

Hulusi Beye Üstadın kendilerinde imzalı bir kitabı olup olmadığını sorduğumda ise, kendileri mübarek elleriyle evinden 1928'lerde Bekir Dikmen'in bastırdığı Haşır Risalesini getirmişti. Bu aziz yadigârın fotokopisini almıştım. Bu Onuncu Sözün üzerinde şunları okuyorduk:

"Risale-i Nur Mizanlarından İman-Ahiret bürhanlarından Onuncu Söz. Müellifi Said Nursî 1342"

Haşır Risalesi'nin ilk sayfasında ise Üstad Bediüzzaman, ilk talebe ve ilk muhatabına hitaben şöyle diyordu:

"Uhrevî kardeşim Hulusi Bey'e hediyemdir! SAİD"

Hediye meselesi

Hulusi ağabeyimizle geçen mülakatlarımın birisinde, çok ısrarla hediye bahsi olan "İkinci Mektub"ta Üstad Bediüzzaman'a neyi hediye ettiğini sormuştum. Tebessümle verdiği cevaplarda. İkinci Mektup'da Üstad'ın yazıp yazmadığını sormuştu. Biz de yazmadığını söylediğimizde, Üstadın yazmadığını, dolayısıyla kendilerinin de söylemeyeceğini ifade etmişlerdi. Daha sonraki ziyaretlerimde bu hediye, bizzat eline mi verdiğini veya Eğirdir'den bir vasıta ile mi gönderdiğini sorduğum zamanlar çok merak ettiğim meseleyi ve sualimin cevabını bulmuştum.

Tasarruffu devam eden üç kişi

1971'de Ankara'da Re'fetle (Barutçu) ilk defa görüşmüştüm. Rahmetli ne kadar tatlı bir ihtiyardı. O Hazret-i Üstad'dan bir hatıra nakletmişti:

Bir gün Üstad Hazretleri bir münasebetle, üç kişinin tasarrufu devam ediyor. Bunlardan birincisi Abdülkadir Geylânî Hazretleridir" diye buyurunca, Re'fet Bey hemen sormuş:

"Efendim, diğer ikisi kimdir."

Hazret-i Üstad ise: 'Diğerleri Hayyat-ı Harrânî ile Mârûf-u Kerhî' diye cevap vermiş.

"Sen sünnet bilmez"

Bir ziyaretimde çay içerken tam olarak bitirmemiştim. 'Kardeşim sen sünnet bilmez' dedi. Bununla, içilen bir şeyin iyice bitirilmesinin sünnet olduğunu ders vermek istemişti.

Bidayette akşam ile yatsı arasında kimseyi kabul etmezdi.

"Ondaki nezaket"

Ondaki nezaket ve tevazu bambaşka idi. Bir gün ebced hesabı ile bir tarih bulmuştum, fakat bir rakam eksikti. O hiç bu eksikliği yüzüme vurmuyor, gayet nezîhâne ve nâzikâne bir şekilde şöyle diyordu:

"Maşaallah, bu binlerin içinde bir rakamın hiç ehemmiyeti yoktur."

Yanındaki kitaplar

Onun ziyaretine vardığım zamanlarda yanında Kur'ân-ı Kerim, Hafız Şiirazî'nin bir eseri, bir de üç cilt Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin Efendinin Mecmuat-ül ahzab isimli kitabı bulunuyordu.

Hazret-i Üstad temizliğe çok dikkat ederdi. Her zaman, bilhassa Barla'da iken üst üste iki çorap giyerdi. Namaza

duracağı esnada üstteki çorabı çıkarır, ondan sonra namaza dururdu. Daha sonraki hayatında ise çorabı çıkarıyor, çorapsız olarak namaza duruyordu. (Şafii mezhebinde çıplak ayakla namaza durmak sünnettir.)

Kur'ân ve evrad okuyuşu

Barla'da Üstad Hazretleri namazda (Cehrî okunan namazlarda, bilhassa sabah namazlarında) Kur'ân-ı Kerimin 'Elhamdülillâh' ile başlayan sûrelerini okurdu. Kur'ân-ı Kerim'i bambaşka bir tarzda okurdu. Kur'ân'ın hakikatlarını duyarak ve yaşayarak okurdu. Kur'ân'ın İlâhî sedası, onun bütün ruhunu kaplardı. Onun okuyuşu, diğer hocaların ve hafızların okuyuşuna benzemezdi. Tecvid-i manevî üzere okurdu. (Kur'ân'ın mânasına uygun olarak okumak).

Barla'da bir gece yanında, kalmıştım. Sabahlara kadar uyumadan ibadet ediyor, zikir ediyor, tesbih çekiyordu. Pek az uyurdu, uyur gibi görünürdü.

Akşamla yatsı arasında evradını şöyle okurdu:

LÂ - İLÂHE İLLALLAH - LÂ - İLÂHE İLLALLAH

Ey lâ râzıka illallah, Ey lâ ma'bûde illallah.

Lâ ilâhe illallah, Lâ ilâhe illallah.

Ey lâ râzıka illâhû, Ey lâ râzıka illâhû"

Mevlânâ Camî'nin kıt'ası

1916'da Kafkas Cephesinde harpte iken Kerküklü Şeyh Rıza Talebânî'nin damadı Fasih de bizde yedek subaydı. Kayınpederinin Kadirî tekkesindeki odasında asılı olan şu Farisî kıt'ayı ondan almıştım.

Yâ Resûlallah! Çi bâşed
çün seg-i Ashab-ı Kehf?

Dahil-i cennet şevem der
zümre-i ashab-ı tû,
O reved der cennet, men
der cehennem key revast?
O seg-i Ashab-ı Kehf, men
seg-i ashab-ı tû..."

(Ya Resûlallah! Ne olur Ashab-ı Kehf'in köpeği gibi ben de senin ashabının arasında Cennette gireyim. O Cennete gitsin ben Cehenneme, reva mıdır? O Ashab-ı Kehf'in köpeği ben senin ashabın köpeğiyim.)

Bilâhare Üstad'ı tanıdıktan sonra bu kıt'ayı kendisine göndermişim. Ayrıca, 'Beni Nur şakirdleri içinde Ashab-ı Kehf'in kıtmîri gibi kabul buyurun' diye yazmışım. Bunun üzerine Üstad gönderdiği cevabında: 'İnşaallah sen bu zamanda Ashab-ı Kehf'in birincilerindensin. Biz mektubundan o ibareyi (Kıtmîr) kaldırdık. Sen de kaldır' diye yazdı.

Sonra ziyaretine gittiğimde Üstad:

Kardeşim, bu kıt'a Şeyh Rıza'nın değildir. O, heccavdır. Bu beyitler Mevlânâ Câmî'nindir" dedi.

Ben de Şeyh Rıza'yı heccav biliyordum. Bu kıt'a nasıl onun olabilir diye merak ediyordum. Sonra bu kıt'ayı Yirmiyedinci Söz'deki Sahabeler risalesinin zeylinin başına koydu. O gün bahis Mevlânâ Câmî'den açılınca, 'Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, Molla Ahmed-i Cizrî ve Mevlânâ Câmî, her üçünün de makamı birdir. Bunların üçü de mânen bir seviyededir' diye buyurdu.

Üstadsız Barla

Üsat Barla'da iken, kendisini iki senede altı defa ziyaret ettim. Üstad'dan sonra barla'ya gitmek bize nasip olmamıştı. Yollar kapanmıştı. Gitsek de ne çıkar diyordum:

"Bülbül hâmuş, havuz tehî, gülistan harap."

Fakat kader 45 yıl sonra tekrar o mübarek beldeye gitmeyi nasip etti. 1976 yazında oraları Üstad'sız olarak gezdik.

Hataları direkt yüze vurmazdı.

Bir gün onun huzurunda Risale-i Hamîdiye'nin bahsi geçmişti. Ben onun yazılış tahini 1312 (1896) diye söyledim. Halbuki bu tarih yanlışmış. Üstad Hazretleri bu yanlış yüzüme vurmayarak,

Yakın kardeşim, yakın" dedi.

Sonra eve gidince tarihine baktım, 6-7 yıl eksik söylediğimi anladım. Meğer hakiki tarihi 1307 (1891) imiş.

Bitlis'teki şeyhler

Bir gün Barla'da ilk mülâkatımızda eski bir hatırasını şöyle anlatmıştı:

Bitlis'de dört Şeyh vardı. Amma!... Herbirisi İmam-ı Rabbanî ha!... Bunların hepsi beni kendilerine çekmek istiyorlardı. Eski Said onların hepsine karşı müstağni kaldı. Onlara dedim:

"Sizin biriniz bana kifayet etmez. Ben dördünüze de intisap edeceğim."

Ben iki revolver taşıyorum

Son olarak 1957'de Emirdağ'da ziyaret etmezden önce, Eskişehir'de oğlumun yanına uğramış, bir ay kadar kalmıştım. Oradayken her gün ders yapardık. Fakat bu dersleri ihtiyaten hep İşarat-ül İ'caz'dan yapıyorduk.Emirdağ'a gideceğim gün yine ders yapmak için İşarat-ül İ'caz'ı getirdiler.

Yahu sizde başka kitap yok mu hep bunu getiriyorsunuz?' dedim.

Bunun üzerine Mektubat'ı getirdiler. O gün dersi Mektubat'tan okuduk. Sonra Hazret-i Üstad'ı ziyaretine müşerref olduğumuzda odasında bütün Risale-i Nur Külliyyatını masanın üzerine koymuş, Mektubat'ı da bütün kitapların üstüne koymuştu. Bana hitaben:

Kardeşim, ben bu risaleleri saklasam belâ ve musibet gelir. Onun için ne olursa olsun, daima Risale-i Nur'u yanımda bulunduruyorum" dedi. Daha sonra da:

Ben şimdi iki revolver (tabanca) taşıyorum. Şimdi şu anlarda hayatımı muhafaza etmek çok büyük ve ehemmiyetli bir meseledir" dedi.

Hiz. Üstad'ın iki revolver (tabanca) taşınası mânâsız değildi. İmansız-insafsız insanların ardı arkası kesilmeyen hücumlarına karşı, bizzat cevap verebilmek için taşıyordu. Din düşmanları evinin damına çıkıp su testisine zehir atmışlardı. Hiz. Hasan'ı (r.a.)da öyle zehirlememişler miydi?

O zaman âlem-i mânâda (rüya'da) görmüştüm, ibriğine zehir atıyorlar. Bakıyorum, bıyıkları yemyeşil, Mektupla rüyayı yazdım. Gönderdiği cevapta:

Rüyan mübarektir, kardeşim mübarektir' diyordu.

Yine son görüşmemizde bana hitaben:

"Kardeşim, her meselede senden bahsedilir. Her meselede senin adın geçer. Bana sorarlar, bu kimdir? 'Benim o kadar talebem var ki, yalnız adını duymuşum. O da onlardan biridir' diye cevap veriyorum."

1948 yılında Afyon'da hapishaneye seni de yanıma almak istedim. Fakat sonra vazgeçtim' dedi.

Dersim isyanı

1938'de bizi Dersim isyanını önlemeye ve bastırmaya memur etmişlerdi. İsyân dedikleri şey de, bazı dağ köyleri o yıl vergi verememişti. Bize verilen emir ise tek kelime idi: 'İmha!..

"Canlı bir şey bırakmayınız; genç-ihtiyar, çocuk-kadın ve saire."

Bunların çoğu Rafızî idi. Fakat bu tarz bir muamele ile, bunlar salâh mı bulacaklardı? Ben kıt'a komutanı idim. En çetin ve zor vazifeyi de bize verdiler.

Sen piyadesin, seni topla takviye etmek gerektir' dediler.

Müthiş bir hüznün ve ızırıdap içinde idim. Hz. Üstad benim bu hüznümü hissetmiş. Bu durumu kendisine yazıp soramadım. Nasıl yazabilirdim? Bu ızdırabımı kâğıda nasıl dökebilirdim? Tam merhum pederimle vedalaştım. Hayvana bindim gidiyordum. Bir de baktım, hizmet eri koşarak geldi. Elime bir mektup verdi. Mektubu açtım. Mektubu Üstad Kastamonu'dan Ürgüp Müftüsü olan kardeşi Abdülmecid vasıtasıyla gönderiyordu:

"Hulusi'nin bir galesi var, diye hissediyorum. Merak etmesin. Risale-i Nur'un şakirdlerine inayet ve rahmet, nezaret ve himayet ederler. Dünyanın meşakkatleri madem sevap verir, geçerler; o musibetlere karşı sabır içinde, şükür ile, metanetle mukabele edilmek gerekir. Hem o, hem sizler, bütün dualarımda ve kazançlarımda benimle berabersiniz."

Az sonra isyân olan bölgeye gittik. Döndük dolaştık. O bölgeyi terk etmişler, dağlara mağaralara çekilmişler.

Rahmet-i İlâhîye yardımımıza yetişti. Elimizi kirletmeden ve kana bulaştırmadan bizi kurtardı.

Üstad'la ilk görüşmemizden sonraki mektuplaşmalarımız Mektubat'ın tulûuna sebep olmuştu. Bazı sualleri başkaları bana sorardı. Ben de Üstad Hazretlerine sorardım. Meselâ 'Ceddidû imâneküm bilâilâhe illâllâh' hadîsine Arapgirli rüştiye hocalarından İbrahim Efendi bana sormuştu. Ben de zannediyorum, 1932'de Elâzız'den, Barla'ya yazarak Üstad'dan sormuştum.

"Dost istersen Allah yeter. Evet o dost ise her şey dosttur. Yarân istersen Kur'ân yeter. Evet, ondaki enbiya ve melâike ile hayalen görşür ve vukuatlarını seyredip, ünsiyet eder. Mal istersen kanaat yeter. Evet kanaat eden, iktisad eder; iktisad eden bereket bulur. Düşman istersen, nefis yeter. Evet kendini beğenen belâyı bulur zahmete düşer; kendini beğenmeyen safayı bulur, rahmete gider. Nasihat istersen ölüm yeter. Evet ölümü düşünen hubb-u dünyadan kurtulur ve âhiretine ciddî çalışır."

Bu parça, levha halinde dedem H.İbrahim Efendi'nin elyazısı ile duruyordu. 1930 baharında bunu, Üstad'a gönderdim. 23'üncü Mektubun sonuna koydu.

Mektupların te'lif tarihleri

9'ncu Mektup 1931'de te'lif edildi.

3'ncü Mektup 1930'da te'lif edildi.

20'nci Mektup 1934'de te'lif edildi.

10'ncu Lem'adaki şefkat tokadı hâdisesi, 1931'de Elâziz'de cereyan etti.

Nahiye Müdürü, daha sonra Çemişkezek'li Elâziz Mebusu Nüzhet Dede, 1934'de 29'ncu Mektup'taki 'Kur'ân'ın esrarı bilinmiyor' meselesini sormuştu. Biz de Üstad'a yazdık.

23'ncü Mektub'un te'lifi 1933 veya 1934 yılıdır.

2'nci mektub 1930 yılı başlarında baharda te'lif edildi. 2'nci Mektub'da bahsedilen hediye Eğridir'den göndermiştim. Hediye ne olduğunu şimdiye kadar hiç bir kimseye söylemedim ve söylemem. Üstad Hazretleri kabul buyurdu. O kimseye söylemedi. Gönderdiğim hediye ve mektubun cevabı hemen Eğridir'e geldi.

Bana bir mektubunda diyordu:

"Bu sene yaylaya, Çam Dağı'na çıkacağım."

Ben de cevaben demiştim ki:

"Oradaki hissiyatınızdan bizleri de hissedâr ediniz."

Yazdığı cevabî mektubun tarihi 1930 yazı olmak ihtimali var.

Derslerin önemi

Bir gün Hz. üstad şöyle buyurdu: 'Eğer siz eski zamanda olsaydınız, bu dersleri ve hakikatleri öğrenebilmek için, buraya diz üstü yürüyerek, sürüne sürüne gelirdiniz' diye buyurdu.

Nurculuk ismi

1946'da Kars'da idim. Nurculuk ismini ilk defa o zaman duydum. Benim de hoşuma gitti. "Talebelerin Üstadına, Said derler hem adına' diye başlayan manzumeyi (bu şiir daha sonra Konferans Risalesi'nde neşredilmiştir.) o zaman yazıp, kendisine göndermiştim.

1950'de tekaüd oldum. Üstad: "Ben, buna tekaüd olma, dedim, bu keçeli beni dinlemedi, tekaüd oldu" dedi.

Bir rüya: Sarıklı genç

Yine bir gün Eğridir'de bulunduğum zaman, rüyada sarıklı bir genç gördüm. Bu genç beni ilk defa, Hz. Üstad'a götüren meczup lâkaplı Mustafa Efendi idi. Ona Şeyh veya Hafız Mustafa da denirdi. Rüyada gördüğüm sarıklı genç şaklen o idi. Fakat ne bıyığı ve ne de sakalı vardı. Hafız Mustafa, çocuk meşrebinde birisi idi. Risale-i Nur'un ilk Küçük Sözler'ini 1928'de onda görmüştüm. Daha o zaman Üstad Hazretleriyle de muarefemiz yoktu. Gayet intizamsız bir yazı ile yazılmış ilk risaleyi onda görmüştüm. Müsvedde halindeydi.

Rüyada, elinde leblebi tablası vardı. Fakat içinde leblebi gayet azdı. Ben leblebiden almak için elimi attım. O zaman leblebi tabağı doldu, taşı.

Sarıklı genci biz açıklamadık. Sizin gibi gençler işte çıktılar. Daha da kıymetli gençler çıkacaktır. Allah'ın nuru kıyamete kadar devam edecektir. Kur'ân tefsiri olduğu için Risale-i Nur'un hakikatı kıyamete kadar okunacaktır. elbette bu gelenler genç olacaktır, ihtiyar olmayacaktır.

Bu meseleyi kendisine mal edenler, sanki ne oldu? İnhisar altına almak doğru değil. Benim rüyada gördüğüm, sanki Mustafa idi. Fakat onun mevcut hali rüyadaki haline uygun düşmüyordu. Onun çocukça halleri vardı. Fakat bana Üstad Hazretlerini gösteren ve tanıtan da o oldu. Eğridir'de iken, Mustafa bana:

Efendim, sizin ilâcınız Barla'da bir zat var, Ondadır" dedi.

Hangisine gönderelim?

1930 senesi ilk ayında Hz. Üstad'ın yanına gitmiştim. O günlerde Mareşal Fevzi Çakmak'la Fahrettin Paşa (Altay) Eğridir'e gelmişlerdi. Üstad Hazretleri: 'Kardeşim, Fevzi Paşa ile Fahrettin bana selâm göndermişler. Ben de onlara Onuncu

Söz'ü göndereceğim. Yalnız birisine göndermek istiyorum, hangisine göndereyim?...'

Ben de: 'Efendim, biz Fevzi Paşa'yı Müslüman biliyoruz' dedim, 'isterseniz ona gönderelim. ' Hz. Üstad: 'Yok, yok. Fahri Paşa'ya verin' dedi.

Üstad Hazretleri Onuncu Söz'ün üzerine kırmızı kalemle kendisine bir dua yazdı ve ayrıca: 'Bana bir selâm göndermişsiniz, ben de bunu sana gönderiyorum' diye yazdı. Ben bunu Üstad'dan alarak postaya verdim.

Bu hâdisede şöyle bir mânâ ve işaret gördüm. Fahrettin Paşa Konya'da iken, 2. Ordu Kumandanı idi, bu sırada Kubilây hâdisesi oldu. Hâdiseden sonra Fahri Paşa istiklâl Mahkemesi Reisliğine getirildi. Hz. Üstad Onuncu Söz'ü ona göndermekle: 'Dikkat et, seni böyle bir vazifeye getirecekler. Ölüm var, haşır var âhiret var, adaletten ayrılma!' demek istiyordu.

20 yıl sonra 20 dakikalık ziyaret

Eğridir'den ayrıldıktan, yani 6 Ekim 1930'dan yirmi yıl sonra, 4 Mart 1950'de Üstad'ı Emirdağ'da ziyaret ettim. Bu yirmi yıldan sonraki ziyaretim ancak 20 dakika sürmüştü.

"Üstad, demokratları desteklerdi"

1957 seçimlerinde DR. Tahsin Tola, Bingöl'de Demokrat Parti'den adaylığını koymuştu. Hz. Üstad gönderdiği haberde 'Hulusi elinden geldiği kadar yardım etsin, Tahsin Bey millet, vatan ve Risale-i Nur'a elli meb'usun hizmetini yapmıştır' diyordu.

Biz de Hz. Üstadın hatırı için bu yardım ve hizmeti yaptık. Hz. Üstad İslâmiyete ve Kur'ân hizmetine yardımcı oldukları için Demokratları desteklerdi.

İlk ve son ziyaretim

Hız. Üstad'ı son olarak 1957 yılı Kasım ayında Emirdağ'da görmüştüm. İlk görüşmem ise 14 Nisan 1929'da olmuştu. 1927 yılı Ekim veya Kasım'da Egridir Dağ Talimgâh Muallimliğine tayinim çıkmıştı. Halbuki ben Risale-i Nur'un talebeliğine tayin olmuşum. 1928 yılı 16 Ocak'ta Manisa'dan ayrıldım. Efendim, hayatımızda ona Üstad dedik, elbette o Üstaddır. İşte Üstad buna derler. Hoca buna derler.

"Sen sabahleyin burada idin"

Eskişehir hapis hâdisesinde çok müteessir olmuşum. O hâdiseyi ikinci bir Şeyh Said hâdisesi gibi göstermek istemişlerdi. O zaman rüyada gördüm. Hız. Üstad: 'Senden zarar kalktı' dedi.

Bir müşkilim olduğunda oradan bir kaç gün geçmezdi ki, ilk gelen mektup, bu müşkülümü halletmesin. Yanına ziyaretine gittiğimde: 'Kardeşim sen sabahleyin burada idin' derdi. Halbuki benim bundan haberim bile olmazdı.

"Afyon'u hapishane yap"

Afyon'da Savcının ısrarla Nur talebelerinin, isim ve sayılarını sorması üzerine Hız. Üstad ona: "Afyon'u hapishane yap, ben de talebelerimin hepsinin ismini söyleyeyim" diye cevap vermiş.

"Yüzüne bakamazdım"

Üstad'la görüşme ve sohbetlerimiz sırasında, yüzüne bakamazdım. Zaten bakılmayacak derecede heybetli idi. Son ziyaretimde cesaretimi toplayarak bakabildim.

"Sen ve Hulusi hissedarsınız"

Bismihi Sübhanehû

Aziz Kardeşim

Beni merak etmeyiniz. İnnayyet-i Rabbaniye devam ediyor. Maişet cihetinde kanaat ve iktisat,beni ihtiyaçtan kurtarıyor. Sakın bir şey gönderme! Sen altı - yedi nefse bakıyorsun. Benim yarım nefsim var. Sen beni değil, ben seni düşünmeliyim.

Sen ve Hulusi, benim herbir amel-i uhreviyemde hissedarsınız.

Ramazan'da kazanç, bire bindir. Siz de bana duanız ile yardım ediniz.

İşârât-ı Aleviyeyi tam tasdik ettiniz mi?

Haşir Risalesini çok kuvvetli buldunuz mu?

Albay Hulusi Bey kendi hayatını anlatıyor

Merhum validem 1312 (1896) da doğduğumu söyledirdi. Ramazan'ın birinci gecesinde teravihten çıkıyorlar, ben Harput'da dünyaya geliyorum.

İstiklâl Harbinden sonra İzmir Gaziemir pavyonunda kalıyorduk. Bir gazete çıkaralım dedik. Bir şair arkadaşımız vardı, bir de karikatürist vardı. Gazeteyi elde çizerek çıkaracaktık.

Bir gün emektar bir katırın boynuna bir yazı asmıştık. Bu yazıda: 'Ben de emsalim gibi gençtim. Şimdi ihtiyarım, hastayım. Veterinere gittim, yerinde yoktu. Doktora gittim yoktu. İsa Çavuş sen benim derdime deva ol' diye yazarak hayvanı İsa Çavuşun bulunduğu kısmın önüne götürüp bağladık. Ertesi gün yazıyı okuyan doktor ve baytar doğru dairelerine vazifelerine koşuyorlar. Geceleri gazeteyi yazıyorduk, iki nüsha halinde çıkarıp duvara asıyorduk.

Efendim her şeyin bir nimet ciheti var. Her zaman nimet cihetine teveccüh lâzımdır.

Askerlik münasebetiyle dört bin metre kadar yükseklerle çıktığımız oluyordu. Oraya kadar sinekler bizimle beraber gelirlerdi. Soğuk, rüzgâr fakat onlar bir atın kuyruğunun altına girerler, gizlenerek yine bizimle oralara çıkarlardı. Çok hayret ederdim. Sonra anladım ki, onlar vazifesini yapardı. Onların vazifesi insana aczini, fakrını bildirmektir.

Bugün evlâtlarımdan ziyade Risele-i Nur şakirtleri kardeşlerimin arkadan yapacakları duayı arzuluyorum ve bekliyorum.

Üçüncü mektupla alâkalı bir çalışma

Senirkent taraflarından bazı mü'minler Barla'ya Üstad Bediüzzaman'ı ziyarete geldikleri zaman, Çam Dağlarından bahsetmişler, Üstadı buraya davet etmişlerdi. Barla'daki Mustafa Çavuş, Abdullah Çavuş ve Abbas Mehmed Çam Dağlarında, Tepelice mevkiindeki çam ağacına ve katran ağacına Üstad için tahtadan bir köşk yapmışlardı.

Bu yıllarda Sözler'in telifi bitmiş, Mektubat başlamıştı. Mektubat'ın ve nur Risalelerinin ilk muhatabı ve talebesi olan Albay Hulûsi Yahyagil Eğirdir'deki şimdi komando birliğinin olduğu "Eğirdir Sivrisi" denilen dağ talimgâhında yüzbaşı olarak vazifeliydi.

Mektubat'taki "Üçüncü mektup" "Hamisen", yani beşinci diye başlamaktadır. Hulûsi Beyin ricam üzerine verdiği bu mektup şöyle başlamaktadır:

Aziz kardeşim ve sevgili arkadaşım,

Şimdi yüz tabakalık fitrî bir sarayın, en yukarı menzilinde bulunuyorum. Sen de manen burada hazır ol. Bir parça sohbet edip konuşacağız. işte kardeşim:

Evvelâ: Evvelki mektubumda, bütün Sözler'e dair sual etmiştim ki: İçlerinde cerh edilecek hakikatler var mı?

Veyahut avama ihzarı muzır şeyler bulunuyor mu? Yoksa yalnız Otuz İkinci Sözün üçüncü maksadı için değildi.

Saniyen: Sana Nokta risalesini gönderiyorum. Acîbdir ki, Eski Said'in kuvvet-i ilmiyle, nazar-ı akıyla anladığı ve gördüğü hakikatleri, senin kardaşın şuhud-u kalbiyle, nur-u vicdanla gördüğüne tevafuk ediyor. Yalnız bazı cihetlerden noksan kalmıştır ki, Yirmi Dokuzuncu Söz'de tekmil edilmiş. Hususan âhirdeki remizli, nükte ve o remizli nüktenin sırr-ı beyanında, çok hakikatler Nokta'da yoktur. 'Yirmi Dokuzuncu Söz' de vardır. Fakat birbirinden çok uzak bu iki Said'in aklı ve kalbi, bu derece ittifakı acibdir.

Salisen: Şeyh Mustafa'ya selâmımı tebliğ ile beraber de ki: 'Yazdığın Kader sözü beni çok memnun etti. Dua ile kardeşlik hakkını eda ettiğin gibi, bunun yazmasıyla talebelik hukukunu dahi kaza ettin. Allah senden razı olsun. Yazdığını Abdülmecid'e gönderiyorum. O yüzlerce adama okutturacak, her birisinden sevap sana gelecek.'

Rabian: Kardeşim Abdülmecid'e bir mektupla bazı Sözler'i gönderiyorum. Sen gayet emniyetli bir tarzda postaya ver. Adresi: Ergani-i Osmaniye'de esnaftan Vanlı Şehabeddin Efendi vasıtasıyla Vanlı Abdülmecid Efendiye. Bu adresi yeni hurufatla mektuba ve emanete yazınız.

"Otuz İkinci Sözün Üçüncü Mevkîfının âhirindeki işaretin haşiyesinde bir yanlış var. Doğrusu budur: Döndükleri vakit saraylarındaki aileleri çok dikkat ile zorla onları tanıyabilirler. Halbuki 'onları' kelimesi yazılmadığı için mânâ değişiyor."

Bu mektubun "Hamisen" kısmından sonrası ise "Üçüncü Mektup" olarak Mektubat'ta neşredilmiş bulunmaktadır.

Üçüncü Mektup, Üstadın 1930 yazında gittiği Çam Dağlarında yazılmıştı. Mektupta "Mayıs'ın ahirinde" diye bir

ifade kullanılmaktadır. Bu ifadeye göre, Üçüncü Mektup 1930 yılı Mayıs ayının sonunda Barla'nın Çam Dağlarından, Eğirdir'de bulunan Binbaşı Hulûsi Yahlagil'e hitaben yazılmıştı.

Mayıs'ın ahirinde' sözünden evvel 'sübhone men tahayyera fisun'ihî'l-ukul" cümlesine yer verilmiştir. Bu parça, Ziya Paşanın on bir kısım halindeki uzun terciibent başlıklı şiirinin sonlarında.

Sübhone men tahayyere fi sun'ihî'l-ukul;

"Sübhone men bikudretihî yâcizül-fuhul!"

şeklinde geçer. Mezkûr mısraların mânâsı ise şöyledir:

"Sanatı karşısında akılları hayrete düşüren büyük Sanatkârı tebcil ederim. kudretiyle âlimleri âciz bırakan Cenab-ı Hakkı takdis ederim."

Üstad Çam Dağlarında "Üçüncü Mektup"u telif ederken, harika bir keramet haliyle dünyanın boşlukta dönüşünü ve müthiş sür'atini temâşâ etmiş, Zuhruf Sûresinde geçen, "Bunları bize râm eden Allah'ın şânı ne yücedir, münezzehtir. Yoksa biz bunlara güç yetiremezdik" mealindeki âyeti okumuştur.

"Üçüncü Mektup"ta geçen, yeryüzünün bir gemi, bir binek olduğunun buyurulduğu âyeti hatırlayıp okuyunca da şunları ifade etmektedir: "Zemin musahhar bir sefine, bir merkûb olduğunu işaret ediyor. O işaretten kendimi feza-yı kâinatta sür'atle seyahat eden pek büyük bir geminin yüksek bir mevkiinde gördüm. At ve gemi gibi bir merkûbe binildiği zaman, kıraeti sünnet olan (Zuhruf Sûresi, 13. ayet) âyetini okudum."

Gerçekten, Çam Dağlarının katran ağacı mevkii bir kaptan köşkünü andırmaktadır. Feza denizinin dalgaları arasında

yüzen dünya gemisinin Çam dağlarındaki kaptan köşkünde ilâhî sanatların şahane güzelliği ne kadar güzel gözükmetedir.

Hulusi Beyi Üstadla tanıştıran Şeyh Mustafa

Üçüncü Mektub'un üçüncü bölümünde, Üstad, Şeyh Mustafa ismindeki zata selâm söylemekte ve yazdığı Kader Risalesi'nden dolayı memnuniyetini ifade etmektedir.

Şeyh Mustafa, Hulûsi Beyi Üstada götüren zattı. Hulûsi Bey "1929 yılı baharında Barla'ya gittim. Beni götüren, Mustafa isimli mübarek bir insandı" diyerek Üstada nasıl gittiklerini anlatmaktadır. Merhum Hulûsi Yahyagil Ağabeyimi son ziyaretlerimde Şeyh Mustafa ile nasıl tanıştıklarını sorduğumda, evlerinin komşu olduğunu, böylece tanıştıklarını, ilk risaleyi onda gördüğünü, Üstadı kendisine tavsiye eden ve götüren kişinin Şeyh Mustafa olduğunu söylemişti.

Barla Lâhikası'nda Hulûsi Beye yazılan bir mektupta Üstad Şeyh Mustafa'dan şöyle bahsetmektedir:

Şeyh Mustafa'ya benim tarafımdan geçmiş olsun de ve şu hikâyeyi ona söyle:

"Eskide iki ciddî ahiret kardeşleri var imiş. Biri hasta düşer, ötekisi ziyaretine gitti. Dua eder, hasta iyi olmaz. 'Öyle ise sen kalk, ben yatacağım' demiş. Hasta kalkmış, onun yerine hasta olarak yatmış. Her ne ise... Demek Şeyh Mustafa ile kardeşliğimiz ciddîleşmiş ki, ben hastalığına dua ettim, kabul olmadı. Fakat birkaç gün devamı mukadder olan hastalığının bir parçası bana verildi. İnşallah ona bir parça hiffet gelmiştir."

Hacı Hafız Mustafa Üstün'e, "Hacı Aziz, Şeyh Mustafa, Aziz'in Mustafa" da denilmektedir.Eğirdir'de Hacı ibrahim'in

oğlu olarak 1890 yılında dünyaya gelmişti. Yine Eğirdir'de 1959'un Aralık ayında vefat etti.

Altı yaşında hafız olmuştu. Çok istedikleri halde Diyanetten resmî bir vazife alamadı.

Şeyh Mustafa İstiklâl Harbinde şarapnel yarası almıştı. Kardeşi de Birinci Cihan Harbinde şehit düşmüştü.

Bir gün hanımına eziyet ettiği vakitte Salih ismindeki Nur talebesi kendisine Üstadın selâmını getirmiş ve hanıma eziyet etmemesini bildirmişti. Hulûsi Bey meczup hallerinden dolayı bir gün Üstadın "Meczup Mustafa'yı atmak istedim. Sonra ihtar edildi: 'Buna acı, çünkü hale mağlûptur" dediğini ifade etmektedir.

Ehl-i ilim, ehl-i keramet ve ehl-i hal olan Şeyh Mustafa gazi maaşını almayı da istememişti. Keramet hallerinden Cuma namazına yarım saat kala iki-üç saatlik mevkilerde ayrı ayrı cumada görenler olmuştu.

1959 sonlarında Akpınar köyünden aşağıya doğru inerken düşüp vefat etti.

Hacı Hafız Mustafa Üstün'ün annesi aslen Denizli'nin Çalkazâsındandı. Hulûsi Beyi Üstada götüren bu veli zat, 26 Ağustos 1922'den on iki gün önce, İzmir'den harp cephesinden anasına zafer müjdesini bildirmiştir.

"Üçüncü Mektup" ta bahsi geçen Şehabeddin Efendi

Üçüncü Mektub'un dördüncü kısmında ise, Üstad Diyarbakır'ın kazası Ergani'deki Vanlı Şehabeddin Efendiden bahsetmektedir.

Şehabeddin Efendi, Abdülmecid Ünlükul'un eşi Rabia Hanımın kardeşidir.

Şehabeddin Özer 1893'de Van'ın Sabaniye Mahallesinde doğmuştu. Babası H.Mustafa, annesi ise Fidan'dı. Şeyh Gazail Baba diye bilinen babası, Gazail Camiinde medfundur ve türbesi ziyaretgâhtır. Nureddin, Şemseddin, Necmeddin ve Rabia isimli kardeşleri vardır. Fidan ve İhsan isminde iki çocuğu vardır. Kardeşi Rabia Hanım Abdülmecid Nursî ile evlendiği zaman, Bediüzzaman'la tanışmaları ve irtibatları olmuştu.

Şehabeddin Özer şirpençe hastalığından rahatsızlanınca, Ergani'den Diyarbakır'a getirilişinin ikinci günü 3 Ağustos 1943'te vefat etti. Diyarbakır Mardinkapı, Soylu Mehmed Düzlüğü kabristanına defnedildi.

Bir mektubun yazılış sebebi

Barla Lâhikası'nda bulunan bir mektup "Hulûsi Beye hitaptır" tarzında takdim edilmekte ve bu kısa mektubu "evvelâ" ve "saniyen" şeklinde iki kısım halinde okumaktayız.

Mektubun "evvelâ" diye takdim edilen kısmının izahını yazmak istiyoruz:

Aziz sıddık, muhlis kardeşim,

"Evvela: Biraderzadem Halil Naci'nin dünyevî musibeti beni de cidden mahzun eyledi. Cenab-ı Hak onu da kurtarsın, size de sabır ve tahammül ihsan eylesin, âmin. Nurun eskiden beri hiç sarsılmayan muhlis bir kahramanı elbette dünyanın geçici, kıymetsiz fani vaziyetleri karşısında telaş etmez, mağlup olmaz inşaallah"

21 Mart 1947 tarihinde Sarıkamış'tan "Baban Hulusi" imzasıyla yazılan mektupta, albay Hulusi Yahyagil, oğlu Halil Naci'ye hitaben şunları yazıyordu:

21 Mart 1947

Naci,

Yakup Beyin ve Bedia'nın 14 Mart tarihli mektuplarıyla gönderilen senin yazdığın mektubu aldım. Bundan evvelki mektubundan müteselli olmuştum. Bu defa Bedia'nın senden daha metin yazısı beni çok memnun etti. Allah bizleri terbiyeye memur ettiği, sana gelen musibeti habersiz defetmekle nihayetsiz kerem, rahmet ve gayetini sür'atle tecelli ettirmiş, âmin.

Maddi ve mânevi delillerin mahiyeti ve kanun nazarında kıymetini bilemiyorum. Cebaneti bırak, cesur ol, üzüntüyü terk et, sabûr ol. Belâ vereni bul, mütevekkil ol. Duâ ile, niyaz ile rahmet-i İlâhiyenin kapısını çal, korkulardan emin ol. Seni Hazret-i Yusuf'un makamı olan bugünkü hayatın müteessir etmesin, Yusuf Aleyhisselâmın ruhuna hergün bir Fatiha üç ihlâs oku, o mahpusların pîri peygamberin huzurunu bulup sâkin ol. Maddi ve mânevi derslere şifâ olan şu sâlâvât-ı şerifeye dâim ol...

Bu salavât-ı şerifeyi okuyamazsan Yakup Bey sana öğretsin, yeni yazı ile yaz, oku. Maddi esbaba hadlerinden ve haklarından ziyade kıymet vermediğim için esbaba da öyle perde nazarıyla bakıyor, perde arkasında sebepleri kendi izzet ve azametine perde etmiş olan Kerîm ve Rahîm Allah'a ben de ve senin musibetinle musibete uğrayanların hepsi de, duâ ile niyaz ile ilticadayız, kıymetli ve nurânî zevât da duâda bulundular, sen de böyle yap. Maddî esbabı da Allah'a dayanmak şartıyla kuvvetli tut, muvaffakiyet Allah'dandır. Gözlerinden öper, Allah'ın Hafız ismine emanet ederim oğlum.

Baban Hulûsi"

Üstad Said Nursî'den Hulusi Bey'e gelen mektup

Sevgili kardaşım, seni teşvik için değil, çünkü teşvike muhtaç değilsin. Hem medar-ı fahr etmek için değil, çünkü fahr ise ucup ve riyaya medardır. Belki, sana medar-ı şükür olmak için diyorum ki; sen ve Hakkı Efendi benim için yüz ciddi talebe hükmüne geçtiniz. Hatta diyebilirim ki; kader-i İlâhî, beni bu yerlere göndermesi, sizleri şu vazife-i kudsiyede uyandırmak içinmiş. Şimdi şu zamanda, iman-ı tahkikinin dersini vermek, pek büyük bir fazilettir. Ve kudsî bir vazifedir. İman-ı tahkikiyi taşıyan bir mü'min, çok mü'minlere bir nokta-i istinat olur ki, şuursuz olarak avam-ı mü'minin, o iman-ı tahkiki sahibinin kuvvet-i imanına istinat ederek, kuvve-i maneviyeleri kırılmaz, dalâletlere karşı dayanırlar. İşte böyle bir derste bulunduğunuz için Cenab-ı Hakka yüzbinler şükrediyorum ki, o kuvvetli omuzlarınız yüküm altına girdiği için zaif omuzum ağırlıktan kurtulup, ruhum rahat etti. İstirahat bulan ruhum, size takdîr-kârâne ve minnettarâne bakıyor ve mes'uliyetten kurtulan kalbim de, muvaffakiyetinize dua ediyor. Ve icra-i vazife için çok düşünmekten kurtulan aklım da, sizi tebrik ediyor. Ben şu vazife-i kudsiyede bilmeyerek istihdam olunurdum. Siz bilerek hizmet ediyorsunuz, bahtiyarsınız. İnşallah niyet-i hâliseniz benim müşevveş niyetimi dahi tashih edecektir.

Şimdi başka bir kaç noktayı size beyan ediyorum:

Evvelen; yazdığım bazı şeylere dair fikrinizi soruyordum. Maksadım, 'Gördüğüm hakikat acaba hakikat mıdır?' diye sormuyorum. Belki, 'Hakikata açılan yol acaba umuma yol olabilir mi?' diye soruyorum. Çünkü umumun telâkkisini sizin kadar bilmiyorum.

Saniyen: Misafir Müftiye ve Şeyh Mustafa'ya size gönderilen mektubun birer suretini verdiğin için iyi ettiniz. Hattâ bana da bir suret gönderiniz. Hem biraderzâdem olan o Müftünün oğluna deyiniz ki: Benim tarafımdan âhiret kardaşım ve Kur'ân hizmetinde arkadaşım ve meşreben celâlli olan pederine yazsın. Selâm, duamla beraber ondan istiyorum ki; beraber götürdüğü envar-ı Kur'âniyenin sûhulet-i intişarları için irşat ve nasihatinde "Ve kûlâ lehû kavlen leyyinen" âyetindeki lûtf-ü irşadı kendine rehben etsin.

.....

Rabian: Sorduğun suallere dair yanımda kitap bulunmadığı için, Hanefi ulemesanın kavillerini ve ehadisin rivayetlerini şimdilik bilmiyorum. Fakat bence, böyle efdaliyet mes'elesinde kabûl-ü ammeyi ihsas eden, âdet-i cemaat medar-ı tercihtir. Âdet-i İslâmiye nasıl gelmiş, o daha efdaldır.

Birinci سوالiniz: Eğer Kur'ân okunurken, (Okunan Kur'ân) namazın, tesbihatın tetimmesi ise, kibleye karşı duranlar, vaziyetlerini bozmamak evlâdır. Yalnız müezzinin önündeki adam arkasını çevirsin, yahut çekilsin. Eğer Kur'an müstakil olarak okunursa, okuyana karşı teveccüh etmek evlâdır. Hem cihat-ı sitte ile mukayyet olmayan, ruh kulağı ile dinleyen adam, kibleye karşı teveccüh etse ve cismanî kulağı ile dinleyen adam okuyana karşı teveccüh etse evlâdır.

İkinci سوالiniz: Cemaatin iştiyakına ve okuyanın niyyetine göre efdaliyet tahavvül eder.

Üçüncü سوالiniz: Üç ihlâs bir fatiha muhtasar bir hatim hükmünde olduğundan, ona vakit tahdit edilmez. Her vakitte gayet müstahsendir.

Dördüncü سوالiniz: (Allahümme entesselâmü ve minkesselâmü tebarekte ya zel-celâli vel-ikram) kelâmını,

değil yalnız müezzin, herbir musalli, herbir namazın selâmından sonra söylemesi Şafiice sünnettir. Hanefice dahi, müezzin için, her namazda sünnet olması gerektir. Umum ihvanlara selâm ve bayramlarımızı tebrik ediyorum.

Âhiret kardaşınız

Said Nursî

Said Nursî'den Hulusi Bey'e gelen mektup

Bismihi Sübhanehû

Ve in min şey'in illâ yüsebbihu bi-hamdihi

Esselâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtühü ebeden daimen.

Aziz, Sıddık, Muhlis, Kardaşım;

Evvelâ, biraderzâdemin, Halil Naci'nin dünyevî musibeti beni de cidden mahzun eyledi. Cenab-ı Hak onu kurtarsın. Size de sabr ü tahammül ihsan eylesin. Amin...

Nur'un eskiden beri hiç sarsılmayan, muhlis bir kahramanı elbette dünyanın geçici, kıymetsiz, fani vaziyetleri karşısında telâş etmez, mağlûp olmaz. İnşaallah..

Saniyen: Silsile-i ilmiyede bana en son ve en mübarek dersi veren ve haddimden çok ziyade şefkatini gösteren, Hazreti Şeyh Muhammed el-Küfrevî (Kuddise Sırrıhu) nın hülefasından, alvarlı Hoca Muhammed Efendiye ve ihvanlarına çok selâm ve arz-ı hürmet ederim. Ve o havalide Nurlarla alâkadar, senin dostlarına çok selâm ve Nur hizmetinde muvaffakiyetlerine dua ederiz.

Elbaki Hüvelbaki

Hasta Kardaşınız

Said Nursî

Üstad Said Nursî'den Hulusi Beye:

Gayyur, ciddî, halis ve muhlis, âhîret kardaşım;

Evvelen: Size Otuzikinci Söz'ün ikinci mevkıfını gönderdim. Dikkat ile okuyunuz ve güzelce yazınız. Hatalar varsa da tashih ediniz. Acele ve hazin bir kalb ile yazıldığı için, içinde müşevveşiyet bulunacaktır.

Saniyen: Muvakkat bir fütur, bir tenbellik sizde arız olduğunu yazıyorsunuz. Baharda kanın galeyanından gelen ve gecelerin kısalmasındaki uykusuzluktan neş'et eden ve müstemi'lerin kalbleri, işlere teveccüh etmelerinden tevellüt eden, rehavet ve füturdan başka, meyânımızdaki münasebet-i ruhiyenin rabıtası ile, musibetin eseri olarak bendeki sarsıntının size in'ikası ve sirayet etmesi mümkündür. Merhum Abdurrahman'ın vefatını zamanında bilmediğim halde o münasebet-i ruhiye ciheti ile fazla bir sarsıntıyı Ramazan-ı şerifte hissettim. Şimdi anladım ki, şuurî ve ihtiyarî olmayan çok in'ikasat vardır. Fakat kardeşim, sen şimdi iki vazifeyi görmekle mükellefsin; biri, kardeşim Hulusi Beyin vazifesini, biri de evlâd-ı manevîyem ve biraderzâdem ve bir deha-i nuranî sahibi olmak pek muhtemel olan Abdurrahman'ın vazifesi de size ilâve edildi. O benim hakiki bir varisim idi. Yazdıklarını ve malımı kendi malı telâkki ederdi, öyle de sahip oluyordu. Sen de bundan sonra, yazı ve Sözleri, hocanın yazısı diye tutma. Kendi malın ve sözlerindir bil, öyle sahip ol. Hakkı Efendiye söyle ki; o da kardeşim Abdülmecid yerinde kendini anlasın ve onun vazifesi ile mükellef olduğunu bilsin.

Salisen: Otuzüçüncü Söz'den başka, Söz yazılmak ihtiyacı kalmadı. Hem şer'an çok mübarek, bu otuz üç adetten, bazı esbaba binaen geçmeyeceğim, hem de hakaik-ı esasiye-i Kur'âniye ve imaniyenin elzem ve lâzım olan kısımları hemen ekseriyet-i mutlaka itibarı ile yazılmıştır. Ümid ediyorum ki,

Cenab-ı Hak kabul etse, tevfik verse, yazılanlar dalâlet bulutlarını dağıtmaya kâfidirler. Her derdin devası, içinde var demeyeceğim, fakat mühlik dertlerin ağlep devası yazılanlarda vardır. Siz onların mütalâasını kıymettar bir ibadet olan tefekkür nevinde telâkki ediniz. Ve onlardaki ilmi envar-ı imandan ve marifetullahtan tasavvur ediniz ki, usanç vermesin. Hem sizde ve müstemi'inde iştiyak olduğu zaman okuyunuz.

Bâki selâm ve dua.

Kardeşiniz SAİD

Hulusi Yahyagil rahmetlinin uzun ömrü baştan sona fazilet levhaları halinde parlamaktadır. Üstad Bediüzzaman'la bazı tevafukları vardır. Üstad henüz bir çocukken son dersini Muhammed Küfrevî Hazretlrinden almıştı. Bu dersten az bir zaman sonra Küfrevî Hazretleri rahmete kavuşmuştu. Albay İbrahim Yahyagil ise; önceleri Muhammed Küfrevî Hazretlerine bağlıydı. Bu maneviyat rehberinin talebe halifelerinden Alvarlı Muhammet Efendiye irtibatları vardı.

Muhammed Küfrevî Hazretleri

Nakşi şeyhî Muhammed Küfrevî Siirt'in Küfre köyünde 1775'te dünyaya geldi. Kendisine "kutup" ünvanı verildi. Genç Said henüz talebelik yıllarında, Muhammed Küfrevî'nin ilim ve irfanından feyiz aldı. Bediüzzaman ilim-iman yolundaki son dersini de Muhammed Küfrevî'den almıştı.

Muhammed Küfrevî Nakşî şeyhlerindendi. İsim ve şöhreti her tarafa, bu arada İstanbul'a kadar yayılmıştı. 1898 yılında, yüz yirmi üç yaşlarında vefat ettiği zaman, Sultan Abdülhamid Han Bitlis'e İtalyan mimarlar getirterek, onun için bir türbe yaptırmıştı.

Bediüzzaman Bitlis'te on sekiz yaşlarındayken, bir gün birisi, Bitlis Şeyhlerinden Muhammed Küfrevî'nin kendisine beddua ettiğini yalandan söylemişti. Genç Said bunun üzerine Şeyhi ziyarete gitti. Dergâhına vardığı zaman, Muhammed Küfrevî genç Saide iltifatta bulundu. Kendisine teberrüken ezberden ders verdi.

Genç Said'in aldığı son ders

Bediüzzaman'ın biraderzâdesi Abdurrahman Nursî'nin yazdığı Tarihçe-i Hayatta belirttiğine göre, Bitlis'in büyük âlimi Muhammed Küfrevî'nin Genç Said'e teberrüken verdiği en son dersi...

Meali: "Eşyaların miktarlarını kudretiyle takdir eden, şekilleri hikmetiyle suretlendiren, Allah'a hamd ü senâlar olsun.

"Peygamberlik dairesinin çemberi olan Hz. Peygamber, nübüvvet ve cömertlik kisvesinde olan ehl-i beytine, feleklerin üstünde yıldızlar döndükçe yerin etrafında bulutlar gezdiği müddetçe yani kıyamete kadar Hz. Muhammed'e (a.s.m.) salât ü selâm olsun."

Genç Said bir gün rüyasında Muhammed Küfrevî'yi gördü. Küfrevî genç Said'e hitaben,

Molla Said! Gel, beni ziyaret et, artık gideceğim!" dedi.

Bu hitap üzerine genç Said hemen gidip, Küfrevî'yi ziyaret etti. Küfrevî'nin uçup gittiğini görünce de uyandı.

Saatine baktığı zaman vaktin gece yarısı olduğunu gördü. Sabah olduğu vakit Muhammed Küfrevî'nin evinden matem seslerinin geldiğini duydu. Doğru Küfrevî'nin evine gitti. Küfrevî'nin gece vefat ettiğini söylediler.

Hulusî Beyle Alvarlı'nın irtibatı

Risale-i Nur'un ilk talebesi Albay Hulûsi Yahyagil, Üstada talebe olmazdan önce, Muhammed Küfrevî'ye bağlı olduğunu Barla Lâhikası'ndaki bir mektubunda şöyle ifade etmektedir: "Taharrî-i hakikat ile ömür geçirirken, mukadderat bu âsi biçareyi de beş sene evvel Şah-ı Nakşibend Hazretlerinden Muhammed Küfrevî Hazretlerine doğru açılan tarik-i Nakşibendîye idhal eylemişti."

Daha sonraki yıllarda Albay Hulûsi Beyin, Muhammed Küfrevî'nin halife ve talebelerinden Erzurum-Alvarlı Hacı Muhammet Efendiyle mektuplaşmaları ve muarefesi oldu.

Alvarlı Muhammed Efendi, Albay Hulûsi Beye hitaben "Enver-ı dü dîdem, birader-i ber güzidem... Halde haldaşım, yolda yoldaşım, dinde kardaşım..." derken bir şiirinde ise şunları ifade ediyordu:

Hamdülillah nur-ı tevhid yâr-ı garındır senin

"Nur-u tevhid, nur-u didem, dilde yarındır senin."

Alvarlı Hacı Muhammed Lütfi Efendi, Osmanlıca olarak neşredilen divanındaki bir şiirinde de, Albay Hulûsi Yahyagil'in üstadı Bediüzzaman Said Nursî'den şu mısrasında bahsetmektedir:

Emrolduğu gibi itaat eyler

Ehl-i tevhid olan cana can kurban

Huzur-u kalble eyler niyazı

Ehl-i tevhid olan cana can kurban

Kur'ân emriyledir her harekâtı

Ehl-i tevhid olan cana can kurban

Cenab-ı Allah'tan diler kavmini

Ehl-i tevhid olan cana can kurban.

Muhabbetullahtır dilde iradı

Ehl-i tevhid olan cana can kurban

Tevhid eder her dem ezelde Said

Ehl-i tevhid olan cana can kurban

Ehl-i hayâ lââyık olur gufrana

Ehl-i tevhid olan cana can kurban

"Gözünde, gönlünde tavg-ı Rabbanî."

Bahsimizi Barla Lâhikası'ndaki, Albay Hulûsi Yahyagil'e hitaben yazılan kısa mektubun "Saniyen" kısmıyla bağlayalım:

"Silsile-i ilmiyede bana en son ve mübarek dersi veren ve haddimden çok ziyade şefkatini gösteren Hazret-i Şeyh Muhammed el-Küfrevî'nin (Kuddise sırruh) hulefâsından Alvarlı Hoca Muhammed Efendiye ve ihvanlarına çok selâm ve arz-ı hürmet ederim. Ve o havalide Nur'larla alâkadar senin dostlarına çok selâm ve Nur hizmetinde muvaffakiyetlerine dua ederiz."

Alvarlı Muhammed Efendi bir manzumesinde Hulusi Bey için şöyle yazıyordu:

Halde haldaşım, yolda yoldaşım, dinde kardaşım, Hulusi Efendi.

Hamdülillah nur-u tevhid yâr-ı garındır senin

Nur-u tevhid, nur-i didem, dilde yârındırsenin

Rahmanürrahman ez ezelde tâ beebed ihsan-ı Hak

Mahz-ı fadlından Hüda'ya baki varındır senin

Bir kerimdir, bir Rahimdir, bir Hakimdir Zülcelâl

Kerem-i fadl-ı İlahi yâr-ı garındır senin

Nice hamd etmek gerektir Lütfiya bu nimete
Gübâr-ı kadem-i canan müşk-ü bârındır senin."

Bediüzzaman'ın selâmını kendisine tebliğ eden Hulusi Beye yazdığı mektupla şunları ifade ediyordu:

Biinayetillahi Teâla meyan-ı ümmet-i Muhammed'de şem'a-i Hidayet nurunu fûruzan eden, bir zât-ı âli kadrın huzur-u saadetine nam-ı kemteranemi tahrir ile tezekkürde bulunduğunuza ve hüsn-ü himmetlerini celb ve selâmlarını tebliğiniz kıymet-i dünya ve mafiha olan eşyadan değerlidir. Ol zat-ı âlikadrin himmetlerinin istirhamında bir bende-i âciz ve müznib-i kemterim.

Ol babta himmetlerine havale.

Esselam ey sema-i nur-u hidayet esselam.

Esselam ey matla-i saadet esselam.

Muhammed Lütfi Efendi, yine yazdığı bir şiirle Hulusi Beye şöyle hitap ediyordu:

Gülbini tevhidde goca-i hemrâh Hulusi Efendi kardaş!

Nur-u tevhid ile dilde dilârâ bir Haknümâ zata olmuşsun yoldaş

Tuttuğun dâmeni elden bırakma

İlm-i ledündane olmuşsun sırdaş

Kerem-i kerime ve mazhariyet

Bir kadr-i vâlâyâ olduğun haldaş

Hamd eyle Mevlaya ruberzemin

Ol nâehle esrarı eyleme sen fâş"

Envar-ı didem birader-i ber güzidem Hulusi Efendi
Badesselâm veddua eazzekellah fiddareyn

Haste dilânın derdine derman eder Allah
Allah diyenin afvine ferman eder Allah

Her kimdir der-i dergah-i İlâhide sâil
Sıdk ile yapışanlara ihsan eder Allah

Âşık ile maşuk bazarı bizlere mektûm

İsmail'i suretâ kurban eder Allah
Hâfız ism-i şerifine olan mazhar efendina
Kerem-i kerimi gözle açar hurşidveşmana

Bu kanunu ezelidir belâ ehl-i gunce-i rânâ
Hüdâ dostlarını dâim belâyâ mübtelâ eyler

Belânın âhiri baldır hayat-ı ebedî cânâ
Belâ ile bulan buldu, velâyı her dü âlemde."

İbrahim Hulusi Yahyagil Beyefendi, sohbetlerimizde Alvarlı Hoca Efendi merhumun nasihatlarını şiir halinde ifade ettiğini bizlere anlatmıştı. Son senelerde Alvarlı'nın şiirlerinin bir arada yayınlandığını da görmüştüm.

Erzurum'un Pasinler kazasına bağlı Alvar köyünde, uzun yıllar İslâmiyete hizmet etti ve 1955 yılında doksan yaşlarında vefat etti.

Hulusî Beyin şiirleri

Rahmetli Nurlu Albayımıza, şiir yazıp yazmadığını sorduğumda, bazı şiirlerinin olduğunu ifade buyurmuştu. Kaleminden çıkan şu şiirlerinden bahsetmişti. Daha sonraki

günlerde bu şiirlerini de tesbit etmek imkânlarını bulmuştuk. Şiirlerinden iki tanesini kıymetli bir yadigâr olarak burada arz ediyorum:

Tasvir-i hakikat

Bu Nurlara Bismillâh ile girelim ey kardaşlar,
Bu sözlere hamdederek başlayalım ey yoldaşlar.

Bu bağlara şükrederek biz bakalım ey haldaşlar.
Bu gülleri fikrederek koklayalım ey dindanlar.

Tullâb-ı Nurun elleriyle kurtulacak çok düşmüşler.
Nâşirlerinin dilleriyle dirilecek çok ölmüşler.

Selâm olsun hepinize ey Kur'ân'ın hâdimleri.
İkram olsun ruhunuza ey Nurların nâşirleri.

Îman dolsun kalbinize ey Sözlerin kâtibleri.
Envar dolsun kabrinize ey Nurların şakirtleri.

Tullâb-ı Nurun elleriyle kurtulacak çok düşmüşler.
Nâşirlerinin dilleriyle dirilecek çok ölmüşler.

Talebelerin üstadına "Said" derler hem adına.
Bu ümmetin imdadına "Nursî" me'mur irşadına,

Nasihatı ihvanına; "Koşun halkın ıslahına,
Nurla gidin yanlarına, dâvet edin ahkâmına."

Tullâb-ı Nurun elleriyle kurtulacak çok düşmüşler.
Nâşirlerinin dilleriyle dirilecek çok ölmüşler.

Korkmayınız kıl ü kalden Allah sizi kurtaracak.
Yılmayınız hücumlardan,. Sözler sizi kurtaracak.

Bıkmayınız derd-i gamdan, Nurlar sizi kurtaracak.

Çıkmayınız nurlu yoldan, yoktur başka kurtaracak.

Tullâb-ı Nurun elleriyle kurtulacak çok düşmüşler.
Nâşirlerinin dilleriyle dirilecek çok ölmüşler.

Birlikleri tevhidlidir, yok bunlarda ayrılık.
Fikirleri teslimlidir, yok bunlarda gayrılık,

Kullukları îmanlıdır, yok bu zümrede azgınlık.
A'mâlleri ihlâslıdır, yok işlerinde bozukluk.

Tullâb-ı Nurun elleriyle kurtulacak çok düşmüşler.
Nâşirlerinin dilleriyle dirilecek çok ölmüşler.

Üstadları yalnız iken, sırren oldu tenevveret,
Şakirtleri pek az iken, binler oldu bak ne hikmet?

Hâdimleri pek çok iken, Allah verdi Nura nusret.
Bu Hulûsî ber-mûr iken, Allah verdi, şükr-ü ni'met.

Tullâb-ı Nurun elleriyle kurtulacak çok düşmüşler.
Nâşirlerinin dilleriyle dirilecek çok ölmüşler.

Talebeniz

Hulûsî

Erzak-ı Hakikat

İmânında kemâl olan zulümlerden ürkmez asla
İhvanında fena bulan zâlimlerden korkmaz asla

Mevcudatta hakkı gören hududundan çıkmaz asla
Bu âlemde Nura eren ezvakından doymaz asla

Her yerde hazırdır Allah, herşeye kadirdir Allah
Ne misli var ne naziri, âmennâ elhamdulillah

Mesâibin cümlesinden ancak Allah kurtarıcı
Mehâlikin darbesinden ancak Allah koruyucu

Menâhinin küllisinden ancak Allah saklayıcı
Meâsinin cemiinden ancak Allah bekleyici

Her yerde hazırdır Allah, herşeye kadirdir Allah
Ne misli var ne naziri, âmennâ elhamdulillah

Bak dağlara haşmeti gör, bak âsâra kudreti gör
Bak bağlara ni'meti gör, bak esrâra hikmeti gör

Bak çaylara sür'ati gör, bak ebhâra vüs'ati gör
Bak canlara cenneti gör, bak envâra rahmeti gör

Her yerde hazırdır Allah, herşeye kadirdir Allah
Ne misli var ne naziri, âmennâ elhamdulillah

Derman istersen derdine, gel Kur'an'dan devayı al
İmân istersen kalbine, gel Sözlerden safâyı al

Bürhan istersen aslına, gel derslerden kimyayı al
Umman istersen zevkine, gel nurlardan mânâyı al

Her yerde hazırdır Allah, herşeye kadirdir Allah
Ne misli var ne naziri, âmennâ elhamdulillah

Girdik Nurun bahçesine ni'metleri tattık hadsiz
Daldık Nurun havzasına elmasları bulduk hadsiz

Vardık Nurun çeşmesine kevserleri içtik hadsiz
Gitik Nurun ravzasına hikmetleri gördük hadsiz

Her yerde hazırdır Allah, herşeye kadirdir Allah
Ne misli var ne naziri, âmennâ elhamdulillah

Meslek-i Nur, sâliklere râh-ı hakkı gösteriyor

Üstad-ı Nur tâliblere imânyolu öğretiyor

Şakird-i Nur, muhtaçlara ihlas-ı zevki belletiyor
Nurcu-u muhlis, mü'minlere nurlu Sözler dinletiyor.

Her yerde hazırdır Allah, herşeye kadirdir Allah
Ne misli var ne naziri, âmennâ elhamdulillah

Hulusi Beyden gelen mektuplar

Nurların ilk muhatabına muhatab olmak saadeti

Üstad Bediüzzaman'ın ilk muhatab ve talebesi, Emekli Albay İbrahim Hulusi Yahyagil'i tanıyıp, ellerini öperek, dualarını aldığım günlerden itibaren, gerek Elaziz'deki ziyaretlerimde, gerekse yazdığım mektuplara, bu aziz insan, daima cevaplarıyla, yüksek alakalarıyla, bizleri saadetlere gark ediyordu. Bu mektuplardan bir kaç tanesini burada nakletmek istiyorum.

20 Mayıs 1975 tarihli mektubunda bize cevaben şunları kaleme almıştı:

Aziz ve muhterem kardeşim,

3 Mayıs 1975 tarihli yazınıza cevabım geç kaldı. Mazur görmenizi rica ederim. Allah ebeden sizden razı olsun.

1. Kamustaki eksiklerin fotokopisine teşekkür ederim.

2. Diğer zevattan sorduğunuz sualleri bu fakire de soruyorsunuz.

Aziz Kardeşim, sizin şifahi sorularınıza hiç bir şeyi saklamadan verdiğim cevaplar kâfidir kanaatindeyim.

İkinci sualinize derim ki, Said Nursî Hazretleri kendi ifadeleri ile 'Ben şuurum tealluk etmeden istihdam olunuyorum. Siz ise bilerek çalışıyorsunuz.' buyurmuşlardı. Bence o zat sırr-ı İcaz-ı Kur'ân'ı beyana memur edilmiştir.

Peygamberimizin (a.s.m.) Efendimizin 'Her yüz sene başında Cenab-ı Hak bu ümmete dinlerini tecdit edecek bir müceddid gönderir' hadisine tam masadak bir memur-u ilahi Üstadımızdır. Onun halen benzerlerini bilemiyorum. Olsa olsa onun ihlaslı şakirtleri olabilir. İhlası benimsemeyenlere hakiki Nur Şakirdi, Kur'an'ın tilmizi denilmez kanaatındayım.

Üçüncü sualiniz, zamanla ahkâm değişir sözünü, dinî ahkâm için geçerli görmüyorum ki, bu suale cevap vermek imkânını bulayım.

Son ekmel din gelmiş ve başka din ve Nebi gelmeyecektir. Bizi din-i mübine yaklaştıracak tek çare, Nurlara sarılmak, müşküllerimizi o kevser havuzundan temine gayret etmektir.

Dördüncü sorunuza cevabım; Nurculuk değil, Kur'an ve ondan tereşşüh eden Risale-i Nurlara tilmiz olmak. Kur'an-ı Kerimin Hicr Sûresi sekizinci âyet ile beyan buyurulan hıfz-ı İlahinin bir tahakkuk ve tezahürüdür kanaatındayım.

Beşinci sualinize cevap: O zatı biz, bu yazının başında açıkladığımız gibi, şuuru taalluk etmeden istihdam olduğuna ilaveten, 'Bu zaman imanı kurtarmak zamanıdır. Tarikat zamanı değildir' sözünde buluyoruz. Kendisi ehl-i tarik olduğu ve tarikat dersini vermeye de ehil olduğu halde ihlas dersinde buyurduğu gibi şahsiyet-i maneviyeye çok ehemmiyet vermesi ile (Meâlen: Müminler ancak kardeşirler) ferman ve sevgili Peygamberimizin 'Ey Allah'ın kulları kardeş olunuz' emrine teşvik edilmenin tahakkukuna çalışmıştır kanaatındayım.

Zekânız, nâkıs cevabımı itmama yeter. Kusura bakmayın. Islâh edebilirsiniz ümidindeyim.

Elbaki-Hüvelbaki

Uhrevî ihtiyar kardeşiniz

Nurlu Albayımız bu aziz satırlarından kısa bir zaman sonra, 31 Mayıs 1975 tarihli lütufnamesi olan mektubunda ise, bizlere şunları yazıyordu:

Aziz Kardeşim,

27 Mayıs 1975 tarihli cevap-ı lütufnamenize cevabım:

Bugün Anadolu'nun-Türk milletinin dini ve manevî hayatı tatminkâr mıdır?

Sualinize ancak anlayışıma göre cevap vereceğim.

Malumunuzdur ki, son ve ekmel din islâm dinidir. Türkler dinlerine sadakatla bağlı oldukları müddetçe, maddeten ve manen terakki etmişlerdir. Tarih bu hakikata şahittir.

Fakat asır marîz, unsur yani millet hasta ve aza ve efrat alil olmuş bir durumda, Bu elim hâl, ahkâm-ı Kur'aniye ve sünnetlerin terk ihmali olmuştur da ondandır, dini hayatın zayıflığı. Bu çok ehemmiyetli emrazın (hastalığın) tedavisi için reçete Kur'an'a ittibadır. Din kâfidir. Ancak tecdit ve tamiri lazımdır. Bu mesele için de reçete Risale-i Nur Külliyyatıdır. Çünkü onların kaynağı Kur'ân'dır. Daha fazla izaha ihtiyaç yoktur. Kifayetsizliğin telafisine çare de budur kanaatındayım.

Nurculuk tabiri yerinde, Risale-i Nur ve Kur'anın tilmizleri, şakirtleri demekliğimin sebebi:

1957 senesinin Kasım ayının sonunda Emirdağ'ında Üstad Hazretlerini son defa ziyaret etmiştim. Üstad Hazretleri ile bu son görüşmemizde, başbaşa, Mektubat'taki, ikinci mektubta hediyenin kabul edilmemesine dair mektubu kendileri okurken nurculuk tabiri geçince, orada durdular ve 'Şimdi bu

tabir çok hoşuma gitmiyor. Çünkü insafsız insanlar ondan başka mana çıkarıyorlar. En iyisi nurculuk yerine, nurların, Kur'ân'ın şakirtleri, tilmizleri denilmeli' buyurmuşlardı.

Bu hatıranın hatırına hürmeten biz de nurculuk tabiri yerine şakirt, tilmiz tabirini kullanıyoruz.

Cenab-ı Hak, sizler gibi müdakkik, Hakka âşık, sıdka müştak kardeşlerden razı olsun. Adetlerini artırsınn. Âmin.

Elbaki Hülvelbaki

Mühibb-i Muhlisiniz

İbrahim Hulusi.

Hulusi Bey Ağabeyimiz son mektuplarından birisinde ise şunları beyan ediyordu:

Mektubun tarihi. 10 Mart 1980 -Elaziz

Muhterem Kardeşim.

20 Şubat 1980 tarihli mektubunuzu melfufen iki mektupla beraber aldım. Sağ olunuz.

İkinci ve Üçüncü mektupların baş taraflarını benden istediğinizi ifadelerinizden anladım. O zamana mahsus yazıları maalesef bulamadım.

1978 Kasım ayında katarattan sağ gözümden ameliyat oldum. Gözlük yardımı ile, zoraki pek az okumak ve yazmak mümkün oluyor. İstedığınızı şimdilik yerine getiremediğim için beni bağışlarsınız ümidindeyim. Gözlerim görme kabiliyetini çok kayıp etti, kulaklarım fazla ağırlaştı. Yardımcısız ekseriya yakınımızdaki camiye bile gidemiyorum. Fakat buna rağmen derslere devam etmeye muvaffak oluyorum.

Elhamdülillahi Hazaminfadlı Rabbi.

Duacınız

Hulusi Yahyagil.

Muallim Cûdî ve kasidesi

Muhterem Albay İbrahim Hulusi Yahyagil Beyefendi ile mektuplaşmalarımız on yıldan fazla sürmüştü.

Üstad Bediüzzaman'ın Barla Lahikası ismindeki mektuplardan meydana gelen eser 1982-83 senelerinde yayınlanmıştı.

Nur mektuplarının bu ilk Barla Lahikasında (s.135) rastladığım bir hususu kendilerinden sormuştum.

Üstad Bediüzzaman'ın sizin mektubunuza verdiği cevabî bir Barla mektubunda deniliyor ki:

Merhum Muallim Cudi'nin kasidesi mübarektir.

Cenab-ı Hak o zâtı şefaat-ı Kur'ânâ mazhar etsin.

Görmemiştim.

Görmesinden memnun oldum.

Allah senden razı olsun..."

"Bu mektupta geçen Muallim Cudi kimdir, bu zatın yazdığı kaside nasıl bir manzumedir, bu şiiri Üstada ne zaman göndermiştiniz?"

Bu aziz ilim-irfan âbidesi, albay ağabeyimize gönderdiğim mektuba bir kaç gün içinde hemen cevap gelmişti.

Hulusi Bey, yarım yüz yıl okuduğu, dersinde bulunduğu Nur İkliminin manevî dünyasından bizlere seslenmek iltifatında bulunuyordu. Muallim Cudi Bey'in Kasidesini hemen gönderiyordu.

Zannediyorum aziz büyüğümüzün bize son mektubu olmuştu. 24 Mayıs 1984 tarihli mektubuma verdiği cevap şöyleydi:

Bilmukabele Ramazan'ınızı tebrik ederiz.

Mektubunuzda sorduğunuz meseleye gelince:

1929 senelerinde Ürgüplü Hâfız Necib Efendi ismindeki alay müftülerinden bir dostum 1336 (1920) tarihli Tasvir-i Efkâr Gazetesi'nde bir kaside göstermişti. Bu manzumeyi ben o zaman okumuştum. Kaside Kur'ân-ı Kerim ve Hazret-i Muhammed (a.s.m.) mevzuluydu.

Trabzonlu Muallim Cudi Efendi, merhum Yahya Kemal'in 'Ezansız Semtler' ismindeki bir yazısını okuyunca çok müteessir olmuştu. Bu üzüntüyle, bu kasideyi kaleme almış. Bu şiir tahmin ediyorum 1920 senelerinde neşredilmişti.

Üstadı ilk tanıdığım sene, 1929'da Eğirdir'de bulunuyordum. O zaman Eğirdir Dağı'ndaki, Dağ Talimgâhı'ndaydım. Bu kasideyi Barla'daki Üstadıma göndermiştim.

Bu güzel kasideyi elli beş sene sonra sana, ekte gönderiyorum.

Selâm eder, dualarınızı beklerim.

Muhibb-i Muhlisiniz

İ.Hulusi Yahyagil

Aziz Albayın 1929 senesinde Nurlu Üstada gönderdiği bu kıymetli kasideyi, yazana, gönderenlere, dualara vesile olması niyetiyle, yetmiş sene sonra aynı kasideyi neşrediyoruz:

Kur'an-ı Kerim ve Hazret-i Muhammet (a.s.v.)

Ümmi âlimdir Muhammed
iman ederim ona müebbed

Allame-i mekteb-i ledünni
Hayrette bıraktı ins ü cinn

Her dilde tekellüm etti Cibril
Kim etti tekellüm böyle bir dil

Üslub-u Arab yok ol revişte
Bir harikuladelik var işte

Tebliğde ebleğul beyandır
Divan-ı kıdemde tercümandır

Cibril-i Emin enisi ruhu
Kur'ân'ı mübin lübb ü sünuhu

İ'cazına itiraf bahir
Kafir ona dense kavl-ı sahir

Bir mucizdir, lisan-ı Haktır
Hakkaki inanmaya ehakdır.

Kur'ân ki kitab-ı kibriyadır
Vareste-i şevbe-i riyaadır

İhlas-ı beyan, lisanı masum
Manasını bilmese de mefhum

Olmuş ki nücum-ı vahy-i havi
Denmiş ona tuhfe-i semavî

Her kevkebi müstakil zîşan
Her âyeti başka başka rehşan.

Bir zikr-i mübarek-i mukaddes
Bir ünsü latif ruh-u emles

yok gıl u gış anda safi kevser
Vechinde lika-yı Hak gülümser

Her sehle-i mümteride peyda

Bin dürlü serair-i mezaya

Bakıldıkça olur nigaha rûşen
Hiç gülleri solmayan gülşen

Bir nazm-ı belîğ ve nesr-i enfes
Ervaha tilaveti safares

Kur'an okunurken eyle dikkat
Kalbinde eser nesim-i rikkat

Tebşir-i sefanuma-yı cennet
İnzarı verir cehime heybet

Müşriklere harb-i asumandır.
İmansıza karşı biemandır.

Mafevki beyan o tarz-ı tebyin
Eyler hacir olsa kalbi telyin

Nur-u azametlerin sedası
Îlân-ı kemal kibriyası

Müminlere şirmi sildiren o
Tevhidi tamam bildiren o

Bir kıssayı eyler hikaye
Tevhid-i Hüdâdır anda gaye

Bir heybet-i Halikane mahsus
Her âyet-i hilyedar-ı namus

Üslub-u beyanın en rezini
Âdâb-ı kelamın en güzini

Ezkar-ı Hüdayı etmez ihmal
Esmâ-yı şerife ayni ezyal

Ahkam-ı münife gelince
Tayin-i vazaif emri dince

Allah'a nasıl ise ibadet
Ol vecihle eyledi imamet

Ebdana taharet etti talim
Ervaha nezahet etti tefhim

Tevhid-i hüda ile müeyyed
Tasdik-i nübüvvet-i Muhammed (s.a.v.)

Hakkiyle o seyyidül beşerdir
Peygamber-i müteber-i haberdir.

Fahşayı, kumarı, hamiri tahrım
Etmekle buyurdu aklı takvim

Olmaz hele mümine meâkil
Hıncır-ı zebine-i heyakıl

Men eyledi zulmü, adli kurdu
Her yareye kafi merhum urdu

Davası şuhud ile müberhen
Seyf-i zaferi, cidâli ahsen

Bir hasım ile eylese tebarüz
Namusuna eylemez tecavüz

Haysiyetine riayet eyler
Teklif-i rah-ı hidayet eyler

İnsaniyet neye muhtaç
Hep kuvveden fiile etti ihraç

Namusuna dendi kudsi ekber

Namusuna numunedir müttehar

Piş-i nazara serer semayı
Arzeder ukula kibriyayı

Ağmaya basar verir ziyası
Masmuğ sağırlara sedası

Mürsellere verdi sıdk u ismet
Tebliğ, fetanet ve emanet

Ettikçe menakibi tekerrür
Ezhan-ı beşere tenevvür

İlmi, ulemayı etti tekrim
Cehli, cühelayı kıldı tecrim

Esnamı kırar, kulübü kırmaz
İnsanı fena yola çağırılmaz

Fikr ile cemmadı eyler intak
Zikr ile meâdi eyler işrak

Terdifi rical eder inası
Hakkı ile verir hukuk-u nâsı

Eshab-ı cinana vâsf-ı ebcal
İman ile salihat-ı âmâl

Dünyada zuhuru mahz-ı nimet
Fahr etsin anınla zat-ı hilkat

Dürdane-i lübbüdür vücudun
Fevvare-i hubbudur şuhudun

Bir hikmete mebni emri nehyi
Zannetme heva, lisanı vahyi

Bir kul o lisana kadir olamaz
Kadir dahi olsa câsir olamaz

Hak sevdi onu, o sevdi Hakkı
Hubbun o hakiki müstehakkı

Akvama muhabbeti eş etti
Bir sofraya koydu kardeş etti.

Cem etti kabail-i şuubu
Bir kibleye bağladı kulûbu

Mahluk-u Hüda demez, halaknâ
Muhtac-ı gıda demez rezaknâ

Kalbinde olan mehafetullah
Eyler mi hiç iftira alallah

Mevlaya muhabbeti müsellemler
Sallallahü Aleyhi vesellem.

Trabzonlu Muallim İbrahim Cûdî

İstanbul Üniversitesi edebiyat fakültesinde 1967-1971 yıllarında talebelik arkadaşımız ve Nur Talebelerinden Trabzon'lu Hayreddin Gürsoy dedesi merhum Trabzonlu Muallim Cudi Efendi ile alakalı olarak, biyografi şeklindeki ifadelerini şu şekilde kaleme almıştı.

Trabzon'un meşhurları içinde başta gelen büyük âlimlerden İbrahim Cûdî Bey, 1863 yılında Arsin ilçesi Yeşilce mahallesinde, halen mevcut olan evde doğmuştur. Babası yine âlim ve fazıl bir zat olan Küçük İbrahimioğlu (Gürsoy) Hacı Mehmed Efendidir.

Küçük İbrahimzade İbrahim Cûdî (Gürsoy) Yüksek Medrese tahsili görmüş, devrinin ünlü hocalarından "İcazet" almıştır.

Mısır'da iki yıl kalarak Arapçasını daha da ilerleten Cûdi Bey, Farsçayı da çok iyi biliyordu.

İbrahim Cûdî Divan edebiyatına hakkıyla vâkıf; muallim, şair, hatip, yazar, ve bilgin bir din adamı idi.

İlk görevine henüz 19-20 yaşında iken Ali Naki Efendinin Trabzon'da açtığı Hamidiye Mektebinde Türkçe Öğretmeni olarak başlar. Mısır'dan dönünce İranlıların Trabzon'daki Nâşiri Mektebinde muallimlik ve Müdürlük yapar. Ayrıca Fransız Frerler Okulu, Rum ve Ermeni okullarında Türkçe, Trabzon Lisesinde Arapça ve Farsça, Kız Numune Mektebinde Kompozisyon öğretmenliklerinde çalışmıştır.

Cûdî Bey ayrıca birçok vazifeleri deruhte etmiştir. Trabzon Ticaret Mahkemesi âzâlığı ve Reisliği, Trabzon Gazetesi Baş Yazarlığı, Maarif Meclisi üyelikleri yapmıştır.

Trabzon Kültür Hayatının her kademesinde izlerine rastlanan Cûdî Bey Muallimler cemiyetini de ilk kuranlardandır.

Cûdî Bey seferberlik yıllarını Ankara Kız Muallim Mektebi hocalığında, Ankara Lisesi Müdürlüğünde geçirir.

İstiklâl Harbi yıllarında İbrahim Cûdî Beyi çok ateşli bir hatip olarak görürüz. Ünye'de Millî Mücadele için yazılar yazar, şiirler neşreder. Bu yıllarda dinî ve millî derneklerin başkanlığını da yürüterek Karadeniz Halkını Millî Mücadeleye, istiklale çağırmıştır.

İstiklâl Harbi sonrası Trabzon Müftüsü olmuştur. İttihatçıların ve harb sonrası yetkililerin milletvekilliği

teklifini kesinlikle kabul etmeyen İbrahim Cûdî kendini ilme ve İslâmi hizmetlere vermiştir.

Cûdî Bey yirminin üzerinde eser vermiştir. 1909 yılında neşrettiği "Esmâ-ül Hüsna Şerhi" adlı eserinden elde ettiği kazançla bugünkü "Cudibey İlkokulu"nu kurmuştur. En meşhur eserlerinden birisi de Lûgat-ı Cûdî'dir. Bu eserin eskimez yazı ile matbu nûshaları mevcuttur.

Tarih sırasına göre basılan başlıca eserleri şunlardır:

1. Nevâdir-i Nefise (1893)
2. Teshil-i Elifba-yı Osmanî (1896)
3. Kıraat-i Türkiye -I- (1901)
4. El-Kenzü'l Esnâ Fi-Şerh-i Esmâül Hüsna (1909)
5. Ulûm-i Diniye Dersleri (1911)
6. Teshil-i Sarf-i Osmanî (1911)
7. Kıraat-i Türkiye - II - (1911)
8. İlk Tâlim-i kıraat (1911)
9. Tarih-i Enbiya ve İslâm (1912)
10. Küçük Tarih-i Enbiya (1912)
11. Elhaytül Ebyar yahut Ramazan Vaizi (1912) Bu eserin 1970 yılında Türkçe Baskısı yapılmıştır.
12. Tâlim-i Kıraat (1923)
13. Rehber-i Avâmil
14. Ettarâif-ü Vezzarâif
15. Lûgad-ı Cûdî

Merhum İbrahim Cûdî'nin İstanbul ve Trabzon basınında neşredilmiş yüzlerce yazı, şiir ve makaleleri, ayrıca bir divanı vardır.

Cûdî Bey'in merhum Ankara'da bulunduğu yıllarda Hacı Bayram Camiinde yaptığı vaizleri de meşhurdur. Hatta zamanın Diyanet İşleri Reisi Rifat Börekçi Hoca haftada bir gün Hacı Bayramda va'z yapmış. Cûdî Bey orada olduğu müddetçe kürsüye çıkmaz ve yerini ona terkedermiş.

Ayrıca Cûdî Beyin çok büyük bir âlim olduğunu Diyanet İşleri Reisliği de onun hakkı olduğunu ifade ederek durumu M.Kemal'e intikal ettirmiştir. Kendisine yapılan, Diyanet İşleri Başkanlığı teklifini de kabul etmemiştir. Bu konuda önemli bazı sebebler ileri sürdüğü halen İstanbul'da oturmakta olan oğlu Mehmet Hakkı Cûdî Bey tarafından ifade edilmektedir.

Küçük İbrahimzade (Gürsoy) Cûdî Bey siyasi hiçbir partiye girmemiş, muallimliğı ilmi çalışmaları mebusluğa ve bazı yüksek mevkilere tercih etmiş, Trabzon Müftüsü iken 12 Nisan 1926 tarihinde Kadir gecesı vefat etmiştir. Cenab-ı Hak rahmet eylesin...

MİLASLI HALİL İBRAHİM (1897-1956)

Çiseleyen bahar yağmurunun altında, Milas kabristanında bir hakikat kahramanının temiz ruhuna dualar okuyorduk. Ay-yıldızlı mezar taşı kitabesinde bu şair ve âlim zatın, Hak yolunun yolcusu oluşunun da ifadelerini bulmuştuk:

Arz-u hâl için sultana geldim
Sâilim, lütf-u ihsana geldim
Bildim ki varlık perdedir Hakka
Ref edip âni cânana geldim."

1897 yılında dünyaya gelen Halil İbrahim Çöllüoğlu, 1 Temmuz 1956'da Allah'ın rahmetine kavuşmuştu.

Nur risalelerinin, Lem'alar, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, Kastamonu Lâhikası ve Emirdağ Lâhikaları'nda şiirleri yazıları bulunmaktadır.

İsmi ile müsemmâ olarak kardeşlik ve dostluk mesleğinin mensubu olan bu zâtı Üstad, Emirdağ mektuplarında şöyle ifade etmektedir:

Demir gibi metin ve sarsılmaz

"Milâslı Halil İbrahim, hakikaten Risale-i Nur'un demir gibi metin ve sarsılmaz bir şakirdidir. O kasaba onunla iftihar etmeli."

Milâs'ta dedelerinden kalma tarihî Çöllüoğlu hanında hancılık ve otelcilik yapan Halil İbrahim Çöllüoğlu, şarklı bir Nur talebesi vasıtasıyla Üstadı ve Nur'ları tanımıştı. Mustafa

Ezener, Ahmed Feyzi Kul ve çeşitli kimselere Nur'ları ve Üstadı tanıtıyordu.

Ahmed Feyzi Kul Nur'ları tanıdıktan sonra Üstada yazdığı mektubun altını "Aydın müftüsü" diye imzalamıştı. Bu yüzden Eskişehir hapsinde Nur'lardan haberi olmayan, Üstadla alâka ve görüşmesi olmayan Aydın Müftüsü Mustafa Efendiyi de tevkif etmişler. Barla Lâhikası'nda "Her an ayaklarının altını öpmek ateşiyle mütehassır ve nâlan, ahkar-ı mahlûkat: Ahmed Feyzi" diye imzasını atan Ahmed Feyzi Kul'un bu mektubunu Üstad şöyle takdim etmektedir:

Yeni mühim bir kardeşimiz müftü Ahmed Feyzi Efendinin fıkrasıdır.

"Bu fıkra çendan şahsıma bakıyor. O zat şahsımı görmemiş, dellâllığım eseri olan risaleleri gördüğünden, haddimden pek çok fazla olan sena ve medhi, risalelere ve esrar-ı Kur'ân'a ait olduğu için kabul ettim."

Halil İbrahim Çöllüoğlu'nun evinde hanımı Naciye Çöllüoğlu'nu ziyaret ettiğimde, zengin kitaplarını ve kendi el yazması şiirlerini yazdığı hatıra defterini bulmuştum. Hatıra defterinde gün gün Eskişehir hapsini ve hadiseyi anlatmaktadır. Emekli yüzbaşı Refet Barutçu'dan dinlediğim, Isparta köylerinde "Ramazan'a aittir" diye Ramazan Risalesi'nin üzerinde yazdığından dolayı Ramazan isimli, hiçbir şeyden habersiz bir köylü vatandaşın da tevkif edilerek Eskişehir'e götürüldüğünü, Çöllüoğlu'nun manzum hatıralarında okumaktayız.

Bu elli yıldır hiç el sürülmemiş hatıra defteri, Naciye Çöllüoğlu Hanımın muhafazasında ve Bircan Çelik'in gayretleriyle bize intikal etti.

Defterden 19 Ağustos 1935 tarihi taşıyan sayfa "çok büyük bir musibet olan vâkanın küçük bir hatırası" başlığını taşımaktadır.

Bu acı günlerin hatırasını birlikte okuyalım:

Babamızdan kalma bir eski handa
Hancılık işlerdim çoktan beri o zamanda.

Bakardım kendi halime, hiç kimsenin işine karışmazdım
Hem ibadet, bazan mütalâa, hem de geçinmek için
çalışırdım.

Severdim bu işleri, zira misafire bakmak hoştur diye
Gerçi ücretle kabul edersem de, bu o zamanda meşrudur
diye.

Hesabımca hanın bir kısmını ayırmıştım, garip
yoksuzlara
Ücret almazdım, muavenet ettiğim de olurdu öksüzlere.

Hayatımda birçok musibetlere kaldım maruz
Bu hepsinden zor geldi, nâçar ona da gerdim göğüs.

Pederimin vefatında dört yaşlarında kaldım yetim.
O zamandır akıyordu gözyaşlarım düm düm.

Uzatmayalım macerayı, 935 senesi, o günkü 26 Nisan'dı
İkinci namazını edadan sonra Belen Camiinde biraz
kaldımdı.

Dışardan geliyordu birkaç ayak sesi
Meğer benim camide olduğumu haber almış hükûmetin
polisi

Nihayet girdi içeri bir bekçi ile bir polis

Dediler: "Seni istiyor komiser, yürü tiz"

Kalktım camiden, hana uğramadan polisle yürüdüm
Boduroğlu mağazasının önünde komiseri gördüm.

Dedi: "Haydi bakalım, bir tarafa gideceğiz
Bu iş için sizin evi taharrî edeceğiz."

Yürüdük iki polis, biri komiser, iki de mahalleden âzâ
İşte ondan itibaren gösterdi kendini kader-i İlâhî olan
kaza.

Vardık eve, girdik içeri, başladılar, her tarafı arıyorlar
Evdekiler telâş ve havfla, bana "Bu nedir?" diyorlar.

Aradıkları benden, Bediüzzaman Hazretlerinin risaleleri
imîş

Zaten gizli olmayan risaleleri bulunca dediler: "Gerisi
nerede?" Bu ne iş?

Komiserin istihza ile yüzü gülmüştü
Çünkü yakalamıştı güya mücrimi.

Aldılar risaleleri, beni de götürdüler polis dairesine
Dinle artık, sen komser Besim'in hailesine.

Dinlememek elde mi, çünkü kabahat çok büyük imîş
Bilmiyordum, kitap ve dinî risale okumak kabahatmış.

Kendimden geçmiş bir vaziyette düşünüyordum bir nice
O halde alaturka saat altı olmuştu gece.

Komiser Besim'in ağzından zehir çıkıyordu
Mücrim yakalamış gibi dişleri gıcırđıyordu.

Mümkün olsa da komsere sormuş olsaydım

Bu hükûmetin tesisinde hizmetin nedir?" dese ydım

Mutlaka vereceği cevapta epeyce düşünecekti
Onu bırak şimdi, o seni hesaba çekecekti.

Lâkin birinci komser olan o âlicenap zat
Dedi ki: "Müteessir olma Halil, hadi git yat."

Zira beni bekliyordu hısıım, akraba ve evdeki bacı
Dediler: "Nedir bu hal? Nedir bu olan? Nedir bu acı?"

Dedim ki: "Bu bir kader-i İlâhîdir eyliyor tecellî
Hem su-i niyetim yok, ehemmiyetsizdir" diye ettim
tesellî.

Ne ise, uzatmayalım, çarşıya çıktım sabaha
Bir de baktım, karşıdan geliyor polis Mustafa.

Dedi: "Seni istiyorlar, haydi gidelim"
Peki, komiser haydut yakalamış, n'delim?

Tekrar orada bizden ifade alındı
Mektupda ismi geçen arkadaşlar da yakalandı.

Zavallıların her birerleri işlerinden getirildiler
Onlar da neye uğradıklarını bilemediler.

Lâkin beni görünce sövmek istediler
Halbuki konuşmaktan da memnu idiler.

Artık komiser her birinin ifadesini alıyordu
Siz de bu işlere medhaldarsınız" diyordu.

Onların kabahatı bir selâmdan ibaretti
Cürümleri Üstada gaibane bir hürmetti.

Uğraştılar üç gündüz iki gece ifadelerle

Müdde-i umumî valiye haber veriyordu ilâvelerle.

Telefonla diyordu "Biz neler yakaladık neler?"
Her tarafa veriyordu mübalâğalı şifreler.

Verildi istintaka o gün yirmi sekiz Nisan
Hayat buldukça neler görüyor insan?

Tekrar ifadelerimizi aldı mustantık dairesi
Tehdit ediyor, "Cezanız bu değil, daha var gerisi".

Dört gün hapishanede kaldık hep beraber
Halâsımızı niyet ediyorduk büyük yerden.

Milas hapishanesinde bir ikindi vaktiydi
Gardiyan Emin Efendi çağırdı, bizlere dedi:

Eşya ve para lâzım olur, yanınıza alın
Sizi sevk edecekler hazırlanın."

Tepeden inme gülle gibi bu söz karşısında
Alacağımızı aldık, alamadığımızı havale ettik Milâs
çarşısında.

Geldi jandarma kumandanı, bizlere bakıyordu
Karakol kumandanına büyük bir zincir lâzım" diyordu.

Bizler zaten mutî, boynu bükük, o devamla
Gardiyan Emin dedi: "Bunlar namuslu insan, olmaz
böyle".

Nihayet gece otomobille sevk edilmemizi verdi emir
Her birimiz telâş ve havf içinde olduk demir.

Hısım, akraba, evlâd, iyalimizle vedalaştık
Firkatten kopan bir heyecanla çok ağlaştık.

Müsaade edildi, geldi ahbab, yaran
Bazısı korkudan gelmediler, lâkin ettiler feveran.

O gece durmadan geldik Aydın'a
Meğer Aydın denilen yerde koydular zindana.

Güçle oradan buldurduk bir otomobil
Geldik Nazilli'ye, o gece orada kaldık bil.

Doğrudan doğruya varmak üzere Isparta'ya
Bir otomobil tuttuk belki ucuzdur diye.

Hep beraber Nazilli'den hareketle Denizli'ye geldik
Hapishanede misafirkaldık, biraz dinlendik.

Tesellî ettiler hapishanede misafirperver arkadaşlar
Diyorlar: "Bizim gibi olmayın, bunlar ehemmiyetsiz
şeyler."

Ramazan isminde olan mahkûmlardan birisi
Bize çok hürmet gösterdi, mahcub etti doğrusu.

Denizli'den mektup yazdım gönderdim
Hareketimizi ve müteessir olmamalarını bildirdim.

Sabah otomobile bindik, hareket ettik Isparta'ya
Lâkin jandarmalardan yiyorduk sıpartaya.

Diyorlardı: "Nenize lâzım? kılsaydınız beş vakit namaz
Eğer dek durmuş olsaydınız kimse size karışmaz."

Halbuki biz birşeye karışmamıştık
Lâkin bu derdimizi kimlere anlatırdık.

Adeta Müslümanca hareketten arkadaşlar korkuyorlardı
Zira 163. madde "dinî hassiyatı teşvik etmek" diyordu.

Kime ne teşvik edilecek, bilmem ne var ortada
Bilmediğimiz bir musibet karşısında yüreğimiz korkuda.

Teşvik etmek şöyle dursun, hakkını müdafadan âciz
bizler

Hiçbir suçumuz yok, lâkin ne olacağımız meçhul,
ciğeriniz sızlar.

Cuma günü Isparta'ya geldik Denizli'den hareketle
Meğer Isparta hapishanesinde varmış bizim gibi bir kitle.

Onlardan ilk tanıdığım Asım Bey isminde sahib-i irfan
Ne çare, zavallıyı Isparta'ya vermiştik kurban.

Sonradan Hüsrev ve Rüştü isminde efendiler
Keçeci Mustafa, mahdumu ve Hafız Ahmed, daha
kimler.

Dahî saatçı Lütfü ve yüzbaşı Refet
Hem bizi tesellî ediyorlar, hem diyorlar: "Nedir bu âfet?"

Kısa keselim, etraftan daha toplamışlar sonradan

Risale-i Nur'un kahraman talebelerinden Milâslı Halil
İbrahim Çöllüoğlu, 1943 yılında Üstadıyla birlikte Denizli
Yusufiye medresesinde dokuz ay kalmıştı.

Taşköprülü Sadık Bey'in Ilgaz ormanlarının yem yeşil bir
köyündeki evinde Halil İbrahim'in şu satırlarını bulup
okumuştuk:

Aziz sıddık kardeşlerim,

İstedim ki siz üç yerde bulunan kardeşlerim, müttefikan üç-
dört gün evvel müdafaa etmemek ve işi sürüncemede
koymamak için karar vermişsiniz. Çünkü mahkeme bildiğini
işliyor. Yalnız Ankara ehl-i vukufunun tasdiki vechile,

'Suçumuz yok, beraatımızı isteriz' diye bir ağızdan söylemek ve icab ederse 'üstadımızın müdafaası umumıza kâfidir' denilse daha iyidir. Yoksa İnebolu ve başkaların istedikleri gibi Hususî müdafaalar iyidir diye karar veriniz. Zaten Ankara'ya gönderilen müdafaalar burada resmen verilmemiştir. Yalnız bir-iki parça verilmiş. Şimdi az bir parça ilâve ile yeni harfle yanımda bulunan bir nüshayı umumunuz namına verilse ve okunması teklif edilse münasip midir? Eğer münasip görürseniz yeniden ilâve edilecek cümleler hem gayet kısa, hem yeni vaziyeti değiştirecek tarzda size bırakıyorum. Müdafaanın başında bir parça istida vardı. Onu tevzi ve ıslah için İhsan'a ve Ahmed Feyzi'ye ve Âtîf'a ehl-i vukuf raporu cevabını havi bir defterimle gönderdim. Onu onunla tekmil ve ıslah ettik.

"Umum Ispartalılar, bütün arkadaşlar Üstadımızın müdafaasını kabul ettiler."

Halil İbrahim

Ulu Cami imamı ve aşçı Hüseyin Usta Antalya'dan.

Beşinci günü Dahiliye Vekilinin geldiğini söylediler Refakatında yüz kadar jandarma varmış" dediler.

Vardı hapishanede Milâslı Abdurrahman Merak etmeyin" diye tesellî ederdi bizi her an.

Münafıklar hükûmete ihbar etmişler Bizleri mürteci diye ihbar etmişler.

Daima niyazımız hasbünallah ve ni'mel vekil Yâ Rabbenâ, bizleri âli eyle, eyleme zelil.

Hapishanede arkadaşlar gazete almışlar Hakkımızda tezvirle neler neler yazmışlar.

Milâs muhbirlerinden Nihad isminde bir efendi
Memlekette irtica var" demekle güya yüze çıkmış kendi.

Lâkin Milâs'ı temsil eden hükûmetin emniyetli erleri
Derhal takip ettiler o iki gözü körleri.

Tedkik etti vâkıayı içişleri bakanı
Demiş ki: "Ayıp etmişler, nerde mürtece hani?"

Mürtecinin mânâsını anlamayanlara demiş
Mesele zapt vak'asından ibaretmiş.

Lâkin bundan tabiî yok bizim haberimiz
Gece gündüz derinleşiyor kederimiz.

Ne de olsa emir vermiş alâkadarlara
Sevk edin bu masum fedakârlara.

Isparta hapishane müdürü âni olarak
Dedi: "Hazır olun, size burada durmamak gerek."

Pür telâş heyecanla eşyalarımızı bağladık
Akıbetimiz meçhul, gideceğimiz yeri anlamadık.

İkişer ikişer ellerimize vuruldu kelepçe
Akıl gitti, fikir perişan, her birimiz bir nice.

Benim kelepçe arkadaşı Ramazan isminde biri
Meğer o köylünün hiçbir şeyden yokmuş haberi.

Yalnız o fakirin ismi Ramazan imiş
Cürmü de Ramazan isminde bir risale varmış.

Isparta'dan hareketimizde otuz iki kişi idik hepimiz
Yüzden fazla jandarma süngüleri arasında, gitti bizden
bet beniz.

Otomobille sevk edilirken çok acıklı vaziyetimizi
Görmek istemezdi, lâkin binlerce halk almıştı etrafımızı.

İyi olmuş" diyen varsa da çoğu kan ağlıyor halkın
Çoluk çocuk ve aileler, parçalanıyor kalbi validelerin.

Hareket etti otomobil, ağzımızı açmıyor bıçak
Her tarafı kapalı, hava almak için bırakmıyor,
jandarmalar diyorlar "Yasak"

Yolda giderken jandarma kumandanı vicdanlı Ruhî Bey
Ellerimizi çözdü, dedi: "Korkmayın, ehemmiyetli değil."

Sanki bu sözüyle ellerimizi değil, çözmüştü kalbimizi
Diyordu: "Yakında kavuşacaksınız çoluk çocuğunuza."

Anladım ki henüz dünyada tükenmemiş iyi kalbli erler
Emsalinin teksir ve afiyette daim olmasını gönül diler.

Hak kendini memnun etsin, bizleri tesellî etti elhâsıl
Kıyas et, ölüme muntazırken bir haber ki hilâf-ı memul.

Saat kaçtı bilmem, gece Afyonkarahisar'a geldik
Hepimiz ve eşyalarımız otomobilden indirildik.

Süngülü jandarmalar arasında ikişer olduk
Yürüttüler şimendifere, eşyalarımızı da sırtımıza aldık.

Tren hareket etti sabah Eskişehir'de dediler: "İnin"
Lâilâhe illâ Ente Subhaneke innî küntü minezzalimin.

Yine etrafımızı ihata etti süngülü jandarmalar, askerler
Bizleri görenler diyorlar: "Bunlar mı mürteci?"

Halimizi görenler inanmıyorlar gözüne
Kalben tekzip ediyorlar muhbirlerin sözüne.

Yüksek ruhlu Ruhî Bey anlatıyor
Bizi bekleyen kumandanlara, "Yazık olmuş bunlara"
diyor.

Ankara'da dahi bildireceğim alâkadar makamlara
Yazık etmişler müfritler bu millete, bu adamlara."

İstasyondan yürüttüler, hapishaneye doğru belli
Her birimiz birer sınıf esnaf ve bazımız kelli felli.

Hapishane kanununca aranıldı eşyalar ve üzerlerimiz
Belki bir çakı bulunur, vak'a çıkarırız, onları üzeriz.

Hapisler sorgalmazlar, gardiyanlar çehreleri yıkık
Dehşetten dehşete insan olduğumuzdan bıktık.

Gönül yorgun, vücut bitkin bir halde düşünürken
Bir gardiyanla, bir efendi girdiler koğuşa selâm
vermeden.

Niçin oturuyorsunuz, kim var karşınızda?" diye etti
tekdir

Derhal ayağa kalktık, meğer o hapishanede müdür imiş.

Nereli olduğumuzu ve kaç çocuk babası olduğumuzu
sordu

Bu sualiyle yaralı kalbimize bir ok da o vurdu.

Ertesi gün yatmışım yorgunluktan
İçeride fotoğrafçıyla müdürü gördük aralıktan.

Dediler: "Dörder dörder fotoğrafınız alınacak"
Bir dehşet daha aldı bizi, acaba bu ne olacak?

İtidal ile karşılıyoruz gerçi zahiren
Molla Mehmed dedi: "Bu iyi bir iş değil galiben."

Fotoğrafçı çekti gitti resimleri
Müdür geldi, ertesi gün yazdı arkasına isimleri.

Aldılar, götürdüler resimleri bilmem nereye
Galiba dediler merkez-i hükûmet Ankara'ya.

Ne ise, daha etraftan gelen çok oldu
Hepimiz yekûnu kırka bâliğ oldu.

Muallim Galib Beyle, Şefik Bey gelmişti bir gün
Gelenler çoğaldıkça örülüyordu yüreğimiz düğüm.

Tığlı oğlu Hakkı mektup yazmıştı Eğridir'den
Mektubunda demiş: "Sana gönderdim dinî risalelerden."

Hıfz etmiştim mektubu, zira yoktu su-i niyetim
Meğer hüsn-ü niyetten bazan tevellüd edermiş mesele-i
vahîm.

Lâkin adalet-i İlahî tecellî eyler, eylersem sabır
Bizler böyle birşey görmediğimizden eyliyorduk tehur.

Barla'dan vardı Hafız Tevfik'le kardeşi Mesud
Mesud men-i mahkeme edildi, Tevfik kaldı meskud.

Vardı bir de içimizde kürt Bekir
Der idi daima: "Alah versin akıl, fikir."

Eğridir'den vardı bir de Hafız Mustafa
Hakka teslim olmuş, görürdüm daima pürsefa.

O günden beri yatıyoruz, hâlâ netice belli değil
Yâ Rabbenâ hasbünallahu ve nimelvekil.

Gerçi eskisine nisbetle işimiz biraz hafiflemişti
Kırktan yirmi arkadaş men-i mahkeme edilmişti.

Ne de olsa var idi bizlerde bir heyecan, bir havf
Yâ Hafîyye'l-Eltaf, neccinâ mimmâ nehaf.

Yâ Rabbenâ afveyle kusurumuzu, bizleri eyleme nâlân
Sevgili Habîbin hakkı için eyleme günahımızla kısas.

Bizler günahkâr mücrimiz, hem de müflisiz
Lâkin afv merhametin yanında günahımız pek değersiz.

Yâ Rabbî, bizden kulluğuna şâyan olan ef'al sudur eyle
Yâ Rabbî, Senden Senin şanına lââyık olan ahval sudur eyle.

Furkân-ı Mübîn'de buyurdun "Vesiat rahmetî"
Haberde geldi "Sebekat rahmetî alâ gadabî"

Bundan anladı Halil İbrahim derya-yı rahmetini
Bîperva ilticaya geldi, göster Lâtif ismi şerifinle merhametini.

Rahmet deryasından Lâtif isminin tecellîsini dileyen Halil İbrahim Çöllüoğlu'nun manzum hatırasının 1 Temmuz 1935 tarihini taşıyan mısraları burada sona ermektedir.

Eskişehir mahkemesinin kararı bilâhare verilecekti. Çöllüoğlu'nun 19 Ağustos 1935 tarihini taşıyan satırları ise mahkeme kararından sonra yazılmıştı. Acı günün intibalarını Halil İbrahim Çöllüoğlu şöyle ifade etmektedir:

İşte günlerden bir gündü, çağırdılar bize beşer kişi
Alelusûl sordular ismimiz, anladık işi.

Mahkememiz olacağını söylediler on üç Ağustos
Sabırsızlıkla değil, teheyyüçle o günü bekliyor herkes.

O gün sabah mahkemesinde, öyleye kadar sordular
Öğleden sonra usûlen ifadeleri dinlediler.

Müdafaanızı yapmak için şimdi gelin" dediler
"Ayın on dördünde mahkemeye gelirsiniz hep beraber."

Ertesi gün oldu, iki jandarma süngüleri arasında
Vardık mahkemeye hepimiz maznun sırasında.

Arkamızda süngülü jandarmalar, önümüzde ağır ceza
mahkemesi

Dinliyordu güya her birimizin müdafaasını.

Öyle bir mahkemedeyiz ki tarihte emsalsiz bulunur
Bin senede ancak bir âleme nasip olur.

Gerek ifadeler, gerek mahkeme gizli oluyordu
Heyet-i hakime hürmetkârane bulunuyordu.

Suçumuz ise kimi kitap okumak, kimi ziyaret, kimi
selâm

Bunların cürüm olmadığını isbat ediyor Bediüzzaman.

Diyordu "Siyasetten çekildim on üç senedir
Siyasetle ne alâkası var kitablarımın, bu yapılan nedir?

Risalelerimin her bireri yüzer keşfiyat-ı maneviyedir
Bunları bir Avrupalı yazsaydı mucâzat yerine edilirdi
takdir.

Bir akademi heyeti bütün kitaplarımı tedkik etsin
Var ise siyasî bir kelime, burdayım, muhalif desin.

Madem ki hürriyetin en geniş şekli cumhuriyettir
Madem hükûmet ise cumhuriyetin en geniş şeklini kabul
etmiştir.

Madem ki hükûmet, dini dünyadan tefrik edip, bîtaraftır

Dinsizlere dinsizliklerinden ilişmediği gibi, dindarlara ilişmemek gerektir.

Hükûmeti iğfal eden bazı dinsiz komiteler
Dindarlara takmak için iki kulp tutuyor o eller.

İnkâr edilemez ki kâinatta dinsizler ve dindar
Âdem zamanından tâ kıyamete kadar var.

Kur'ân-ı Hakimin âyat-ı kat'iyesiyle bin üç yüz senedir
milyonlar tefsirler

Lizzekeri mislü hazzi'l ünseyeyn" ve "Veliümmühüs
südüs" hakaik-ı kudsiyelerde

Otuz seneden beri Avrupa feylesoflarının itiraz ve
tecavüzü

Yaptığım müdafat-ı ilmiyemi, nasıl denir muhaliftir.

Beni itham etmek öyle zahir bir garaz ve öyle vehim
esassızdır

Halkı hükûmet aleyhine teşvik mânasını veren hangi
insafsızdır?

İyi hasletlerin menşei ve menbaı olan iman asayışı temin
eder

İmansızlık kitle-i seciyesizlikle emniyeti ihlâl eder.

Risale-i Nur hayat-ı içtimaiyeden ve imanın en yüksek
erkân-ı azimesinden bahseder

Böyle mesail-i kudsiyeden yalnız şeytanlar tevehhüm
eder.

Risale-i Nur Kur'ân-ı Hakimle bağlanmış bir âb-ı
hayattır

Kur'ân ise arzı arşa bağlayan cazibe-i umumiye gibi hakikattır.

Bu hükûmeti dinsizlik cereyanlarına meydan vermeyen birhükûmet-i İslâmiye biliyorum

Beni 'Dini siyasete âlet ediyor' diyenlere 'Siz siyaseti dinsizliğe âlet ediyorsunuz' diyorum.

Ben hakaik-i kudsiye-i imaniyeyi Avrupa feylesoflarına müdafaa ediyorum.

Dahile bakmıyorum, dahildeki kusura Avrupa'nın hatasıdır diyorum

Bizi hayrette bırakan 'Cemiyet ve teşkilât için nerden para alıyorsunuz?' diyorlar.

Evvelâ ben soranlara soruyorum: 'Böyle bir cemiyetin bizim tarafımızdan vücuduna hangi emare var?'

Başımıza Menemen hadise-i vak'asının bir mevhum taklidini geçirdiler

Hem masum millete, hem hükûmete büyük zarar verdirdiler.

Hedefimiz siyaset ve dünya olsaydı, o vakit 120 risalenin 20 noktası yerine binler medar-ı tenkit bulunurdu muhalif.

Bin siyasetim olsa hakaik-ı imâniyeye feda ediyorum

Lüzumsuz şeylere, tenezzül etmem, mukaddesata yemin ediyorum

Düşman bir ecnebinin müdhiş bir adamı bir memlekete gelse onunla temas eden muaheze edilir mi? Bu millete hizmet edenle dostluk gösteren.

Hangi maslahata istinaden hangi fikirle? Hakikaten bilmiyorum.

Benimle görüşen dost olan müttehimse size ilân ediyorlar.

Hükûmetin en sadık meb'us ve vükelâsından binlerce dostum var.

Dostluğumla itham olanlardan daha ziyade dost ve münasebettar."

Hoca Efendinin bunun gibi ifadesi daha çok, istersen okumak için ara da bul oğul.

İşte deliller yerli yerinde, hep mundefi yahu cevamiu'l-
kelâm

Gerçi alelusûl nezaketle dinlendi ifadeler, bütün hakkınızdaki karar 19 Ağustos 935 verilecektir o gün.

Suçumuz anasır-ı cürmiye erkânına gayri cami bulunmakla

Kable'l-muhakeme verilmiş kararı, söz yerini bulmuş olmakla.

65. madde delâletiyle 163. maddeye tevfikan

Altışar ay mahkûm edildik reddedildi iddiamız tamamen.

Diğer arkadaşlar kimi inkâr, kimi ikrar ettiler

Lâkin faide vermedi, hepimizi mahkûm ettiler.

Hattâ üç kişinin vardı bir dâvâ vekili

Hiç fayda temin etmedi, verdiler yüz elli papeli.

Eskişehir mahkemesinde altı aya mahkûm olan Halil İbrahim Çöllüoğlu, hapisten tahliyesine altı ay kala, 1935'in Eylül ayında da "Eskişehir hapishanesinde çıkmama kırk bir

gün kalınca karalanmış bir buçuk satır" başlığı altında şu mısralarla şöyle dertleniyordu:

Bugün ruhta sükûnet, tende huşunet var
Bilmem hasta mıyım, yoksa yine firkat mı var?

Beytimin ifade ettiği gibi, Üstaddan ayrılacağımı
hatırladıkça firkatten gelen ses:

Daha kırk bir gün varken şimdiden başladı
Düşündükçe firkat ateşi ciğerimi haşladı.

Ah Üstadım, birşey daha var ki, aklıma geliyor
Yalnız kalacağınızı düşündükçe yüreğimi deliyor.

Gerçi şiir yazmaktan men edilmişken ben
Ateş-i hicranla kalbimi edemem teskin, neler desem.

Bilirim avf buyurursun bütün hatîamı
Sanki gözlerim göstermiyor kalbimin ifadatını.

İştirak ediyor işte benim gönlüm gibi güya
Benimle mahzun hemdert oldu cevî-i sema.

Ağlasam değil, göz yaşlarımdan seller aksa
Hicranımı tarif edemez bütün kalemler yazsa.

Süleyman Efendi demişti Mevlid-i Nebevîde dilinden
bırakın

Gerçi zahiren cennetteyim, lâkin manen yaktı beni
firakın.

Ben de gerçi hapis içinde nirandeyim
Yaklaştıkça ayrılık firkatınla gün be gün hicrandayım.

Hiç olmazsa isterdim beraber geçirmek daha üç ay
Yahut mümkün olsaydı cezayı paylaşmak bu da muhal.

Halil muhal olan şeyi söylemede ne kâr var?
Sen derdine yan, ağla, figan et zâr zâr.

Bugünleri çok arayacağımı kalbim ediyor tasdik
Acaba Üstadım, bu ayrılık devam eder mi mahşere dek?

Selâmetle Hak nasip etmez mi, acaba göstermez mi bir
dahi?

Yoksa bu hasret devam edecek mi uzun böyle yâ ahi?

Memleketten çıkarken duymuştum bir türlü firkat
Sevinmem lâzım gelirken şimdi tam aksi zuhur etti,
unuttum o hasreti.

Anlaşılmaz muamma Hakkın tecellîsi, tehayyir kaldım
Bu bahrin mevcindeki hikmetin hallini yine kendine
saldım.

Bahr-i hakikatten kanmadı atşan olan yüreğim
Rabbim muzaffer kılsın, muîni olsun, budur benim
dileğim.

Ne mutlu o kese ki mevcCelendikçe Rahmanın bahri
Sefine-i necatta bulunur boyanırlar feyzi, nuru.

Bâri bizi unutmasalar tekaddur ettikçe feyz-i bârân
Hatırlayın bu fakiri mevcCelendikçe feyz-i Rahman.

Sahib ol bu günahkâra yâ sahib-i Kemâl
Hem imdadıma yetiş, nazar kıl, daima bulmayım zeval.

Bahr-i hakikatta nam-nişan istemem. Hakkın rızası kâfi
Var olsun Üstadım, himmeti daim olsun yâ Bâki.

Yâ Bâkî Entel Bâkî

Üstad Milâslı İbrahim'i müdafaa ediyor

Eskişehir mahkemesinde Üstad Bediüzzaman, Milâslı Halil İbrahim'i şöyle müdafaa ediyordu:

Hem ezcümle Milâslı Halil İbrahim. Bu adam altı-yedi sene evvel benim eski memleketli bir talebem vasıtasıyla bana karşı bir dostluk hissetmiş. Sonra bu üç-dört sene evvel kendi işi için Eğirdir'e gelip Barla'da beni gördü. Hafız Bey ve Hacı Hüsnü gibi meb'uslara verdiğim ve gösterdiğim risalelerimden bir-iki tanesini vermiştim.

Sonra bu adam Kur'ân'a ve imana fazla iştiyakı olduğundan, musırrane benden imanî eserler isteye isteye ve her bir fırsatta bana selâm ve tebrik mektupları samimî gönderdiğinden dayanamadım. Kendime mahsus yazdırdığım risaleleri ona göndermeye mecbur oldum. Fakat başkalarına göstermemek için üzerlerine 'Mahremdir' diye yazıyordum. Hattâ bir mektubunda onun ısrarına karşı kandırmak için 'Çok yerden benden risaleler istiyorlar, yazacak adamım yok. Bekir sizi tercih edip gönderdi.' Bu mektup da onun ısrarı üzerine bir kandırmaktan ibarettir. Şimdi ben kendi vicdanımla bu zatta iman ve Kur'ân'a karşı iştiyaktan başka bir his bulamadığını ve benim gibi siyasetle hiç alâkası olmadığını ve benim mesleğimden hariç entrikalara kapılmadığını kanaatım geldiğinden, onu da hususî kardaş telâkkî ettim. Kendime has yazılarımı ona da gönderdim.

"İşte on sene zarfında Halil İbrahim gibi iki-üç dostuma hususî ve imanî risalelerimi göndermek elbette, hiçbir cihetle itiraz olamaz. Tesettür risalesi ise yanlışlıkla ona gitmiştir. Mesmuatıma göre, 'Onuncu Söz'ün şopoğrafla yazılmış

tetimmesini 'Onuncu Söz' ile beraber yedi sene evvel hanına gelen bir yolcudan almıştır. işte bu adamın benim hakkında tesbit edilmeyen suçumdan ona hakikî bir suç ifraz edip ve onun suçundan İnce Mehmed gibi bazı adamlara hisse çıkarmak, elbette Eskişehir mahkemesi gibi kuvvetli hüsn-ü adaleti takip eden yüksek bir mahkeme bunu hoş görmez."

Mehmed İnce de arkadaşı Halil İbrahim Çöllüoğlu gibi Milâs'ın Hacı İlyas Mahallesinde oturuyordu. Her iki arkadaş, sekiz yıl sonra Üstadlarıyla birlikte Denizli Yusufiye medresesine de gireceklerdi.

Üstad, Mehmet İnce'yi müdafaa ediyor

Buğday işleriyle uğraşan Mehmed İnce'yi ise Üstadı şöyle müdafaa ediyordu:

Benimle münasebeti Halil İbrahim'in güzel yazı ile yazılan bir mektubunun kâtibi kim ise, hattı hoşuma giderek gıyabî ona bir selâm göndermiştim. Hattâ bu tevkifhanede bir ay müddet gördüğüm halde kim olduğunu bilmedim. Münasebetimiz bu kadar. Dostane de selâmlaşmadık.

"Yalnız bu zat Halil İbrahim'e mahsus risalelerimi görmüş olabilir. Bu kadar az münasebetle çoluk ve çocuklarını perişan etmek ve üç aydır tevkifhanede sürünmek beni vicdanen çok muazzeb ediyor. Benim yüzümden böyle biçârelerin azap çekmesi bana çok ağır geliyor. Mahkemenin adaletinden isteriz ki: Böyleleri bir an evvel men-i mahkeme ile perişanîyetlerine hâtime verilsin."

1897 Milâs doğumlu olan Mehmed İnce 1970 yılından sonra vefat etmişti.

YÜZBAŞI REFET BARUTÇU (1886-1975)

Mübarek vatan toprakları üzerinde yüzlerce belde, sulhceza, ağırceza mahkemelerinde ve savcılıklarda Risale-i Nurları okuyan masum Müslümanlar muhakeme edilirdi. Bu dâvâları hemen hemen tek başına Bekir Berk Edirne'den Van'a koşarak takip ederdi. Bu işler için ehl-i hamiyet kendilerine İstanbul-Beyazıd-Çarşıkapı'da Kiğılı Pasajında, ikinci katta geniş bir daireyi tahsis etmişti. Zannediyorum 1964-1965 senelerinde merhum yüzbaşı Refet Barutçu koynunda bir yığın Üstad Bediüzzaman'dan Nur Mektupları olduğu halde mezkûr daireye gelmişti. Bu mübarek mektupları tek tek, salavat getirerek, dualarla Nur Davalarının yorulmaz avukatı Bekir Berk'e vermişti.

Yıllar sonra bu aziz mektuplar yirmi bir parça halinde Barla Lahikaları ismindeki Nur şaheserlerinin mektuplar ve lahikalar kitabında neşredilmişti.

Bu Nur yolunun hakikat kahramanı Yüzbaşı Refet Bey, Beşiktaş'taki Vişnezade camisinde imamlık yapıyordu. Sık sık Süleymaniye semtindeki Kirazlı Mescid Sokak 46 numaralı nur dersanesine gelirdi. Burada bizlere anlattığı hatıraları not olarak yazdığım defterleri bugün bile aziz bir hatıra ve yadigâr olarak saklamaktayım. Belki de "Şâhitler'in Dilinden " gayretimizin ilkinin merhum Refet Barutçu Bey teşkil etmektedir.

Refet Barutçu'yu dinlerken

emekli yüzbaşı Refet Barutçu 1886 senesinde İstanbul-Beykoz'da dünyaya gelmişti.

Emeklilik günlerinde Beşiktaş-Dibekçi-Vişnezâde camiinde imamlık yapmıştı.

Üstad Bediüzzaman'la beraber 1935 Eskişehir, 1943 Denizli, 1948 Afyon hapishanelerinde birlikte bulundu.

1975 Şubat başlarında Ankara'da doksan yaşın eşiğinde vefat et. Karşıyaka mezarlığında defnedildi.

Emekli Yüzbaşı Merhum Refet Bey'i, on yıl gerek İstanbul'da, gerek Ankara'da müteaddit defalar ziyaret edip, uzun uzun hatıralarını dinlemiştik. Çok tatlı bir anlatışı vardı. Hoş sohbet ve tatlı dilli bir zattı. Doksan yılı bulan uzun bir ömür sürdü. Son yılları yaşlılığın ve hastalığın elemi ile geçti. 1964-65 ders yıllarında Vefa Lisesi günlerimin aydınlık anları Yüzbaşı Refet Barutçu'yu dinlediğim zamanlar olmuştur.

1969 yılında ise Avukat Bekir Berk Bey'in yazıhanesinde rahmetli Mustafa Polat'la onun hatıralarını uzun uzun dinlemiştik. Yaşadığı hadiseleri öylesine canlı ve duygulu anlatıyordu ki, insan ister istemez o günleri kendisi ile birlikte yaşıyor. Kendisi yaşıyor ve bize de yaşıtıyordu. Burada hep Hz. Mevlana'nın "Yanmayan yakamaz" diye buyurulan ölümsüz vecizesini düşünürdüm.

Arada bir titreyen elleriyle gözlüğünü takıyor, çıkarıyor; gayet canlı jest ve mimikle bizi 35-40 yıl evveline götürüyordu. Uzun yılların kırıştırdığı ve iman nuru ile yoğurduğu siması, bembeyaz sakalı, açılan tepesinin etrafındaki pamuk yumağı halindeki saçları onun tam bir Osmanlı Efendisi olduğunu gösteriyordu.

Risale-i Nur Refet Beyin gaye-i hayali idi

Refet Bey, Kur'ân ve imana hizmet etmeyi hayatının en büyük gayesi sayıyor, bu gayesini şöyle ifade ediyordu:

"Bugün Boğaziçinde, Kavaklarda oturan bir genç kendisine Kur'an öğretmemi istese veya Üstadım Bediüzzaman'ın bir küçükrisalesini istese, her gün Beyazıt'tan oraya gider gelirim."

Kendisi bu fikirlerini her zaman tatbik eden bir insandı. Bir çok masumların Kur'ân öğrenmesine çalışmıştı. Yine kendisi gibi aramızdan ebediyete intikal eden Dr. Sadullah Nutku'ya da ilk defa Nur Risalelerini veren kendisi idi. Dr. Nutku Beye verdiği Haşır Risalesini kendisine okutarak ve sık sık sorarak anlamasını ve nurlardan lezzet ve feyz almasını temin etmişti.

Refet Bey eski hatıralarını anlatırken yüz hatları birden bire değişmişti, şu yakıcı ve tesirli sözleri hâlâ kulaklarımda çınlıyor:

"Hayır... hayır. onsuz dünya yaşanmıyor. O gitti gideli dünya yaşanmaya değmiyor. Bizi yetim bıraktı. O gitti bizler öksüz kaldık."

Refet Bey şimdi özlediği âleme gitti. Ve dostlarına kavuştu.Başta Resulullah (a.s.m.) bütün sevgililerin bulunduğu diyar... Bahtiyar Refet Bey aramızda ve dünyamızda hoş bir sada bırakarak, arzuladığı sevgililerin beldesine gitti."

"Üstad'ı ilk görüşüm"

Merhum Üstad Bediüzzaman'ı ilk defa nerede ve ne zaman gördüğünü sormuştum. Gözlüğüne eline aldı ve başladı anlatmaya:

1921'lerde idi sanıyorum, Beyazıt'ta Yüzbaşı Ziya Beyler beraber sahafları gezerken, Abdurrahman Nursi tarafından

kaleme alınan pembe kaplı küçük bir kitap gördük. Bu kitabı merakla karıştırdık. Kitap Bediüzzaman Said Nursi'nin hayatını anlatıyordu. İyice hatırlamıyorum, beş kuruş mu ne, verdim ve kitabı satın aldım. O akşam ilk işim bu kitabı okumak oldu. Kitabı okuyup bitirince büyük bir şahsiyetle, kurtarıcı bir ruhla karşı karşıya olduğumu hissettim. Bu hadiseden ne kadar sonra idi bilemiyorum. Yine Ziya Beyle Beyazıd civarına gitmiştik. Ziya bey Diyarbakırlı olduğu için Üstadı işitmiş ve görmek arzu ediyordu. Namaz vakti gitmiştik; biz de namaz için camiye girdik. Namazdan sonra camide Kur'ân dinliyorduk, bu sırada kulağıma doğru eğilen Ziya Bey 'İşte.... işte...' diye birisini gösteriyordu. 'Kim?' deyince: 'İşte, işte Bediüzzaman' dedi. Gösterdiği tarafa baktım, heybetli bir zat diz üstü oturmuş, ellerini birbirine kavuşturmuş, başını eğmiş, huşu içinde okunan Kur'ân'ı dinliyordu. O oturuş, o dinleyiş, ne hâl idi anlayamadım. Hâlâ o tesir altındayım. O an, hayatımın en unutulmaz tatlı bir levhasıdır. Öyle bir dinleyişi vardı ki, saadet asrından gelen Kur'ân sadasını dinliyordu sanki...

Kur'ân bitti, ben pür dikkat takip ediyordum. Hattâ şurası da hayretimizi mucip oldu. Yalın ayak namaz kılacakken çizmeleri ile kıldı. Elinde çizmelerin üzerine giydiği lastikler olduğu halde etrafını tetkik ederek camiden çıktı, kapının perdesinin kapanmasıyla gözden kayboldu. Arkasından baka kaldım.

"Ben mimi cimi bilmem"

Bu hadiseden on yıl geçmişti. 1930 yıllarında idi. Isparta'da şube reisi olan eniştemin yanında bulunuyordum. Her gün kütüphaneye gidiyordum. Medresede okumuş bilgili bir zat olan kütüphanedeki memurla âlimler mevzuunda görüşürken sözü Bediüzzaman'a getirdim. Çok büyük bir âlim olduğunu,

kendisini Mütâreke yıllarında tanıdığımı, fakat şimdi nerede olduğunu bilmediğimi ifade ettim. Memur arkadaş Bediüzzaman Hoca Efendi'nin Barla nahiyesinde olduğunu söyleyince heyecanlandım. 'Allah Allah ben o zatı mütareke yıllarından tanırım, hemen ziyaretine gideyim.' dedim. Bunun üzerine bazıları görüşmenin mümkün olmadığını ifade edince 'Kapısında bu şahısla görüşmek yasaktır yazısı var mı?' dedim. 'Yok' dediler. 'Öyleyse ben giderim.' 'Aman gitme, sonra seni mimlerler' dediler. Bu sözler çok garibime gitmişti. Ne demek istiyorlardı. 'Ben mimi cimi bilmem. Öyle şeylere metelik verenlerden değilim.'

O ganiyem ki, bu bazar-ı cihanda feleğe

Metelik vermem için bende bozukluk yoktur. dedim.

"Ziyaretçileri Üstadla görüştüren Bekir Ağa diye bir zatı buldum. İki at temin etti. Barla'ya doğru yola çıktık. Bağ ve bahçelerden geçerek gidiyorduk. Yollarda köylüler bizim Barla'ya gittiğimizi anlıyor: 'Hoca'ya selam söyleyin' diye bağırıyorlardı. Saatler süren uzun bir at yolculuğundan sonra Barla'ya geldik. Hemen Üstadın evine indik. Bize Üstadın Paşa kayasına (Karakavak) gittiğini söylediler. Hemen ayağımızın tozu ile Paşa Kayasına gittik. Barla'ya yirmi dakikalık bir mesafede, bol suları, bahçeler arasındaki bu mevkide Üstad beyazlar içinde çay pişirmeye çalışıyordu. Hürmetle varıp ellerini öptük. Daha önce ziyaretine gitmeden 1931'de Isparta'dan kendisine mektup yazmıştım. Beyazı'da ilk defa uzaktan gördüğümü ifade etmiştim. Bana gönderdiği cevabî mektubunda: 'Kardeşim, ben sizi tâ o zamanlarda talebeliğe kabul etmiştim.' diyor; ben mektupta askerliğimden hiç bahsetmediğim halde, bana 'Ben sende asker ruhu görüyorum' diyordu. ilk ziyaretim bu şekilde olmuştu."

"Ben sizi uğurlamalayım"

İlk ziyaretini bu şekilde anlatan Refet Bey, bir başka ziyaretini de şöyle ifade ediyordu:

"Tenekeci Küçük Mehmet Efendi ile bir de oğlum Bedreddin yanımda olduğu halde Isparta'dan İslam köyüne kadar vasıta ile, oradan da Barla'ya yaya olarak gitmiştik. Ziyaretimiz esnasında konuşurken bizim yaya olarak geldiğimizi anlamıştı. 'Madem bu kardaşlarım benim için yorulmuşlar, ben de alâküllihâl sizi Karaca Ahmed Sultan'a * kadar teşyi etmek mecburiyetindeyim' deyince biz onun nezaketi karşısında mahçup olmuştuk. 'Aman efendim nasıl olur?' dedik. Çok rica ederek bu fikrinden vaz geçirdik. Yoksa bizi Karaca Ahmed'e kadar yolcu edecekti."

"Üstad bize çay getiriyordu"

Onun bu nezaket ve tevazuunu hayranlıkla anlatan Refet Bey, 1934 senesinde Isparta'da Ada Kahvesi denilen bir mahaldeki bağ içinde iki katlı bir evde bulundukları bir sırada cereyan eden başka bir hatırasını da şöyle anlatıyordu:

"Hüsrev Altınbaşak ile birlikte Nur Risalelerini yazarak çoğaltıyorduk. Üstad da üst odada idi. Bir ara kapı tıkırdadı ve açıldı. Bir de ne görelim, Üstad Hazretleri elindeki bir çay tepsisinde iki bardak çayla içeri girdi. Biz heyecan ve mahcubiyetle; 'Aman Üstadım' diye fırlayıp elinden tepsiyi almak istedik, elini kaldırarak 'yo, yo ben size hizmet etmeye mecburum' dedi. Aman Yarabbi bir de mecburiyet ekliyor. Bu ne tevazü, bu ne nezaket.... Ben bu nezaket ve tevazüyü ne Mekteb-i Âliyede, ne Mekteb-i Harbiyede, ne de ailemde hiçbir yerde görmedim."

"Ben sizi bulmasaydım ne yapardım?"

Bu sözleri söyleyen Refet Bey'in kendisi, Osmanlı terbiyesi görmüş bir İstanbul Efendisi idi.

"Kur'an hakikatlerinden okuyor ve yazıyorduk. Çok istifade ediyorduk. Bu istifademizi ifade için bir gün kendisine 'Biz sizi bulmasaydık ne yapardık Üstadım ' dedik. O yine yüksek tevazuundan bize cevaben: 'Ben sizi bulmasaydım ne yapardım. Siz beni bulduğunuza bir sevinseniz, ben sizi bulduğuma bin sevinmeliyim' diyordu."

"Üstadın namaz kılışı"

"Üstad namaz vakitlerini hiç geçirmez, vakit girince hemen namazını eda ederdi. Kendisi namaza dururken biz arkasında çok heyecanlanırdık. Heybet ve huşû içinde huzura bir girişi vardı ki, tarifi mümkün değil, 'Îlâhi Ya Rab!.. Îlâhi Ya Rab!... Îlâhi Ya Rab!... Allahu Ekber!' diyerek sarsılır ve haşyet içinde sallanarak, süratle namaza girerdi. Biz arkasında korkardık, ürperirdik."

Denizli beraeti

Emekli Yüzbaşı Refet Barutçu Bediüzzamanla birlikte 1935'te Eskişehir, 1943'te Denizli, 948'de de Afyon hapishanelerinde beraber bulunmuş, o acı ve ızdıraplı günleri beraber yaşamıştı. Sonunda masumiyetleri anlaşılınca beraat etmişlerdi. Merhum Yüzbaşı Denizli beraetinden sonra yedek zabıt olarak vazife yaptığı birliğe gitmiş, yüzbaşı üniformasını kuşanmış, on beş gün izin almış. İznini resmi elbisesi ile Isparta'nın her tarafını ziyaret edip Nurlardan kimsenin zarar görmediğini ifade ederek kutlamıştı. Eskişehir'e götürmek için Isparta'dan Merhum Üstad Said Nursi ile birlikte yüz yirmi talebesini ikişer ikişer kelepçelemişlerdi.

Yüz yirmi kişiye kelepçe kâfi gelmediğinden Sarıklı Antalya Müftüsü Çil Ahmet Efendi ile Bekir Ağayı çamaşır

ipiyle bağlamak isteyen çavuşa, muhafız alayından gelen Jandarma subayı Mülazım Ruhi Bey, "Çekil oradan" deyip mani oluyor ve elleri bağlı olmadan götürüyor. Daha sonra da Baladız istasyonunda diğer maznunların da kelepçelerini açarak yola öyle devam ediliyor. Namaz vakitlerinde mola verdiriyor. Yol güzergâhındaki şehirlerden geçerken merkez kumandanlarına ve vazifeli kimseler maznunlar hakkında izahatta bulunarak: "Bunlar masumdur, zulme maruz bırakılmış kimselerdir" şeklinde konuşmalar yapıyor.

Bu hatırayı gülerek anlatan Refet Bey, bize Bediüzzaman'ın bir eserinde "Çok çocuk oyuncaklarına şahit olarak gülerek ağladık"ifadesini hatırlatmaktadır.

"Ramazan'a ait"

Refet Bey yapılan zulüm ve haksızlıklara misal olarak size bir hatıra anlatayım demiş ve şöyle devam etmişti:

Isparta'da ani yapılan baskın ve araştırmalarda ele geçirilen Risale ve mektuplar arasında bir kitabın üzerinde 'Ramazan'a aittir' diye bir yazı vardı. islam yazısını okuyamadıkları için kimdir bu Ramazan diye aradılar, taradılar, nihayet Isparta Atabey'in köylerinden Ramazan isimli bir vatandaşı da ellerini bağlayarak Eskişehir hapishanesine yolladılar. Aradan iki ay geçtikten sonra kitabın Ramazan Efendiye ait değil, Ramazan ve orucun hikmetlerini anlatan Bediüzzaman'ın Ramazan Risalesi olduğu anlaşıldı. Mazlum ve masum Ramazan Efendi tahliye edildi. Hapishanede Bediüzzaman tebessüm ederek 'kardaşım Ramazan hakkını helal et' diye Ramazan'ı teselli ederdi" diyor Refet Barutçu.

İhtiyarlar Risalesi'nin yazılışı

Merhum Refet Bey 1934'de Isparta'da Nur Risalelerinden İhtiyarlar Risalesinin telifi esnasında Bediüzzaman'ın yanında

bulunduğunu söylüyor ve telifi şöyle anlatıyordu: "Biz Üstadımızın yanında iken her zaman kağıt kalemi yanımızda bulundururduk. Bir gün bizi çağırdı ve 'Yirmi altıncı Lem'a ihtiyarlar hakkındadır. Yirmialtı ricayı ihtiva eder. Birinci rica' diye yazdırmaya başladı. Beş altı rica yazdırdı. Öylece kaldı. Aradan bir müddet geçti, bu arada diğer risalelerden bazı parçalar yazıldı. Yine bir gün bizi çağırarak, kaldığı yerden hiç sormadan 'Nerede kalmıştık, biraz okuyun' gibi şeyler demeden, yine söylemeye başladı.

Eserleri ilham-ı ilahi idi

Her zaman erkenden yanına, hizmetine gidiyordum. Bir gün biraz geç kalmıştım. Yanına girdiğimde, 'Kardeşim biraz erken gelseydin (yanındaki Kadı Zeynel Efendi'yi göstererek) bu zata verdiğim ders Kader risalesine güzel bir zeyl olurdu' dedi. Onun kadere dair suallerini cevaplamış, kader mevzuunda ona ders vermişti. Biz bütün bunlardan anlıyorduk ki, onun eserleri ilham-ı ilâhi ve sünihat olarak kalbine doğuyordu. O da ancak o zaman yazdırıyordu.

"Latin yazısı çıkmazdan az evvel basılan Haşir Risalesi etrafa yayılıyor. Dalkavuk bir adam bu risaleden bir tane alarak valiye götürüyor. Vali, 'Tam ne zamandır benim aradığım eserdir' diyerek alıyor."

Üstadın ders arkadaşları imamlar

Isparta'nın Barla nahiyesinde bulunduğu bir zamanda bir arkadaşım ile ziyarete gitmiştim. Bir müddet görüştüktan sonra Üstadımıza şu suali sordum: 'Efendim Risale-i Nur'un bir nüshasında Nakşi Üstadım İmam-ı Rabbanî ve Kadiri Üstadım Şeyh Abdülkadir-i Geylani diyorsunuz. Diğer bir nüshasında Üstadım Kur'an'dır, başka üstadım yoktur,

buyuruyorsunuz. Hangisinin doğru olduğunu öğrenmek istiyorum' dedim. ve şu cevabı aldım: 'İmam-ı Rabbani ile Şeyh Abdülkadir-i Geylani eski Said'ieyeni Said(e çeviren Üstadlardır. Bugün Kur'an-ı Hakimin huzurunda ders arkadaşlarımdır' dedi ve meseleyi tamamen anladım. Üstadımızın bu büyük makamının anlaşılması dolayısıyla, sonsuz bir zevk-i manevi ile elini öperek yanından ayrıldım.

"Siz cennette yaşıyorsunuz"

1934 senelerinde Isparta'daki evde Hüsrev Efendi ile kalıyorduk. Kapı çalındı. Ben üst kattan baktım. Isparta'nın meşhur zenginlerinden, yaşlı Hacı Patlak diye söylenen bir zat...

Ben gelen zatı Üstadımıza haber verdim.

Üstad: 'Kardeşim yaşlı bir zat, zahmet etmiş, gelsin. Fakat ruhum sizinle ünsiyet etmiş, yabancı birisiyle beş dakikadan fazla oturamıyorum.' dedi. Ben misafire kapıyı açtım. Üstadımızın kendisini kabul ettiğini, fakat beş dakikadan fazla görüşemediğini, eğer sohbet ederse, görüşmenin devam etmesini, eğer susar konuşmazsa müsaade isteyip ayrılmasını, şayet safa geldin derse o sohbetin bittiğini, ifade ettiğini etraflıca anlattım. Hacı Patlat ise, 'Yok efendim, beş dakika değil, bir dakika bile değil, sadece elini öpeyim o kadar!' demişti.

İçeri girdi. Üstad sohbet etmeye başladı. Bir ara 'ben seni fakir kabul ediyorum' buyurdu.^[1]

Üstad'ın sohbeti bir kaç defa bitti. Susup misafirin gitmesini bekliyor, gitmeyince yine sohbe mecburiyetle devam ediyordu.

Üçümüz de saç ayağı şeklinde oturuyorduk. Saatımı cebimden çıkarıp, Hacı Efendiye doğru tutuyordum. Neden

sonra Hacı Patlak Efendi bana doğru bakınca, kalkmasını işaret ettim. Bu işaretimden sonra Hacı Efendi müsaade isteyip ayrıldığı zaman, 'Birader siz cennette yaşıyorsunuz. Onun için bu tatlı, huzurlu, lezzetli ve feyizli halden ayrılamadım' demişti.

Üstadın sineklere şefkati

"Üstad hayvanlara karşı da çok şefkatliydi. Sinekrleri biz dışarıya kovmaya çalışırken, soğuk diye buna razı olmuyordu. 'Bunların zaten ömrü az kaldı, yarın bunlar ölecekler. Bunlar benim gece arkadaşlarımdır' diyordu. İlaçların sıkılmasını da hiç istemiyordu."

"Bize âlim demezler"

1952'de Gençlik Rehberi mahkemesi için Üstad Bediüzzaman İstanbul'a gelmiş, Sirkeci'de Akşehir Palas'ta kalıyordu. Bir çok tanınmış şahsiyetler Üstadın ziyaretine geliyordu. Bu ziyaretlerden birisine şahit olan Refet Bey bu hatırasını da şöyle anlattı:

"Üstad otelin odasına, gelen ziyaretçilerle görüşüp konuşmak için döşeli bir vaziyet verdirmişti. Bir gün Urfa'lı hem vaiz, hem de avukat olan meşhur Mahmud Kâmil Bey ziyaretine gelmişti. Bu zat Beyazıd camiinde haftada bir gün bir saat ders veriyordu. Cami tıklım tıklım doluyordu. Mahmud Kâmil Bey Üstadın karşısına oturmuştu. Görünüşü çok heybetli, uzun boylu ve müşekkel bir zattı. Sohbet esnasında bir ara Mahmud Kâmil: 'Efendim, ben sizin Van'da bulunduğunuz sırada Urfa'da talebeydim, sizden ilm-i beyan hususunda ders almak istiyordum' dedi. Üstad ona iltifat ederek, 'Ben bu kardeşime ders verecek iktidarda değilim,' deyince o heybetli vücuduyla bir anda yere atlayan Mahmud Bey, Üstadın ayaklarına kapandı. Sonra Üstad: 'Risale-i Nur

hepimize ders veriyor, Onun dersini beraber dinleyelim' diyerek orada bulunan bir üniversite talebesine Sözler Mecmuasındaki Hüve Nüktesini okuttu. Bazı yerlerini de kendisi izah etti. Dersten sonra hayretini etrafındakilerden gizleyemeyen Mahmud Bey; 'Bize âlim demezler; işte âlim bu eserin sahibine derler' dedi."

Yüzbaşı Refet Barutçu Bey de her fani gibi ebediyete intikal etti. Fakat Onun hizmetleri, hatıraları aramızda daima yaşayacaktır. Toprağa düşen bir tohum gibi, Refet Bey toprağa girdi. Hizmetleri, himmetleri sümbüllendi; çiçek çiçek yeşillendi, nesiller yetiştirdi. Cenab-ı Hakk ruhuna binler rahmet yağdırsın.

Refet Barutçu merhumun 1975 Şubat'ında Ankara'da vefatı üzerine Seyfünnur Özcan kardeşimiz "Hüsrân'a Cevab" başlığı altında şu mısraları yazıp neşretmişti:

Hüsrân'a cevap

Refet Ağabey'e

Sen böyle bakıp, durmuyorsun dili bağlı
İslâmı uyandırmak için haykırıyorsun

Gür hisli, gür imanlı beyninle
Coşuyorsun artık ümidinle

Ey Akif diyorsun:

"Haykır kime, lakin? hani sahiplerin yurdun"

Sağa da baksan, sola da baksan...

Çıktı Nur yolcusu sahibidir yurdun,
elleri çıkaracak şüheda, toprağından.

Feryadının naşını tutarak gömdüğün şiirinden,
Bin parçasını çıkardı göğsünden.

Seller gibi eninin bu asrı sarmış.
Gizli inen yaşın gençliği uyandırmış.

Safahat çınlatıyor gök kubbesini.
Arıyor gençlik ceddinin sesini.

Ey Akif!... Ey şüheda!..
Geliyor kucağına müjdecî yolcular..

Nur yolcusu, Hak yolcusudur bunlar.
Nurla binlerce safahat yaşatırlar.

Ceylan, Zübeyr, Aliler, Mustafalar.
Sadullah ve Refet Ağabeyler
Bakın, kafiye katıldılar.

Seyfünür Özcan
TRABZON

Bedreddin Uşaklıgil

1920'de Isparta'ta doğdu. Emekli Yüzbaşı Refet Barutçu'nun üvey oğludur. Barla Lâhikaları'nda Bediüzzaman'ın Refet Beye yazdığı mektuplarda ismi çok geçmektedir. Emekli lise öğretmenidir.

Bediüzzaman'ın, Isparta'nın Barla nahiyesinde bulunduğu ve yaşadığı devrin üzerinden yarım asırdan fazla bir zaman geçmiştir. Bu yıllar 1926 ile 1934 arasındır. Bu yıllarda yazdığı mektuplara Barla Lâhikası ismini vermektedir. Bu Barla mektupları nur Üstadın kaleme aldığı yıllardan yarım asır sonra neşriyat sahasına atılmıştır. Barla mektuplarının sonlarında Bediüzzaman'ın Refet Barutçu'ya yazdığı kısımlar bulunmaktadır. Mezkûr mektuplarda Bedreddin Uşaklıgil'in ismi birçok yerlerde geçmektedir. Barla mektuplarının neşrine vesile olanlara binlerce şükran ve minnet duygularıyla bu satırlarımı kaleme almaktayım.

"Bedreddin mânevî evladım"

Emekli öğretmen Bedreddin Uşaklıgil kendilerini ziyaretimizde bize şu bilgileri verdi:

Üvey babam Refet Barutçu gençliğinde vazifeli bir subayken, Yemen'e ve Mısır'a gitmiştir. İstanbul merkez komutanlığı da yapmıştır. Otuz dört yaşında, yüzbaşı iken emekli olmuştur.

1933'de Isparta'dan Barla'ya Üstadı ziyaret için beraber gitmiştik. Barla'ya annemin babası Hacı İbrahim, babam (Refet Barutçu) ve ben beraber gittik. Yolda göle girdik. Atla gitmiştik. Bedre ve İlema üstünden Barla'ya varmıştık. Üstad

'On iki tane evlâd-ı manevim var, Bedreddin on üçüncü oldu' diye bana iltifat ve alâka gösteriyordu. O zamanlar on üç yaşlarındaydım. Dedem 'Yaşı da on üç' deyince Üstad tebessüm ederek, 'Belî belî, tevafuk etti' diye konuştu. Akşam yatsı arası hiç konuşmuyordu, camide dua ediyordu. Barla'da üç gün kadar kalmıştık. Kırdaki buluştuğumuz da olmuştu. Kapının arkasında bir zenbil vardı, 'Bedreddin acıkmıştır' diye ekmek, zeytin verirlerdi.

1934'te Isparta'da Şükrü Efendinin köşkünde kalıyordu. Bazan Şükrü Efendinin evine yemek götürürdüm. İkindiden evvel bisikletle yemeği götürdüğüm zaman Üstad bana, 'Annene söyle, baban haksızdır, annen haklıdır' dedi. Oradaki babama 'Değil mi, Refet?' dedi, babam da 'Evet' diye cevap verdi. Sonra durumu anneme söyledim. Isparta'daki tümen kumandanı Rüştü Paşa pederin sınıf arkadaşıydı. Eskişehir hadisesinde gelen kuvvetlere ve askerlere hayret etti. 'Biz buradayız, neden geliyorlar bunlar?' dedi. Çeşitli dedikodular oldu. Acıklı bir şekilde Eskişehir'e gittiler. Babam Refet Barutçu Eskişehir hapsinde altı ay kaldı.

Üstad hediyemi kabul etmedi

1952 senesinde Üstad İstanbul'da Akşehir Palas Otelinde kalıyordu. Babamla ziyaretine gidecektik. Ben Üstada hediye olarak bir havlu aldım. Babam 'Üstad hediye kabul etmez, neden aldın?' diye itiraz etti. Ben de cevaben, 'Ben Üstadın evlâdıyım, benimkini kabul eder' dedim. Fakat peder yine itiraz edip kabul etmedi. 'Ben şimdi hoca oldum, alacağım' dedim ve aldım. Akşehir Palas'taki ziyaretimizde ben Üstada 'Siz Barla'da beni manevi evlât olarak kabul etmiştiniz; ben şimdi muallim oldum, size bir havlu getirdim' dedim. Üstad 'Belî, belî' diyerek havluyu aldı ve kendi havlusunu verdi. Havluları değiştirdik. Ayrıca bana yirmi beş kuruş da verdi.

Çıktığımızda babam 'Yarısını bana ver' dedi, ben 'Hayır, olmaz' dedim, vermedim.

"Babam 1931'de annemle evlenmişti. 1932'de ise Isparta'ya gelmiştik."

HAFIZ ALİ EFENDİ (İSLÂMKÖYLÜ)

Nur Risalelerinin şehid kahramanı Hafız Ali 1313 (1898)'de İslamköy'ünde dünyaya geldi. 1944 sensinde ise Denizli'de ebediye göçtü.

17 Mart 1944'de kaldırıldığı hastahannede Üstad'ına bedel kendini feda etmişti.

Denizli'nin yetiştirdiği aziz Nur talebelerinden birisi olan Hasan Feyzi Yüreğil merhum, bu mübarek Nur Talebesinin kabrini ziyaretten sonra hislerini şöyle ifade etmişti:

Şehid-i mağfur Hâfız Ali Efendi'nin kabr-i şerifini ziyaret :

Ey nur yolunun yolcusu, ey ruh-u münevver
Bu medfen-i pâkin ola ruhun gibi enver.

Ey ölmeyen, ey fidye-iüstad-ı mübarek
Razı ola Allah Teâlâ ve tebarek

Gönderdi selâm, bak sana Hazret-i Üstad
Hem ruh-u azizi dedi her dem ola dilşâd

Kur'an-ı Kerim uğruna fanideki hizmet
Bahş eyledi şimdi sana sonsuz ebediyyet

Yerlerde beşer, gökte bütün nurlu melekler
Her gün sunuyor ruhun için arşa dilek

Bu makbereler fahredecek haşre kadar hep
Emvata okut nüsha-i enver, aç yine mektep

Ey menba-i envar ve ey hafız-ı esrar
Ey canını canana veren zat-ı fedakâr

Hafız diye ben namını duydum o huzurda
Medhin okunur hem de bugün meclis-i nurda

Sun kevser-i safi, bize sensin yine saki
Bahş eylemiş Allah sana bir âlem-i baki

Sormam sana bir şey ne bugünden ne de dünden
"Bir nokta okut sen bize esrar-ı ledünden"

İslâmköy'ü kendi köyü olan Nurs'la bir tutan Bediüzzaman, bu beldeye ve oralı Nur Talebelerine çok iltifat ve alâka gösteriyordu.

Mukaddes Kur'ân hizmetinin "Nur Fabrikası"da İslâmköy'de kurulmuştu. Bu fabrikanın sahibi ise Hafız Ali merhumdu.

Aziz hatırasını rahmet ve fatihalarla anmaktayız.

Denizli Hapishanesinde mevkuf iken vefat eden Merhum Hafız Ali'nin Denizli Ağır Ceza Mahkemesinde söylediği ifadesidir.

Efendim.

Ben Isparta hakim ve müddeiumumiliğinde hak ve hakikatın bütün bütün aksine olarak Risale-i Nur'a karşı asılsız bir ittiham gördüğümünden Risale-i Nur'dan kaçmak değil; belki o ittihamdan çekinmek için sordukları suallere 'Ben değilim' dedim. Hatta o Müddeiumumi kanunsuz bana yemin vererek 'Risale-i Nur'da yazılı Hafız Ali sen değil misin?' dedi. Sükût edip yemin etmediğim halde sorgu hakimliğinde hamiyet-i İslâmiyeyi taşıyan âli bir vicdan hissettiğimden adalet ve hakikatın tecelli edeceğini ümit edip 'Risale-i Nur'da yazılı Hafız Ali benim' dedim. Ben Risale-i Nur'u hakaik-i imaniye ve Kur'âniye ve kevniyeyi kat'i bürhanlarla izah edip insanların yüzünü âhirete çeviren,

dünyadan ziyade âhireti sevdiren mukaddes bir eser bulup ondan binlerce menfaat görmüşüm.

Garibdir ki: Bu sır iddianamede keşfedilip dünyayı unutturacak derecede telkinat-ı diniye verilmiş diye yazılı olduğu halde hem siyasî cemiyetçi, hem tarikatçı, hem de halkı hükûmet aleyhine teşvik ediyorlar diye olan ittihamlarla nasıl kabil-i te'lifdir.

Evet ben, Risale-i Nur'un hemen ekser parçalarını anlayarak okuduğum gibi Üstadım Said-i Nursi'nin de on iki seneye yakındır en gizli ve en ince esrarına kendimi vâkıf biliyorum.

Ben ne Risale-i Nur'da ve ne de Üstadımda emniyet ve âsaişe zarar verecek bir emare, bir meyil görmediğim gibi âsaiş ve emniyetin temel taşlarını onlardan öğrenip müddet-i ömrümde mahkeme safahatını ancak bu def'a gördüğüm gibi; şu benim gibi suçlu olarak huzurunuzda bulunan cemaat-i nuraniyenin de ifadelerinden benim gibi olduklarını da anladım.

İşte böyle sırf âhireti için Kur'an'ın İcaz-ı Manevisinden gelen Risale-i Nur'u okuyup kendi istifadesinde çalışan bir ehl-i Kur'ân ve ehl-i âhireti cezalandıracak bir kanun tasavvur etmediğim gibi ittiham edildiğim siyasî cemiyetçilik ve tarikatçılık ve halkı hükûmet aleyhine teşvik etmek gibi suçlar ile hiç bir alâkam olmadığından yüksek mahkemenizden beraatimi isterim.

HÜSREV ALTINBAŞAK

1899'de Isparta'da doğdu. 1977'de İstanbul'da vefat etti. Bediüzzaman'la birlikte, Eskişehir, Denizli ve Afyon hapislerinde beraber bulundu.

Görüşmek kismet değilmiş

Hüsrev Altınbaşak'ı müteaddit defalar ziyaret edip, görüşme teşebbüslerinde bulunduğum halde, görüşememiştik. Daha doğrusu kabul etmemişti, reddetmişlerdi. "Yazdığım Kur'ân çıktığı zaman ilerde görüşürüz" diye tehir etmişti.

Demek kismet değilmiş.

Son olarak vefatından tam on beş gün önce, yine Kanarya yokuşlarını tırmanarak, Hayrat Vakfına gidip, görüşmek ve hatıralarını tesbit etmek istemiştim. Olmadı, olamadı.

Hayrat Vakfının merdivenlerinden yalvarırcasına ayrılışımın iki şahidi var :

Arkadaşım Cemal Uşşak ve Hüsrev Altınbaşak'ın yakın talebesi Kuleönlü Said Efendi...

Bu ayrılıştan on beş gün sonra, ebediyete gitti. Allah rahmet eylesin.

Hüsrev Altınbaşak kaç doğumlu" diye sormuştum. Said Efendi'ye "1315" diye cevap vermişti.

Milâdî takvime göre 1899, yani yetmiş sekiz yaşında Rahmet-i Rahmana kavuştu.

Said Efendi'ye, "Kimin vefat edeceğini Allah bilir, ama normal olarak Hüsrev Abi artık son günlerini yaşıyor, gel sen beni onunla görüştür. O'na soracaklarım var. Hatıralarını Şâhitler'in Dilin de yazmak istiyorum" demiştim. Fakat bütün çabalarımıza rağmen, Said Efendi oralı olmadı.

Her neyse..

"Isparta hayatımı Hüsrev yazsın"

Emirdağ Lahikalar'ında Üstad Bediüzzaman'ın şu sözü de soracaklarım arasındaydı:

"Kastamonu hayatımı Mehmet Feyzi yazsın, Isparta hayatımı ise Hüsrev yazsın!"

Kastamonu'da Mehmet Feyzi Pamukçu'ya sormuştum:

"Üstadın arzusunu yerine getirdiniz mi? Yani Kastamonu hayatını yazdınız mı?"

Hayır" diye cevap vermişti. Ama gecenin saat birine kadar, tam dört saat hatıralarını anlatmıştı.

Hüsrev Ağabeye de aynı suali soracaktım. Olmadı, olamadı.

Kendilerini hiç görememiştim.

Yalnız bir gece rüyamda görmüştüm. Güzel, sevinçli bir hali vardı. Kendisi anlatıyor, ben de not alıyordum. Hatıralarını yazıyordum. Sadece rüyada kaldı, dünyada olmadı.

Isparta kahramanlarından, Risale-i Nur'un hizmetkârlarından birisiydi. En müşkül ve karanlık günlerde Nur Risalelerine hizmet etmişti. Yüzlerce Risaleyi bir matbaa gibi çoğaltmıştı. Güzel bir hatta sahipti, Tevafuklu Kur'ân-ı Kerim'i dokuz defa yazdığını söylüyorlardı.

Üstad Bediüzzaman'la birlikte Eskişehir, Denizli ve Afyon zindanlarında kalmıştı.

27 Mayıs ihtilâlinden sonra Isparta'da, 12 Mart Muhtırasından sonra da Eskişehir'de aylarca hapis yattı.

Evli idi. Fakat hanımından boşanmıştı. Bir kızı bulunmaktadır.

Nur Risalelerinin bir çok yerinde isminden ve hizmetlerinden sitayişle bahsedilmektedir. Birçok mektupları ve fıkraları vardır.

Allah rahmet eylesin..

ABBAS MEHMED KARA

Abbas Mehmed Kara, Barla nahiyesinde Bediüzzaman'dan kalan son hatıra, son canlı şahitlerden birisidir.

Nur'un mektuplarında Risale-i Nur'un bereketine ait yağmur hadisesinde Abbas Mehmed'in de ismi ve bahsi geçmektedir.

Barla seyahatlerimizde Abbas Mehmet Amcamın o çok tatlı, lâtif, kendi mahallî, şivesiyle, "r" siz konuşmalarıyla güzel ve unutulmaz saatler geçirmiştir.

Şu anda bu ebedî hayat levhalarından, bantlardan ve notlardan bir demet, bir nur buketi sunmanın hazzını tatmaktayım.

"Üstad tavuğu niye kovuyor?"

Abbas Mehmed Efendinin anlattığı hatıraların içinde, bir yumurta hadisesi vardı. Şöyle diyor Abbas Mehmed Efendi:

"Bir akşam üzeriydi, namaz için Yukuşbaşı Mescidine gelmiş, ezanı bekliyorduk. Hocaefendi elinde bir odunla tavuğu kovuyordu. Tavuğu niçin kovduğunu sorduk. Tavuk oradan oraya kaçıyordu, fakat Üstad odunu atıyor, tavuğu dışarı atmak istiyordu. Biz arkadaşlarla bunun sebebini sorduk. Bize cevaben üç yumurta gösterdi. 'Bu tavuk dün iki tane, bugün ise üç tane yumurtladı. Benim iktisat kaidemi bozuyor. Bu sebepten kovuyorum' dedi."

Abbas Mehmed Efendi, bu hatırayı anlatır ve peşinden hemen sorardı: "Ben üç yumurtayı gözümle gördüm, kitaba niçin iki yumurta yazdınız?" derdi.

Abbas Mehmed Amcanın bu sualine tatminkâr bir cevap veremezdik. Ancak "Üstad iki yazmış, Mektubat'a da iki geçmiş" diye mukabele ederdik.

On Altıncı Mektub'un, "Dördüncü Nokta"sında, dördüncü sual ve izahta bu yumurta bahsi şöyle ifade edilmektedir:

Mektubat'taki tavuk

Şu üzerimdeki sakoyu yedi sene evvel, eski olarak almıştım. Beş senedir elbise, çamaşır, pabuç, çorap için, dört buçuk lira ile idare ettim. Bereket, iktisat ve rahmet-i İlâhiye bana kâfi geldi. İşte şu nûmuneler gibi çok şeyler var ve bereket-i ilâhiyenin çok cihetleri var. Bu köy halkı çoğunu bilirler. Fakat sakın bunları fahr için zikrediyorum zannetmeyiniz. Belki mecbur oldum. Hem benim için iyiliğe bir medar olduğunu düşünmeyiniz. Bu bereketler, ya yanıma gelen halis dostlarıma ihsandır veya hizmet-i Kur'âniyeye bir ikramdır veya iktisadın bereketli bir menfaatidir veyahut 'Yâ Rahim, yâ Rahim' ile zikreden ve yanımda bulunan dört kedinin rızıklarıdır ki, bereket suretinde gelir, ben de ondan istifade ederim. Evet, hazin mırımlarını dikkatle dinlesen, 'Yâ Rahim, yâ Rahim' çektiklerini anlarsın.

"Kedi bahsi geldi, tavuğu hatıra getirdi. Bir tavuğum var. Şu kışta, yumurta makinesi gibi, pek az fasıla ile hergün rahmet hazinesinden bana bir yumurta getiriyordu. Hem bir gün iki yumurta getirdi, ben de hayrette kaldım. Dostlarımdan sordum: 'Böyle olur mu?' dedim. Dediler: 'Belki bir ihsan-ı İlâhîdir.' Hem şu tavuğun yazın çıkardığı küçük bir yavrusu vardı. Ramazan-ı şerifin başında yumurtaya başladı, tâ kırk gün devam etti. Hem küçük, hem kışta, hem Ramazan'da, bu mübarek hâli bir ikram-ı Rabbanî olduğuna, ne benim ve ne

de bana hizmet edenlerin şüphemiz kalmadı. Hem ne vakit annesi kesti, hemen o başladı, beni yumurtasız bırakmadı."

Bu hatıranın tespitinden sonra, bu meseleye zihnimde bir nokta, bir istifham koymuştum. Üstadın himmetiyle, "Elbette bu mesele de günün birinde aydınlanır" diye düşünüyordum.

Yine Barla'da geçirdiğimiz bir tatil gününde, unutulmuş, terk edilmiş bir köşede, küçük bir kağıt parçası elime geçmişti. Bu kağıt parçası, Üstadın el yazısıyla tezyin edilmişti. Bu yumurta bahsini anlatıyordu.

Üstad kendi kalemiyle önce üç yumurta diye yazmış, yine kendisi üç kelimesini iptal edip üzerini çizip karalayarak iki yazmıştı. Üstadın el yazısı parçayı Abbas Mehmed Efendiye gösterdiğimiz zaman sevinçten uçmuş, "Ben size demedim mi? Hocaefendi bize kendi eliyle üç yumurtayı birden göstermişti." demişti.

Abbas Mehmed Kara'nın hatıralarını sualli-cevaplı tesbit ettik. Suallerimiz ve kendilerinin cevapları şöyleydi:

Üstadı ilk görüşüm

Bediüzzaman'ı ilk defa nasıl gördünüz?

İlk defa buraya geldi. Ben evin önünde oturuyordum.

Sen buralı mısın?" dedi.

Evet" dedim.

Bu mahalleli misin?" dedi.

Evet" dedim.

Camiye gitmedin mi?" dedi.

Gitmedim," dedim.

Sen camiden kalma, git," dedi.

Dua vardı, Ramazan'ın bitiminde, Bahar idi. Konuşurduk. Kimi görse çağırırdı. Hizmet ederdik. Suyunu doldurur,

sobasını yakardık. O çıkarır, birşey verirdi. Boş göndermezdi. Ya üzüm verir, ya yemiş verir. Mutlaka birşey verirdi.

"Üstada getirilen deli"

Üstada deli getiriyorlar. O hadise nasıl olmuştu.

Onu mu? Biz Üstadla gidiyorduk. Denizin kıyısında süpürgelik var. Vardık oraya, iki adam geldi. Biri deliymiş. Her tarafı dolaştırmışlar. İstanbul'u filân. Demişler: "Barla'da bir hoca var, herşeyi bilir." Biz Üstadla odun indiriyorduk. Üstad "Onu bırakın, o kimseye dokunmaz," dedi. "Okuyuver," dediler. Üstad, "İyidir, alın gidin" dedi. Merkepleri vardı iki tane. Biri bizim karpuzu yemiş. Üstad, "Bu merkepler cezalandı, şu odunları taşıyiverin" dedi. "Aman efendim, akşama kadar kalalım, odunları biz çekelim," dediler. Bir sefer odun indirtti. Sonra onlar gittiler.

"Balıkla dolan ağ"

Balık meselesi nasıl olmuştu?

Aynı gün Bekir Ağa da vardı. Sonra Balıkçı İsmail Ağa, "Ben, balığa bakayım," dedi. Güz vaktiydi. Üstad geleli 1,5 sene filân olmuştu. Eyüp bize aş pişiriyordu. "İsmail Ağa aş pişesiye gelir" dedi. İsmail Ağa tuzağı bir kaldırmak istedi, kalkmadı. "Bekir Ağa, gel kaldıralım, bu takıldı" dedi. Baktık, balık dolmuş. Toprağın üstüne bir sürü balık doluyor. Dört köfün iki seferde, Hoca dedi ki: "İsmail Ağa, bu arkadaşlara yiyecek kadar verin, kalanını satın" dedi. Köfünleri doldurduk. Bize birer yemeklik verdiler. Tadını aldılar ya ertesi gün yine gidip köfünleri atmışlar. Sabaha kadar bir yemeklik tutamamışlar. "Üstadın duasıyla olmuş önceki bereket" dediler. Çabuk geldiler.

"Cuma namazına niçin gitmedin?"

Bir de Cuma namazına gitmemişsin?

Cumaya gitmediğim gün Ankara'ya yük yolluyordum. Namazı yukarıda kııldık. Üstad, Ceylân, Zübeyir, Bayram yukardan geldiler. Ben onları görmedim. Beni görünce, "Mehmed, sen camiye neye gitmedin?" dedi. "Ankara'ya yük yolluyordum,. yük yetiştireceğim diye yetişemedim," dedim. "Vallahi Mehmed, Hoca gitmiyor, ben de gitmiyorum deyeydin, cemaate de, talebeliğe de kabul etmeyecektim seni" dedi. "Yok" dedim. Sıddık Süleyman'a Şafiî olduğunu söylemiş. *

"Üstad halkçılara çok kızardı"

Bir de sana vurmuş. Nasıl olmuştu?

Murad Ağanın Hâfızı fırka reisi, Halk partili. Üç-beş kişiyi yazıyor. "Sen falan, sen filânsın" diyor. Fırka reisi dellâl ünlettirdi: "Yarın toplantı var" diye. Ben o gün camiye gitmedim. Üstadın camisine. Bakıyor, ben yokum, Yatsı namazından sonra, Yatsı namazlarını mescidde kııldım. Sonra "Hafızın evine, Halkçıların toplantısına gitmiştir" diyorlar. "Benim en itimad ettiğim bir adamdı, onu nasıl kandırıp götürüyorlar?" diyor. Namazı kııldıktan sonra duayı bitirdi. Bana "Sen niye gittin oraya? Sen benim en ufak talebemsin" dedi. "Ben gitmedim oraya" dedim. Üstad "Kabul etmiyorum, reddediyorum seni" dedi. Sıddık Süleyman da vardı. "Git, bir daha da gelme" dedi. İki tokat vurdu bana, merdivenin başında.

Allah rahatlık versin efendim" dedim. Hiç seslenmedi. Sonra gene gittim. Süleyman Sıddık'ın bahçesine gittiler bir gün. Yanına vardım yine. Namaz kııldık. "Seni takip ettirdim, bir daha gitmemişsin, arkamdan gel" dedi. Odaya girdik. Kuru üzüm, badem ve yemiş verdi. Bunların hepsini kâğıda döktü. "Bunu al, evde ye" dedi. "Hakkını helâl et" dedi.

"Helâl olsun" dedim. "Artık hem cemaatsın hem de talebesin" dedi. Halkçılara çok kızardı.

"Yoksa talebelikten çıkarım"

Üstada somya mı, rahle mi yapmışsın?

Somya, seyyar, uzanıp yatacak bir şeydi. Dinlenirdi. Bir divan yapmıştım. Bana Ziver'le para gönderdi. Ben "Ne para alırım, ne de birşey" dedim. "Ben para almış olsam, ücretine yapmış olurum talebelikten çıkarım" dedim. Zübeyir'e sordu. "Ne dersin? Mehmed ne böyle diyor" dedi. O da "böyle diyor, ben para almam, yoksa talebelikten çıkarım diyor," dedi. Parayı geri ceketinin cebine soktu. Ceketini de elindeydi. Döndü; bana, "Bu kadar çalıştın, alınmaz mı para?" dedi.

Çam dağındaki ağaçların üzerine köşkleri siz mi yaptınız?

Demokratlar zamanında tamire gittik. Katran değil de, Çamdakini biz yapmıştık. Akşam vakti "Yat" dedi mi orada yatıyorduk. "Yatman, evinize gideceksiniz" dedi mi giderdik.

Üstadla beraberliğimiz

Şu karşı dağlara da gittiniz mi?

Kendisiyle beraber gittik. Delikli Pınara kadar merkep ile gittik. Caminin kapısının yanında dikiliyordum. "Mehmed!" dedi. "Efendim!" dedim "Nereye gidecen?" dedi. "Bir yere gitmeyeceğim" dedim. "Hadi, merkebi al gel" dedi. Heybeye ekmek ve erzak da koydum. "Bunları ne yapacaksın?" dedi. "Orada yeriz" dedim. "Yok, ben götürüyorum, sen benim misafirimsin" dedi. Israr ettim, kabul etmedi. Ekmeği eve bıraktım. İki ekmeği varmış, sefer tasına azcık da et koymuş. Vardık oraya. Merkepden indi. "Şu pınarın başına sen otur, ateşi yak, eti pişir, ben birazdan gelirim" dedi. Tepenin böğründe bir alıç ağacı var. Onun altına oturdu, dua okuyordu.

Biraz daha okudu geldi. "Et pişmedi mi?" dedi. "Bilmem" dedim. "Pişmiştir" dedi. İndirdi. Azcığını bana verdi, azcığını da kendi aldı.

Ekmeği de öyle yaptı. "Kalanını da öğlen yiyeceğiz" dedi. Et ile ekmek, ancak bir adamı doyururdu. "Öğlen namazlarını kıldık, et iyi olmuştur" dedi. Ben ezan okudum. Kendi imam oldu. Oraya ağacın altına yerine gitti. Saati vardı. Ona baktı "İkinci olmuş" dedi. Namaz kıldık. "Çek merkebi" dedi. Çektim, bindik geldik.

Onuncu Söz'ü sana mı verdi sakla diye?

Verdi. 47 tane idi. Hacı Bekir'e "Bunları bastır" demişti. Onları burada yazdırdı. O adam bunları bastırdı. Bunlar da duyuldu. Hemen aranıyor. Bana "Şu iki torbayı sen götür," dedi. Evime sakladım. İslâmköylü Abdullah Efendi "Hocanın kitapları yok mu, ben aramaya geldim" dedi. "Bende var" dedim. "Hoca gelir, sonra sorar, nere koydun der?" dedim. Üstad Emirdağ'da iken bir gün biz Hacı Dayının (Bahri Çağlar) yanına gittik. Onları verdim. O Emirdağ'a götürüyordu. Sonra, "Çok iyi saklamışsın onları, zayi etmemişsin" diye bana iltifat etti.

Askere ne zaman gittin?

Üstad buradaydı. Geldiğimde de Üstad yine buradaydı. Anam "Oğlumun mektubu gelmedi" diye ağlarmış. Üstad, "Sağ Mehmed, sağ" demiş.

Risale-i Nur'ları kendisi sana okuyor muydu? Nasıl öğreniyordun?

Sıddık Süleyman, Hacı Dayı okurdu, biz dinlerdik. Bir gün "Mehmed" dedi, "gel buraya." Geldim. "Git" dedi, "pabuçlarını değiştir, gel." Gittim, değiştirdim geldim. "Haydi, Bedre'ye varıp geleceksin" dedi. "Peki" dedim. "Bunu

Sabri Efendiye vereceksin, geleceksin" dedi. Mektup daha hazır değilmiş. "Çınarın altında yarım saat oturdu. Ben sana haber ederim" dedi. Bir saat oturdum. "Gel, al, git" dediler. Aldım gittim, verdim. "Ben sigara içiyordum" dedi Sabri Efendi. Bahçesinde cigara içiyormuş. "Bir baktım" diyor, "Üstad başucumda duruyor." "Mahcup oldum" diyor. Üstad buradan tâ Bedreye mektup götürmüş.

Üstadla beraberdik. Sonradan plâj yaptıkları yerde boğazdan koca bir yılan geliyordu. Bilek kalınlığında ve iki adam boyu. Ben taş aldım. "Mehmed ne ediyorsun?" dedi. "Yılanı kovalıyorum" dedim. "O gelsin dokunmaz, sürünsün, taş vurmak yok" dedi.

Biz," dedi, "ufacık bir karıncayı öldüremeyiz, çok ufak bir mahlûk öldüremeyiz. Bize canlıları öldürmeye müsaade yok" dedi. Yılan onun merkebinin altından geçti. Biz yayan yürüyorduk. Hiçbir şey yapmadı."O suya gidiyor" dedi.

KÂMİL DEMİRTAŞ

Hüseyin oğlu Kamil Demirtaş 1898 doğumlu. Görüşmemiz mülakat tarzında oldu.

Bediüzzaman'ı Barla'da ilk defa nasıl gördünüz?

İlk defa, 'memlekete bir hoca gelmiş,' dediler. Muhacir Hafızın küçük bir odası vardı. Ziyaretine vardık, elini öptük. 'Ben sizlerin misafirinizim,' dedi. Sekiz gün o odadan bir tarafa çıkmadı.

Günde 1,5-2 saat uyurdu

Hangi mevsimdi?

Bahar olsa gerek. Bizim bağ vardı. Sekiz gün sonra câmiye getirdiler Üstadı. Eğrenni mevkiinde bir büyük taş var. O taşın dibinde kendi başına mütemadiyen risale yazıyor, sonra aşağı geliyordu. Bizim bağda kamıştan bir kelif vardı. Tek başına orada yatıyordu. Allah ne verdiyse onu yerdi. Zaten fazla yemezdi, uykusu da yoktu. Sabah namazından sonra 1,5-2 saat kadar uyur uyumaz. O kadar, 24 saat içinde uykusu bu kadar. Geceleri zikreder, uyumazdı.

Geceleri zikrettiğini hiç gördünüz mü?

Tabî. Dört-beş sene mütemadiyen orada kaldı. Ondan sonra Çam Dağına gitti.

Üstadın Çam Dağına gidişi

Çam Dağını nasıl buldu?

Garip köyünden birkaç kişi gelmişler, rica etmişler: "Bize de yakın olsan, biz de dâima sizi ziyaret etsek. Bir mevki var.

Biz de yardım etsek de. Sen orada yatıp kalksan." "Olur" demiş.İlk defa Çam Dağının tertibini onlar yaptılar.

Sizin bağdaki hadiseyi anlatıyordunuz.

Biz orda yeriz, içeriz. Onun isteğini-süt ve yoğurt gibi-temin ederdik. En ziyade Muhacir Hafız ile görüşüyordu. Bir zikir esnasında, yatsıdan sonra, Muhacir Hafız oraya gelmiş, kelifin öbür tarafında bir çubuk var. Çubuğun altına gizlenmiş. "Birisi var, git ara," dedi bana, "Yabancı biri geldi, bize zararı dokunur" dedi. "Onu bul" dedi. Çıktım, sağa-sola baktım. Bulamadım, "Yok hiç kimse" dedim. "Gel" dedi. "Çık çubuğun altından" dedi. Muhacir Hafız oraya saklanmış. "Sen kendine acımıyorsan bize de mi acımadın" dedi. "Ben ne kadar eziyet çektim" dedi. "Hemen şimdi, nereden geldiysen oraya gideceksin" dedi. İzinsiz geldiği için bırakmadı. O da şöyle böyle demedi, gitti.

Çam Dağına hiç gittiniz mi?

Çok gittim. Çam Dağına 20-25 defa falan gittim. Bir defasında Sıddık Süleyman'ın yeğeni Hüseyin ile gitmiştim.

"Çam Dağında odun kestik"

Yanında kaldınız mı?

Bir gün gittiğimizde Burdur'un Ceylân köyünden üç misafir Üstadın ziyaretine geliyorlar. Oraya gelecekler. Aşağıdan, uzak bir mahalden Ahmet-Mehmet diye bağırıyorlar. O esnada Hüseyin'le Çam Dağındayız. Üstad da oradaydı. "Kimi arıyorsunuz?" diye ses verdik. Sesimize geldiler, bizi buldular. Üç hayvanda, altı sepet üzüm, hediye getiriyorlar. Yardım ettik, indirdik. Üstad, "Tava yok, kazan yok. Bunu ne yapacağız, pekmez mi kaynatacağız? Nasıl getirdiyseniz öyle götürün" dedi. Üstad kabul etmedi.

Sonra ısrar üzerine bir sepetini kabul etti. "Gerisini götüreceksiniz," dedi. Ben dedim: "Bir sepet siz, bir sepet ben, bir sepet Hüseyin (Keçeli) alır. Üç sepet kalır, onu da yarın aç gelir, açık gelir, dağın başında onlara verirsiniz" dedim. Kabul etti.

Sabah namazını kıldıktan sonra "Siz gideceksiniz," dedi. Onlar gittiler. Sonra biz çıra keseceğiz, üçümüz. Üstad, ben, Hüseyin. Ben yoruluyorum, baltayı Üstad alıyor, o yoruluyor. Hüseyin alıyor; birlikte kesiyoruz. Cübbeyi, sarığı çıkardı. Yorulmadı. Hava karardı. "Bırakın" dedi. Bulunduğu yerin beş dakika kadar ilerisine, Senirkent tarafına geldik, oturduk. Şimşek çaktı, gök gürledi. Çırayı kestiğimiz ağaca yıldırım düştü. Yıldırım ağacı köküyle çıkarmış. Çırayı üçe taksim ettik. Güzel bir atım vardı, kimseyi yanına yaklaştırmazdı. Ama Üstad ona binerdi.

"Üstadın hususi hizmetini görürdüm"

Daha başka hatıranız oldu mu? En son ne zaman gördünüz? İstanbul'a giderken gördüm. Badem indiriyorduk. Mahdumla yoğurt, ekmek, çörek filân gönderdik. "Üstad meşgul" demişler. Mahdum geldi; "Kapıyı açmıyorlar," dedi. İkimiz geldik. "Üstad meşgul" dediler. "Birşey yapacak olursa bana yapsın, açın kapıyı," dedim. "Açmazsanız kırar girerim," dedim. Açtılar, girdik. Elimizde ekmek. Dedim, "şikâyetim var." Talebeler de duyuyorlar. "Bize kapıyı açmıyorlar," dedim. Bir celâllendi. "Nasıl açmazlar," dedi. "Benim sekiz dokuz senelik talebelerime kapı açılmaz mı?" dedi. "Bundan sonra bunlar geldi mi kapıyı açacaksınız, hiç itiraz yok," dedi. "Bir daha işitmeyeceğim, Kâmil geldikten sonra kapı açılacak" dedi. Tıraşını da ben yapardım. Üç günde bir sakal traş ederdim. Saçını yaptırmazdı. Saçı büyümezdi zaten. Traşı

burada yapardım. Birkaç defa da bizim eve geldi, orda da yaptım. Usturayla traş ederdim. O gün mahduma ufak gümüş 25'liklerden bir tane vermişti. Bir 25'lik de bana verdi. "Bu cüzdanınızda olduğu müddetçe inşaallah yokluk görmeyeceksiniz" dedi. Çocuklarımın üçüne de aynı yerde dua etti. "Önceden ben fakirdim, şimdi zengin oldum. Ben sana aylık vereceğim" dedi. "Duanızı beklerim. Bana verilecek aylığı bir başkasına verseniz memnun kalırım" dedim. Kabul etmedi. Ben de 25 kuruş olan hediyemi aldım. Hepsi o kadar. O öyle birisiydi ki. Ne diyeyim, yüz senede böyle bir zat zuhur edermiş. Böyle büyük bir zât. O da buraya düştü.

Kendisi öyle bir şey dedi mi size?

Kendi söylemez. Kendini büyütmez o. Dâima kendini aşağıda tutardı.

BAHRİ ÇAĞLAR

1899'da Isparta'nın Barla nahiyesinde doğdu. Nur Risalelerinin Emirdağ Lahikası'nda ismi ve bahsi geçmektedir. Barla'da Nur Üstad Bediüzzaman'ın ilk muhatap ve talebelerinden Muhacir Hafız Ahmed Efendinin damadıdır. "İkinci Lem'a"da bahsedilen Muhacir Hafız Ahmed Efendi merhum, Üstad Bediüzzaman'ı Barla'da bir hafta evinde misafir etmişti. Muhacir Hafız Ahmed üstadın sekiz sene kaldığı muhteşem çınarın yanındaki menzilin bitişiğindeki Yokuşbaşı Mescidi'nin imamlığını yapıyordu.

Eşref Beyi korkutan neydi?

Merhum Bahri Çağlar, "Yirmi Dokuzuncu Söz"deki "Elifler Kerameti" bahsinin şâhitlerinden olan Eşref Beyin oğludur.

Bahri Bey Amcamın anlattığına göre, babası çok hiddetli ve heybetli bir zatmış. Birgün ısrarla geceleyin Üstadın dershanesinde kalmak ister. Üstad ne kadar rıza göstermezse de, rica yoluyla kalır. Gecenin çok ıssız bir vaktinde, aşağıdaki çeşmenin yanından bazı lâhutî sesler ve yine çeşme başındaki taşlardan at nallarının sesleri gelmeye başlar.

Üstad Bediüzzaman, bu zoraki misafiri kaldırıp, aşağıdakilere bakmasını söyler. Fakat o celâlli ve heybetli Eşref Bey korkusundan başını bile yorganın altından dışarıya çıkaramaz. Sonra Üstad, Nur âleminden gelen o nuranî misafirlerin yanlarına iner ve onlarla görüşür. Bizim Barla'nın öfkeli ve hiddetli şahsiyeti Eşref Bey, ancak o zaman başını yorganın altından dışarıya çıkarıp rahat bir nefes alır.

Bu hâdiseden sonra Bediüzzaman'ın yanında kalabilme cesaretini gösteremez. Bir daha da "Ben sizin bu gece misafiriniz olacağım!" gibilerden herhangi birşey söyleyemez.

Yirmi Dokuzuncu Söz'ü Nur kâtipleri birbirlerinden habersiz olarak yazarlar. Bu sözde bütün risalenin ilk satırlarında elif harfleri alt alta gelerek muhteşem bir tevafuk meydana getirmişlerdir.

Merhum Bahri Çağlar Amcanın babası Eşref Bey de bu alt alta gelen eliflerin canlı bir şâhidi olarak, imzasını atmaktadır. "Eşref Bey" şeklinde imzası, İslâm yazılı risalenin sonunda bulunmaktadır.

Köye bir Hoca Efendi gelmiş

Bahri Çağlar hâtıralarını şöyle anlatıyordu:

"Üstad Barla'ya ilk geldiği gün (1926 baharı) herkes bir şeyler söylüyordu: 'Köye bir Hoca Efendi gelmiş. Namı Bediüzzaman imiş. Ankara'dan sürmüşler. Egridir'den jandarma nezaretinde bir kayıkla gelmiş. 8 ay Budur'da kalmış. Etraftan halk ve ulema ziyaretine gelmeye başlayınca kimse ile görüştürmemek için dağlar arasında ücra bir köy olan Barla'ya nefyetmişler.."

Ben Üstadın Barla'ya gelişinin dördüncü günü ziyaretine gittim. Başında sarık, sırtında cübbe, heybetli ve haşmetli bir hali vardı. Gözleri şimşek gibi parlıyordu.

Çınar ağacının değeri

Barla'da medrese-i nuriyenin önünde bulunan çınar ağacı hakkında Üstad şöyle diyordu:

"Ehl-i hükümet gelerek, 'Eğer razı olursan şu ağacın bir dalını keseceğiz, sana da 10 bin altın vereceğiz; bu parayı

Risale-i Nurun hizmetine sarfedersin' deseler, Vallahi razı olmam."

Döküleni topla

Üstad benden bir tane çam kozalağı istemişti. Ben de koparmak için elimi ağaca uzattım. Üstad, 'Hayır ağacından koparmayacaksın. Altına dökülenlerden bulacaksın' diye ikaz etti.

Ağaçtaki taze ekmek

Bir defasında Üstad bana, 'Mübarek Süleyman ne yapıyor?' diye sordu.

Risale yazıyor" dedim.

Üstad, 'Onun söylediği iki kelime var ki, o kelimeler onun için 10 sene risale yazmaktan daha efdaldir. Çam dağında bir ağacın dalları arasında taze ekmek bulduğumuz da, 'Üstadım, bu ekmek bize helâl olur mu ya?' demişti.

Bir seferinde Çam Dağında iken Üstad, Mübarek Süleyman'dan ekmek hadisesi olan mevkide, her defasında iki yumurta yumurtlayan tavuğu soruyor. O sırada büyük bir kartal gelip ağaca çarpıyor. Üstad, hemen tavuk bahsini kapatıyor, uzun bir tefekküre dalıyor.

Nur postacıları

Risale-i Nurların elle çoğaltıldığı ilk yıllarda eli kalem tutan herkes gönderilen risaleyi yazarak çoğaltıyordu. Isparta'nın civar köylerinde, bilhassa Sav ile Barla arasındaki köylerde çok yazan vardı. Savlılar yazınca kitap Isparta'ya; Ispartalılar Kuleönüne, Kuleönlüler de Barla'ya getirirdi. Yazmasını bilmeyenler de Nur postacılığı yapar, kitapları taşırlardı.

Üstadla gelen bereket

Üstad Barla'ya ayak bastığı zaman burada öyle bir mahsul oldu ki, her sene dışarıdan buğday alırken, o sene dışarıya biz mahsül sattık. O buradan gidince, o bizleri terk edince mahsüllerimiz azaldı. Eski bolluk ve bereket kalmadı. Barla'nın bağ ve bahçeleri sarardı, kurudu. Ekin onda bire düştü. Eskiden çiftçilik yapan 200 aile vardı, şimdi 5'e düştü.

Elleri bağlı deli

Üstadın hizmetinde bulunduğum birgün yanına Afyon taraflarından elleri bağlı deli bir çocuk getirdiler. Birçok doktora götürdükleri halde iyi olmamış. Elini çözünce insanlara hücum ediyormuş.

Hız. Üstad, 'Bunun ellerini niçin bağladınız, çözün' dedi. Elleri çözülünce çocuk gayet sakin bir hal aldı. Daha sonra da şifa buldu.

O sırada onları Barla'ya getiren eşeklerden biri heybeden düşen karpuzlardan birini yemiş. Hız. Üstad o zaman karpuzları yemesinin cezası olarak, 'Bu işleği deniz (Eğridir Gölü) kenarına götürün, odun yükleyerek buraya getirin' dedi. O şefkat kahramanı aziz Üstad, eşeğe, çok çalışkan ve çok faydalı mânâsında 'işlek' derdi.

Bir kitap iki tane olmuş

Üstad birgün bana, 'Sende Tılsımlar Mecmuası var mı?' diye kitabı istedi.

Var" dedim.

Getir, bir meseleye bakacağım" dedi.

Yatsıdan sonraydı. Üstada verdim. Ertesi gün öğleden sonra geldiğimde, baktım ki, Üstad hepsini okumuş: 'Al kitabını, hepsini okudum' dedi.

Almayacağım' dedim.

Neden almıyorsun?' dedi.

Sakladığım yerde iki tane imiş' dedim. Halbuki Üstad istemezden önce orada iki tane kitabın olduğunu ben de bilmiyordum.

Yırtmaya kıyamadım

Kule önünde Küçük Ali vardı. Birgün gittim, sordum: "Tılsımlar mecmuası ciltlendi mi?" 'Hayır, daha ciltlenmedi' dedi. Üç gün sonra tekrar gittim. 'Ciltlenecek filan' derken 'Siz ciltleyebilir misiniz, beş lira fiat' dedi.

Ben de 'iki tane ver' dedim, 'Biraz Osman'ın elinden gelir.' Götürdüm, ciltledik. Bu sefer Üstaddan, 'Tılsımlar Mecmuası'nın sonundaki 'Mâidetü'l-Kur'ân bahsini koparın' diye haber geldi. Yeni ciltlettiğimiz için koparmaya kıyamadık. Öylece kalmıştı. Üstad isteyince koparmadığımızı fark ettim. Üstad, 'Niye koparmadınız?' deyince, 'Kıyamadım Üstadım' dedim. Üstad öyle memnun oldu ki, o memnun vaziyetini bir daha göremedim.

Üstadın cübbesi yangını nasıl söndürdü?

Otların kuru olduğu bir yaz günü Santral Sabri öküzlerini otlatıyormuş. Çobanlardan biri elindeki sigarayı yere atar atmaz, otlar tutuşmaya başlamış. Etrafta da kimse yokmuş. Ateşi söndürmek için biraz toprak atmış, fakat ateş iyice alevlenmiş. Her taraf ormanlık. Sabri Ağabeyin üstünde Üstadın cübbesi varmış. Cübbeyi çıkarmış açmış, ateşe karşı tutmuş. 'İşte Bediüzzaman Hazretlerinin cübbesi' demiş. Kudret-i İlâhi, ateş sönüvermiş. Hâdiseyi ertesi gün Üstada bahsetmiş. Üstad da, 'Keçeli' demiş. 'beni orman bekçisi mi yaptın?'

Üç büyük cenaze

Üstad birgün Santral Sabri'ye şöyle diyor:

Önce Yâsin-i Şerif'i oku, arkasından İhlâsı, daha sonra da Cevşeni oku ve üç büyük cenazenin ruhuna bağışla. Bu üç büyük cenaze:

1. Dünyanın geçmiş ömrü.
2. Ecdadın geçmiş ömrü.
3. Kendi geçmiş ömrü."

200 yıllık ölü

Bir gün Üstad, yanında Şamlı Hafız Tefvik olduğu halde mazarlığın yanından geçiyorlarmış. Üstad diyor ki: 'Şurada yatan bir zat var, beni geceleri rahatsız ediyor, kazın' diyor. Kazıyorlar, bir mezar taşı çıkıyor. 200 sene önce defnedildiği anlaşılıyor. Halbuki kazılmadan önce orası düm düzmüş, mezar olduğuna dair hiçbir alâmet yokmuş. Herhalde gelen geçen çiğnediği için, Üstad o mezarın meydana çıkarılmasını istemiş.

Müftü mahcup oldu

Eğridir müftüsü halim-selim bir adamdı. Risale-i Nurlara hayrandı. Birgün mendiline elma koyup Üstada getirdi. Üstad taksiye binmiş hareket etmek üzere idi. Hemen ilerledi, elmayı uzattı. Elma elli kurus etmezken, Üstad çıkardı iki gümüş lira verdi. Müftü mahcup oldu. Parayı almak istemedi. Bunun üzerine, Üstad 'Söyle, parayı alsın' gibilerden benim yüzüme bakınca, Müftü Efendiye parayı almasını söyledim, o da aldı.

Kaplumbağaya dokunmayın

Bir bahar günü Üstad birkaç talebesi ile beraber kıra giderken yol üzerinde bir kaplumbağa görür. Kaplumbağanın az gerisinde çocuklar oynuyorlarmış. Üstad Hazretleri çocukların yanında durur, muhabbetle bakar ve şöyle der:

"Siz mübareksiniz, masumsunuz, bana dua edin. Bu kaplumbağaya da dokunmayın. Çünkü o da mübarektir."

Oradan uzaklaşıp 5 dakika kadar giderler, az sonra tekrar dururlar. Üstad kardeşlerden birisini geriye çocukların yanına göndererek kaplumbağayı çocukların elinden kurtarmasını söyler. Oraya varınca, çocukların sopalarla kaplumbağayı rahatsız ettiklerini görür ve ellerinden alarak uzakça bir yere götürür.

Ağaçta çay içerken

Sıddık Süleyman Ağabey anlatmıştı:

Üstad Hazretleri medresenin yanında bulunan çınar ağacının üzerindeki köşke çay bardağı elinde hiçbir tarafa tutunmadan çıkarmış. Bazan geceleri orada kalırmış.

Sarp yamaçlarda rahat yürürdü

Üstad Çam Dağında iken tepenin Senirkent'e bakan cihetine oturmuş. Burası çok sarp ve dik bir yerdir. Altı tarafı da uçurum. Sıddık Süleyman Ağabey çay pişirmiş. Üstada götürürken ayağım kayar da düşerim diye eli titriyormuş. Bir bardak çayı eli titreye titreye Üstada veriyor. Üstadın kılı bile kıpırdamıyormuş. Üstelik Üstad ökçesi basık ayakkabı giyerdi. Onunla yürümek ise çok zordur. Üstad en sarp ve dik yamaçlarda bile rahatça yürürdü.

Yarım şeker israfı

Sıddık Süleyman Üstad Hazretlerinin misafirlerine çay dağıtıyormuş. Elinde yarım tane kesme şeker varmış. Onu boş bir bardağa bırakmış. Bu hâli gören Üstad Hazretlerinin ruhu çok sıkılır ve kendisine şöyle der:

"Eğer yirmi kişiye daha çay verseydin ruhum bu kadar sıkılmazdı. Çünkü sen iktisada riayet etmedin."

Nurun ilk kapısı

Üstad Barla'da iken Sıddık Süleyman Nurun İlk Kapısı'nı vermişti. Bir ara ben de görmüştüm. Aldım bir nüsha yazdım. Bu sıralarda Üstad Kastamonu'da idi. Üstad 16 sene sonra tekrar Barla'ya geldiğinde ikimiz de götürüp kitapları kendisine takdim ettik. Üstad ise hemen Isparta'ya gönderip çoğalttırdı. Bu ismi de o zaman koydu.

Haydi Üstada gidelim

1950'den sonra bir yaz günü Üstad Barla'ya şoförü Mahmud Çalışkan'la gelmişti. Yanında başka kimse yoktu. Çünkü diğer kardeşler hep tevkif edilmişti. Köyde herkes işinde gücünde olduğundan kimse yoktu. Mahmut kardeş ise Barla'ya ilk defa geliyormuş. Arabayı yukarıdaki medresenin yanına koymuşlar.

"Üstad, Mahmut kardeşe bir miktar para vererek yoğurt almaya göndermiş: 'Süleyman Efendinin evini sor. Eğer o yoksa evi medreseye bitişik olan Marangoz Mustafa Çavuşun kızını bul, şu parayı ona ver, yoğurt bulsun. Onları bulamazsan Bahri'yi bul"

Medresenin yanına geliyor, fakat civarda kimse yok. Kendisini yaşlı bir kadın görüyor, 'Kimi arıyorsun?' diyor.

"Süleyman efendiyi."

"İşte şu karşıki ev."

Bakmış kapı kilitli. Bu sefer Mustafa Çavuşu soruyor. Fakat 'Kızı' kelimesini unutmuş.

Kadın, 'Mustafa Çavuş yok. Biraz yukarıda Mustafa Çavuş vardı, ama öleli çok oldu' diyor.

Oradan sorarak Mahmut kardeş bizim eve geliyor. Vakit öğle saati. Yemek yiyorduk. Bütün çocuklar sofrada idi.

Cümle kapısı tıkırdadı. En küçük kızım, 'Şu kapının çalınması Üstadın talebelerinin çalmasına benziyor' dedi. Hepimiz merdivenin başına koştuk. Baktım ki kapıdaki Mahmut kardeş. Hemen aşağı indim. 'Ben sokakta kaldım' dedi. 'Süleyman efendi yok, Mustafa Çavuş yok. Haydi Üstadın yanına gidelim.' Kalktık yukarı medreseye gittik. Üstadı bir sandalyede oturmuş halde gördüm. Üstad çok neşeli idi. Öyle neşeli halini daha önce hiç görmemiştim.

Üstadın çay ikramı

Üstad yukarı medresede kaldığı zaman hava mülayim ise hiç içeride oturmaz, dışarı çıkardı. Bilhassa hava güneşli ise zemherir de olsa mutlaka dışarı çıkardı. Medresenin büyük salonunda sabahleyin çay içerdi. O esnada merdivende kimi görse elindeki çay bardağı yarım da olsa veya birkaç yudum da kalmış olsa içmesi için ona verir ve içmesini isterdi. İçmezsek üzülürdü. Bunun için Üstadı çay içerken gördüğümde merdivende gizlenirdim.

Kitap hediyesi

Üstad Emirdağ'da ziyaret ettiğimde kendisine bir adet Asa-yı Musa hediye etmek istedim. Fakat Üstad kabul etmedi. Bunun üzerine, 'Üstadım' dedim, 'dünyaya ait birşey olunca almıyorsunuz. İşte bu kitaptır.' Böyle deyince Üstad kabul etti ve bana bir tane havlu verdi. Bu havluyu yıllarca muhafaza ettim.

H.ENVER TEVFİK ÖZTÜRK

1909'da Barla'da doğdu. Barla'da bulunduğu yıllarda Ankara'nın istediği üzerine Bediüzzaman'ın resmini çeken zattır.1950'den sonra evi, Bediüzzaman'ın ikinci menzili olmuştur.

Üstadın Barla'ya dönüşü

1950 sonrasıydı. Bediüzzaman yirmi beş yıllık bir aradan sonra Barla'ya dönüyordu. Yalnız bu geliş başka idi. Sürgün olarak değil, kendi arzusu ve isteği ile geliyordu.

Barla'nın üst tarafından, aşağıya, eski çınar dibindeki dershanesine doğru inerken, göle nâzır ahşap, büyük köşkün önünde durarak, kimin olduğunu sormuştu. (Daha sonra Barlalı himmet sahiplerinin ve ev sahibi H.Enver Tevfik'in gayretiyle mezkûr hane, Bediüzzaman'ın Barla'da ikinci dershanesi oldu.

Üstadın çekilen fotoğrafı

Tarihçe-i Hayat'da bulunan fotoğrafın çekiliş hadisesini H.Enver Tevfik Öztürk şöyle anlatıyor:

Ankara hükûmeti Bediüzzaman'ın resmini istemişti. Mevsim kıştı. Sırtına bir yorgan alarak, her zamanki heybetli haliyle makinanın karşısında durup poz verdi.

"Fotoğrafı çektikten sonra bana 'Vazifeni yaptın. Artık resim çekme' dedi. Ben de Eğirdir'e gidip, fotoğraf makinasını sattım."

Üstad hatıraya değer verirdi

H.Enver Tevfik Öztürk Bediüzzaman'la ilgili diğer hatıralarını da şöyle anlatıyor.

Bediüzzaman hatıralara, yadigârlara çok ehemmiyet verirdi. Hafız Mustafa İzmir'den Üstada gömlek göndermişti. Uzun zaman o gömleği giydi. Eskidikten sonra da, o gömleğin parçalarını, başka bir gömleğe yama olarak diktirmişti. Bir ara bana da o parçaları göstermişti.

Avcılık yapmamızı istemiyordu

Yeniçeşme mevkiinden, avdan geliyordum. Kendisi de bazan Akçeşme mevkiine giderdi. Orada karşılaştık. Elini öptüm. O gün bir keklik avlamıştım. Bana hitaben 'Sen bunu eşinden ayırdın, dişisi yalnız kaldı. Şimdi ağlıyor, sızlıyor' dedi. Avcılık yapmamızı istemiyordu. Ben de vazgeçtim.

O gerçekten büyük bir âlimdi. Merkebe 'işlek' derdi. Aradan yıllar geçti. Kendisini zaman zaman rüyalarımnda görürüm. Bir rüyamda yeşillikler içinde zikrediyordu.

Eskişehir'de zelzele olduğu sıralardaydı. Emirdağ'a gittim, kapısını çaldım. Açılmadı. Sonra Kur'ân Kursuna gittim. 'Zübeyir evde yoktur, kendisi açmaz' dediler. Günlerden de Cuma idi. Pencereyi kaldırıncı, karşıda beni gördü. 'Gel' diye eliyle işaret etti. Yanına gittim, boynuma sarıldı, kucakladı. Odasının rutubetli olduğunu söyledi. Ben de bizim evin müsait olduğunu, müdürün çıktığını ve bizim eve buyurmasını söyledim.

Tebessüm ederek, "Belî, belî... Babanın hatırı için, Mustafa Çavuş'un hatırı için, gelince oturacağım' dedi.

Yine bir gün yamalı gömleği Hafız Mustafa'nın akrabalarına gösteriyordu. Nafia Hanımın annesi olan Zehrâ Hanıma yamayı gösterirken şöyle diyordu: 'Bu parça senin kızının kayınpederinin hediyesi olan gömleğin parçasıdır.'

Kullandığı bir termosu vardı. Kırılmıştı. Üzöldü. Canı sıkıldı. 'Fesühânallah, bunda da vardır bir hikmet' diyordu.

Mübarek Süleyman'ın ona çok hizmeti olmuştu.

Üstadla senli benli konuşurduk

Sirke ve soğanla yapılan pullu balığı severdi. Zaman zaman bizim valide yapar, ben de götürürdüm. On beş yaşlarında iken Üstadla arkadaş gibi, senli benli konuşurduk. Şimdi olsa, öyle konuşamazdım, korkardım

DEMİRCİ SALİH EFENDİ

Bir mektubun yazılış sebebi

Demirci Salih olarak bilinen Nur Talebelerinden Eğridirli mübarek ve temiz kalbli mü'min, gayet masumane anlatıyordu. Arada sırada cebinden çıkarttığı büküm büküm olmuş, iyice yıpranmış bir sayfadan da yer yer okuyarak anlattığı hatıranın teyit ve tasdikine gidiyordu.

Emirdağ Lahikaları'nda yer alan bu mektupta şunlar ifade ediliyordu:

Aziz kardeşlerim!

Bu defa motorlu kayak içinde Eğridir'den Barla'ya giderken denizin dehşeti, emsalsiz fırtınası Leyle-i Kadirdeki dehşetli hastalık gibi zahmet noktasını kaldırıp büyük bir rahmete vesile olduğunu sizlere müjde veriyorum. Altı arkadaş ile beraber şehit olmak, yedi ihtimalden altı ihtimal ile deniz bize geniş bir kabir olmak için zemin hazırlandı. Fakat o hal altında mükerrer tecrübelerle yağmurun Risale-i Nur'la alâkadarlığı ve şimdi çok zamandır yağmura şiddetli ihtiyaç olduğu bu zamanda Risale-i Nurun gizli düşmanlarının tehlikesinden ve geniş plânından kurtulmasına bir işaret olarak o dehşetli haletimiz bir sadaka-i makbule hükmüne geçtiği remziyle o rahmet-i İlâhîden gelen emr-i Rahmaniye imtisalindeki iştîyak ile yağmurun bir annesi olan bu deniz, o rahmete dair emr-i İlâhîyi gayet heyecanla ve iştîyak ile acelelik ile getirmek için, bir şefkat tokadı nevinden Nur Talebeleri olan bizim başımızı tokat ile yüzümüzü ve gözümüzü yağmurla okşadı.

Biz bu haleti zahiren hiddet, mânen şefkatkârâne okşamak nevinde gördük. Ben daha fırtına ve yağmur başlamadan evvel hiss-i kable'l-vuku ile hazine-i rahmete bir anahtar olacak dehşetli ve heyecanlı bir musibet hissettiğimden mütemadiyen Cevşen'i ve Şah-ı Nakşibend'in virdini okuyordum. Denizin o dehşeti içinde kemal-i şevk ile o mübarek denizi kabir olarak kabul ediyordum. Böyle kazaile vefat eden şehid hükmünde olduğu gibi, şehid de veli hükmünde olmasından altı arkadaşına acımadım. Yalnız içinde bulunan çocuğa bir parça acıdım. O kayığın makinası bozulduğu ve yelkeni de rüzgâr onun aksiyle geldiği için, faide vermediğini ve denizin mevc-leri de pek büyük; evvelâ kayığa ve zahiren bize hücum etmesiyle beraber kayığın içine girmediği için kemal-i sabır ve şükürle karşıladık ve sâlimen sahile çıktık. Elhamdülillâhi alâküllihâl dedik..."

Eğirdir'den hareket

1954 senesinde cereyan eden bu hâdiseyi Eğridirli Demirci Salih Efendi, Üstad Bediüzzaman'ın bir araba ile Eğirdir'den Isparta'ya gitmek istediğini anlatarak mevzuya giriyordu.

Rahmetli Çilingir Ali (Savran) ile kendisi ise, Üstad'la beraber deniz yolculuğu yapıp, Üstad'ın arkasında huzur ve huşu içinde namazlar kılarak Barla'ya gitmek istiyorlar. Isparta'ya araba bulamayınca, Barla'ya bir motorlu kayak buluyorlar.

O gün Bediüzzaman ise, çok hiddetli, telâşlı, gelecek musibeti hissederek elinde Cevşen ve Şah-ı Nakşibend'in duaları mütemadiyen okuyor.

Demirci Salih Efendi gibi, Şakir Çağlar (Demirci Salih'in kayınpederi olan Bahri Çağlar'ın ağabeyi) da Üstad Bediüzzaman'la birlikte Barla'ya gitmek için ısrar edenlerden

birisi idi. Üstad kendisi araba istiyor Isparta'ya gitmek için, fakat yakınlarının şiddetli ısrarı üzerine kendi arzu ve reyinden vazgeçip, Barla'ya gitmeye karar veriyor.

Sinirli, hiddetli ve telâşlı bir şekilde hazırlanan motora biniyorlar. Demirci Salih Efendinin iki yaşlarındaki Said ismindeki küçük yavrusu da bu katile içinde..

Göl kaynıyor

Yarım saat içinde bir fırtına başlıyor. Eğridir Gölü kazan gibi kaynamaya başlıyor. Büyük dalgalar küçük motorla bir oyuncak gibi oynuyor. Bir havaya, bir dibe doğru inip çıkmalar, her an batma tehlikesi içinde, şiddetli yağmurdan, dalgaların suyundan, sırlıklam oluyorlar.

Bizim Barla yolcuları korku ve heyecan içinde, tir-tir titrerken asrın vekili Bediüzzaman belâ zindanlarında, sefa bahçelerini seyreden Ulu Sultan, gayet rahat ve fütursuz, dualarını okumaya devam ediyor. Gönüllü ve ısrarlı Barla yolcuları yağmur ve dalgalardan sucuk gibi olurken, rahmet-i İlâhî tek damla üzerine düşürmüyordu.

Herkes bağılıyor tekbir getiriyor, salâvat getiriyor, korkudan benizler atmış, soğuktan titriyorlar. Üstad Bediüzzaman'da hiç telâş ve korku emaresi yok.

Demirci Salih Efendi, kendi mahallî Eğridir şivesiyle gayet safiyane şunları ifade ediyordu:

"Başımız adam akıllı tuttu. Kımıldayacak halimiz yok, tahammülümüz kalmadı. Başımı kaldıracak takatim yok. Hafiften Üstad'a bakıyorum; içimden Üstad nasıl olsa kurtulur, ama biz denizin dibine gideceğiz, diyorum. Kavisli bir sahile yanaştık...Liman... Bedre iskelesine motor kendini atınca derinden derine nefes alıp, şükretmeye başladık."

Fırtınadan sonra yangın

Sağ salim sahile çıkan Demirci Salih Efendi ve arkadaşları orada ihtiyar bir kadının kulübesine iltica ediyorlar.

İhtiyar köylü kadın kafilede Üstad Bediüzzaman'ı görünce sevinç içinde:

Allahım nerelerden gönderdin sen bunları?" diyor.

Bunları anlatan Demirci Salih, Üstad'ın hiç ıslanmadığını, üzerinde en ufak bir yaş bulunmadığını söylüyor. Kulübede çay yapma hazırlığına başlayan Demirci Salih bu defa ateş yakarken kulübedeki çalıları tutuşturup, yangın çıkartıyor.

Şakir Çağlar benim heybem diye heybesini kurtarmaya çalışırken, kadın burada üç yüz liralık eşya var, diye feryada başlıyor. Bereket, destide su varmış, suyu atarak muhtemel büyük bir yangını böylece önlüyorlar.

Bu zamana kadar sabreden Bediüzzaman, Demirci Salih'i yanına çağırarak yüzüne bir tane tokat aşk ediyor. Tokadı yiyen Salih Efendi bu vakayı şöyle anlatır:

"Üstad bir vurdu, bir vurdu ki barut gibi yaktı... Üstad 'Orada öyle ettin, burada da böyle ettin...' diyor. Tokadı yiyince aklım başıma gelmişti. Üstad kalk, dedi, namaz kılalım. Kalktık göl kıyısında namaz kıldık..."

Namazdan sonra bir merkep bularak, Üstadı merkebe bindiriyorlar, arkasına da küçük Said'i yükleyip Barla'ya doğru yola koyuluyorlar..

"Ömer benim yerime şehid oldu"

Bu hâdisenin cereyan ettiği günlerde, yani 1954 Temmuz'unda Bediüzzaman Said Nursî'nin talebelerinden Konyalı Halıcı Sabri rahmetlinin büyük oğlu ömer Halıcı şehid oluyor.

Hadiseyi yakinen bilen muhterem Ali Demirel otuz dört yaşlarındaki Ömer Halıcı'nın İstanbul'dan Balıkesir'e doğru askerî jet tayyaresiyle bir gece uçuşu esnasında Manyas Gölü kenarına düşerek şehid olduğunu anlatmaktadır.

Bu tayyare kazasını duyan Bediüzzaman genç subay talebesi için.

Ömer benim yerime şehid oldu"diyerek ruhuna rahmetler ve Fatihalar gönderiyor.

Ayrıca Ömer Halıcı'nın bahsi olunca:

Ömer'i tanıyor musunuz? Ben Ömer'i yirmi evliyaya değişmem!" diyerek bu şehid talebesine sena ile yad ediyor.

Eğridir Gölündeki batma tehlikesini Ömer Halıcı'nın şehadetiyle irtibat kurarak anlatıyordu.

Demirci Salih Efendi 1991' de vefat etti.

Table of Contents

ALİ RIZA SAĞMAN

Risale-i Hamidiye Mütercimi MANASTIRLI İSMAİL HAKKI

MEHMED VEHBİ EFENDİ (ÇELİK)

DR.HAMİD URAS

EŞREF EDİP FERGAN

ŞEYH BAHİT (1854-1935)

BEDİÜZZAMAN VE KABASAKAL ÇERKEZ MEHMET PAŞA

İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI

ABDÜLAZİZ ÇAVIŞ (1876-1929)

MUSTAFA BOLAY

H.HASAN SARIKAYA

HÂFİZ ALİ REŞAD

HÂMİT AYTAÇ

ENVER PAŞA

ÖMER LÜTFİ GEDİKOĞLU

OSMAN NURİ TOL

MEHMET SOFUOĞLU - PROF.HİLMİ ZİYA ÜLKEN

TEVFİK DEMİROĞLU

İSMAİL HAKKI İZMİRLİ

MUSTAFA BARÇIN

ALİ BALABAN VE CEMİLE BALABAN

MEHMED SAİD ŞAMİL (1900-Medine-1981 İstanbul)

ABDURRAHMAN CERRAHOĞLU

HACI FATMA SEYHAN

RAHMİ SULTAN

NASUHİZADE ŞEYH MEHMED BALKIR

BESİM MÜFTÜGİL

AHMED ASIM ÖNERDEM

CEMAL CAN (Barla nahiye müdürü)

HAKKI TIĞLI

DR.YUSUF KEMAL DURAKOĞLU (Bahtiyar Doktor)

İHSAN ÜSTÜNDAĞ

MUHACİR HAFİZ AHMED (KARACA)

OSMAN YILDIRIMKAYA (Katip Osman)

Sabri Gönenç (İLEMALİ SABRİ)

MÜBAREK SÜLEYMAN

ŞEM'İ GÜNEŞ

ÇAPRAZZADE ABDULLAH

MEHMED KESKİN

Sıddık Sabri {SABRİ ARSEVEN} (Santrol Sabri-Nur iskele memuru)

ABDULLAH ÇAVUŞ (YAVAŞER)

AHMED GALİP KESKİN (MUALLİM)

TEVFİK GÖKSU (Şamlı Hafız)

BEKİR DİKMEN

SİDDİK SÜLEYMAN KERVANCI

HAFİZ HALİD

MUSTAFA ÇAVUŞ

MUSTAFA ERTÜRK (Sarıbıçak Mustafa)

ABDULLAH (KULA) ÇAVUŞ Nur Postacısı

HÜSEYİN ASLAN (Kuzca Hatibi)

Büyük ruhlu KÜÇÜK ALİ

Hacı Hafız MEHMED AVŞAR

HACI İBRAHİM HULUSİ YAHYAGİL

Hulusi Beyden gelen mektuplar

MİLASLI HALİL İBRAHİM (1897-1956)

YÜZBAŞI REFET BARUTÇU (1886-1975)

Bedreddin Uşaklıgil
HAFİZ ALİ EFENDİ (İSLÂMKÖYLÜ)
HÜSREV ALTINBAŞAK
ABBAS MEHMED KARA
KÂMİL DEMİRTAŞ
BAHRİ ÇAĞLAR
H.ENVER TEVFİK ÖZTÜRK
DEMİRCİ SALİH EFENDİ